

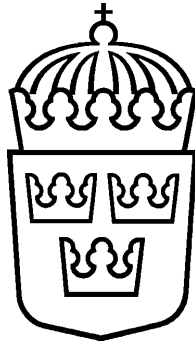
Regeringens proposition 1997/98:150

1998 års ekonomiska vårproposition

Förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken, en offensiv för ut-
hållig tillväxt och ökad sysselsättning, utgiftstak, ändrade anslag för
budgetåret 1998, skattefrågor, kommunernas ekonomi, m.m.

Regeringens proposition 1997/98:150

1998 års ekonomiska vårproposition

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 6 april 1998

Göran Persson

Erik Åsbrink
(Finansdepartementet)

Propositionen innehåller regeringens förslag till riktlinjer för den ekonomiska politiken. Förslag lämnas till utgiftstak för staten år 2001. Regeringen aviserar inom ramen för budgetmålen en offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning. Regeringen redovisar även en bedömning av kommunsektorns ekonomiska utveckling m.m. samt lämnar förslag till tilläggsbudget för budgetåret 1998.

Regeringen föreslår ett utgiftstak för staten på 770 miljarder kronor år 2001.

Innehållsförteckning

1	Finansplan.....	13
1.1	Det går bra för Sverige.....	13
1.2	Den ekonomiska utvecklingen	14
1.2.1	Den ekonomiska utvecklingen under 1990-talet	14
1.2.2	Den ekonomiska utvecklingen 1998 och 1999.....	15
1.2.3	Kalkyl för 2000 och 2001.....	16
1.3	Sunda offentliga finanser och stabila priser ger fler jobb.....	17
1.3.1	Sunda offentliga finanser	17
1.3.2	Stabila priser.....	21
1.3.3	Fler jobb	23
1.4	Skolan, vården och omsorgen	25
1.5	En offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning	26
1.5.1	Kunskap och kompetens.....	26
1.5.2	Delaktighet i informationssamhället	27
1.5.3	Hållbara Sverige - ett föregångsland	28
1.5.4	Företagande.....	29
1.5.5	Europeiskt samarbete.....	30
1.5.6	Ett Sverige för alla	31
1.5.7	Trygghet och solidaritet.....	31
1.6	Rättvisa skatter.....	32
1.6.1	En skattepolitik för företagande	32
1.6.2	Skattekontroll för rättvisa.....	33
1.6.3	Skattepolitiken och internationaliseringen	33
1.6.4	Fastighetsbeskattningen	33
1.7	Fördelningspolitiken	34
2.	Förslag till riksdagsbeslut	37
3.	Lagförslag	47
3.1	Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring.....	47
3.2	Förslag till ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott.....	52
3.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring	54
3.4	Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370).....	55
3.5	Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter.....	61
3.6	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar	62
3.7	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år	63

Innehållsförteckning

3.8	Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)	64
3.9	Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)	65
3.10	Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting..	67
3.11	Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt	68
3.12	Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder	70
3.13	Förslag till lag om omräkningstal för 1999 års taxeringsvärden	71
3.14	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt.....	72
3.15	Förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt	73
3.16	Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt	74
3.17	Förslag till lag om ändring i lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam.....	76
3.18	Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998	80
3.19	Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.	81
3.20	Förslag till lag med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1999.....	83
3.21	Lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd	84
4.	Statens finanser och förslag till utgiftstak.....	87
4.1	Förutsättningar.....	87
4.1.1	Budgetpolitiska mål.....	87
4.1.2	Samhällsekonomiska förutsättningar.....	87
4.1.3	Politiska prioriteringar	88
4.2	Offentliga finanser	89
4.3	Statsbudgetens utveckling 1997-2001	90
4.3.1	Inkomster	90
4.3.2	Statsbudgetens utgifter	93
4.3.3	Statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldräntor och Riksgäldskontorets nettoutlåning	93
4.3.4	Statsskuldräntor	94
4.3.5	Statens lånebehov och statsskulden	95
4.4	Utgiftstaket för den offentliga sektorn.....	96
4.4.1	Den offentliga sektorns utgiftstak.....	97
4.4.2	Utgiftstaket för staten.....	97
4.5	Utgiftstak för staten fördelat på utgiftsområden.....	97

Innehållsförteckning

4.5.1	Preliminär fördelning på utgiftsområden åren 1999-2001	97
4.5.2	Beskrivning av utgiftsområden.....	99
4.6	Uppräkning av basbeloppet och fastställande av basbeloppet respektive det förhöjda basbeloppet samt höjning av det reducerade basbeloppet.....	113
4.7	Vissa ändringar av redovisningen på statsbudgeten.....	113
4.8	Ålderspensionsreformen.....	114
5.	Uppföljning av 1997, prognos för 1998 och förslag till tilläggsbudget för 1998	121
5.1	Inledning.....	121
5.2	Uppföljning av budgetåret 1997	121
5.3	Utgiftsprognos för budgetåret 1998.....	127
5.4	Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998.....	129
5.4.1	Inledning.....	129
5.4.2	Utgiftsområde 1 Rikets styrelse.....	129
5.4.3	Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning.....	130
5.4.4	Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd..	132
5.4.5	Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan.....	133
5.4.6	Utgiftsområde 6 Totalförsvaret.....	133
5.4.7	Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg.....	134
5.4.8	Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet.....	134
5.4.9	Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv...	136
5.4.10	Utgiftsområde 15 Studiestöd.....	139
5.4.11	Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning	139
5.4.12	Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	141
5.4.13	Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande.....	142
5.4.14	Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling	143
5.4.15	Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård ...	144
5.4.16	Utgiftsområde 21 Energi.....	145
5.4.17	Utgiftsområde 22 Kommunikationer	149
5.4.18	Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.....	155
5.4.19	Utgiftsområde 24 Näringsliv.....	157
5.4.20	Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner	159

Innehållsförteckning

6.	Skattefrågor och prognos av statsbudgetens inkomster	163
6.1	Inledning	163
6.2	Åtgärder på skatteområdet.....	163
6.2.1	Den statliga skatten på förvärvsinkomster.....	163
6.2.2	Beskattningen av småföretag	164
6.2.2.1	Allmänna överväganden.....	164
6.2.2.2	Förstärkta reserveringsmöjligheter för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag.....	166
6.2.2.3	Ökat lättnadsutrymme vid beskattningen av utdelning och reavinst på onoterade aktier.....	166
6.2.2.4	Ökade möjligheter till kvittning av reaförluster på onoterade aktier	168
6.2.2.5	Fördelning av basbeloppsavdraget för enskilda näringsidkare.....	168
6.2.3	Omräkningstalen för 1999 års taxeringsvärden....	169
6.2.4	Åtgärder på tobaks- och alkoholskatteområdet....	169
6.2.4.1	Sänkt skatt på cigaretter	169
6.2.4.2	Upphävande av reglerna för indexering av vissa punktskatter	174
6.2.5	Fastighetsskatten på vattenkraftverk	175
6.2.6	Reklamskatt	175
6.2.7	Inget direktavdrag för investeringar i nya värme- och kraftproduktionsanläggningar	177
6.2.8	Finansiella effekter för stat och offentlig sektor....	177
6.3	Statsbudgetens inkomster	178
6.3.1	Skatter m.m. 1998-2001	179
6.3.2	Övriga inkomster	183
6.3.3	Jämförelse med beräkningen till statsbudgeten 1998.....	183
6.4	Offentliga sektorns skatter 1998-2001	184
7.	Kommunsektorn	187
7.1	Allmänna utgångspunkter	187
7.2	Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren.....	188
7.2.1	Kommunsektorn och samhälls ekonomin.....	188
7.2.2	Den ekonomiska utvecklingen fram till år 1997 ...	188
7.2.3	Den kommunala verksamheten	190
7.2.4	Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1997	191
7.3	Förutsättningar för kommuner och landsting de närmaste åren.....	192
7.3.1	Den samhälls ekonomiska utvecklingen.....	192
7.3.2	Utvecklingen de närmaste åren inom skola, vård och omsorg	192
7.3.3	Förutsättningar för enskilda kommuner och landsting.....	193
7.4	Ökade satsningar på kommuner och landsting.....	194

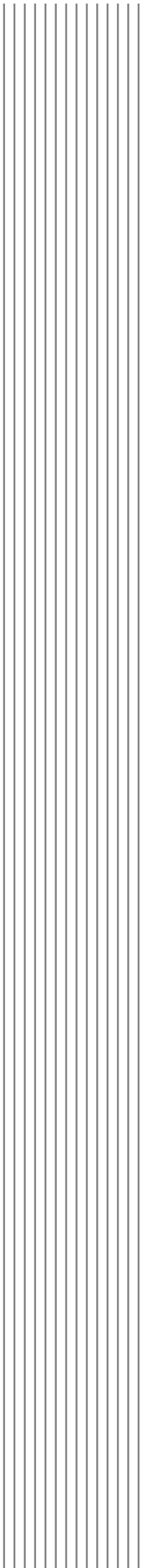
Innehållsförteckning

7.4.1	Höjda statsbidrag	194
7.4.2	Andra satsningar som påverkar kommuner och landsting.....	195
7.5	Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 1999.....	196
7.6	Övriga frågor.....	197
7.6.1	Förbättrad uppföljning av resultat och resursutnyttjande	197
7.6.2	Minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting år 1999	198
7.6.3	Uppräkningsfaktorer	201
7.6.4	Bildande av bolag för övertagande av kommunala bostadsföretag m.m.	201
7.6.5	Ekonomiska regleringar mellan staten och de kyrkliga kommunerna år 1999	202
8.	Revision och kontroll av EU-medel	205
8.1	Europeiska revisionsrättens rapporter för verksamhetsåret 1996.....	205
8.1.1	Bakgrund.....	205
8.1.2	Amsterdampfödraget.....	205
8.1.3	Utgångspunkter för Sveriges agerande	206
8.1.4	Iakttagelser i rapporterna för 1996 och svenskt agerande i rådet	206
8.1.5	Bedömning av iakttagelser rörande Sverige i årsrapporten	207
8.2	Kompletterande regler till EG:s förordningar om strukturstöd.....	207
8.2.1	Ärendet och dess beredning	207
8.2.2	Inledning.....	208
8.2.3	EG:s förordningar om strukturfonder.....	208
8.2.4	EG:s regler om kontroll och tillsyn	208
8.2.5	Svenska lagregler om kontroll och tillsyn.....	209
8.2.6	Lagstiftningsfrågor.....	209
8.2.7	Ikraftträdande m.m.....	210
	Bilaga 1.....	210
	Bilaga 2.....	210
Bilagor		
Bilaga 1	Svensk ekonomi	
Bilaga 2	Avstämning av det svenska konvergensprogrammet	
Bilaga 3	Avstämning av målet om en halverad öppen arbetslöshet till år 2000	
Bilaga 4	Nationell handlingsplan för sysselsättning	
Bilaga 5	Fördelningspolitisk redogörelse	
Bilaga 6	Redovisning av skatteavvikelser	

1

Finansplan

1 Finansplan

1.1 Det går bra för Sverige

Sverige kan möta 2000-talet med betydande tillförsikt och optimism. Grunden är lagd för en gynnsam utveckling av den svenska ekonomin under de kommande åren. Betydande ekonomiska framsteg under den gångna mandatperioden kan i dag summeras:

De offentliga finanserna har sanerats. Inflationen har nedbringats till en varaktigt låg nivå. Bytesbalansen visar växande överskott.

Detta har lett till att de svenska räntorna har sjunkit kraftigt, både i absoluta tal och jämfört med andra länder. Investeringarna ökar kraftigt. Den privata konsumtionen växer i god takt. Den starka exportutvecklingen kompletteras nu med en mera livaktig hemmamarknad. Stora produktivetsförbättringar i förening med en dämpad kostnadsutveckling har gjort svenska företag synnerligen konkurrenskraftiga. Förtroendet för svensk ekonomi växer och optimismen och därmed viljan att satsa på framtiden blir alltmer påtaglig.

Därtill har politiska framgångar förbättrat förutseende för en hög tillväxt och en snabb ökning i sysselsättningen:

Ett aktivt medlemskap i Europeiska Unionen har medfört en större marknad för svenska företag, ökad handel och nya möjligheter för sysselsättningspolitiken.

Östersjösamarbetet understöder en demokratisk utveckling och en kraftig tillväxt i vårt närområde. Ökad handel och större utbyte förbättrar välbefindandet i hela Östersjöregionen.

Omställningen till ekologisk hållbarhet har påbörjats. Såväl de lokala investeringsprojekten och satsningarna på energiforskning och teknisk utveckling som förbättrad infrastruktur förbättrar livskvaliteten för kommande generationer och stärker svensk innovationsförmåga och konkurrenskraft.

Pensionsöverenskommelsen mellan fem riksdagspartier garanterar goda pensioner även i framtiden, ökar tryggheten och ger välfärdssamhället en långsiktig stabilitet.

Blockpolitiken har övergivits till förmån för gemensamt parlamentariskt ansvarstagande. Det skapar en god jordmån för hållbara regelverk för både företag och individer, en stabil utveckling och ökad kontroll över statsfinanserna.

Även utvecklingen på arbetsmarknaden har vänt. Arbetslösheten har det senaste året minskat med omkring 100 000 personer. Detta har skett parallellt med att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har minskat. Den reguljära sysselsättningen ökar, särskilt i den privata sektorn. Därtill har det stora intresset för kunskapslyftet bidragit positivt till arbetsmarknadens utveckling framöver. Det är en unik satsning på att stärka kompetensen och självförtroendet hos många människor, som därefter kan återvända bättre rustade till arbetsmarknaden.

Den omfattande saneringen av de offentliga finanserna har gjort det möjligt att styra ökade resurser till prioriterade områden. Särskilt viktigt är att förbättra kvaliteten inom skolan, sjukvården och omsorgen om barn och gamla. I denna proposition föreslås ytterligare tillskott till dessa områden.

Stora insatser har också gjorts eller görs på en rad andra områden: utbildning och kompetensutveckling, arbetsmarknadspolitiken, förbättringar av företagens villkor, byggandet av Hållbara Sverige, höjda barnbidrag, höjda ersättningsnivåer i socialförsäkringarna och förbättrade pensioner.

Till detta kommer de särskilda insatser som nu föreslås på sex viktiga framtidsområden: Investeringar i kunskap, den nya tekniken, bättre förutsättningar för entreprenörskap, ekologisk omställning, samarbete i Europa och ökad delaktighet och integration i Sverige.

Dessa insatser äventyrar inte – och får inte äventyra – målen för de offentliga finanserna. I själva verket kommer målen om balans i år och överskott under de kommande åren att överträffas med god marginal. De statliga utgifterna håller sig inom utgiftstaken respektive år och de offentliga utgifterna, mätt som andel av BNP, minskar successivt.

De allt starkare offentliga finanserna bidrar inte bara till lägre räntor och ett ökat förtroende – såväl i Sverige som internationellt – för den svenska ekonomin. De skapar också en ökad handlingsfrihet i framtiden. De ger utrymme för ökade insatser inom skola, vård och omsorg. De gör det möjligt att amortera på statsskulden och därigenom minska bördorna på kommande generationer. De gör det också möjligt att möta kommande konjunktursvängningar.

Skattesänkningar i framtiden är möjliga att överväga men endast om vissa villkor obetingat uppfylls. Generella skattesänkningar får inte ske innan en tillfredsställande kvalitet har säkerställts inom skolan, vården och omsorgen. De får inte finansieras genom skuldsättning. Och de måste utformas på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

En stabil grund har lagts för en hög ekonomisk tillväxt under 1998 och de följande åren. Mycket talar för att tillväxten under en följd av år kan uppgå till i genomsnitt minst 3 procent per år. Detta är betydelsefullt, eftersom det gör det möjligt att hantera ett antal stora uppgifter som Sverige står inför under de kommande åren.

Sysselsättningen måste öka och arbetslösheten minska. Målet att halvera den öppna arbetslösheten till 4 procent år 2000 ligger fast. Att nå målet ligger inom räckhåll med den ekonomiska utveckling som nu kan förutses och med de åtgärder som har beslutats tidigare eller som föreslås nu. Enligt regeringens bedömning kommer målet att nås före utgången av år 2000.

Det är ett ambitiöst mål, men likväl endast ett etappmål. På längre sikt måste ambitionen vara än högre. Ambitionen bör vara att återskapa full sysselsättning, där – bortsett från en viss ofrånkomlig friktionsarbetslöshet – alla som vill och kan arbeta också skall ha ett meningsfullt arbete. Detta förutsätter att sysselsättningen ökar väsentligt och att arbetskraftsdeltagandet ånyo höjs.

Hög tillväxt är viktig inte bara för att öka sysselsättningen och minska arbetslösheten. Den krävs även för att möta de ökade resurskrav inom bl.a. vården och omsorgen som följer av den demografiska utvecklingen och för att trygga en jämn och rättvis fördelning av levnadsstandard. Den krävs vidare för att möjliggöra angelägna reformer och skapa förutsättningar för ökade reallöner. Den krävs dessutom om vi skall återvinna den relativt bättre internationella position som Sverige hade före de år under första hälften av 1990-talet, då den svenska BNP-utvecklingen var negativ samtidigt som andra länder fortsatte att ha en positiv tillväxt.

Den återhämtning som skett i den svenska ekonomin och i de offentliga finanserna sedan 1994 är unik. Den hade inte varit möjlig utan samarbetet de senaste åren mellan socialdemokraterna och centerpartiet. Ett tufft och omfattande saneringsprogram har genomförts, samtidigt som villkoren för arbete, utbildning och företagande har förbättrats. Det krävs

en fortsatt uthållig och ansvarsfull ekonomisk politik för att under de kommande åren befästa framgångarna och skörda frukterna av den förda politiken.

1.2 Den ekonomiska utvecklingen

Den ekonomiska politiken har varit framgångsrik i att skapa en stabil grund för svensk ekonomi. Sverige befinner sig i början av den första högkonjunktur på 30 år som inte har föregåtts av en devalvering eller en expansiv ekonomisk politik. Tvärtom har perioden kännetecknats av en mycket stram budgetpolitik. Styrkan i konjunkturuppgången kommer inifrån.

1.2.1 Den ekonomiska utvecklingen under 1990-talet

Den svenska ekonomin under 1990-talet har kännetecknats av tvära kast, från djupaste depression till begynnande högkonjunktur. Under perioden 1991–1993 drabbades Sverige av den värsta lågkonjunkturen sedan 1930-talet. Den totala svenska produktionen föll med sammanlagt 5 procent.

Mellan 1991–1994 fördubblades statsskulden, tredubblades arbetslösheten och mer än fyrdubblades budgetunderskottet. Den öppna arbetslösheten steg till 8 procent som en följd av att 450 000 arbetstillfällen försvann, de flesta i privat sektor. Detta tillsammans med ofinansierade skattesänkningar och reformer medförde att underskottet i de offentliga finanserna steg kraftigt. Det uppgick som mest till 12,3 procent av BNP år 1993. De offentliga utgifterna som andel av BNP ökade med 7 procentenheter mellan 1991 och 1994.

Misstroendet på grund av oförmågan att lösa de ekonomiska problemen resulterade i räntekris och kronfall. Osäkerhet och höga räntor bidrog till att bruttoinvesteringarna föll med i genomsnitt 9 procent per år 1991–1994.

En framgångsrik mandatperiod

Den ekonomiska politik som har förts sedan 1994 har varit inriktad på att bryta den negativa ekonomiska utvecklingen och skapa förutsättningar för en hög och stabil tillväxt och en varaktig nedgång i arbetslösheten. Två ömsesidigt förstärkande mål har varit styrande för den ekonomiska politiken, dels målet att den öppna arbetslösheten skall halveras och nå 4 procent år 2000, dels målet om sunda offentliga finanser. Resultaten av den förda politiken är i de flesta avseenden mycket gynnsamma. Inom snart sagt samtliga ekonomiska områden har den ekonomiska

utvecklingen varit bättre under den nuvarande mandatperioden än under den föregående perioden 1991–1994.

- BNP-tillväxten beräknas under mandatperioden uppgå till i genomsnitt 2,5 procent per år. Sverige växer återigen.
- De offentliga finanserna förbättras med 11,9 procentenheter av BNP under mandatperioden. Innevarande år beräknas överskottet i de offentliga finanserna vara 1,6 procent av BNP. Sunda offentliga finanser är åter ett kännetecken för Sverige.
- Statsskulden som andel av BNP faller. Istället för att använda mer och mer resurser för att betala räntorna på statsskulden kan skolan, vården och omsorgen prioriteras.
- De långa räntorna har fallit kraftigt. Räntemarginalen mot Tyskland är idag mindre en tiondel än av vad den var 1994. Förtroendet för svensk ekonomi är återupprättat.
- Ett villalån på 500 000 kronor är i dag 1 900 kronor billigare i månaden än under sommaren 1994. Skuldsatta hushåll får en lättare situation.
- Riksbanken har kunnat sänka de korta räntorna. Sunda offentliga finanser och låga prisökningar har gjort detta möjligt.
- Inflationen och inflationsförväntningarna har sjunkit och anpassat sig till inflationsmålet. Därmed finns en viktig förutsättning på plats för en väl fungerande lönebildning.
- Arbetslösheten faller. År 1994 var den öppna arbetslösheten 8,0 procent mätt som årsgenomsnitt. I dag är den 6,7 procent. Målet om en halverad öppen arbetslöshet till 4 procent nås under år 2000.
- Mellan 1994 till 1998 skapas det 93 000 jobb i den privata sektorn. Den privata sektorn växer återigen.
- Sveriges affärer med omvärlden visar stora och växande överskott. I år visar bytesbalansen ett överskott på 3,5 procent av BNP. Därmed kan Sveriges utlandsskuld minskas.
- Näringslivet växer med närmare 4 procent per år. Svenska företag är världsledande och vinner marknadsandelar.
- Näringslivets investeringar ökar under mandatperioden med 10 procent per år. Vi bygger för framtiden.

1.2.2 Den ekonomiska utvecklingen 1998 och 1999

Världsekonomin utvecklas väl trots krisen i Asien. I Sverige vände konjunkturen ordentligt uppåt under 1997. Den goda tillväxten väntas hålla i sig både 1998 och 1999.

Den internationella utvecklingen

Trots den finansiella krisen i Asien fortsätter världsekonomin att utvecklas väl. Den starka konjunkturutvecklingen i Förenta staterna och återhämtningen i EU väntas inte brytas till följd av den ekonomiska krisen i Asien, förutsatt att denna inte fördjupas.

Svag inhemsk efterfrågan i kombination med problem i den finansiella sektorn bidrar till fortsatt stagnation i Japan. BNP-tillväxten väntas falla i Asien som helhet och t.o.m. bli negativ i vissa av de drabbade länderna, däribland Indonesien. För att en gradvis uppgång i de asiatiska länderna skall äga rum krävs att de påbörjade reformerna fullföljs. Dessutom är det viktigt att industriländerna inte inför importtjänster för den asiatiska exporten.

I Förenta staterna har den inhemska efterfrågan stigit kraftigt och BNP-tillväxten under 1997 blev den högsta på nio år. Samtidigt sjönk både arbetslösheten och inflationen. Den väl avvägda finans- och penningpolitiken har lagt grunden för den exceptionellt goda ekonomiska utvecklingen. Arbetslösheten har sjunkit successivt och uppgår till knappt 5 procent.

I EU fortsätter återhämtningen. Exportutvecklingen har varit stark och räntorna är låga, vilket borgar för en tilltagande investeringstakt. Den stora utmaningen i EU är den höga arbetslösheten som fortfarande överstiger 10 procent.

För Östersjöområdet fortsätter utsikterna att vara goda. Tillväxten i Finland och Danmark väntas bli stark, samtidigt som återhämtningen i Tyskland stärks. BNP-tillväxten i Baltikum och Polen förutses avmattas något efter en hög tillväxt under 1997. I Ryssland väntas återhämtningen fortsätta efter det att BNP ökade 1997 för första gången sedan kommunistdiktaturen rasade ihop.

Den svenska utvecklingen

Tillväxten i den svenska ekonomin tog ordentlig fart under 1997. De närmaste åren kommer tillväxten att i allt högre grad drivas av den inhemska efterfrågan, främst investeringar och privat konsumtion, medan exportens bidrag till tillväxten blir lägre. BNP växer med 3 procent i år och med 3,1 procent nästa år under förutsättning att löneutvecklingen blir i enlighet med den som anges av arbetsmarknadens parter.

TABELL 1.1 FÖRSÖRJNINGSBALANS

	MDRKR ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING				
	1997	1998	1999	2000	2001
Privat konsumtion	922,9	2,3	2,5	2,2	2,0
Offentlig konsumtion	449,3	1,3	0,6	0,7	1,0
Stat	134,2	2,5	0,5	0,5	0,5
Kommuner	315,1	0,8	0,6	0,9	1,2
Bruttoinvesteringar	237,9	7,2	7,6	7,0	5,7
Näringsliv ex. bostäder	182,8	7,8	6,1	4,9	2,7
Bostäder	23,8	8,8	23,5	25,0	25,0
Myndigheter	30,5	2,8	4,0	2,2	2,3
Lagerbidrag	6,8	0,0	0,0	0,0	0,0
Export	761,4	6,3	6,7	7,0	5,4
Import	639,5	6,9	7,0	6,2	5,8
BNP	1738,9	3,0	3,1	3,4	2,6

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Exportkonjunkturen förefaller än så länge i en mycket begränsad omfattning ha påverkats av utvecklingen i Asien. Tack vare inte minst en stor produktivitetökning har svenska företag varit framgångsrika på världsmarknaden. Trots något högre löneökningar än i omvärlden fortsätter svensk exportindustri att ta marknadsandelar.

Positivt är att de svenska företagen inte tycks höja priserna i den omfattning som hade kunnat befaras. I stället satsar företagen på att öka sina marknadsandelar. Av den samlade värdeökningen av industriproduktionen 1996–1998 beräknas över 80 procent bestå av volymökning och mindre än 20 procent av prisökningar. Som kontrast kan nämnas att under den förra stora högkonjunkturen 1986–1989 stod volymökningen endast för 27 procent, medan resterande 73 procent bestod av prisökningar.

Den totala investeringsaktiviteten väntas tillta markant under åren 1998 och 1999. Det innebär att produktionskapaciteten nu byggs ut i betydande grad. Ett ljusnande arbetsmarknadsläge, stigande inkomster och historiskt låga räntor innebär att bostadsbyggandet ökar. Dessutom stimuleras investeringarna av omställningsprogrammet för energisektorn och det lokala investeringsprogrammet inom "Hållbara Sverige". Ett osäkerhetsmoment kvarstår dock för industrins investeringar. Om Asienkrisens globala effekter blir stora kan industrins investeringar delvis skjutas på framtiden.

Efter tre år med stagnerande inkomster växer hushållens realinkomster med drygt 2,5 procent i år och nästa år. Detta i kombination med att de svenska hushållens ekonomiska situation har förbättrats de senaste åren medför att den privata konsumtionen fortsätter att öka.

Nedgången i den offentliga konsumtionen upphör och vänds i en liten uppgång i och med resurstillskotten till kommunerna. Den kommunala konsumtionen växer med 0,8 procent 1998 och 0,6 procent

1999. Detta tillsammans med den relativt gynnsamma utvecklingen av BNP-tillväxten medför att sysselsättningen utvecklas gynnsamt.

Den öppna arbetslösheten har minskat med 93 000 personer mellan februari 1997 och februari 1998, varav 39 000 var kvinnor och 54 000 män. Detta har skett parallellt med att de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna har minskat. Den reguljära sysselsättningen ökar, särskilt i den privata sektorn. Därtill bidrar det stora intresset för kunskapslyftet positivt till arbetsmarknadens utveckling. Arbetslösheten mätt som årsgenomsnitt beräknas minska från 8,0 procent 1997 till 5,7 procent 1999.

Genom en ansvarsfull lönebildning i kombination med att det finns lediga resurser under hela perioden blir tillväxten hög och inflationstrycket fortsatt lågt. Löneökningstakten antas i prognosen vara i enlighet med de avtal som träffats på den svenska arbetsmarknaden, inklusive den av parterna antagna låga löneglidningen. Det innebär löneökningar på 3,1 procent 1998 och 3,0 procent 1999.

1.2.3 Kalkyl för 2000 och 2001

Den gynnsamma kombinationen av ansvarsfull lönebildning, goda vinster i näringslivet, låga räntor, sunda statsfinanser och ökade resurser till skola, vård och omsorg gör att den öppna arbetslösheten i slutet av år 2000 beräknas uppgå till 4,0 procent. Därmed uppnås riksdagens mål om en halverad öppen arbetslöshet under år 2000. Mätt som årsgenomsnitt blir den öppna arbetslösheten 4,4 procent år 2000. De flesta jobben tillkommer i den privata sektorn. Mellan 1994 och år 2000 beräknas det tillkomma 215 000 jobb i den privata sektorn.

TABELL 1.2 NYCKELTAL

	ÅRLIG PROCENTUELL FÖRÄNDRING			
	1998	1999	2000	2001
KPI, årsgenomsnitt	0,9	1,2	2,0	2,0
Kostnadstimlön	3,1	3,0	3,0	3,0
Öppen arbetslöshet	6,7	5,7	4,4	4,0
Arbetsmarknadspolitiska åtgärder	4,2	4,0	3,9	3,5
Antal sysselsatta	1,0	1,5	2,0	1,1
Real disponibel inkomst ¹	2,5	2,9	3,7	3,1
Hushållens nettosparkvot ¹	0,9	1,3	2,9	4,0
Tysk långränta	5,2	5,4	5,6	5,6
Svensk långränta	5,7	5,7	5,8	5,8
TCW-index ³	120,2	119,5	118,5	118,0

¹ Inkl. beräkningsteknisk överföring av offentliga överskottet utöver de målsatta

² 10-års statsobligation, årsgenomsnittet

³ Årsgenomsnitt

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

TABELL 1.3 SYSSELSÄTTNING, ARBETSLÖSHET OCH LÖNEUTVECKLING

	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Antal sysselsatta ¹	4378	4185	3964	3927	3986	3963	3922	3961	4020	4098	4144
Privat sektor ¹	2986	2821	2630	2633	2698	2698	2695	2726	2783	2848	2880
Offentlig sektor ¹	1404	1381	1328	1290	1287	1263	1223	1232	1236	1246	1260
Öppen arbetslöshet ²	3,0	5,3	8,2	8,0	7,7	8,1	8,0	6,7	5,7	4,4	4,0
Konjunkturberoende arbetsmarknads- politiska åtgärder ²	2,0	3,6	4,3	5,3	4,4	4,5	4,3	4,2	4,0	3,9	3,5
Relativt arbetskraftstal ³	83,2	81,0	78,91	77,4	78,2	77,8	76,8	76,3	76,4	76,6	76,9
Kostnadstimlön ⁴	5,7	3,7	2,8	2,4	3,3	6,1	4,5	3,1	3,0	3,0	3,0

¹Tusental personer²1 procent av arbetskraften i genomsnitt under året³Arbetskraften i procent av befolkningen i arbetsför ålder⁴Årlig procentuell förändring

Anm.: För åren 1991–1992 är sysselsättningen inom privat och offentlig sektor inte konsistenta med totalen. Delbranscherna är här omräknade av SCB för definitions- och metodändringar genomförda 1992/1993 och kvotade från SNI69 till SNI92. Totalen är den ursprungliga serien men korrigerad för bl.a. felaktig klassificering av ALU-arbetare och ungdomspraktikanter.

Källor: Statistiska centralbyrån, Arbetsmarknadsstyrelsen och Finansdepartementet

BNP-tillväxten beräknas uppgå till 3,4 procent år 2000 för att sedan bromsas ned något till 2,6 procent 2001. Investeringarna och den privata konsumtionen är de viktigaste drivkrafterna bakom den höga tillväxten. I den ekonomiska utvecklingen fram till 2001 antas arbetsmarknaden och särskilt lönebildningen fungera väl, samtidigt som den internationella utvecklingen är gynnsam. För både år 2000 och 2001 antas de sammanlagda löneökningarna inklusive löneglidning och arbetstidsförkortning bli desamma som för 1999, dvs. 3 procent.

För att studera effekterna av en sämre utveckling än den kalkylerade på arbetslöshet och offentliga finanser har två olika känslighetsberäkningar gjorts i bilagan Svensk ekonomi.

Sammanfattningsvis kan sägas att om den internationella utvecklingen skulle bli sämre än vad som antas i kalkylen blir den svenska exporten lägre. Den svagare industrikonjunkturen får i så fall även följd effekter på hela den svenska ekonomin i form av svagare tillväxt och sämre sysselsättning. Sysselsättningen utvecklas svagare och arbetslöshetsmålet uppnås ej.

Om löneökningarna blir högre än kalkylerat måste Riksbanken föra en stramare penningpolitik, vilket leder till att efterfrågan mattas av. Den svenska exportindustrin får då också svårare att klara av konkurrensen på den internationella marknaden. Också då blir det svårigheter att halvera den öppna arbetslösheten till år 2000.

1.3 Sunda offentliga finanser och stabila priser ger fler jobb

Sunda offentliga finanser och stabila priser är en förutsättning för en långsiktigt hög tillväxt och därmed en hög sysselsättning. Detta synsätt är – och har de

senaste tre och ett halvt åren varit – styrande för den ekonomiska politikens utformning.

1.3.1 Sunda offentliga finanser

Finanspolitiken under mandatperioden

År 1993 uppvisade de svenska offentliga finanserna OECD-ländernas näst största underskott med 12,3 procent av BNP. När den socialdemokratiska regeringen tillträdde i oktober 1994 beräknades lånebehovet för budgetåret 1994/95 till drygt 240 miljarder kronor – var tredje krona i statsbudgeten utgjorde en lånad krona. Förtroendet för Sverige var lågt. På de finansiella marknaderna gjordes analyser om kraftigt stigande inflation, alternativt att Sverige snart skulle behöva söka hjälp av IMF. Situationen var på väg att bli lika allvarlig som den som drabbade en del asiatiska länder i slutet av 1997. Den begynnande återhämtningen riskerade att avstanna. Ytterst handlade detta om de demokratiska institutionernas legitimitet.

Huvuduppgiften för den nyttillträdde socialdemokratiska regeringen blev därför att snabbt och resolut sanera de offentliga finanserna. Regeringen föreslog ett omfattande saneringsprogram för att snabbt få stopp på ökningen av statsskulden. Saneringsprogrammet konstruerades efter tre grundläggande principer. Det skulle verka så snabbt att statsskuldens ökning kunde hejdas tidigt. Det utformades fördelningspolitiskt så att de som har det bäst ställt bidrar mest. Dessutom prioriterades skolan, vården och omsorgen framför transfereringar.

Saneringsprogrammet uppgick till 126 miljarder kronor och har genomförts i och med budgeten för 1998. Storleken och profilen har kontinuerligt anpassats för att uppnå de budgetpolitiska målen:

Statsskulden som andel av BNP skulle stabiliseras senast 1996

I oktober 1991 var statsskulden 650 miljarder kronor. I oktober 1994 hade statsskulden nästan fördubblats till 1 230 miljarder kronor. Statsskulden mätt som andel av BNP nådde sin topp på 84 procent redan 1994–1995. Målet uppfylldes.

Underskottet i de offentliga finanserna skulle högst vara 3 procent av BNP 1997

Detta mål är uppfyllt. Underskottet i de offentliga finanserna 1997 blev 1,1 procent av BNP enligt svenska nationalräkenskaper och 0,8 procent av BNP enligt det mått som används i EU-samarbetet. Sverige uppfyller därmed detta konvergenskrav för deltagande i EMU:s tredje etapp.

År 1998 skall de offentliga finanserna vara i balans

Detta mål uppfylls med god marginal. År 1998 beräknas de offentliga finanserna uppvisa ett överskott på 1,6 procent av BNP. Till viss del kan detta överskott förklaras av bokföringsmässiga faktorer. Räknas dessa bort krymper överskottet till 0,8 procent av BNP. Sverige tillhör de fyra länder i EU som har de starkaste offentliga finanserna.

TABELL 1.4 EU-LÄNDERNAS OFFENTLIGA ÖVER/UNDERSKOTT

PROCENT AV BNP

	1998
Belgien	-1,7
Danmark	1,1
Finland	0,3
Frankrike	-2,9
Grekland	-2,2
Irland	1,1
Italien	-2,5
Luxemburg	1,0
Nederländerna	-1,6
Portugal	-2,2
Spanien	-2,2
Storbritannien	-0,6
Sverige ¹	0,8
Tyskland	-2,5
Österrike	-2,3
EU	-1,9

¹ Enligt Finansdepartementet (ENS-definition). Kommissionen anger 0,5 procent för Sverige

Källor: Europeiska kommissionen och Finansdepartementet

Målen för den ekonomiska politiken

De budgetpolitiska målen har starkt bidragit till en stabil utveckling för den svenska ekonomin med successivt lägre räntor. Utöver dessa mål finns det även mål för arbetslösheten och för inflationen. Erfarenheterna av mål för den ekonomiska politiken är goda.

De offentliga finanserna förbättras i snabb takt. Arbetslösheten minskar. Inflationen är låg. Då samtliga mål har stötts av en majoritet i riksdagen har målen blivit kraftfulla och har i stor utsträckning präglat svensk samhällsdebatt, den ekonomiska politiken och därmed också den ekonomiska utvecklingen.

Ambitionen har varit att formulera mål som skall styra politiken och övriga aktörer i en samhällsekonomiskt önskvärd riktning. Målen har varit tydliga, lätt kommunicerbara och enkla att beräkna. De mål som har väglett den ekonomiska politiken har haft en avgörande betydelse för den goda ekonomiska utveckling som redovisas i denna proposition.

Saneringspolitiken

I och med innevarande år går Sverige från att vara ett underskottsland till ett överskottsland. En budgetsanering av denna internationellt sett anmärkningsvärda omfattning har inte kunnat ske utan att det påverkat privatpersoners ekonomi och offentlig verksamhet. För att återfå förtroendet för svensk ekonomi var det nödvändigt att strikt genomföra saneringspolitiken med öppenhet och tydlighet för att varaktigt minska risken för att Sverige åter hamnar i statsfinansiella problem. Den nya budgetprocessen har spelat en stor roll i detta sammanhang. Den akuta finansiella krisen är nu avklarad och Sverige har bättre möjligheter än på länge att bibehålla stabilitet och amortera på statsskulden. Några slutsatser kan nu dras om hur budgetsaneringen gått till.

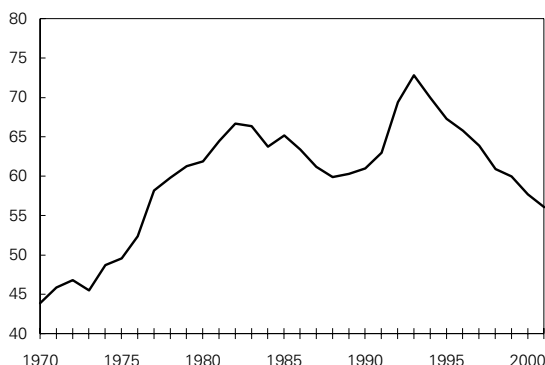
De offentliga finanserna har till största delen sanerats med hjälp av utgiftsminskningar

År 1994 var underskottet i de offentliga finanserna 10,3 procent av BNP. År 1998 visar de offentliga finanserna överskott. Mellan 1994 och 1998 faller de offentliga utgifterna som andel av BNP med 9,1 procentenheter. Under samma tid ökar de offentliga inkomsterna som andel av BNP med 2,8 procentenheter.

DIAGRAM 1.1

Konsoliderade offentliga sektorns utgifter 1970-2001

Procent av BNP

Källa: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

Saneringen beror till största delen på strukturella åtgärder

Enligt OECD hade Sverige 1994 ett strukturellt underskottet på 9,1 procent av BNP. Enligt samma beräkning har Sverige 1998 ett strukturellt överskott på 1,0 procent av BNP. Av EU-länderna är det bara Danmark som har ett större strukturellt överskott.

Saneringen beror inte på engångsbesparingar

Hela den sanering av de offentliga finanserna som skett de senaste fyra åren består av varaktiga förstärkningar av de offentliga finanserna. Regeringen har lagt vikt vid att i konsolideringsprogrammet inte räkna in sådana åtgärder som endast temporärt ökar statens inkomster eller minskar dess utgifter. I det finansiella sparandet, som är det mått regeringen, liksom bl.a. EU värderar de offentliga finanserna utifrån, inräknas inte exempelvis inkomster från försäljningar av statliga bolag. Vidare räknas den bokföringsmässiga effekten av att AP-fondens fastigheter bolagiseras bort vid regeringens bedömning av balansmålet för 1998.

Saneringen av de offentliga finanserna har haft höga fördelningspolitiska ambitioner

Regeringen har fortlöpande analyserat de fördelningspolitiska konsekvenserna av budgetsaneringen. Resultatet är att den femtedel av hushållen som har det bäst ställt har bidragit med 43 procent av budgetsaneringen. Den femtedel av hushållen som har det sämst ställt har bidragit med 11 procent. Ur ett jämställdhetsperspektiv har kvinnor och män bidragit med ungefär lika mycket. Regeringen är trots detta väl medveten om att saneringen av de offentliga finanserna har inneburit påfrestningar för många människor.

Finanspolitiken de kommande åren

Målet efter 1998 skall vara ett överskott i de offentliga finanserna. Det finns en rad orsaker till att Sveri-

ge bör ha ett ambitiöst mål för de offentliga finanserna:

- Den offentliga skulden kan amorteras av. Med en stor skuld blir Sverige känsligt för räntevariationer på de internationella kapitalmarknaderna. Den största utgiftsposten i den svenska statsbudgeten är räntorna på statsskulden som 1998 beräknas till 103 miljarder kronor.
- Med ett överskott i de offentliga finanserna i ett normalt konjunkturläge finns det en marginal att aktivt motverka konjunkturavmattningar utan att underskottet hotar att bli för stort och utlösa en ränteuppgång.
- Sverige måste rusta för framtiden. Andelen äldre kommer en bit in i 2000-talet att öka. Den offentliga sektorn måste då vara stark nog för att möta denna utveckling. Situationen är inte unik för Sverige, men eftersom Sverige har höga ambitioner för den offentliga välfärden, måste Sverige också ha höga ambitioner för den offentliga sektorns finansiella styrka.
- En hög nivå på sparandet möjliggör en hög investeringsnivå utan att Sverige får underskott i betalningarna med andra länder. Därmed kan Sveriges höga internationella skuldsättning minskas samtidigt som produktionskapaciteten kan höjas. Ett högt offentligt sparande bidrar till ett högt nationellt sparande, vilket har en positiv inverkan på Sveriges långsiktiga tillväxtpotentialer.

Ett genomsnittligt överskott på 2 procent av BNP

Efter överläggningar med centerpartiet konkretiserade regeringen överskottskravet för tiden efter 1998 till ett långsiktigt mål om ett överskott på 2,0 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Som en konsekvens av detta beräknas den offentliga nettoskulden som andel av BNP att försvinna omkring år 2007.

TABELL 1.5 OFFENTLIGA FINANSER

PROCENT AV BNP

	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Inkomstkvot	65,2	61,9	61,6	60,5	59,7	59,6	63,7	62,8	62,5	60,8	60,1	59,7
Skattekvot	55,8	52,8	51,1	50,2	49,8	49,9	54,1	54,2	53,9	52,9	52,4	52,3
Utgiftskvot	61,0	63,0	69,4	72,8	70,0	67,3	65,8	63,9	61,0	60,0	57,7	56,1
Statsskuld räntor	4,5	4,4	4,7	5,5	6,3	6,5	6,6	6,1	5,3	5,0	4,2	3,8
Finansiellt sparande	4,2	-1,1	-7,8	-12,3	-10,3	-7,8	-2,1	-1,1	1,6	0,8	2,3	3,5
Statens lånebehov (mdkr) ¹	25	75	150	242	185	138	21	6	-1	-6	-24	-31
Nettoskuld ¹	-8,2	-5,3	4,8	11,0	21,9	23,6	20,3	21,7	20,0	18,1	15,8	13,1
Statsskuld ¹	45,5	47,9	61,1	78,3	84,0	84,0	83,6	82,4	78,6	74,7	69,9	65,4
Konsoliderad bruttoskuld	43,8	53,0	67,1	76,0	79,3	78,0	77,2	76,9	74,3	71,0	66,8	62,9

Källor: Statistiska centralbyrån och Finansdepartementet

¹ Vid överskott motsvarande de budgetpolitiska målen år 2000 och 2001.

Överskottsmålen för 1999, 2000 och 2001

Som en gradvis anpassning till det långsiktiga målet skall de offentliga finanserna uppvisa överskott motsvarande 0,5 procent av BNP 1999, 1,5 procent år 2000 och 2,0 procent 2001.

Målen för dessa år gäller vid den tillväxt som kalkylerades i 1997 års ekonomiska vårproposition. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl väsentligt skulle avvika från denna skall motsvarande avvikelse från de angivna målen tolereras. Om tillväxten av konjunkturmässiga skäl blir väsentligt högre bör det offentliga överskottet bli högre. På samma sätt bör det offentliga överskottet bli lägre om tillväxten av konjunkturmässiga skäl blir väsentligt lägre.

Lönebildningen spelar dock en avgörande roll. Om löneökningstakten i den svenska ekonomin överstiger vad arbetsmarknadens parter har kommit överens om, inklusive den av parterna angivna löneglidningen, kommer tillväxten i den svenska ekonomin med all sannolikhet att bli lägre än den beräknade. Detta är i så fall ett strukturellt problem, inte ett konjunkturrellt.

Statsskulden

Statsskulden växte kraftigt under 1990-talets första år. Räntekostnaderna för statsskulden utgör 1998 den största posten i statsbudgeten. Mot bakgrund av statsskuldsvårighetens ökade betydelse överlämnar regeringen i dag en proposition om statsskuldspolitiken till riksdagen. I propositionen föreslås att målet för statsskuldspolitiken skall vara att långsiktigt minimera kostnaderna för statens upplåning.

Steg in i 2000-talet

De offentliga finanserna fortsätter att utvecklas mer positivt än vad som tidigare antagits för 1998 och framåt. Huvudorsaken är att utgifterna blir lägre än väntat. Det har därmed skapats ett utrymme för ytterligare offensiva åtgärder. Regeringen föreslår därför att ytterligare resurser tillförs skolan, vården och omsorgen. En nivåhöjning av statsbidraget till kommunerna görs med 4 miljarder kronor redan i år.

Dessutom föreslås en kraftsamling inom sex framtidsområden som är av stor vikt för den svenska tillväxten och sysselsättningen: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla.

Samtliga dessa åtgärder är fullt beaktade i beräkningarna av de offentliga finanserna. Även tidigare framlagda propositioner, t.ex. de om transportpolitik, bostadspolitik och tandvårdsförsäkring, är fullt beaktade i beräkningarna. De budgetpolitiska målen fortsätter därmed att vara styrande för budgetpolitiken.

TABELL 1.6 NYA ÅTGÄRDER

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Framtidsområden			
Kunskap och kompetens	1 030	1 100	1 460
Delaktighet i informationssamhället	400	600	800
Hållbara Sverige – ett föregångsland	125	200	2 200
Företagande	1 780	2 070	1 780
Europeiskt samarbete	1 050	1 050	1 050
Ett Sverige för alla	350	350	800
Summa	4 735	5 370	8 090
Övriga reformer			
Tandvårdsförsäkring	500	500	500
Bostadspolitisk proposition och byggstimulanser	990	1 100	200
Frysning av taxeringsvärden	810	490	420
Äldreproposition	300	300	300
Pensioner	1 420	2 980	3 090
Rättsväsendet	200	250	300
Bistånd			204
Kommuner	4 000	4 000	4 000
Övriga åtgärder	540	370	1 085
Summa	8 760	9 990	10 099
Totalt före finansiering	13 495	15 360	18 189
Avgår finansiering	3 875	4 105	4 380
varav utgiftsminskningar	1 875	1 905	2 180
nytt skalsteg i inkomstskatten	2 000	2 200	2 200
TOTALT	9 620	11 255	13 809

Efter dessa förslag uppvisar de offentliga finanserna ett överskott på 1,6 procent av BNP 1998 och 0,8 procent 1999. Detta överstiger de av riksdagen fastlagda målen om balans 1998 och ett överskott på 0,5 procent av BNP 1999. Av överskottet 1998 är emellertid 0,8 procentenheter endast bokföringsmässigt, och avser bolagiseringen av AP-fondens fastigheter. Resterande skillnader mot målen 1998 gör att Sverige redan i år kan påbörja en amortering av statsskulden i syfte att stärka politikens möjligheter och minska statens räntekostnader.

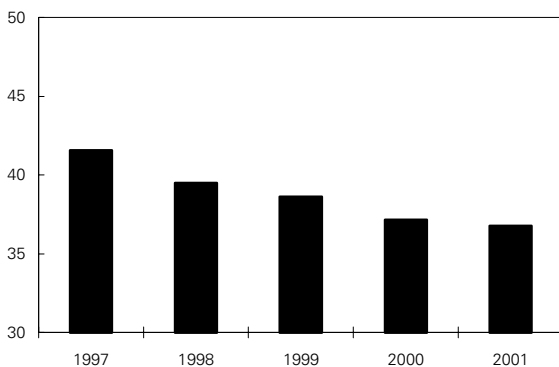
För åren 2000 och 2001 beräknas överskotten i de offentliga finanserna till 2,3 procent respektive 3,5 procent av BNP. Även dessa år överträffas därmed de budgetpolitiska målen som är 1,5 procent år 2000 och 2,0 procent 2001. Beräkningen är dock förhållandevis osäker och är betingad bl.a. av en väl fungerande lönebildning.

Att redan nu in-teckna dessa beräknade överskott vore att underminera den budgetsanering som har genomförts. Risken skulle öka för att regeringen senare skulle tvingas återkomma till riksdagen med förslag om nedskärningar och skattehöjningar. Vid ett flertal tillfällen tidigare har riksdag och regering tecknat in ett framtida budgetutrymme utan att kunna infria förväntningarna om vare sig budgetutfall eller reformer. De mest flagranta felbedömningarna gjordes i början av 1990-talet.

Utgiftstaket

Den nya budgetprocessen innebär att regeringen i samband med vårpropositionen presenterar förslag till nominella utgiftstak för tre år framåt. De av riksdagen tidigare beslutade statliga utgiftstaken ligger fast. Utgiftstaket för 2001 föreslås bli 770 miljarder kronor. Detta motsvarar 36,8 procent av BNP. Därmed fortsätter de statliga utgifterna att minska som andel av BNP.

DIAGRAM 1.2
Utgiftstak för den statliga sektorn
Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Pensionsreformen

Regeringen lägger i dag även fram propositioner om det reformerade ålderspensionssystemet (prop. 1997/98:151 och prop. 1997/98:152). Förslagen i dessa propositioner bygger på den uppgörelse som 1994 slöts mellan socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna.

Ålderspensionssystemet spelar en avgörande roll för medborgarnas välfärd och det är av största vikt att reglerna är pålitliga. Det är därför en framgång att det råder en bred politisk enighet om utformningen av detaljerna i det nya ålderspensionssystemet. De nya reglerna för pensionsberäkning förenar krav på rättvisa och effektivitet samtidigt som det i finansiellt avseende ger ett mer stabilt system än dagens. Den svenska pensionsreformen innebär långtgående förändringar och har uppmärksammats i omvärlden. Som ett av de första länderna genomför Sverige nu den förändring som är nödvändig för att det allmänna pensionssystemet skall kunna upprät-

hållas och klara vad det utlovar i en tid då antalet pensionärer ökar.

Regeringen fortsätter arbetet med att modernisera trygghetssystemen.

1.3.2 Stabila priser

En grundval för den samlade ekonomiska politiken är att prisstabilitet är en förutsättning för en framgångsrik ekonomisk utveckling. Hög inflation försämrar förutsättningarna för en uthålligt hög tillväxt och därmed också för en stabilt hög sysselsättning. Stabila priser skapar en god grund för en väl fungerande lönebildning. Hög inflation minskar möjligheterna till en god fördelningspolitik och en rättvis fördelning av tillgångar och inkomster.

Den övergripande uppgiften för penningpolitiken är prisstabilitet. Riksbanken bedriver penningpolitiken självständigt och riksbanksfullmäktige har definierat prisstabilitet som att den årliga ökningen av konsumentprisindex skall begränsas till 2 procent med en tolerans på 1 procentenhet uppåt och nedåt.

Regeringen stöder penningpolitikens inriktning och står bakom inflationsmålet.

Riksbankens ställning stärks

För att stärka trovärdigheten för prisstabiliteten har regeringen i november 1997 lämnat en proposition till riksdagen som grundar sig på en fempartiöverenskommelse om penning- och valutapolitiken:

- Riksbanken ges ett överordnat mål för sin verksamhet vilket läggs fast i lag. Målet för penningpolitiken skall vara att upprätthålla ett fast penningvärde. Eftersom Riksbanken är en myndighet under riksdagen har banken därutöver en skyldighet att stödja den allmänna ekonomiska politiken, bl. a. i syfte att främja en hållbar tillväxt och en hög sysselsättning, i den mån detta inte strider mot prisstabilitetsmålet.
- I regeringsformen tas in ett förbud för varje myndighet att ge instruktioner till Riksbanken i frågor som rör penningpolitik. En motsvarande bestämmelse om att en ledamot av direktionen inte får söka eller ta emot instruktioner när hon eller han fullgör penningpolitiska uppgifter tas in i riksbankslagen.
- Riksbankschefen får en stärkt ställning genom att det i regeringsformen anges att denna eller denne under den sexåriga mandatperioden får avsättas endast om hon eller han inte längre uppfyller de krav som ställs för att kunna utföra sina uppgifter eller om hon eller han gjort sig skyldig till allvarlig försummelse.

- En ny ledningsstruktur införs i Riksbanken som innebär att fullmäktige ges en kontrollerande funktion och att en direktionsinrättas som skall besluta i alla penningpolitiska frågor och leda Riksbanken.
- Ansvar för övergripande valutapolitiska frågor förs över från Riksbanken till regeringen. Riksbanken skall besluta om tillämpningen av det växelkurssystem som regeringen beslutat om.

Riksdagen har i mars i år fattat ett första beslut om de grundlagsändringar som föreslås i propositionen. Ett andra beslut om grundlagsändringarna och beslut om övriga lagändringar kommer att fattas av den nyvalda riksdagen i höst.

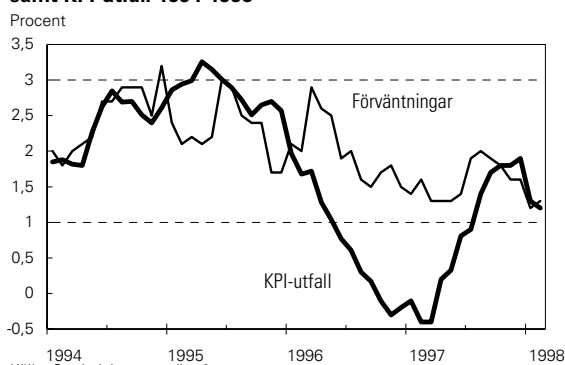
Svensk ekonomi mindre inflationsbenägen

Det finns en rad tecken på att inflationsbenägenheten har minskat – och fortsätter att minska – i den svenska ekonomin:

- Hushållens och företagens inflationsförväntningar har fallit.
- Medvetenheten hos arbetsmarknadens parter har ökat om att Sverige inte kan ha lönekostnadsökningar som märkbart avviker från omvärldens.
- Produktiviteten har ökat kraftigt.
- Konkurrensen har ökat i Sverige. Inom t.ex. livsmedelsindustrin och vissa tjänstesektorer finns tydliga tecken på en ökad konkurrens. Detta minskar företagens möjligheter att öka sina prismarginaller eller övervältra kostnadsökningar på konsumenterna. Sveriges inträde i EU har bidragit till denna utveckling.
- Asienkrisen har medfört att det globala inflationstrycket har fallit ännu mer.
- Riksbankens prisstabilitetsmål har fått en ökande trovärdighet i den svenska opinionen.

Som ett resultat av den minskade inflationsbenägenheten kan tillväxten bli hög och arbetslösheten falla markant om löneökningstakten blir i enlighet med de avtal som träffats på den svenska arbetsmarknaden, inklusive den av parterna angivna löneglidningen.

DIAGRAM 1.3
Hushållens inflationsförväntningar det närmaste året samt KPI-utfall 1994-1998

Källa: Statistiska centralbyrån

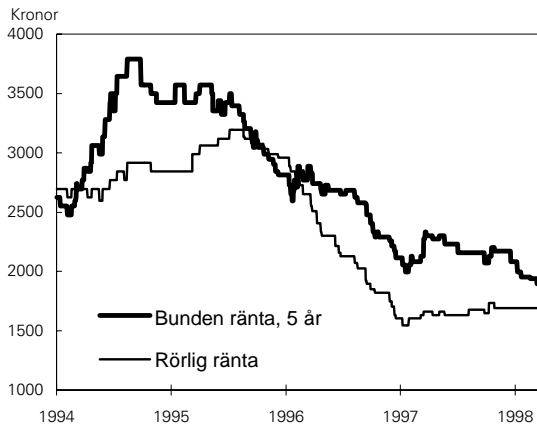
Anm.: De streckade linjerna i diagrammet visar Riksbankens toleransintervall för inflationen.

Räntorna

Ett av huvudsyftena med saneringspolitiken som inleddes i oktober 1994 har varit att skapa förutsättningar för lägre räntor. Låga räntor har en mycket stor betydelse för svensk ekonomi. Det ökade förtroendet för den ekonomiska politiken syns tydligt på de finansiella marknaderna. Sedan augusti 1994 har de flesta räntorna mer än halverats:

- De långa räntorna har nått sin lägsta nivå på nästan 40 år. Den tioåriga räntan ligger idag under 5,5 procent. Sommaren 1994 låg samma ränta på drygt 12 procent.
- Räntemarginalen mot Tyskland som under sommaren 1994 var över 4,5 procentenheter för de långa räntorna har fallit till under 0,4 procent.
- De korta räntorna har sjunkit. Den låga inflationen och det ökade förtroendet för den förda ekonomiska politiken har medfört att Riksbanken har kunnat sänka reporäntan. I början av 1996 var reporäntan nästan 9 procent. I april 1998 var den drygt 4 procent.
- Räntekostnaderna har minskat kraftigt. I diagram 1.4 visas hur månadskostnaden efter skatt för ett normalt villalån på 500 000 kronor har fallit sedan 1994. Jämfört med augusti 1994 har månadskostnaden efter skatt minskat med ca 1 900 kronor. En likartad utveckling har skett för bostadsrättslån. De som bor i hyresrätt gynnas också av de sjunkande räntorna i takt med att de sjunkande ränteutgifterna slår igenom på hyran.

DIAGRAM 1.4
Månadskostnad för ett villalån på 500 000 kr, 1994-98

Källa: Finansdepartementet

Kronan

Kronans effektiva växelkurs ligger idag på ungefär samma nivå som i januari 1997. Under denna period har kronans kurs varit i stort sett oförändrad mot de europeiska valutorna, medan dollarn har förstärkts med ca 15 procent mot kronan och de övriga europeiska valutorna. I diagram 1.5 visas ett handelsvägt växelkursindex, inklusive bl.a. de asiatiska valutorna. Lägre index betyder starkare krona.

DIAGRAM 1.5
Handelsvägt växelkursindex 1997-1998
1 januari 1997 = 100

Källa: Finansdepartementet

EMU

Den 1 januari 1999 inleds den tredje etappen av EMU och då skall EU:s gemensamma valuta, euron, införas. Beslut om urvalet av länder fattas av rådet i sammansättningen stats- och regeringschefer i maj 1998. Kommissionen rekommenderade i mars i år att elva medlemsstater deltar i valutaunionen från starten.

Riksdagen godkände i december 1997 i enlighet med regeringens förslag i prop. 1997/98:25 att Sverige inte bör införa euron då den tredje etappen av EMU inleds. I och med detta beslut har det stått klart att Sverige inte kommer att delta i valutaunionen från starten. Sverige bör hålla dörren öppen för ett senare svenskt inträde i valutaunionen. Om regering-

en senare finner att Sverige bör delta skall frågan underställas svenska folket för prövning.

Regeringens uppfattning är att det inte är aktuellt att delta i det europeiska växelkursarbetet ERM. Det nuvarande systemet med en rörlig växelkurs inom ramen för en penningpolitik inriktad på prisstabilitet fungerar väl.

För att varaktigt säkra sunda offentliga finanser i den tredje etappen av EMU har medlemsstaterna inrättat stabilitets- och tillväxtpakten. Den del av pakten som gäller övervakning väntas träda i kraft redan vid kommande halvårsskifte. Sverige och övriga länder som inte väntas införa euron den 1 januari 1999 deltar också i pakten, med undantag för reglerna om sanktioner och föreläggande. I pakten har medlemsstaterna åtagit sig att ha ett medelfristigt mål för de offentliga finanserna nära balans eller överskott. Sverige har ambitiösare mål än EU och kommer med god marginal att uppfylla detta åtagande.

1.3.3 Fler jobb

I början av 1990-talet gick Sverige från att vara ett land som kännetecknades av full sysselsättning till ett land märkt av massarbetslöshet. Mellan 1991 och 1994 försvann över 450 000 arbetstillfällen. Målet är att åter ta Sverige tillbaka till full sysselsättning. Ett delmål är att den öppna arbetslösheten skall nå ned till 4,0 procent under år 2000.

Regeringens strategi bygger på att kunniga människor, ett gott företagsklimat och en omställning till ekologisk hållbarhet stärker Sverige. I en stabil ekonomisk miljö skall kvaliteten på och tillgången till skola, vård och omsorg förbättras. Detta bidrar till att möjliggöra ett högt deltagande i arbetskraften för både kvinnor och män.

Utbildning, utveckling och kompetens skall prägla hela Sverige. Såväl unga som äldre, kvinnor som män, skall ges möjlighet att förbättra sin kunskap och kompetens. Arbetsmarknadspolitiken läggs om för att öka kvaliteten på åtgärderna och i än större utsträckning medverka till att minska flaskhalsar i den uppåtgående konjunkturen och stigande sysselsättningen. Det finns därmed gynnsamma förutsättningar att åstadkomma en god tillväxt utan att inkomstklyftorna ökar. Utifrån denna strategi formas politiken.

Sysselsättningspolitiken bygger på fem grundstenar:

- Arbets- och kompetenslinjen gäller. Arbetslösheten skall minskas huvudsakligen genom att fler människor får arbete eller utbildning som ger ökade möjligheter till arbete.
- Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn.

- I den offentliga sektorn skall verksamheter prioriteras framför transfereringar. Skolan, vården och omsorgen utgör kärnan i välfärden.
- Det krävs en väl fungerande lönebildning för att stärka sysselsättningen.
- Statsfinanserna skall vara sunda och priserna stabila.

Den förda politiken ligger väl i linje med de fem grundstenarna:

Arbets- och kompetenslinjen

Arbete och utbildning prioriteras. Lediga platser skall tillsättas snabbt. Yrkesmässig och geografisk rörlighet skall befrämjas. Arbetslösheten har under 1997 minskat betydligt. Detta beror till viss del på den ökade sysselsättningen. Mellan februari 1997 och februari 1998 ökade sysselsättningen med 38 000 personer.

Den främsta orsaken till den gynnsamma utvecklingen är den stora utbildningsinsatsen. Under perioden 1997–2000 tillkommer det genom hittills fattade beslut 60 000 permanenta högskoleplatser och 140 000 platser inom vuxenutbildning och kvalificerad yrkesutbildning genom det s.k. kunskapslyftet. Till detta skall läggas den omläggning av arbetsmarknadspolitiken som nu sker mot mer yrkesinriktad utbildning och färre praktikplatser. Ett viktigt inslag i denna omläggning är den IT-satsning som regeringen gör tillsammans med Industriförbundet. Därigenom stärks arbetskraftens kompetens, ökas flexibiliteten på arbetsmarknaden, motverkas inflationsdrivande bristsituationer och främjas en väl fungerande lönebildning. Resultatet är att arbetslösa människor får en möjlighet att återkomma till arbetsmarknaden samtidigt som utslagning av personer från arbetslivet förebyggs och grunden läggs för en hög framtida tillväxt.

Den privata sektorn expanderar

Huvuddelen av sysselsättningsökningen de kommande åren bör ske i den privata sektorn. Inte på grund av att den offentliga sektorn är för stor, utan på grund av att den privata är för liten. Mellan september 1991 och september 1994 försvann över 300 000 jobb i den privata sektorn i Sverige. Utan en stark bas bestående av privat sysselsättning är det i längden omöjligt att behålla en stark offentlig sektor.

Mellan 1994 och 1998 beräknas det tillkomma drygt 90 000 jobb i näringslivet. Det är en av anledningarna till att den kommunala sektorn har kunnat tillföras mer resurser. En fortsatt expansion av den privata sektorn är nödvändig för att långsiktigt stärka Sverige.

Verksamheterna prioriteras

Skolan, vården och omsorgen stärks. Genom tidigare fattade beslut tillförs den kommunala sektorn 8 mil-

jarder kronor 1998 för att främja sysselsättningen och säkra kvaliteten. År 1999 tillförs den kommunala sektorn 12 miljarder kronor. År 2000 tillförs den kommunala sektorn 16 miljarder kronor.

Nu föreslår regeringen en ytterligare nivåhöjning med 4 miljarder kronor fr.o.m. 1998. Därmed kommer skolan, vården och omsorgen att ha tillförts sammanlagt 20 miljarder kronor i nivåhöjning år 2000 jämfört med 1996. Sammanlagt tillförs därmed 72 miljarder kronor extra under femårsperioden 1997–2001.

Lönebildningen

Konsekvenserna av brister i lönebildningen är anorlunda nu än förr. Förr var det, i vart fall under en övergångstid, möjligt att misslyckas och leva med konsekvenserna. Så är det inte längre. Arbetsmarknadens parter har därför ett särskilt stort ansvar att förvalta. Med rimliga och låga löneavtal kan arbetslösheten pressas tillbaka. Blir löneökningarna för höga biter sig massarbetslösheten fast. Det ansvaret vilar tungt på alla som har ett inflytande på svensk lönebildning.

De avtal som hittills slutits på den svenska arbetsmarknaden för de nämnda åren höjer de årliga lönekostnaderna med 3,0 procent. Här ingår den av parterna antagna låga löneglidningen. Att hålla de totala kostnadsökningarna på högst 3 procent bör vara riktmärket för löneutvecklingen 1998 och de kommande åren. Detta inkluderar såväl kostnader för eventuell arbetstidsförkortning som löneglidning.

Det är av stor vikt att arbetsmarknadens parter beaktar de nya förutsättningarna och gör sitt yttersta för att möjliggöra en halvering av den öppna arbetslösheten. Det gäller samtliga parter på den svenska arbetsmarknaden, även de som redan har tecknat avtal. De måste göra allt för att begränsa löneglidningen till de historiskt mycket låga nivåer som parterna har angivit.

De avtal som har träffats hittills i år tyder på ett ökat ansvarstagande hos arbetsmarknadens parter och att lönebildningen är på väg att anpassas till förväntningar om en bestående låg inflation.

Sunda statsfinanser och stabila priser

När nuvarande mandatperiod inleddes beräknades det statliga lånebehovet till över 240 miljarder kronor. År 1998 beräknas det statliga lånebehovet ha eliminerats helt – statsskulden kan istället amorteras med 1 miljard kronor. År 1994 var underskottet i de offentliga finanserna 10,3 procent av BNP. I år beräknas de efter de förslag som föreslås i denna proposition visa ett överskott på 1,6 procent av BNP. Inflationen bedöms de närmaste åren hamna under eller nära Riksbankens inflationsmål på 2,0 procent.

En nationell handlingsplan för sysselsättning

Sverige har under en längre tid varit drivande för att sysselsättningsfrågan skall placeras högt upp på EU:s dagordning. Vid toppmötet i Amsterdam 1997 lades grunden för ett intensifierat samarbete för ökad sysselsättning genom ökat erfarenhetsutbyte mellan medlemsländerna samt stärkt samordning och övervakning av sysselsättningspolitiken. En samordnad sysselsättningspolitik inom EU riktar fokus på att medlemsländerna skall uppnå konkreta resultat inom viktiga områden som långtids- och ungdomsarbetslöshet, jämställdhet, entreprenörskap, kompetensutveckling och de handikappades situation på arbetsmarknaden.

Vid toppmötet i Luxemburg i november 1997 – det första toppmöte som uteslutande ägnades åt sysselsättningsfrågan – beslutade man att den nya avdelningen om sysselsättning skulle få en konkret och omedelbar innebörd. Ett antal sysselsättningsriktlinjer som ligger till grund för det fortsatta arbetet fastställdes. Dessa riktlinjer – totalt 19 stycken – skall infogas i nationella handlingsplaner som utarbetas av medlemsländerna i ett flerårigt perspektiv. Handlingsplanerna blir därmed ett slags ”årsrapporter” som redovisar på vilket sätt riktlinjerna omsätts i nationella åtgärder. Sveriges handlingsplan (bilaga 4) lämnas till EU-kommissionen i samband med att denna proposition överlämnas till riksdagen.

De 19 riktlinjerna är indelade i fyra huvudområden: att förbättra anställbarheten, att utveckla företagande, att förbättra företagens och de anställdas anpassningsförmåga och att stärka jämställdhetspolitiken. Inom varje huvudområde finns ett antal riktlinjer som innehåller rekommendationer om konkreta åtgärder.

Varje medlemsland skall ta ställning till samtliga riktlinjer men det är upp till varje enskilt land att själva utforma åtgärder på de områden som tas upp i riktlinjerna. Liksom tidigare ligger huvudansvaret för sysselsättnings- och arbetsmarknadspolitikerna på de enskilda medlemsländerna.

Den svenska sysselsättningspolitiken ligger väl i linje med riktlinjernas rekommendationer. Regeringen delar till fullo riktlinjernas synsätt att arbetskraftens anställbarhet bäst främjas genom att aktiva åtgärder med betoning på utbildning och kompetensutveckling prioriteras framför passivt kontantstöd.

Regeringen värdesätter också att riktlinjerna lyfter fram utbildning och kompetensutveckling som ett viktigt medel för att skapa en flexibel europeisk arbetsmarknad. Riktlinjerna framhåller att detta arbete bör ske i samverkan med arbetsmarknadens parter, vilket passar väl in den svenska traditionen med trepartssamarbete.

När det gäller långtidsarbetslöshet, ungdomsarbetslöshet och andelen arbetslösa i aktiva åtgärder finns dessutom kvantitativa mål. Sverige uppfyller målen i alla tre fallen. När det gäller att bekämpa

långtids- och ungdomsarbetslösheten har Sverige högre ambitioner. Aktiva åtgärder sätts vanligen in på ett tidigare stadium än vad riktlinjerna satt som mål. Därtill är andelen arbetslösa i aktiva åtgärder den högsta inom EU.

Behovet av att stärka jämställdhetspolitiken har förts fram som ett särskilt huvudområde. Detta är ett stort framsteg, som bör följas upp av ett integrerat jämställdhetsperspektiv även inom övriga huvudområden. De aspekter som behandlas i riktlinjernas övriga huvudområden t.ex. långtidsarbetslöshet, ungdomsarbetslöshet och aktiva åtgärder är av grundläggande betydelse för kvinnors och mäns lika villkor på arbetsmarknaden.

Riktlinjerna slår fast att kvinnors ökade sysselsättning är den avgörande faktorn för jämställdhet. Synsättet överensstämmer väl med målet för den svenska jämställdhetspolitiken som är rätten till egen försörjning för alla individer, oavsett kön. Lättillgänglig barnomsorg, betald föräldraledighet för både kvinnor och män samt det faktum att skatte- och socialförsäkringssystem har individ och inte hushåll som minsta enhet, har spelat en avgörande roll i Sverige för kvinnors och mäns nästan lika höga sysselsättningsgrad i Sverige.

1.4 Skolan, vården och omsorgen

Huvudinriktningen i välfärdspolitikerna är att prioritera verksamheter före bidrag. Bland verksamheterna har regeringen sedan den tillträdde konsekvent prioriterat skolan, vården och omsorgen. Det har haft en avgörande betydelse för den ekonomiska politiken. I 126 miljardersprogrammet för att sanera svensk ekonomi efter perioden 1991–1994 har statsbidragen till kommuner och landsting undantagits från besparingar trots att så gott som alla andra budgetposter har fått vidkännas omfattande besparingskrav. Det har däremot inte varit möjligt att helt skydda den kommunala sektorn mot effekterna av den tidigare svaga ekonomiska utvecklingen.

Kommuner och landsting har utsatts för svåra ekonomiska påfrestningar. Alternativet – att inte göra något åt de statsfinansiella problemen – hade emellertid varit ännu värre också för kommuner och landsting. Växande räntekostnader för statskulden hade snabbt trängt undan väsentliga utgifter. Som ett resultat av den framgångsrika ekonomiska politiken kunde regeringen inom ramen för de budgetpolitiska målen för ett år sedan föreslå ökade resurser till kommuner och landsting. År 1997 tillfördes 4 miljarder kronor, år 1998 ytterligare 4 miljarder kronor. Därmed är stödet till kommuner och landsting under innevarande år 8 miljarder kronor högre än vad det annars hade varit. Skolan, vården och omsorgen prioriteras.

I budgetpropositionen för 1998 föreslogs en ytterligare satsning på 4 miljarder kronor till den kommunala sektorn 1999, och ytterligare 4 miljarder kronor år 2000. Sammanlagt uppgår det föreslagna resurstillskottet därmed till 16 miljarder kronor år 2000 jämfört med 1996. Skolan, vården och omsorgen stärks.

Då den ekonomiska utvecklingen är bättre än väntad föreslår regeringen nu att ytterligare 4 miljarder tillförs innevarande år och framåt. Därmed blir resurstillskottet 12 miljarder kronor 1998, 16 miljarder kronor 1999 och 20 miljarder kronor år 2000 och framåt. Under femårsperioden 1997–2001 tillförs därmed kommuner och landsting sammanlagt 72 miljarder kronor extra. Skolan, vården och omsorgen stärks ytterligare. De nya resurserna skall användas till att stärka kvaliteten i skola, vård och omsorg och säkra sysselsättningen utan att kommunalskatten höjs.

I anslutning till den ekonomiska vårpropositionen har regeringen även beslutat överlämna propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) i syfte att lägga fast mål och riktlinjer för en långsiktig äldrepolitik samt att ge förslag till åtgärder inom vissa angelägna områden, främst äldreomsorgen. Förslagen innebär att 300 miljoner kronor tillförs per år under perioden 1999–2001.

Mot bakgrund av kommunernas investeringsbehov för utbyggnad och anpassning av bostäder och lokaler för äldre de närmaste åren, har regeringen därutöver föreslagit att ett tillfälligt byggstöd om totalt 400 miljoner kronor införs för åren 1998 och 1999. Dessutom lämnas stöd till kommuner med övermäktiga ekonomiska åtaganden för boendet, vilket gör att skolan, vården och omsorgen kan prioriteras.

Även tandvården förstärks. Regeringen har nyligen till riksdagen överlämnat propositionen 1997/98:112 Reformerat tandvårdsstöd. Där föreslås en förändrad inriktning av tandvårdsförsäkringen fr.o.m. år 1999. Förslaget innebär en utökning av kostnadsramen för tandvården med 500 miljoner kronor.

1.5 En offensiv för uthållig tillväxt och ökad sysselsättning

Sverige skall ta steget in i 2000-talet genom en offensiv politik som syftar till att uppnå uthållig hög tillväxt och växande sysselsättning. Därigenom kan vi långsiktigt värna välfärden.

Sex områden är av strategisk betydelse för den svenska tillväxten och sysselsättningen: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationsamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla.

Sammanlagt omfattar de föreslagna åtgärderna 18 miljarder kronor för perioden 1999–2001.

1.5.1 Kunskap och kompetens

Det som produceras kommer i framtiden att i allt större utsträckning bygga på kunskap, effektivitet och kreativitet. Sveriges framgångar på världsmarknaden blir avhängiga vår förmåga att snabbt finna nya lösningar och utveckla nya produkter. Den viktigaste investering vi kan göra de kommande åren i samhället är därför att satsa på ökad kunskap och kompetens genom breddutbildning och spetsforskning.

Sveriges framtid ligger i en kvalificerad arbetskraft med god utbildning. Det finns tre skäl att prioritera utbildning – tillväxt, fördelning och demokrati. Med en hög utbildningsnivå i Sverige är det möjligt att ha en uthålligt hög tillväxt och växande sysselsättning. Utbildning är viktigt som fördelningspolitiskt instrument för jämlika förutsättningar. För att fördjupa och stärka demokratin är en satsning på utbildning som kommer alla till del viktig. Politiken går därför ut på att stärka hela utbildningssystemet från förskolan till kvalificerad vidareutbildning för dem som redan har jobb.

Varje ung människa som lämnar grund- eller gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper innebär ett misslyckande. Därför tillförs den kommunala sektorn 72 miljarder extra under femårsperioden 1997–2001. En bättre skola kräver resurser – till personal, till böcker, till utveckling av pedagogiken och till ny teknik. Den kräver också en engagerad lärarkår med möjligheter till vidareutbildning och stimulans i sitt viktiga arbete. Dessutom krävs förstärkta insatser när det gäller utveckling och kontroll av kvalitet och resultat i skolan. En nationell skolpolitik skall säkra en likvärdig skola.

Regeringen avser att genomföra ett tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. För detta ändamål kommer regeringen att föreslå att 110 miljoner kronor avsätts årligen 1999–2001. Programmet kommer att i korta drag innehålla följande:

Kvalitetskontrollen bör stärkas på såväl central som lokal nivå. Skolverket har i uppdrag att undersöka behovet av utökade sanktionsmöjligheter. En nationell inspektionsnämnd skall inrättas inom Skolverket för att granska skolan. Läraryrket bör utvecklas och rekryteringsbasen för lärarutbildningen breddas. En ny skolledarutbildning skall inrättas för att svara mot dagens krav på pedagogiskt ledarskap. En nationell provbank bör byggas upp som stöd för lärares arbete. De nationella kursproven i gymnasieskolan skall bli obligatoriska. Skolan bör ytterligare öppnas mot arbetslivet och ett nytt gymnasialt teknikprogram utvecklas. Den moderna lärlingsutbildningen skall fortsätta att utvecklas. Undervisningen i

naturvetenskap, teknik och miljö skall stimuleras. En ny frivillig gymnasieexamen bör införas. Kulturen har en viktig roll i skolan och samarbetet bör stärkas med musik- och kulturskolan. Ett IT-program för skolan skall presenteras. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på de punkter som kräver riksdagens beslut.

Inom vuxenutbildningen tillkommer 140 000 platser under perioden 1997–2000 i kunskapslyftet. För att möjliggöra ett fortsatt brett deltagande ges under läsåret 1998/99 möjlighet att studera med det särskilda utbildningsbidraget ett andra år. Det innebär att många kan fortsätta att välja kunskap och kompetens framför passiv arbetslöshet.

Regeringen föreslår vidare att stipendierna för ungdomar under 20 år som med godkänt resultat genomgått ett basår med naturvetenskaplig och teknisk inriktning bibehålls. Försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning förlängs t.o.m. 2001 och utökas från 8 800 platser till 12 000 platser fr.o.m. 1999.

Den kraftfulla utbyggnaden av högskolan över hela landet fortsätter. Genom att de mindre och medelstora högskolorna förstärks med fasta forskningsresurser blir de allt starkare krafter även för den regionala utvecklingen. Antalet studerande inom civil- och högskoleingenjörsutbildningarna samt inom naturvetarutbildningarna ökar särskilt för att svara mot kraven inom dessa områden. Antalet civil- och högskoleingenjörer beräknas år 2005 därigenom ha mer än fördubblats sedan mitten av 1980-talet, till drygt 100 000 civilingenjörer under 65 år och omkring 200 000 övriga ingenjörer inklusive gymnasieingenjörer. Högskolans samverkan med det omgivande samhället utvecklas på alla nivåer.

Även de som har arbete måste ges tillfälle till fortbildning och vidareutbildning. Kompetensutveckling i arbetslivet är av betydelse för svenskt näringslivs möjligheter att hävda sig i en allt starkare internationell konkurrens och för kvaliteten i den offentliga sektorns verksamhet. Därför har regeringen tillsatt en arbetsgrupp inom Regeringskansliet för kompetensutveckling i arbetslivet. Arbetsmarknadens parter deltar i arbetsgruppen vars uppgift är att lämna förslag till hur parternas gemensamma arbete för ökad kompetensutveckling i arbetslivet kan stödjas av regeringen. Arbetsgruppen skall avrapportera sitt arbete senast den 12 juni 1998.

TABELL 1.7 KUNSKAP OCH KOMPETENS

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Särskilt utbildningsbidrag år 2	520		
Kvalificerad yrkesutbildning	400	815	1 000
10-punktsprogrammet	110	110	110
Övriga insatser		175	350
Totalt	1 030	1 100	1 460

1.5.2 Delaktighet i informationssamhället

Informationstekniken betyder mycket för Sveriges konkurrenskraft. Med våra världsledande kunskapsföretag skall Sverige bibehålla positionen som en ledande IT-nation.

I den nya informationstekniken ligger stora möjligheter till förändring. Här finns både tillväxtpotential för samhället som helhet och utsikter att nå ökad effektivitet, bekvämare vardag och bättre liv. Därför måste hela Sveriges befolkning bli delaktig i informationssamhället. Användningen av IT domineras i dag av män. Detta är en effekt av, och bidrar till att upprätthålla, en könsuppdelad arbetsmarknad.

Regeringen har ansvar för att IT och kunskap om IT skall komma så många människor som möjligt till del. Det är angeläget att IT-användningen bidrar till att människors vilja till arbete och skapande tas tillvara och att kompetensen hos både kvinnor och män utvecklas och utnyttjas. IT-politiken skall därför leda till att öka kvinnors användning av IT.

I mars 1996 lades propositionen 1995/96:125 Åtgärder för att bredda och utveckla användningen av informationsteknik. I propositionen redovisades mål för en övergripande IT-strategi. Dessutom identifierades tre prioriterade områden – rättsordningen, utbildningen och samhällets informationsförsörjning, där ett antal mål ställdes upp för varje område. Det redovisades också ett handlingsprogram för att bredda och utveckla användningen av IT.

Regeringen har senare redovisat bedömningar av vissa centrala frågor för ökad tillväxt och sysselsättning i informationssamhället. Dessutom har redovisats ett stort antal genomförda, pågående och kommande åtgärder inom handlingsprogrammet för att bredda och utveckla användningen av IT. Exempel på sådana åtgärder är en utredning om elektroniska betalningsmedel, en utredning om en ev. samordnad lagstiftning för radio, TV och tele, IT-kommissionens verksamhet, datalagskommitténs verksamhet och IT-stiftelsens verksamhet. Regeringen har också lagt fram riktlinjer för det fortsatta arbetet med att utveckla den statliga förvaltningen.

Regeringen har därutöver satsat cirka 1,3 miljarder kronor under perioden 1997 – 1999 på ett nationellt program för IT-utbildning. Programmet är ett resultat av en överenskommelse mellan regeringen, Industriförbundet och företrädare för IT-företagen. Utbildningen bedrivs i projektform inom ramen för arbetsmarknadsutbildningen och beräknas omfatta 10 000 personer som får en högkvalitativ utbildning. Därmed minskar risken för flaskhalsar i den snabbt växande ekonomin.

I regeringens proposition 1997/98:136 Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst har regeringen lagt fram riktlinjer för IT-användningen i den statliga förvaltningen.

Millennieskiftet innebär en risk för allvarliga störningar i olika elektroniska system, vilket bl.a. föran-

lett regeringen att tillsätta en 2000-delegation med uppgift att bevaka omställningsarbetet i olika samhällssektorer.

Inom de olika utgiftsområdena planerar regeringen omfattande åtgärder, som kommer att stimulera IT-användningen i sig, men även ge andra positiva effekter. Därutöver föreslår regeringen att ytterligare 1,8 miljarder kronor avsätts under åren 1999–2001 för särskilda insatser, varvid tyngdpunkten, 1,5 miljarder kronor, läggs på skolan. Regeringen avser att förelägga riksdagen ett program för IT i skolan. Utgångspunkten är att alla elever skall ges kunskaper och möjligheter att använda datorer som ett modernt informationsverktyg.

Inom universitetsdatanätet SUNET skall ytterligare uppgradering av överföringskapaciteten göras.

IT-anpassningen av myndigheternas informationssystem skall fortsätta och påskyndas. Målet är att förenkla samhällsinformationen för medborgarna och företagen t.ex. skall Internet kunna användas för att fylla i blanketter. Även inom statsförvaltningen skall Internet i ökad utsträckning användas för att effektivisera samverkan mellan myndigheter. Den elektroniska handeln i Europa skall stimuleras. Informationsnätverk skall etableras med inriktning på handel och investeringar i Östersjöregionen. En databas med hushållsrelaterad miljöinformation planeras i Konsumentverkets regi för att öka kunskapen om miljöfrågor. En särskild kompetensutveckling rörande IT för anställda inom offentlig sektor ser regeringen som en viktig uppgift under de kommande åren. Vidare föreslås en satsning på IT inom kulturområdet. En ny IT-kommission skall tillsättas.

TABELL 1.8 IT

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Utbildning	340	540	740
Övrigt	60	60	60
Totalt	400	600	800

1.5.3 Hållbara Sverige – ett föregångsland

Den globala marknaden för miljöteknik samt miljöanpassade och resurssnåla produkter växer snabbt. Om Sverige och svensk industri går i spetsen för en utveckling mot ekologisk hållbarhet kan det ge konkurrensfördelar på dessa framtidsmarknader. Därför är den ekologiska omställningen också en del av politiken för att stärka det svenska näringslivet och öka sysselsättningen.

Sverige skall vara ett föregångsland och en pådrivande kraft för en ekologiskt hållbar utveckling.

Under de kommande tre åren stimuleras teknisk utveckling och tillkomsten av nya arbeten genom att 12,5 miljarder kronor satsas på energiinvesteringar,

infrastruktur och lokala investeringsprojekt i landets kommuner.

Den nära dialogen med näringslivet är avgörande. Många företag har insett vikten av hållbar produktion och miljövänliga varor. Regeringen vill stärka detta samarbete och fortsätta investeringsprogrammen in i nästa århundrade. Genom att bli ett föregångsland kan Sverige få ökad konkurrenskraft och bli ett bättre land att leva i, även för våra barn och barnbarn.

Riksdagen antog under våren 1997 i samband med den energipolitiska propositionen 1996/97:84 En uthållig energiförsörjning ett program som omfattar 9 miljarder kronor under en sjuårsperiod för att uppnå effektivare energianvändning och ökad användning av förnybara energikällor. Omställningen av energisystemet är ett led i Sveriges strävan att vara ett föregångsland när det gäller att skapa en ekologiskt hållbar utveckling. Dessutom har det beslutats om ett femårigt program för investeringsbidrag på 1 miljard kronor för kretsloppsanpassning av byggnader och teknisk infrastruktur.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 1998 om lokala investeringsprogram för att främja en ekologisk hållbar utveckling. Totalt har 5,4 miljarder kronor avsatts för de lokala investeringsprogrammen för perioden 1998–2000. Gensvaret har hittills varit stort. Ett trettio-tal kommuner kommer i ett första steg att beviljas bidrag till sina ansökningar om stöd till investeringsprogram. Av landets 288 kommuner har 286 lämnat in intresseanmälningar. Stödet föreslås utökas med 2 miljarder kronor för år 2001.

Miljöövervakningen förstärks. För att säkra den biologiska mångfalden i skogen tillförs ytterligare resurser för naturvård, biotopskydd och inköp av mark. Miljötillsynen samt insatser för rådgivning och information till skogsägarna förstärks. Den goda ekonomiska utvecklingen har möjliggjort att medel tillskjuts för att kompensera för tidigare gjorda besparingar som var nödvändiga av statsfinansiella skäl.

Även bostadspolitiken läggs om i ekologisk riktning. I propositionen 1997/98:119 Bostadspolitik för hållbar utveckling reformeras det nuvarande räntebidragssystemet och kompletteras med ett investeringsbidrag för ekologiskt hållbara investeringar i flerbostadshus.

TABELL 1.9 HÅLLBARA SVERIGE – ETT FÖREGÅNGSLAND

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Miljö- och naturvård	125	200	200
Lokala inv. program			2000
Totalt	125	200	2200

1.5.4 Företagande

Sedan 1994 har antalet anställda i företag med färre än 100 anställda ökat med 100 000. Över 27 000 nya företag har bildats varje år. Det är rekordnivåer. Entreprenörskap och nyföretagande har en avgörande betydelse för tillväxt och sysselsättning.

Insatser för att främja entreprenörskap och förbättra förutsättningarna för företagande föreslås därför. Fram till och med år 2000 kan 100 000 nya företag ha bildats i Sverige.

Under de senaste åren har ett antal åtgärder av särskild betydelse för mindre företag genomförts bl.a. vad gäller skatteområdet, tillgången på riskkapital och regelförenklningar. Enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag har fått regler mer likvärdiga dem som gäller för aktiebolagen. För nystartad enskild näringsverksamhet har en möjlighet att kvitta underskott i aktiv näringsverksamhet mot tjänsteinkomster införts. En lättnad i ägarbeskattningen för ägare till onoterade aktiebolag har införts. Socialavgifterna har reducerats för att särskilt gynna de mindre företagen. En nybildad sjätte AP-fond har fått möjlighet att investera i onoterade aktier för 10 miljarder kronor.

Den av regeringen tillsatta småföretagsdelegationen har lagt fram ett flertal regelförenklingsförslag. Regeringen har redan fattat beslut avseende flera av dessa. Som exempel kan nämnas mindre restriktiva regler vid beviljande av F-skattsedel och lindring av skattetillägg vid periodiseringsfel i momsredovisningen.

Det som utan tvivel gynnat svenska företag mest är regeringens kraftfulla och omfattande åtgärder för att stärka de offentliga finanserna, vilket lett till att dessa nu också är i balans. Räntenivåerna har halverats och investeringarna har som följd av detta ökat kraftigt.

Att genomföra ofinansierade skattesänkningar riskerar att allvarligt försämra företagsklimatet. Den gynnsamma utvecklingen av de offentliga finanserna möjliggör nu ytterligare – finansierade – skattesänkningar och åtgärder för ökad tillgång till riskkapital.

Reserveringsmöjligheterna förstärks för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag. Lättnaden i ägarbeskattningen av onoterade aktier utvidgas. Kvittningsrätten för reaförluster på onoterade aktier utvidgas. Skatten på reklamtrycksaker avskaffas.

Dessutom avskaffas den särskilda fastighetsskatten på vattenkraftverk, vilket innebär en lättnad främst för den elintensiva industrin. Avdragsreglerna för pensionskostnader, beskattningen av personaloptioner och avdraget för pensionssparande för enskilda näringsidkare förenklas.

Förenklingsutredningen har fått utvidgade direktiv och kan nu även lägga förslag som innebär förenklade redovisningsregler särskilt för de mindre företagen.

Många nya teknikbaserade företag och andra småföretag med betydande tillväxtpotential saknar finansiella resurser för att ta till vara sina utvecklingsmöjligheter. Staten kompletterar marknaden genom s.k. säddkapital via NUTEK. Resurserna för främst detta ändamål och annan småföretagsutveckling föreslås öka med 50 miljoner kronor per år under en treårsperiod.

Regeringens insatser för att stimulera kvinnors företagande är flera. Företagarlån till kvinnor, rådgivning till kvinnliga företagare samt lokala och regionala resurscentra för kvinnor är några exempel. Regeringen stödjer även forskningsprogram om kvinnors företagande för att öka kunskapen på området.

Regeringen går nu vidare med regelförenklingsarbetet.

- Det skall bli lättare att registrera företag. Målet är att endast en blankett och en myndighetskontakt skall behövas. Regeringen avser att genomföra sådana förenklingsåtgärder under innevarande år. Patent- och registreringsverket ges huvudansvaret för att inom sex månader föreslå konkreta åtgärder.
- Myndigheternas handläggningstider skall i ett första steg förkortas med 25 procent i särskilt utvalda ärenden. Regeringen avser att skärpa existerande punktlighetsmål i regleringsbrev samt att införa sådana för samtliga handläggande myndigheter. Kontroll och uppföljning skall skärpas.
- Uppgiftsbördan för företagen skall minskas. Regeringen avser att genomföra åtgärder för att väsentligt minska företagens obligatoriska uppgiftsinlämnande samt öka återanvändningen av företagsdata.
- Företagens hantering av tullfrågor skall förenklas ytterligare. Regeringen avser att prioritera förenklaringsarbetet avseende tullfrågor, både nationell och på gemenskapsnivå.

I regeringens fortsatta arbete kommer småföretagsperspektivet än mer att sättas i centrum. Regeringen avser därför, när Småföretagsdelegationen lagt sitt slutliga förslag, att presentera ett program för regelförenklning bl.a. innehållande ett system för att säkerställa att effektiva konsekvensanalyser görs av hur olika förslag påverkar småföretagen och ett generellt direktiv för utredningsväsendet om att småföretagens speciella förutsättningar skall beaktas.

En väl fungerande konkurrens är viktig för svensk ekonomi. Regeringen kommer att återkomma till riksdagen om konkurrenspolitikens inriktning med en skrivelse eller i annat lämpligt sammanhang.

Regeringen bedriver sedan flera år ett arbete mot den ekonomiska brottsligheten. Bl.a. har lagstiftningen skärpts beträffande näringsförbud och skattekont-

roll. Arbetet fortsätter och inriktas på att motverka ekobrotten på nationell och internationell nivå.

TABELL 1.10 FÖRETAGANDE

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Sänkta skatter	1 730	2 020	1 730
Såddkapital m.m.	50	50	50
Totalt	1 780	2 070	1 780

1.5.5 Europeiskt samarbete

Regeringen är djupt engagerad i arbetet att bygga upp ett starkt och fredligt Europa inför 2000-talet. Tack vare det europeiska samarbetet knyts länder allt närmare varandra och gamla motsättningar löses upp. Med flera nya medlemmar kan Europeiska unionens grundläggande syften – fred, demokrati och ekonomisk utveckling – främjas ytterligare.

Sverige har varit medlem i EU i drygt tre år. Under denna tid har EU:s samarbete fördjupats, t.ex. i gemensamma ansträngningar för att öka sysselsättningen. En väsentligt del av EU:s arbete är nu inriktat på att inlemma nya medlemmar i gemenskapen. Regeringen ser som en av sina absolut viktigaste uppgifter att bidra till en framgångsrik anslutning av kandidatländer.

Utvidgningen kan och bör genomföras utan att budgettaket som andel av BNI ökar. För att underlätta utvidgningen måste emellertid det budgetutrymme som nu finns under detta tak förbehållas nya medlemmar.

EU-medlemskapet har väsentligt ökat Sveriges förutsättningar att påverka Europas utveckling. Det har också inneburit nya möjligheter för vårt lands medborgare och företag. Ökade insatser behövs emellertid för att förbättra kunskaperna om den svenska Europapolitiken och om hur dessa möjligheter kan tas till vara. Angeläget är också att göra konkreta insatser för att bättre utnyttja de nya marknadsmöjligheterna i Europa.

Under första halvåret 2001 kommer Sverige för första gången att vara ordförandeland. Detta innebär att Sverige skall leda arbetet i ministerrådet och företräda EU utåt. Det innebär också att Sverige kommer att stå värd för viktiga möten som av tradition äger rum i ordförandelandet, såsom möten i Europeiska rådet och informella ministerrådsmöten. Att vara ordförandeland ställer stora krav på organisatorisk kompetens och administrativa resurser. Resurser för detta arbete har avsatts.

Regeringen föreslår nu ett nytt treårigt program på 800 miljoner kronor årligen för utvecklings-samarbetet med Central- och Östeuropa. Programmet skall bidra till ett gott grannskap i Östersjöregionen och ett dynamiskt och demokratiskt integrerat

Europa. Samarbetet inriktas på att påskynda Estlands, Lettlands, Litauens och Polens medlemskap i EU samt att ytterligare integrera Ryssland och Ukraina i europeiska samarbetsstrukturer. Samarbetet inom det sociala området skall utökas under kommande treårsperiod. Regeringen avser att intensifiera samarbetet i Norden och i lämpliga delar sammanlänka detta med det näringslivsrelaterade samarbetet i Östersjöregionen.

Sveriges utvecklingssamarbete med Estland, Lettland, Litauen och Polen på rättsområdet intensifieras för att påskynda ländernas medlemskap i EU samt för att öka rättssäkerheten och minska brottsligheten i vårt närområde.

En särskild satsning för att vidareutveckla samarbetet mellan Sverige och Polen görs under 1999.

För att lyfta fram Östersjöregionens betydelse för sysselsättning och tillväxt i Sverige har tidigare en miljard kronor avsatts, den s.k. Östersjömiljarden. Medlen används inom områdena energi, miljö, infrastruktur, kunskapsöverföring och svensk exportindustri. Verksamheten har varit framgångsrik och bör fortsätta. Enligt regeringens uppfattning bör ytterligare 1 miljard kronor tillföras under den kommande femårsperioden, dvs. med 200 miljoner kronor per år. Regeringen strävar bl.a. efter att uppnå ökat deltagande i Östersjöhandeln av de små och medelstora företagen. Därmed kan Sverige bidra till att Östersjöregionen blir Europas främsta tillväxtregion.

För att öka kunskaperna om Europapolitiken och dess möjligheter avsätts nya resurser. Det planeras bl.a. en särskild informationsinsats om euron och om praktiska effekter för näringsliv och konsumenter av att Sverige inte deltar i valutaunionen vid starten 1999.

Svenska företag ges stöd till att utnyttja marknads- och handelsmöjligheterna i det nya framväxande Europa genom bl.a. insatser för småföretagen, förstärkt regional exportfrämjarorganisation i Sverige och åtgärder för att ta tillvara invandrades speciella land- och språkkunskaper.

Den internationella marknaden erbjuder för många företag okända möjligheter. Det gäller inte minst den upphandling som sker i internationella organisationer. Genom sin kompetens och kapacitet borde svenska företag ha bättre utsikter att vinna kontrakt än vad som i dag är fallet.

TABELL 1.11 EUROPA

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Central- och Östeuropa	800	800	800
Östersjöinsatser	200	200	200
Informationsinsatser	20	20	20
Marknadsplats Europa	30	30	30
Totalt	1050	1050	1050

1.5.6 Ett Sverige för alla

På några decennier har Sverige genom invandring blivit ett land präglad av kulturell och etnisk mångfald. Närmare en miljon av landets invånare är födda utomlands. I en internationaliserad värld har ett land med en internationell befolkning ett försprång. Att ta till vara denna fördel kommer att kräva både förändrade attityder och politiska insatser. Detta blir en av det kommande seklets stora utmaningar.

Invandrare och svenskar med invandrarbakgrund har i dag inte samma möjligheter på arbetsmarknaden som andra har, och förfärande ofta lever de i det närmaste isolerade från det övriga Sverige. Alla som bor i Sverige skall kunna känna sig hemma här, oavsett etnisk bakgrund. Språket är nyckeln till det svenska samhället. Den som inte behärskar svenska språket hamnar lätt utanför – det gäller inte minst arbetsmarknaden. Undervisningen i det svenska språket måste därför stärkas.

Riksdagen fattade i december 1997 beslut om mål och riktlinjer för den framtida integrationspolitiken. Beslutet grundade sig på förslag i regeringens proposition Sverige, framtiden och mångfalden – från invandrarpolitik till integrationspolitik (1997/89:16) Enligt propositionen skall samhällets etniska och kulturella mångfald vara en utgångspunkt för den generella politikens utformning på alla samhällsområden och nivåer. En ny myndighet inrättas den 1 juni 1998 med ansvar för att integrationspolitiska mål och synsätt får genomslag på olika samhällsområden samt för att aktivt stimulera integrationsprocesserna i samhället. I propositionen redovisas också hur introduktionen av nyanlända invandrare kan förbättras. Vidare har regeringen under budgetåret 1995/96 och 1997 betalat ut sammanlagt 180 miljoner kronor i stöd till utvecklingsprojekt i utsatta bostadsområden. För perioden 1998–2000 har 490 miljoner kronor avsatts för detta ändamål.

Integrationspolitiken skall värna grundläggande demokratiska värden. Den skall verka för kvinnors och mäns lika rättigheter oavsett etnisk och kulturell bakgrund.

För att vända utvecklingen, minska segregationen, uppnå de integrationspolitiska målen och ett Sverige för alla föreslås ett resurstillskott under den kommande treårsperioden. Insatser planeras inom olika områden. Av central betydelse är åtgärder för att ge goda kunskaper i det svenska språket från tidig ålder, skapa goda villkor på arbetsmarknaden och att få till stånd en varaktig förbättring av situationen i utsatta bostadsområden med stor andel invånare med invandrarbakgrund. Vidare bör den potential som kultur och idrott har som brobyggare mellan olika kulturer utnyttjas för att åstadkomma en ökad integration.

Regeringen har för avsikt att förelägga riksdagen en storstadspolitisk proposition under våren. Storstadens möjligheter ligger i dess mångfald, skapar-

kraft och tillväxtpotential. Storstadens problem är i första hand de snabbt växande klyftorna mellan rika och fattiga och mellan infödda och inflyttade svenskar. Regeringens politik syftar till att bejaka storstadens möjligheter, utan att lämna stora grupper utanför samhällets gemenskap, utbildningssystemet, bostadsmarknaden, arbetsmarknaden, kulturlivet och de demokratiska mötesplatserna.

Regeringen har vidare för avsikt att under våren lämna förslag om skärpt lagstiftning mot etnisk diskriminering i arbetslivet.

TABELL 1.12 ETT SVERIGE FÖR ALLA

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Totalt	350	350	800

1.5.7 Trygghet och solidaritet

Utöver de sex framtidsområdena görs satsningar inom en rad områden som stärker Sverige inför sekelskiftet:

Ett tryggare Sverige

Den enskilda individen har ett självklart krav på trygghet för liv, hälsa, integritet och egendom. Tryggheten och rättssäkerheten uppnås genom en effektiv brottsförebyggande och brottsbeivrande verksamhet. Mot bakgrund av de ökade krav som ställts på rättsväsendet de senaste åren tillförs ytterligare 200 miljoner kronor 1999, 250 miljoner kronor år 2000 samt 300 miljoner kronor 2001. De nya medlen skall bl.a. användas för att säkerställa närpolisreformen och kampen mot vardagsbrottslighet samt för att förstärka ekobrottsbekämpningen.

Pensioner

Det reducerade basbeloppet höjs. Basbeloppet har sedan 1993 reducerats med två procent vid beräkningen av pensioner. Dessutom begränsades uppräknings av basbeloppet med anledning av prisförändringar från och med år 1995 som ett led i arbetet med saneringen av statens finanser. Storleken av uppräknings knöts till storleken av statens budgetunderskott.

Regeringen föreslår i denna proposition att basbeloppet för år 1999 räknas upp med den fulla prisförändringen eftersom budgetunderskottet för år 1997 understeg 50 miljarder kronor. Regeringen föreslår också att pensionerna för år 1999 beräknas utifrån ett basbelopp reducerat med en procent istället för med två procent. För år 2000 och framåt beräknas pensionerna från ett icke reducerat basbelopp.

Internationell solidaritet

Regeringen ser biståndet som ett viktigt instrument för att främja internationell säkerhet och solidaritet. Efter betydande nedskärningar sedan 1992 beslutade riksdagen på regeringens förslag att biståndsramen för år 2000 skulle höjas från 0,70 till 0,72 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). I syfte att ytterligare markera Sveriges internationella ansvarstagande föreslår regeringen nu en fortsatt ökning av biståndsramen till 0,73 procent av BNI år 2001. Totalt sett beräknas biståndet öka med 200 miljoner kronor år 2001.

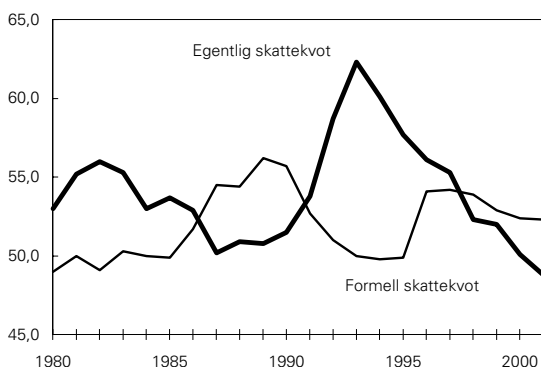
1.6 Rättvisa skatter

I år går tio procent av de totala skatteintäkterna till att betala räntorna på statskulden. Även om den offentliga sektorns finanser nu visar överskott kommer skattebetalarna under mycket lång tid framöver att betala priset för de gångna årens stora underskott.

Skatter har inte något egenvärde utan motiveras endast av vad intäkterna används till. Den egentliga skattekvoten, dvs. den formella skattekvoten plus det offentliga underskottet, visar hur mycket skatt som måste betalas för att välfärden skall vara finansierad. Ofinansierade skattesänkningar som låg bakom den formellt sett lägre skattekvoten i början av 1990-talet innebar endast att skatteuttaget försköts framåt i tiden.

DIAGRAM 1.6
Den egentliga skattekvoten

Procent av BNP

Källa: Finansdepartementet

Saneringen av de offentliga finanserna har i huvudsak kunnat ske rättvist. Skattehöjningarna har varit en starkt bidragande orsak till detta. Höginkomsttagare har bidragit främst genom höjda kapitalskatter, men även låg- och medelinkomsttagare har fått känna av skattehöjningar.

Allt eftersom statsfinanserna förbättras i snabb takt finns utrymme för att vidta offensiva åtgärder. Skattesänkningar i framtiden är möjliga att överväga men endast om vissa villkor obetingat uppfylls. Generella skattesänkningar får inte ske innan en till-

fredsställande kvalitet har säkerställts inom skolan, vården och omsorgen. De får inte finansieras genom skuldsättning. Och de måste utformas på ett fördelningspolitiskt rättvist sätt.

Den tillfälliga värnskatten upphör från och med 1999 i enlighet med riksdagsbeslutet 1994. För att säkerställa att målet om rättvis fördelning som uttalades i samband med skattereformen skall vara uppfyllt införs samtidigt ett ytterligare steg i skatteskalen för inkomster över 32 400 kr per månad. Den sammantagna effekten blir att omkring 1 miljon inkomsttagare får lägre marginalskatt. Höjningen av barnbidragen och flerbarnstilläggen, som genomförts vid årsskiftet, är också i linje med skattereformen 1990–1991. Genom att brytpunkten för statlig skatt inte har höjts i takt med inkomstökningarna har stora grupper löntagare börjat betala statlig inkomstskatt. Den utvecklingen bör vändas så att reformens intention att högst 15 procent av inkomsttagarna skall betala statlig inkomstskatt på sikt uppnås.

1.6.1 En skattepolitik för företagande

En rad åtgärder har genomförts för att stimulera de små och medelstora företagen. En huvudinriktning har varit att förbättra tillgången på riskkapital. Skattesänkningarna med inriktning på små och medelstora företag uppgår till omkring 7 miljarder kronor per år. Lättnaden i ägarbeskattningen för onoterade bolag och nedsättningen av arbetsgivaravgifter på den del av lönesumman som understiger 850 000 kr är två exempel. Enskilda näringsidkare har fått motsvarande lättnader. Dessutom har en möjlighet att kvitta underskott i nystartad näringsverksamhet mot inkomst av tjänst införts.

Regeringen bedriver ett brett arbete för att minska krånglet och göra det enklare att bli och vara företagare. Ett nytt och enklare system för redovisning och betalning av skatter och avgifter, skattekonton, har nyligen trätt i kraft. Skattetiläggen vid periodiseringsfel har halverats. Villkoren för att få F-skattsedel har mjukats upp. För att ytterligare förbättra villkoren för företagande föreslår regeringen nu en rad nya åtgärder:

- Reserveringsmöjligheterna förstärks för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag genom att taket för avsättningar till periodiseringsfond återställs till 25 procent. Därmed underlättas expansion med hjälp av kvarhållna vinster.
- Lättnaden i ägarbeskattningen av onoterade aktier utvidgas för att ytterligare underlätta expansion med hjälp av externt kapital.
- Kvittningsrätten för reaförluster på onoterade aktier utvidgas.

- Skatten på reklamtrycksaker avskaffas, vilket innebär en lättnad främst för mindre företag.
- Den särskilda fastighetsskatten på vattenkraftverk avskaffas, vilket innebär en lättnad främst för den elintensiva industrin.
- Avdragsreglerna för pensionskostnader förenklas.
- Beskattning av personaloptioner förenklas.
- Avdraget för pensionssparande för enskilda näringsidkare förenklas.
- Förenklingsutredningen har fått utvidgade direktiv och kan nu även lägga förslag som innebär förenklade redovisningsregler särskilt för de mindre företagen.

En översyn pågår av hela energiskattesystemet för att förbättra miljöeffekterna. Resultatet kommer att redovisas 1999. Det finns nu ingen anledning att av miljöskäl höja det totala uttaget av energiskatter, även om enskilda skatter kan förändras. Beskattningen av el i produktionsledet har dock haft negativa effekter för den elintensiva industrin. Den särskilda fastighetsskatten på vattenkraftverk föreslås därför avskaffas. Detta kommer att innebära sänkta elpriser för såväl industrin som för konsumenterna.

Regeringen avser att presentera en ny samordnad utformning av de skatter som träffar vägtrafiken. Syftet är att, inom ramen för ett i huvudsak oförändrat skatteuttag, uppnå bättre styreffekter vad gäller trafiksäkerhet och miljö. Redan under våren har dock regeringen lagt förslag om bl.a. förlängd skattefrihet för elbilar och en ny utformning av avgaskraven för lätta lastbilar och bussar.

1.6.2 Skattekontroll för rättvisa

För att skattesystemet skall kunna upprätthålla sin legitimitet är det viktigt att de skatter och avgifter som beslutas också blir betalda. Kontroll och uppföljning är av avgörande betydelse.

Möjligheterna till skattekontroll har kraftigt förbättrats under mandatperioden. Generalklausulen mot skatteflykt har fått en ny och effektivare utformning. Särskilda skattebrottsenheter byggs upp inom skattemyndigheterna. På så sätt tas den kompetens och erfarenhet som finns inom skatteförvaltningen bättre till vara. Dessutom undviks de flaskhalsproblem som tidigare varit vanliga.

Under våren har regeringen lagt fram förslag om reformerat förhandsbesked. Möjligheterna till skatteplanering i samband med koncernöverlåtelse har minskats. Kontrolluppgiftsskyldigheten har utvidgats ytterligare så att så gott som alla affärer med värdepapper omfattas.

Tullen får ansvar för en ny kontrollverksamhet över hela landet som gäller yrkesmässiga transporter

av punktskattepliktiga varor. Tullen ges även bättre möjligheter att kontrollera postpaket som innehåller alkohol och tobak.

Den kraftiga ökning av smuggling av cigaretter är ett problem som inte enbart kan lösas med ökad kontroll. För att förhindra att smugglingen, och de inslag av organiserad brottslighet som följer i dess spår, får en ökad spridning föreslår regeringen en sänkning av skatten på cigaretter.

1.6.3 Skattepolitiken och internationaliseringen

Vissa länder utnyttjar kapitalets rörlighet till att locka till sig kapital och investeringar från andra länder. Det sker bl.a. genom att de erbjuder bättre skattevillkor för utländska etableringar än vad som gäller företag som är verksamma inom landet. Sverige har aktivt drivit på för att diskutera detta inom EU. Arbetet har varit mycket framgångsrikt, och under hösten 1997 kunde medlemsländerna enas om gemensamma uppföranderegler för att motverka skadlig skattekonkurrens. Arbetet fortsätter nu för att även få till stånd gemensamma regler om beskattning av räntor och andra kapitalinkomster. Det är nödvändigt att ägna fortsatt uppmärksamhet åt de effekter internationaliseringen kan ha på svensk kapitalbeskattning och punktskatter.

1.6.4 Fastighetsbeskattningen

Fastighetsskatten är en del av kapitalbeskattningen. Detta understryks av att räntorna på bostadslån är avdragsgilla. För att fastighetsskatten skall vara så rättvis som möjligt bör taxeringsvärdet avspegla marknadsvärdet på ett så korrekt sätt som möjligt. En särskild utredare har därför fått i uppdrag att se över taxeringsförfarandet. I avvaktan på att utredningens analys av omräkningsförfarandet blir klar föreslås att den frysning av taxeringsvärdena på 1997 års nivå som beslutades för 1998 också skall gälla för 1999.

En ny utredning skall se över fastighetsbeskattningen och bl.a. analysera den skattemässiga neutraliteten mellan olika upplåtelseformer. Utredningen skall även överväga om det finns något lämpligt sätt att förbättra villkoren för fastboende i attraktiva kustområden och stimulera miljöinvesteringar.

1.7 Fördelningspolitiken

Svensk ekonomi utstod i början av 1990-talet den största prövningen i modern tid med negativ tillväxt, sänkta reallöner och kraftigt stigande arbetslöshet. Som ett resultat av detta raserades de offentliga finanserna. I januari 1995 beräknades lånebehovet till 229 miljarder kronor. Sverige stod inför en statsfinansiell kollaps.

En trygg välfärd går inte att bygga på lånade pengar. Utan en fast grund bestående av sunda offentliga finanser finns det i längden inte något utrymme att bedriva en rättvis fördelningspolitik. Det är därför de svagaste grupperna har allra mest att vinna på starka offentliga finanser.

I och med 1998 års budget har saneringsprogrammet på 126 miljarder kronor fullföljts. En av de viktigaste principerna för regeringens arbete med utformningen av programmet var att alla medborgare rättvist skulle dela på bördorna.

Tvärtemot vad många befarat, pekar fördelningspolitiska analyser på att krisen och budgetsaneringen har klarats med en bevarad relativt jämn fördelning av de ekonomiska resurserna. Genom välfärdspolitiken har bördorna av den djupa ekonomiska krisen och saneringen av de offentliga finanserna i huvudsak fördelats rättvist.

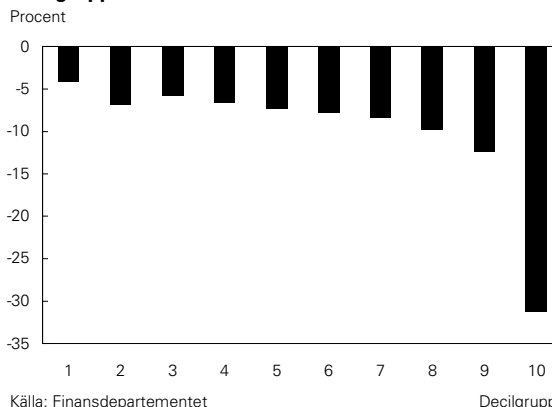
Den femtedel av hushållen som har högst ekonomisk standard har bidragit med 43 procent av de sammantagna budgetförstärkningarna, medan den femtedel hushåll som har lägst standard bidragit med ca 11 procent. Den tiondel av hushållen med högst standard har fått vidkännas den största minskningen i förhållande till inkomsterna. Jämställdheten värnas dessutom, nettoeffekterna är i genomsnitt i stort sett lika för kvinnor och män.

I diagrammet nedan visas den slutliga analysen av saneringsprogrammets fördelningseffekter. Hushållen är i diagrammet indelade i tio lika stora grupper, s.k. deciler. I decil 1 finns de hushåll som har den lägsta ekonomiska standarden. I decil 10 finns de hushåll som har den högsta ekonomiska standarden. Konsekvenskalkylen omfattar de direkta effekterna av i stort sett alla föreslagna och beslutade åtgärder i skatte- och bidragssystemen fram till och med 1998 års budgetproposition.

Som en följd av den höga arbetslösheten och de växande klyftorna i löner och kapitalinkomster mellan 1991 och 1997 har spridningen i marknadsinkomster ökat betydligt. Detta har dock till stor del kompenseras av transfererings- och skattesystemet. Trots den ökade spridningen i marknadsinkomster har spridningen i disponibla inkomster inte ökat nämnvärt sedan 1991.

DIAGRAM 1.7

Andel av saneringsprogrammet som respektive decilgrupp bidrar med

Andelen hushåll som har en låg ekonomisk standard (under 50 procent av medianinkomsten) har ökat från 4,1 till 5,8 procent. En viktig orsak till detta är dock att antalet studerande har ökat – vilket har en positiv fördelningspolitisk profil på längre sikt. Resultaten för 1996 och 1997 baseras på en uppdaterad framskrivning och visar således en bedömning av det troliga utfallet (se vidare prop. 1997/98:1, bilaga 7).

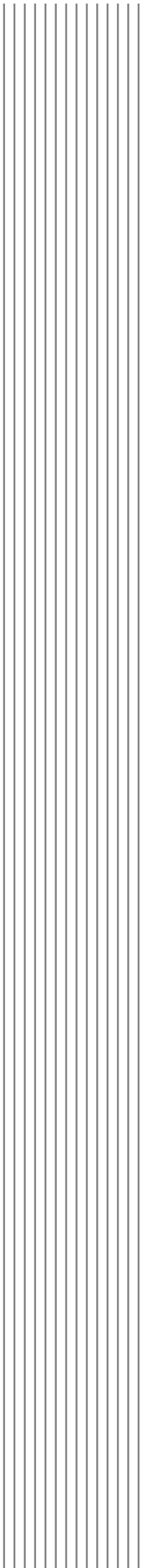
Men inkomststatistiken visar inte hela bilden. Den tar inte hänsyn till de offentliga verksamheterna. Under 1980-talet ökade spridningen i disponibla inkomster. Samtidigt satsades allt större resurser på de offentliga tjänsterna. Barnomsorgen byggdes ut och resurserna till vården, äldreomsorgen och utbildningen ökades. Under början av 1990-talet bromsade resursökningen och hushållen fick bära en allt större del av kostnaderna genom avgifter och taxor. De betydande resurser som nu på nytt tillförs skolan, vården och omsorgen bör kunna motverka denna utveckling.

De offentliga tjänsterna måste värnas. Grunden för rättvisan är att barnen, de äldre, de sjuka och de handikappade får tillgång till vård och omsorg med god kvalitet. Genom en god ekonomisk utveckling ökar resurserna för vården och omsorgen. Enskilda skall inte behöva betala oskäliga avgifter.

Kunskaper och erfarenheter måste fördelas jämnare. Därmed får alla bättre möjligheter till arbete. Det nås genom bättre baskunskaper och fler utbildade. Rättvisa kan nås endast när människor ges lika möjligheter till utbildning och arbete. Sverige skall åter visa att en god tillväxt och ökad sysselsättning bäst förenas med en jämn fördelning av de ekonomiska resurserna.

2

Förslag till riksdagsbeslut

2 Förslag till riksdagsbeslut

Regeringen föreslår att riksdagen

såvitt avser den ekonomiska politiken och utgiftstaket

1. godkänner de allmänna riktlinjer för den ekonomiska politiken som regeringen förordar (avsnitt 1),
2. godkänner beräkningen av de offentliga utgifterna för åren 1999-2001 (avsnitt 4.4.1),
3. fastställer utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten för år 2001 till 770 miljarder kronor (avsnitt 4.4.2),
4. godkänner den preliminära fördelningen av utgifterna på utgiftsområden åren 1999-2001 som riktlinjer för regeringens budgetarbete (avsnitt 4.5),
5. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring,
6. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott,
7. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring,
8. antar regeringens förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370),
9. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter,

såvitt avser tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998

10. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar,
11. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år,

12. antar regeringens förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480),
13. antar regeringens förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857),
14. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting,
15. godkänner att arbetslösa som anvisas resursarbete får ersättas med högst 90 procent av avtalsenlig lön (avsnitt 5.4.8),
16. godkänner att arbetsgivare som anordnar resursarbete ersätts med en schablonmässigt beräknad månadsersättning som regleras vid anvisningstidens slut (avsnitt 5.4.8),
17. godkänner att privata vårdhem och andra som upphandlats på entreprenad för en längre period av en kommun liksom stiftelser och friskolor fr.o.m. den 1 juli 1998 får anordna resursarbeten (avsnitt 5.4.8),
18. godkänner att möjligheten att ansöka om generationsväxling förlängs till och med den 31 december 1998 för personer som fyller 63 år senast den 31 augusti 1998 (avsnitt 5.4.8),
19. bemyndigar regeringen att budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv uppförda ramanslaget B5 *Forskning och utveckling inom arbetslivsområdet* besluta om en högsta ram för åtaganden som inklusive tidigare åtaganden medför utgifter under perioden 1999-2003 som uppgår till högst 420 000 000 kronor (avsnitt 5.4.9),
20. godkänner en ändrad åldersgräns i vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder (avsnitt 5.4.9),

21. godkänner att försöksverksamhet med särskilt introduktions- och uppföljningsstöd för svårt funktionshindrade personer, SIUS, blir permanent från och med den 1 juli 1998 (avsnitt 5.4.9),
22. godkänner att särskilt utbildningsbidrag till arbetslösa under perioden 1 juli 1998 till 30 juni 1999 får lämnas för ett andra utbildningsår samt att särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa får lämnas för två års studier på gymnasial nivå (avsnitt 5.4.10),
23. bemyndigar regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, att under budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning uppförda ramanslaget D18 *Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning* fatta beslut om anskaffningar som innebär utgifter inklusive tidigare åtaganden på 47 000 000 kronor för 1999, 26 000 000 kronor för 2000, 24 000 000 kronor för 2001, 18 000 000 kronor för 2002 och 18 000 000 kronor för 2003 (avsnitt 5.4.11),
24. bemyndigar regeringen att efterge statens fordran på stiftelsen Sätra Brunn om 12 513 000 kronor med högst detta belopp (avsnitt 5.4.11),
25. godkänner regeringens förslag om en satsning på radio och TV i allmänhetens tjänst i enlighet med de riktlinjer som redovisas samt att Sveriges Television AB för budgetåret 1998 tilldelas 37 500 000 kronor ur rundradiokontot för särskilt kvalificerad programproduktion (avsnitt 5.4.12),
26. godkänner att Statens geotekniska institut (SGI) blir medlem i en ekonomisk förening för utveckling av programsystemet AutoGRAF (avsnitt 5.4.13),
27. bemyndigar regeringen att budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling uppförda ramanslaget A1 *Regionalpolitiska åtgärder* fatta beslut om åtaganden som innebär sammanlagda utgifter inklusive tidigare åtaganden om högst 1 000 000 000 kronor under åren 1999, 2000 och 2001 (avsnitt 5.4.14),
28. bemyndigar regeringen att budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård uppförda ramanslaget A4 *Investeringar och skötsel för naturvård* fatta beslut om förvärv av eller intrångsersättningar i värdefulla naturområden som innebär utgifter inklusive tidigare åtaganden på sammanlagt högst 120 000 000 kronor (avsnitt 5.4.15),
29. bemyndigar regeringen att budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 21 Energi uppförda ramanslaget B4 *Energiforskning* fatta beslut om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som innebär utgifter inklusive tidigare åtaganden på högst 240 000 000 kronor för 1999, 190 000 000 kronor för 2000, 160 000 000 kronor för 2001, 130 000 000 kronor för 2002, 90 000 000 kronor för 2003 och 60 000 000 kronor för 2004 (avsnitt 5.4.16),
30. godkänner att Energiteknikfonden avvecklas, fondens behållning tillförs statsbudgeten och dess utestående åtaganden förs över till Statens energimyndighet (avsnitt 5.4.16),
31. bemyndigar regeringen att budgetåret 1998 under det på utgiftsområde 21 Energi föreslagna ramanslaget B10 *Energiteknikstöd* fatta beslut om stöd till ny energiteknik som innebär utgifter inklusive tidigare åtaganden på högst 100 000 000 kronor för 1999, 80 000 000 kronor för 2000, 65 000 000 kronor för 2001, 50 000 000 kronor för 2002, 40 000 000 kronor för 2003 och 25 000 000 kronor för 2004 (avsnitt 5.4.16),
32. bemyndigar regeringen med anledning av avvecklingen av Barsebäck 1 att, som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över (avsnitt 5.4.16),
33. bemyndigar regeringen att under budgetåret 1998 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att det under utgiftsområde 21 Energi föreslagna ramanslaget B11 *Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket* får överskridas om ett riksdagsbeslut om ökning av anslagsbeloppet inte hinner inväntas (avsnitt 5.4.16),
34. godkänner att Clearingfonden och Energiforskningsfonden avvecklas och att behållningen tillförs statsbudgeten (avsnitt 5.4.16),
35. godkänner regeringens förslag att aktierna i SweRoad AB skall ägas av staten och förvaltas av Vägverket samt att Väginvests verksamhet skall omfatta skilda former av projektfinansiering av infrastrukturanläggningar, ägande och förvaltning av aktier, andelar och andra rättigheter i bolag samt att Väginvests verksamhet skall bedrivas inom vägsektorn och banhållningsområdet (avsnitt 5.4.17),
36. bemyndigar regeringen att låta Riksgäldskontoret utställa kapitaltäckningsgarantier till skydd för Botniabanan AB:s egna kapital samt att garantera Botniabanan AB:s förpliktelser gentemot långgivare, rättighetsinnehavare och fordringsägare, inom en ram som exklusive

mervärdesskatt uppgår till 1 495 000 000 kronor, varav 195 000 000 kronor avser finansiella kostnader (avsnitt 5.4.17),

37. godkänner att det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar* får användas för lån till Botniabanan AB:s verksamhet inom en ram om 50 000 000 kronor (avsnitt 5.4.17),
38. bemyndigar regeringen att använda det under utgiftsområde 22 Kommunikationer uppförda ramanslaget A 4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar* för att ersätta Mälarbanans Intressenter AB (MIAB) med 34 500 000 kronor för vissa kostnader som MIAB haft för garantiåtaganden gentemot staten (avsnitt 5.4.17),
39. godkänner vad regeringen anfört om statens ekonomiska förpliktelser enligt den nya Göteborgsöverenskommelsen och om finansiering av dessa (avsnitt 5.4.17),
40. bemyndigar regeringen att dels låta Riksgäldskontoret inom ramen för Göteborgsöverenskommelsen begränsa tidigare givna garanti-bemyndiganden till 2 200 000 000 kronor beräknat i 1998 års prisenivå, dels låta Riksgäldskontoret inom ramen för Göteborgsöverenskommelsen teckna statlig borgen för ytterligare 1 500 000 000 kronor för lånefinansiering av den statliga andelen (avsnitt 5.4.17),
41. godkänner det som regeringen förordar avseende Statens Haverikommissionens förvaltningskostnader (avsnitt 5.4.17),
42. godkänner att Sjöfartsverket får täcka de kostnader som uppkommit med anledning av grundstötningen av en f.d. trålare hösten 1994 (avsnitt 5.4.17),
43. bemyndigar regeringen att utöka Luftfartsverkets totala låneram för budgetåret 1998 till 5 500 000 000 kronor samt godkänner vad regeringen i övrigt förordar rörande Luftfartsverkets finansiella befogenheter (avsnitt 5.4.17),
44. bemyndigar regeringen att under 1998 låta SJ få rätt att teckna borgensförbindelser till förmån för bolag inom SJ-koncernen inom en total ram på 1 900 000 000 kronor (avsnitt 5.4.17),
45. bemyndigar regeringen att tillgodose Statens jordbruksverks behov av rörelsekapital för EU-verksamhet intill ett sammanlagt belopp om 5 500 000 000 kronor på myndighetens särskilda räntekonto för i Riksgäldskontoret (avsnitt 5.4.18),
46. bemyndigar regeringen att fatta beslut om utestående ekonomiska förpliktelser under utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med an-

slutande näringar vid utgången av 1998 enligt följande: B8 *Strukturstöd inom livsmedelssektorn* 55 000 000 kronor, B9 *Från EG-budgeten finansierat strukturstöd* 89 000 000 kronor, B12 *Kompletterande åtgärder inom jordbruket* 3 200 000 000 kronor, B13 *Från EG-budgeten finansierade kompletterade åtgärder inom jordbruket* 3 100 000 000 kronor (avsnitt 5.4.18),

47. bemyndigar regeringen att låta Exportkreditnämnden få erbjuda upp till 100 procent täckning i exportkreditgarantier samt att låta Exportkreditnämnden få lämna rembursgarantier med mer än 12 månaders kredittid och 18 månaders risktid samt få försäkra remburs med s.k. ensidig bekräftelse (avsnitt 5.4.19),
48. godkänner att det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda reservationsanslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* får användas för att bekosta Miljöteknikdelegationen med ett belopp uppgående till 20 000 000 kronor (avsnitt 5.4.19),
49. på tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998 godkänner ändrade ramar för utgiftsområden samt anvisar ändrade och nya anslag i enlighet med specifikation i bifogade tabell,

såvitt avser skattefrågor

50. antar regeringen förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt,
51. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder,
52. antar regeringens förslag till lag om omräkningstal för 1999 års taxeringsvärden,
53. antar regeringens förslag till om ändring i lagen (1994:1563) om tobaksskatt,
54. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1564) om alkoholskatt,
55. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt,
56. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam,

såvitt avser kommunsektorn

57. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998,
58. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.,

59. antar regeringens förslag till lag med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1999,
60. godkänner regeringens förslag om finansiering m.m. av det statliga bolag som enligt förslag i proposition 1997/98:119 skall kunna bildas för att äga och förvalta bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommuner (avsnitt 7.6.4),

såvitt avser EU-medel

61. antar regeringens förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordning om miljö- och strukturstöd.

TABELL SPECIFIKATION AV REVIDERADE RAMAR FÖR UTGIFTSOMRÅDEN SAMT REVIDERADE OCH NYA ANSLAG FÖR BUDGETÅRET 1998

TUSENTAL KRONOR

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER	BELOPP ENLIGT STATSBUDGET 1998	FÖRÄNDRING AV RAM/ ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ	
1	Rikets styrelse	3 976 700	0	3 976 700	
	C3	Allmänna val, ramanslag	205 000	+12 400	217 400
	C4	Stöd till politiska partier, ramanslag	145 200	-12 400	132 800
	E2	Presstödd, ramanslag	531 579	+12 000	543 579
	E3	Stöd till radio- och kassettidningar, ramanslag	127 300	-12 000	115 300
2	Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 062 814	-21 400	2 041 414	
	A2	Riksrevisionsverket, ramanslag	176 625	-27 400	149 225
	A8	Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader, ramanslag	82 644	+1 125	83 769
	A9	Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning, ramanslag	769 000	-1 400	767 600
	A16	Bokföringsnämnden, ramanslag	5 394	+800	6 194
	A17	Bidrag till stiftelsen för utvecklande av god redovisningssed, obetecknat anslag	800	-800	0
	A21	Ekonomistyrningsverket, ramanslag	nytt	+26 275	26 275
	B1	Åtgärder för att stärka det finansiella systemet, ramanslag	55 000	-15 871	39 129
	B2	Avgift för stadshypotekskassans grundfond, ramanslag	134 700	-20 000	114 700
	B3	Bidrag till kapitalet i Europeiska investeringsbanken, ramanslag	nytt	+15 871	15 871
3	Skatteförvaltning och uppbörd	5 662 254	+10 000	5 672 254	
	A1	Riksskatteverket, ramanslag	356 304	-4 000	352 304
	A3	Tullverket, ramanslag	1 036 369	+14 000	1 050 369
4	Rättsväsendet	21 034 170	-4 300	21 029 870	
	D1	Kriminalvården, ramanslag	3 376 390	-4 300	3 372 090
5	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 811 310	0	2 811 310	
	A1	Utrikesförvaltningen, ramanslag	1 757 629	-100	1 757 529
	A2	Nordiskt samarbete, ramanslag	1 452	+100	1 552
	D1	Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området, ramanslag	2 259	-500	1 759
	D4	Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet, ramanslag	10 262	+500	10 762
6	Totalförsvaret	41 243 865	+100 000	41 343 865	
	A2	Fredsfrämjande truppinsatser, ramanslag	384 419	+150 000	534 419
	B2	Funktionen Försörjning med industrivaror, ramanslag	140 974	-25 000	115 974
	B3	Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst, ramanslag	1 182 554	-28 700	1 153 854
	B9	Funktionen Transporter, ramanslag	190 500	+3 700	194 200
9	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	22 499 516	+254 300	22 753 816	
	B10	Bidrag till äldreboende m.m., reservationsanslag	nytt	+250 000	250 000
	C5	Statens institutionsstyrelse, ramanslag	503 986	+4 300	508 286
13	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	42 723 356	-4 238 334	38 485 022	
	A1	Bidrag till arbetslöshetsersättning, ramanslag	40 681 334	-4 238 334	36 443 000

TUSENTAL KRONOR

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER	BELOPP ENLIGT STATSBUDGET 1998	FÖRÄNDRING AV RAM/ ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
14	Arbetsmarknad och arbetsliv	47 541 952	+706 000	48 247 952
	A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder, ramanslag	21 043 793	+606 000	21 649 793
	B1 Arbetarskyddsverket, ramanslag	365 196	+147	365 343
	B6 Bidrag till Samhall AB, ramanslag	4 356 419	+100 000	4 456 419
	B11 Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten, obetecknat anslag	4 147	-147	4 000
15	Studiestöd	21 333 755	-60 000	21 273 755
	A3 Vuxenstudiestöd m.m., ramanslag	8 624 280	-27 500	8 596 780
	A7 Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar, ramanslag	491 371	-32 500	458 871
16	Utbildning och universitetsforskning	27 050 554	+60 000	27 110 554
	C3 Centrala studiestödsnämnden, ramanslag	253 924	+60 000	313 924
17	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 334 967	0	7 334 967
	A1 Statens kulturråd, ramanslag	26 920	+500	27 420
	A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete, ramanslag	125 075	+500	125 575
	D2 Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön, ramanslag	42 938	-1 000	41 938
18	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	22 825 533	+76 850	22 902 383
	A11 Bonusränta för ungdomsbosparande, ramanslag	3 000	+1 400	4 400
	A12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl., ramanslag	nytt	+75 000	75 000
	C1 Länsstyrelserna m.m., ramanslag	1 646 031	+450	1 646 481
20	Allmän miljö- och naturvård	1 178 052	+36 750	1 214 802
	A1 Statens naturvårdsverk, ramanslag	268 104	+1 750	269 854
	A2 Miljöövervakning m.m., ramanslag	85 452	+15 000	100 452
	A4 Investeringar och skötsel för naturvård, ramanslag	291 473	+20 000	311 473
21	Energi	1 583 041	+428 150	2 011 191
	A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader, ramanslag	138 041	+7 150	145 191
	B5 Bidrag till Energiteknikfonden, obetecknat anslag	90 000	-90 000	0
	B10 Energiteknikstöd, ramanslag	nytt	+510 000	510 000
	B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket, ramanslag	nytt	+1 000	1 000
22	Kommunikationer	24 100 564	-2 200	24 098 364
	A1 Vägverket: Administration, ramanslag	1 209 781	-63 000	1 146 781
	A2 Väghållning och statsbidrag, ramanslag	11 835 873	+21 300	11 857 173
	A4 Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar, ramanslag	7 490 404	-72 200	7 418 204
	B4 Bidrag till sjöfarten, ramanslag	400 000	+110 000	510 000
	B6 Utredningsarbete med anledning av M/S Estonias förlisning, obetecknat anslag	nytt	+1 700	1 700

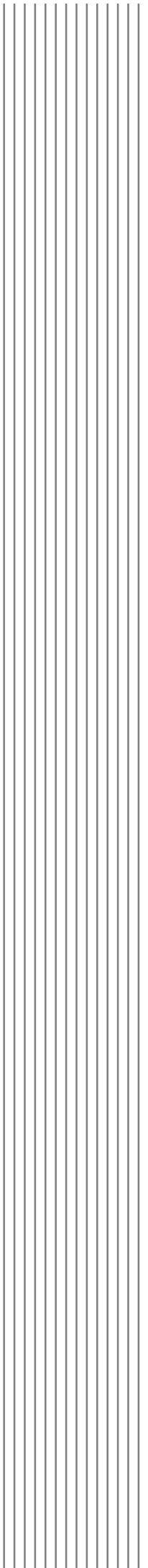
TUSENTAL KRONOR

UTGIFTSOMRÅDE	ANSLAGS- NUMMER	BELOPP ENLIGT STATSBUDGET 1998	FÖRÄNDRING AV RAM/ ANSLAG	NY RAM/ NY ANSLAGSNIVÅ
23	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 725 623	0	13 725 623
	D1 Främjande av rennäringen m.m., ramanslag	61 700	-5 700	56 000
	E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder, ramanslag	18 792	+3 700	22 492
	E5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar, ramanslag	89 500	+2 000	91 500
24	Näringsliv	2 698 330	+19 850	2 718 180
	A1 Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltnings- kostnader, ramanslag	208 355	-7 150	201 205
	E3 Exportkreditnämnden, ramanslag	50 000	-2 600	47 400
	E4 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning, ramanslag	9 063	+2 600	11 663
	E6 Världsutställningen i Hannover år 2000, reservationsanslag	nytt	+27 000	27 000
	F1 Marknadsdomstolen, ramanslag	4 686	-1 000	3 686
	F2 Konsumentverket, ramanslag	67 876	+1 000	68 876
25	Allmänna bidrag till kommuner	93 048 700	+4 270 000	97 318 700
	A1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting, ramanslag	71 326 400	+3 585 000	74 911 400
	A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting, reservationsanslag	736 600	+400 000	1 136 600
	A3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting, obetecknat anslag	20 985 000	+285 000	21 270 000
Summa anslagsförändringar på tilläggsbudget			+1 635 666	

3

Lagförslag

3 Lagförslag

Regeringen har följande förslag till lagtext.

3.1 Förslag till lag om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring

Härigenom föreskrivs att 1 kap. 6 §, 3 kap. 10 §, 11 kap. 2 § och 22 kap. 15 § lagen (1962:381) om allmän försäkring¹ skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Inom den allmänna försäkringen skall de beräkningar, som anges i denna lag, göras med anknytning till ett *basbelopp*. Vissa beräkningar skall dock göras enligt vad som anges i tredje och femte styckena.

Basbeloppet räknas fram genom att bastalet 36 273 multipliceras med *ett jämförelsetal som minskats med talet 1 och därefter multiplicerats med 0,80, varefter ett tillägg gjorts med talet 1. Jämförelsetalet* anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni året före det som basbeloppet avser och prisläget i juni 1996. Det framräknade basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor och fastställs för varje år av regeringen.

Det enligt andra stycket fastställda beloppet skall minskas med två procent vid beräkning av

a) folkpension i form av ålderspension, förtidspension och efterlevandepension enligt 6-8 kap.

FÖRESLAGEN LYDELSE

1 kap.

6 §²

Inom den allmänna försäkringen skall de beräkningar, som anges i denna lag, göras med anknytning till ett *basbelopp*. Vissa beräkningar skall dock göras enligt vad som anges i tredje stycket.

Basbeloppet räknas fram genom att bastalet 36 396 multipliceras med *det jämförelsetal som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni året före det som basbeloppet avser och prisläget i juni 1997*. Det framräknade basbeloppet avrundas till närmaste hundratal kronor och fastställs för varje år av regeringen.

samt änkepension, barnpension och barntillägg som uppbärs med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i denna lag,

b) allmän tilläggspension i form av ålderspension, förtidspension och efterlevandepension enligt 12-14 kap. samt änkepension och barnpension som uppbärs med stöd av övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i denna lag.

I fråga om efterlevandepension som utgörs av barnpension skall någon minskning enligt tredje stycket inte göras när det gäller den beloppsgräns som anges i 8 kap. 3 § andra meningen.

Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och tillgodoräknande av pensionspoäng enligt 11 kap. 5 och 6 §§ skall det i andra stycket angivna bastalet höjas till 36 992 och multipliceras med ett jämförelsetal som inte minskats. Det framräknade beloppet (förhöjt basbelopp) avrundas till närmaste hundratal kronor och fastställs för varje år av regeringen.

Vid beräkning av pensionsgrundande inkomst och tillgodoräknande av pensionspoäng enligt 11 kap. 5 och 6 §§ skall det i andra stycket angivna bastalet höjas till 37 144 och multipliceras med samma jämförelsetal. Det framräknade beloppet (förhöjt basbelopp) avrundas till närmaste hundratal kronor och fastställs för varje år av regeringen.

3 kap.

10 §³

För de första 14 dagarna i sjukperioden utges sjukpenning som svarar mot sjukpenninggrundande inkomst av anställning endast under förutsättning att den försäkrade skulle ha förvärsarbetat om han inte hade varit sjuk. För en försäkrad som avses i 5 § tredje stycket 1 eller 3, femte eller sjunde stycket skall vad som har sagts nu gälla även för tid efter de första 14 dagarna av sjukperioden. För sjukpenningen skall 10 a och 10 b §§ tillämpas.

Med tid för förvärsarbete enligt första stycket jämställs

1. ledighet för semester, dock inte om den försäkrade uppbär semesterlön enligt semesterlagen (1977:480) och, enligt 15 § samma lag, kan begära att dag då han är oförmögen till arbete på grund av sjukdom inte räknas som semesterdag,

2. ledighet under studietid för vilken oavkortade löneförmåner utges,

3. ledighet under tid då den försäkrade genomgår sådan utbildning eller undervisning som anges i 5 § tredje stycket 2 eller uppbär korttidsstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), och

3. ledighet under tid då den försäkrade genomgår sådan utbildning eller undervisning som anges i 5 § tredje stycket 2 eller uppbär korttidsstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349) eller ersättning till deltagare i tecken-
språksutbildning för vissa föräldrar (TUFF), och

4. ledighet för ferier eller för motsvarande uppehåll för lärare som är anställda inom utbildningsväsendet.

11 kap.**2 §⁴**

Med *inkomst av anställning* avses lön eller annan ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner, som en försäkrad har fått såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst. Med lön likställs kostnadsersättning som inte enligt 8 kap. 19 eller 20 § skattebetalningslagen (1997:483) undantas vid beräkning av skatteavdrag. Sådan skattepliktig intäkt i form av rabatt, bonus eller annan förmån som utgår på grund av kundtrohet eller liknande, skall också anses som inkomst av anställning, om den som slutligt har stått för de kostnader som ligger till grund för förmånen är någon annan än den som är skattskyldig för förmånen. Till sådan inkomst räknas dock inte från en och samma arbetsgivare utgiven lön som under ett år ej uppgått till 1 000 kronor. Till sådan inkomst räknas inte heller intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i kommunalskattelagen (1928:370) eller sådan ersättning som anges i 1 § första stycket 2–6 och fjärde stycket lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster. I fråga om arbete som har utförts utomlands bortses vid beräkningen av pensionsgrundande inkomst från sådana lönetillägg som betingas av ökade levnadskostnader och andra särskilda förhållanden i sysselsättningslandet. Såsom inkomst av anställning anses även

a) sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt denna lag samt sjukpenning enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning som utgår enligt annan författning eller på grund av regeringens förordnande, i den mån ersättningen träder i stället för försäkrads inkomst såsom arbetstagare i allmän eller enskild tjänst,

b) föräldrapenningförmåner,

c) vårdbidrag enligt 9 kap. 4 §, i den mån bidraget inte är ersättning för merkostnader,

d) dagpenning från arbetslöshetskassa,

f) utbildningsbidrag under arbetsmarknadsutbildning och yrkesinriktad rehabilitering i form av dagpenning samt ersättning vid generationsväxling,

g) korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349) eller lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa samt särskilt utbildningsbidrag,

h) delpension enligt lagarna (1975:380) och (1979:84) om delpensionsförsäkring,

i) dagpenning till totalförsvarspliktiga som tjänstgör enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarsplikt och andra som erhåller dagpenning enligt de för totalförsvarspliktiga gällande grunderna,

j) utbildningsbidrag för doktorander,

k) timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux),

k) timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särsvux) och ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF),

l) livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande livränta som bestäms med tillämpning av sagda lag,

m) från Sveriges författarfond och Konstnärsnämnden utgående bidrag som ej är att hänföra till inkomst av annat förvärvsarbete enligt 3 §, i den mån regeringen så förordnar,

n) statsbidrag till arbetslösa som tillskott till deras försörjning när de startar egen rörelse,

o) stipendium som enligt punkt 12 sjunde stycket av anvisningarna till 32 § kommunalskattelagen skall tas upp som intäkt av tjänst, om stipendiet utbetalats av en fysisk person bosatt i Sverige eller av en svensk juridisk person,

p) ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för

närståendevård,

q) tillfälliga förvärvsinkomster av verksamhet om inte bedrivs självständigt,

r) ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön,

s) ersättning från semesterkassa.

I fråga om ersättning i pengar eller andra skattepliktiga förmåner för utfört arbete i annan form än pension och ersättning från semesterkassa, i fråga om ersättning till idrottsutövare från visst slag av ideell förening samt i fråga om ersättning från vinstandelsstiftelse eller annan juridisk person med motsvarande ändamål gäller i tillämpliga delar bestämmelserna i 3 kap. 2 § andra stycket samt 2 a § tredje och fjärde styckena.

Vid beräkning av inkomst av anställning skall hänsyn tas till lön eller annan ersättning, som den försäkrade har fått från en arbetsgivare, som är bosatt utom riket eller är utländsk juridisk person, endast i fall då den försäkrade sysselsatts här i riket och överenskommelse inte träffats enligt 3 kap. 2 a § första stycket eller då han tjänstgjort som sjöman ombord på svenskt handelsfartyg. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svenska medborgare, om svenska staten eller, där lönen härrör från utländsk juridisk person, en svensk juridisk person, som äger ett bestämmande inflytande över den utländska juridiska personen, enligt av Riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Hänsyn skall ej heller tas till lön eller annan ersättning från främmande makts beskickning eller lönade konsulat här i riket eller från arbetsgivare, som tillhör sådan beskickning eller sådant konsulat och som inte är svensk medborgare. Vad som sägs här skall inte gälla beträffande lön till svensk medborgare eller till den som utan att vara svensk medborgare är bosatt i riket, om en utländsk beskickning här i riket enligt av Riksförsäkringsverket godtagen förbindelse har att svara för tilläggspensionsavgiften.

Den som åtagit sig förbindelse enligt tredje eller fjärde stycket skall anses som arbetsgivare.

22 kap.

15 §⁵

Rehabiliteringspenningen skall minskas med det belopp den försäkrade för samma tid får som

1. sjukpenning eller föräldrapenningförmån enligt denna lag,

2. sjukpenning eller livränta enligt lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring eller motsvarande ersättning enligt någon annan författning, dock inte livränta till efterlevande samt i övrigt endast till den del ersättningen avser samma inkomstbortfall som rehabiliteringspenningen är avsedd att täcka,

3. studiehjälp, studiemedel, korttidsstudiestöd eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa *eller* särskilt utbildningsbidrag, dock inte till den del studiestödet är återbetalningspliktigt.

3. studiehjälp, studiemedel, korttidsstudiestöd eller särskilt vuxenstudiestöd enligt studiestödslagen (1973:349), studiestöd enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, särskilt utbildningsbidrag *eller ersättning till deltagare i tecken-
språksutbildning för vissa föräldrar (TUFF)*, dock inte till den del studiestödet är återbetalningspliktigt.

Vad som föreskrivs i första stycket gäller även beträffande motsvarande förmån som utges till den försäkrade på grundval av utländsk lagstiftning.

¹ Lagen omtryckt 1982:120.

² Senaste lydelse 1997:565. Ändringarna innebär bl.a. att tredje och fjärde styckena upphävs.

³ Senaste lydelse 1993:752.

⁴ Senaste lydelse 1997:1273.

⁵ Senaste lydelse 1996:1395.

-
1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.
  2. Reglerna i 1 kap. 6 § tillämpas första gången vid beräkning och fastställande av basbelopp för år 1999. Under år 1999 skall bestämmelserna i tredje och fjärde styckena tillämpas i deras lydelse före den 1 juli 1998 med den ändringen att det enligt andra stycket fastställda beloppet skall minskas med en procent.

3.2 Förslag till ändring i lagen (1969:205) om pensionstillskott

Härigenom föreskrivs att 2–2 b §§ lagen (1969:205) om pensionstillskott skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena eller i 2 c § är pensionstillskottet till ålderspension *femtiofem och en halv* procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *minskat enligt tredje stycket samma lagrum.*

För den som har börjat att ta ut sin ålderspension tidigare eller senare än den månad under vilken han fyller sextiofem år är pensionstillskottet det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas eller ökas i motsvarande mån som pensionen skall minskas eller ökas enligt 6 kap. lagen om allmän försäkring.

Pensionstillskottet till partiell ålderspension är motsvarande andel av det pensionstillskott som angetts i första eller andra stycket.

FÖRESLAGEN LYDELSE

2 §¹

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra och tredje styckena eller i 2 c § är pensionstillskottet till ålderspension 55,5 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

2 a §²

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket eller i 2 c § är pensionstillskottet till förtidspension *ettundraelva och en halv* procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *minskat enligt tredje stycket samma lagrum.*

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket eller i 2 c § är pensionstillskottet till förtidspension 111,5 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

För den som har partiell förtidspension är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott som anges i första stycket. För den som får förtidspension för tid efter det att ålderspension upphört att betalas ut enligt 6 kap. 3 § lagen om allmän försäkring skall pensionstillskottet minskas i motsvarande mån som förtidspensionen minskas enligt 7 kap. 4 § andra stycket lagen om allmän försäkring.

2 b §³

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket eller i 2 c § är pensionstillskottet till omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension *sextioen och en halv* procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *minskat enligt tredje stycket samma lagrum.*

Om inte annat följer av bestämmelserna i andra stycket eller i 2 c § är pensionstillskottet till omställningspension, särskild efterlevandepension eller änkepension 61,5 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring.

Pensionstillskottet till änkepension, som enligt 8 kap. 4 § andra eller tredje stycket lagen om allmän försäkring i detta lagrum lydelse vid utgången av år 1989 betalas ut med minskat belopp, är det belopp som framkommer om det i första stycket angivna procenttalet minskas i motsvarande mån. För den som har partiell särskild efterlevandepension eller

har änkepension, som med tillämpning av punkt 6 i övergångsbestämmelserna till lagen (1988:881) om ändring i lagen (1962:381) om allmän försäkring betalas ut med viss andel av en oreducerad sådan pension, är pensionstillskottet motsvarande andel av det pensionstillskott som angetts i första stycket.

---

¹ Senaste lydelse 1996:1589.

² Senaste lydelse 1996:1589.

³ Senaste lydelse 1996:1589.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
2. Vid beräkning av pensionstillskott för år 1999 skall basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas med en procent.

3.3 Förslag till lag om ändring i lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring

Härigenom föreskrivs att 11 § lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Delpensionen fastställs till det belopp som motsvarar 55 procent av den försäkrades pensionsunderlag.

Fastställd delpension anknyts till basbeloppet och omräknas vid förändring av detta. Därvid skall 1 kap. 6 § tredje stycket lagen (1962:381) om allmän försäkring tillämpas.

FÖRESLAGEN LYDELSE

11 §¹

Delpensionen fastställs till det belopp som motsvarar 55 procent av den försäkrades pensionsunderlag.

Fastställd delpension anknyts till basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring och omräknas vid förändring av detta.

¹Senaste lydelse 1994:742.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.
2. Vid beräkning av delpension för år 1999 skall basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas med en procent.

3.4 Förslag till lag om ändring i kommunalskattelagen (1928:370)

Härigenom föreskrivs att 46 § 2 mom., punkt 12 av anvisningarna till 32 §, punkt 6 av anvisningarna till 46 § och punkt 1 av anvisningarna till 48 § kommunalskattelagen (1928:370) skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

46 §

2 mom.¹ Skattskyldig, som har varit bosatt här i riket under hela beskattningsåret, får dessutom göra avdrag:

1) för periodiskt understöd eller därmed jämförlig periodisk utbetalning, som inte får dras av från inkomsten av särskild förvärvskälla, i den utsträckning som framgår av punkt 5 av anvisningarna;

2) för påförda egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter som inte får dras av från inkomsten av särskild förvärvskälla;

3) för obligatoriska socialförsäkringsavgifter som den skattskyldige, på grund av utfört arbete, enligt slutligt fastställd debitering eller liknande skall betala i överensstämmelse med den konvention som avses i förordningen (1993:1529) om tillämpning av en nordisk konvention den 15 juni 1992 om social trygghet eller till följd av att den skattskyldige enligt rådets förordning (EEG) nr 1408/71 av den 14 juni 1971 om tillämpning av systemen för social trygghet när anställda, egenföretagare eller deras familjemedlemmar flyttar inom gemenskapen skall omfattas av ett annat lands lagstiftning om social trygghet, i båda fallen under förutsättning att den avgiftsgrundande intäkten tas till beskattning för beskattningsåret i Sverige;

6) för avgift som den skattskyldige har betalat under beskattningsåret för annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring, som ägs av arbetsgivare, i den omfattning som framgår av punkt 6 av anvisningarna;

7) för inbetalning som den skattskyldige under beskattningsåret har gjort på pensionsparkonto i den omfattning som framgår av punkt 7 av anvisningarna.

Avdrag för avgift som avses i första stycket 6 och för inbetalning som avses i första stycket 7 medges endast i den mån avdrag inte får ske från intäkt av särskild förvärvskälla.

Avdrag för avgift som avses i första stycket 6 och för inbetalning som avses i första stycket 7, *utöver sådant avdrag som beräknas på ett halvt basbelopp*, medges endast i den mån avdrag inte får ske från intäkt av särskild förvärvskälla.

Om skattskyldig varit bosatt här i riket endast under en del av beskattningsåret, medges avdrag som nu sagts bara i den mån det belöper på nämnda tid.

Anvisningar till 32 §

12.² Sjukpenning och rehabiliteringspenning enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring och sjukpenning enligt lagen (1954:243) om yrkesskadeförsäkring, lagen (1976:380) om arbetsskadeförsäkring, lagen (1977:265) om statligt personskadeskydd och lagen (1977:267) om krigsskadeersättning till sjömän utgör skattepliktig intäkt av tjänst om förmånen grundas på förvärvsinkomst, som hänför sig till tjänst. Till intäkt av tjänst hänföres under nämnda förutsättning också ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare samt annan lag eller författning, som utgått annorledes än på grund av försäkring, som nyss sagts, till någon vid sjukdom eller olycksfall i arbete eller på grund av militärtjänstgöring.

Föräldrapenningförmåner och vårdbidrag enligt lagen om allmän försäkring, ersättning enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet

för närståendevård samt ersättning som en allmän försäkringskassa utger enligt 20 § lagen (1991:1047) om sjuklön utgör skattepliktig intäkt av tjänst, dock ej sådan del av vårdbidrag som utgör ersättning för merkostnader.

Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), vuxenstudiebidrag enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, utbildningsbidrag för doktorander, särskilt utbildningsbidrag *samt* timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) *eller vid svenskundervisning för invandrare (sfi)* räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Korttidsstudiestöd och vuxenstudiebidrag enligt studiestödslagen (1973:349), vuxenstudiebidrag enligt lagen (1983:1030) om särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa, utbildningsbidrag för doktorander, särskilt utbildningsbidrag, timersättning vid vuxenutbildning för utvecklingsstörda (särvox) *samt ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF)* räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning från arbetslöshetskassa, statsbidrag motsvarande dagpenning vid arbetsmarknadsutbildning som lämnas till den som startar egen näringsverksamhet, och som avser att utgöra ett tillskott till näringsidkarens försörjning under inledningskedet av verksamheten, räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Dagpenning vid utbildning och tjänstgöring inom totalförsvaret räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

Detsamma gäller ersättning vid generationsväxling samt dagpenning som enligt av regeringen eller av statlig myndighet meddelade bestämmelser utgår till deltagare i arbetsmarknadsutbildning samt med dem i fråga om sådant bidrag likställda.

Forskarstipendium (Marie Curie-stipendium) som utges direkt eller indirekt av Europeiska gemenskaperna räknas som skattepliktig intäkt av tjänst.

till 46 §

6.³ Avdrag för avgift för pensionsförsäkring medges endast om försäkringen ägs av den skattskyldige. Avdrag medges inte om försäkringen förvärvats genom bodelning under äktenskapet utan att mål om äktenskapsskillnad pågått.

Avdraget får, tillsammans med avdrag för sådan inbetalning på pensionssparkonto som avses i punkt 7, inte överstiga summan av

1. den skattskyldiges inkomst av näringsverksamhet som utgör aktiv näringsverksamhet enligt 11 kap. 3 § lagen (1962:381) om allmän försäkring före avdrag enligt punkt 21 av anvisningarna till 23 §, före avdrag för särskild löneskatt på pensionskostnader enligt punkt 23 av anvisningarna till 23 § på sådan pensionsförsäkring som avses i denna anvisningspunkt och på sådan inbetalning på pensionssparkonto som avses i punkt 7 och före avdrag för avsättning för egenavgifter enligt lagen (1981:691) om socialavgifter och

2. inkomst av tjänst, med bortseende från sådan intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i.

Avdraget beräknas med hänsyn till storleken av sådan inkomst som avses i 1 och 2 och får uppgå till högst ett belopp som motsvarar hälften av det basbelopp som enligt lagen om allmän försäkring bestämts för året närmast före taxeringsåret och dessutom i fråga om

a. inkomst av aktiv näringsverksamhet till sammanlagt högst 25 procent av inkomsten före avdrag enligt punkt 21 av anvisningarna till 23 §, före avdrag för särskild löneskatt på pensionskostnader enligt punkt 23 av anvisningarna till 23 § på sådan pensionsförsäkring som avses i denna anvisningspunkt och på sådan inbetalning på pensionssparkonto som avses i punkt 7 och före avdrag för avsättning för egenavgifter enligt la-

gen om socialavgifter till den del den inte överstiger tjugo gånger nämnda basbelopp samt högst 20 procent av den del av nyss nämnda inkomst som överstiger tjugo men inte fyrtio gånger nämnda basbelopp,

b. inkomst av anställning om den skattskyldige helt saknar pensionsrätt i anställning och inte är anställd i ett aktiebolag eller en ekonomisk förening vari han har sådant bestämmande inflytande som avses i punkt 20 e femte stycket av anvisningarna till 23 § till sammanlagt högst 35 procent av inkomsten till den del den inte överstiger tjugo gånger nämnda basbelopp samt högst 25 procent av den del av inkomsten som överstiger tjugo men inte trettio gånger nämnda basbelopp eller

c. annan inkomst av tjänst, med bortseende från sådan intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i, till högst 5 procent av den del av inkomsten som överstiger tio men inte tjugo gånger samma basbelopp. – Avdrag enligt detta stycke beräknas i sin helhet antingen på inkomst som skall tas upp till beskattning under beskattningsåret eller på inkomst året närmast dessförinnan. Om den skattskyldige har inkomst av aktiv näringsverksamhet från mer än en förvärvskälla får avdrag beräknat enligt detta stycke inte överstiga det avdrag som kunnat göras om inkomsten varit hänförlig till en och samma förvärvskälla. Har den skattskyldige inkomster som kan grunda rätt till avdrag enligt detta stycke både i inkomstslaget näringsverksamhet och som allmänt avdrag *skall* den del av avdraget som beräknas på ett halvt basbelopp *fördelas efter respektive avdragsgrundande inkomsts andel av de sammanlagda avdragsgrundande inkomsterna.*

c. annan inkomst av tjänst, med bortseende från sådan intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i, till högst 5 procent av den del av inkomsten som överstiger tio men inte tjugo gånger samma basbelopp. – Avdrag enligt detta stycke beräknas i sin helhet antingen på inkomst som skall tas upp till beskattning under beskattningsåret eller på inkomst året närmast dessförinnan. Om den skattskyldige har inkomst av aktiv näringsverksamhet från mer än en förvärvskälla får avdrag beräknat enligt detta stycke inte överstiga det avdrag som kunnat göras om inkomsten varit hänförlig till en och samma förvärvskälla. Har den skattskyldige inkomster som kan grunda rätt till avdrag enligt detta stycke både i inkomstslaget näringsverksamhet och som allmänt avdrag *får den skattskyldige fritt fördela* den del av avdraget som beräknas på ett halvt basbelopp *mellan allmänt avdrag och avdrag i näringsverksamheten.*

Om särskilda skäl föreligger får skattemyndigheten efter ansökan besluta att avdrag för avgift för pensionsförsäkring respektive inbetalning på pensionssparkonto får medges med högre belopp än som följer av bestämmelserna i föregående stycke. Därvid skall dock följande gälla. För skattskyldig, som redovisar inkomst som är att anse som inkomst endast av tjänst med bortseende från sådan intäkt som avses i 32 § 1 mom. första stycket h och i men som i huvudsak saknar pensionsrätt i anställning, får avdrag medges högst med belopp, beräknat som för skattskyldig som avses i andra stycket b. Har sådan skattskyldig erhållit särskild ersättning i samband med att anställning upphört och har han ej skaffat sig ett betryggande pensionskydd, får dock avdrag medges med högre belopp. Avdrag som avses i de två närmast föregående meningarna får dock inte beräknas för inkomst som härrör från aktiebolag eller ekonomisk förening vari den skattskyldige har sådant bestämmande inflytande som avses i punkt 20 e femte stycket av anvisningarna till 23 §. Har skattskyldig, som – själv eller genom förmedling av juridisk person – bedrivit näringsverksamhet, upphört med driften i förvärvskällan och har han under verksamhetstiden ej skaffat sig ett betryggande pensionskydd, får avdrag beräknas även på inkomst av kapital som är hänförlig till försäljning av förvärvskällan före avdraget, på inkomst av passiv nä-

ringsverksamhet enligt lagen (1990:659) om särskild löneskatt på vissa förvärvsinkomster före avdraget samt på sådan intäkt av tjänst som avses i 32 § 1 mom. första stycket h. Avdraget får i detta fall beräknas med beaktande av det antal år den skattskyldige drivit näringsverksamheten, dock högst för tio år. Hänsyn skall vid bedömningen av avdragets storlek tas till den skattskyldiges övriga pensionskydd och andra möjligheter till avdrag för avgift och inbetalning som avses i 46 § 2 mom. första stycket 6 och 7. Avdraget får dock inte överstiga ett belopp som för varje år som driften pågått motsvarar tio gånger det basbelopp som enligt lagen om allmän försäkring bestämts för det år driften i förvärvskällan upphört och ej heller summan av de belopp som under beskattningsåret redovisats som inkomst av förvärvskällan i förekommande fall före avdraget, före avdrag för särskild löneskatt på pensionskostnader enligt punkt 23 av anvisningarna till 23 § på sådan pensionsförsäkring som avses i denna anvisningspunkt och på sådan inbetalning på pensionskonto som avses i punkt 7 och före avdrag för avsättning för egenavgifter enligt lagen om socialavgifter och sådan inkomst av kapital som är att hänföra till vinst med anledning av överlåtelse av förvärvskällan. Har skattemyndigheten enligt punkt 1 tredje stycket av anvisningarna till 31 § medgivit att dödsbo tar pensionsförsäkring, anger skattemyndigheten det högsta belopp varmed avdrag för avgift för försäkringen får medges. Härvid iakttas i tillämpliga delar bestämmelserna i detta stycke om avdrag för skattskyldig som upphört med driften i en förvärvskälla. Skattemyndighetens beslut i fråga som avses i detta stycke får överklagas hos Riksskatteverket. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas.

Har skattskyldig erlagt avgift eller gjort inbetalning som avses i 46 § 2 mom. första stycket 6 och 7 men har avdrag för avgiften eller inbetalningen helt eller delvis inte kunnat utnyttjas enligt bestämmelserna i andra stycket, medges avdrag för ej utnyttjat belopp vid taxering för det påföljande beskattningsåret. Sådant avdrag medges dock inte med belopp som tillsammans med erlagd avgift och gjord inbetalning sistnämnda år överstiger vad som anges i andra stycket.

Oavsett föreskrifterna i de föregående styckena medges avdrag för avgift eller inbetalning som avses i 46 § 2 mom. första stycket 6 och 7 inte med högre belopp än skillnaden mellan sammanlagda beloppet av inkomster från olika förvärvskällor och övriga avdrag enligt 46 §. Avdrag, som på grund av vad nu sagts inte kunnat utnyttjas vid taxeringen för det beskattningsår då avgiften betalades eller inbetalningen skedde, får utnyttjas senast vid taxeringen för sjätte beskattningsåret efter betalningsåret. Inte heller i sistnämnda fall får avdraget överstiga vad som återstår sedan övriga avdrag enligt 46 § gjorts.

Om avdrag medges enligt fjärde stycket sjätte meningen på grund av att aktier eller andelar i fåmansföretag avyttrats skall avdraget i första hand göras som allmänt avdrag. Avdraget begränsas till ett belopp motsvarande det lägsta av den del av vinsten vid avyttringen som tas upp som intäkt av tjänst och inkomsten av tjänst före avdraget. Till den del avdraget inte kan utnyttjas som allmänt avdrag får avdrag göras i inkomstslaget kapital enligt 3 § 2 mom. sjätte stycket lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt. I det fall avdrag medges på grund av att andelar i fåmansägt handelsbolag avyttrats skall avdrag göras i inkomstslaget kapital enligt 3 § 2 mom. sjätte stycket lagen om statlig inkomstskatt.

till 48 §

1.⁴ Vid tillämpningen av 48 § 4 mom. och denna anvisningspunkt iakttas följande. Som folkpension räknas inte barnpension eller vårdbidrag. Folkpension skall anses utgöra en inte obetydlig del av den skattskyldiges inkomst, om den uppgått till minst 6 000 kronor eller minst en femtedel av den sammanräknade inkomsten. Som folkpension behandlas

även tilläggspension i den mån den enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott föranlett avräkning av pensionstillskott. Ålders-, förtids- eller efterlevandepension, som betalas ut enligt utländsk lagstiftning om social trygghet och utgår enligt grunder som är jämförbara med vad som gäller för folkpension, skall behandlas som folkpension om skattskyldighet för utbetalningen föreligger i Sverige. Har folkpension enligt bestämmelserna i 17 kap. 2 § lagen (1962:381) om allmän försäkring samordnats med yrkesskadelivränta eller annan i nämnda lagrum angiven livränta skall vid tillämpning av första, andra respektive tredje stycket första meningen b det särskilda grundavdraget beräknas med ledning av den folkpension som skulle ha utgått om sådan samordning inte skett.

För gift skattskyldig uppgår det särskilda grundavdraget till 134,0 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring, *minskat enligt tredje stycket samma lagrum*. För övriga skattskyldiga uppgår avdraget till 151,5 procent av sistnämnda belopp. Avdrag med 151,5 procent av sistnämnda belopp tillkommer också gift skattskyldig, som under någon del av beskattningsåret uppburit folkpension som tillkommer ogift.

För gift skattskyldig uppgår det särskilda grundavdraget till 134,0 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen om allmän försäkring. För övriga skattskyldiga uppgår avdraget till 151,5 procent av sistnämnda belopp. Avdrag med 151,5 procent av sistnämnda belopp tillkommer också gift skattskyldig, som under någon del av beskattningsåret uppburit folkpension som tillkommer ogift.

Det särskilda grundavdraget får dock inte överstiga

a) för skattskyldig som vid utgången av året före beskattningsåret och utgången av beskattningsåret uppburit folkpension samt under hela beskattningsåret botten i Sverige: summan av uppburit sådan pension som enligt fjärde stycket reducerar det särskilda grundavdraget samt

b) för skattskyldig som inte avses i a eller som under beskattningsåret uppburit folkpension i form av förtidspension, tre fjärdedels, halv eller en fjärdedels ålderspension enligt lagen om allmän försäkring eller som avlidit: uppburit folkpension och pensionstillskott som uppburits enligt 2 § eller 2 a § lagen om pensionstillskott. För skattskyldig som har livränta som avses i första stycket sista meningen tillämpas i stället för bestämmelsen i föregående mening a bestämmelsen i föregående mening b om det är till fördel för den skattskyldige.

Det särskilda grundavdraget reduceras med 65 procent av den del av uppburit pension som överstiger det för den skattskyldige enligt andra stycket gällande avdragsbeloppet. För skattskyldig som förutom folkpension i form av förtidspension uppburit livränta enligt 4 kap. lagen (1976:380) om arbetskadeförsäkring skall erhållen sådan livränta likställas med pension. Pension som utgår på grund av annan pensionsförsäkring än tjänstepensionsförsäkring eller från pensionssparkonto reducerar inte det särskilda grundavdraget.

För den som vid utgången av året före beskattningsåret inte uppburit folkpension reduceras det särskilda grundavdraget i stället med 65 procent av den del av taxerad inkomst som överstiger det för den skattskyldige enligt andra stycket gällande avdragsbeloppet. Oavsett vad som i det föregående sagts om reducering föreligger alltid rätt till särskilt grundavdrag med så stort belopp som den skattskyldige skulle ha fått i grundavdrag enligt 48 § 2 eller 3 mom. om dessa bestämmelser i stället hade tillämpats.

¹ Senaste lydelse 1996:1331.

² Senaste lydelse 1997:1272.

³ Senaste lydelse 1996:1331.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 såvitt avser de nya föreskrifterna i 46 § 2 mom., punkt 12 av anvisningarna till 32 § och punkt 6 av anvisningarna till 46 § och i övrigt den 1 januari 1999.

⁴ Senaste lydelse 1997:935.

2. De nya föreskrifterna i 46 § 2 mom. och i punkt 6 av anvisningarna till 46 § tillämpas första gången vid 2000 års taxering.

3. De nya föreskrifterna i punkt 1 av anvisningarna till 48 § tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

4. Vid 2000 års taxering skall vid beräkning av det särskilda grundavdraget basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas med en procent.

3.5 Förslag till lag om ändring i lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter

Härigenom föreskrivs att 2 kap. 6 § lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

2 kap. 6 §¹

För den som inte haft inkomst av aktiv näringsverksamhet eller annan inkomst av tjänst än folkpension och pensionstillskott enligt 2 eller 2 b § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller allmän tilläggspension som föranlett avräkning av sådant pensionstillskott gäller i stället för vad som sägs i 4 § första stycket 1 följande. Skyldighet att lämna självdeklaration föreligger endast om den uppburna pensionen överstiger för gift skattskyldig 134,0 procent och för annan skattskyldig 151,5 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring *minskat enligt tredje stycket samma lagrum*. Gränsen 151,5 procent av sistnämnda belopp gäller också gift skattskyldig som under någon del av året uppburit folkpension som ogift.

Som folkpension räknas inte barnpension och vårdbidrag.

FÖRESLAGEN LYDELSE

För den som inte haft inkomst av aktiv näringsverksamhet eller annan inkomst av tjänst än folkpension och pensionstillskott enligt 2 eller 2 b § lagen (1969:205) om pensionstillskott eller allmän tilläggspension som föranlett avräkning av sådant pensionstillskott gäller i stället för vad som sägs i 4 § första stycket 1 följande. Skyldighet att lämna självdeklaration föreligger endast om den uppburna pensionen överstiger för gift skattskyldig 134,0 procent och för annan skattskyldig 151,5 procent av basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring. Gränsen 151,5 procent av sistnämnda belopp gäller också gift skattskyldig som under någon del av året uppburit folkpension som ogift.

¹ Senaste lydelse 1997:796.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 och tillämpas första gången vid 2001 års taxering.

2. Vid bedömandet av deklarationsskyldigheten vid 2000 års taxering skall basbeloppet enligt 1 kap. 6 § lagen (1962:381) om allmän försäkring minskas med en procent.

3.6 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till *och med den 30 juni det år* de fyller 20 år.

FÖRESLAGEN LYDELSE

1 §

En kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till *dess* de fyller 20 år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.7 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

Kommunens skyldighet omfattar ungdomar som står till arbetsmarknadens förfogande och gäller från och med den *1 juli det år* de fyller 20 år och till dess de fyllt 25 år.

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 §

Kommunens skyldighet omfattar ungdomar som står till arbetsmarknadens förfogande och gäller från och med den *dag* de fyller 20 år och till dess de fyllt 25 år.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.8 Förslag till lag om ändring i semesterlagen (1977:480)

Härigenom föreskrivs att 17 § semesterlagen (1977:480) skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

17 §¹

Frånvaro från arbetet är semesterlönegrundande, när fråga är om

1. ledighet på grund av sjukdom, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar eller om frånvaron beror på arbetsskada,

2. ledighet enligt föräldraledighetslagen (1995:584) dels under tid för vilken havandeskapspenning utges enligt 3 kap. 9 § lagen (1962:381) om allmän försäkring, dels under tid för vilken föräldrapenning utges i anledning av barns födelse eller adoption enligt 4 kap. 3 och 5 §§ samma lag, i den mån frånvaron för varje barn, eller vid flerbarnsbörd sammanlagt, inte överstiger 120 dagar eller för ensamstående förälder, 180 dagar, dels under tid för vilken tillfällig föräldrapenning utges enligt 4 kap. 10, 10 a, 11 och 11 a §§ samma lag,

3. ledighet på grund av risk för överförande av smitta, om arbetstagaren är berättigad till ersättning enligt lagen (1989:225) om ersättning till smittbärare, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd eller vuxenstudiebidrag enligt studie-stödslagen (1973:349) eller särskilt utbildningsbidrag eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

4. ledighet för utbildning, som ej enligt annan lag medför rätt till semesterlön, om arbetstagaren erhåller korttidsstudiestöd eller vuxenstudiebidrag enligt studie-stödslagen (1973:349), särskilt utbildningsbidrag eller ersättning till deltagare i teckenspråkutbildning för vissa föräldrar (TUFF) eller om utbildningen till väsentlig del avser fackliga eller med facklig verksamhet sammanhängande frågor, i den mån frånvaron under intjänandeåret icke överstiger 180 dagar,

5. ledighet på grund av grundutbildning om högst 60 dagar eller repetitionsutbildning enligt lagen (1994:1809) om totalförsvarspålit, om frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 60 dagar,

6. ledighet enligt lagen (1986:163) om rätt till ledighet för svenskundervisning för invandrare, eller

7. ledighet enligt lagen (1988:1465) om ersättning och ledighet för närstående vård, i den mån frånvaron under intjänandeåret inte överstiger 45 dagar.

Har arbetstagare av anledning som anges i första stycket 1 varit frånvarande från arbetet utan längre avbrott i frånvaron än fjorton dagar i en följd under två hela intjänandeår, grundar därefter infallande dag av frånvaroperioden inte rätt till semesterlön.

I frånvaroperiod som avses i första stycket inräknas även dagar under perioden då arbetstagaren icke skulle ha utfört arbete.

¹ Senaste lydelse 1996:1396.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.9 Förslag till lag om ändring i ellagen (1997:857)

Härigenom föreskrivs att 12 kap. 4 § samt 13 kap. 1 och 5 §§ ellagen (1997:857) skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

12 kap.

4 §

Tillsynsmyndigheten får

1. förordna om rättelse på vederbörandes bekostnad om någon inte följer ett föreläggande enligt 3 § som är påkallat av elsäkerhetsskäl,

2. förbjuda användning av en elektrisk anläggning som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå,

3. förbjuda tillhandahållande eller användning av elektrisk materiel som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå eller som inte är kontrollerad, provad, besiktigad eller dokumenterad enligt gällande föreskrifter,

4. förbjuda tillhandahållande av tjänster som innebär fara för person eller egendom till följd av bristfällig eller felaktig installation av elektriska starkströmsanläggningar.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart och får verkställas.

Tillsynsmyndigheten får

1. förordna om rättelse på vederbörandes bekostnad om någon inte följer ett föreläggande enligt 3 § som är påkallat av elsäkerhetsskäl,

2. förbjuda användning av en elektrisk anläggning som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå,

3. förbjuda tillhandahållande eller användning av elektrisk materiel som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå eller som inte är kontrollerad, provad, besiktigad eller dokumenterad enligt gällande föreskrifter,

4. förbjuda tillhandahållande av tjänster som innebär fara för person eller egendom till följd av bristfällig eller felaktig installation av elektriska starkströmsanläggningar.

Beslut enligt första stycket gäller omedelbart och får verkställas.

Beslut enligt första stycket 2–4 får förenas med vite.

13 kap.

1 §

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1 eller 3 §,
2. bryter mot villkor som meddelats med stöd av 2 kap. 11 §, eller

3. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 kap. 1 § tredje stycket eller 9 kap. 1 § andra stycket.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 22 § eller
2. inte gör anmälan enligt 6 kap. 1 § i rätt tid eller i sådan

Till böter eller fängelse i högst ett år döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 1 eller 3 §,
2. bryter mot villkor som meddelats med stöd av 2 kap. 11 §, eller

3. bryter mot föreskrift som har meddelats med stöd av 8 kap. 1 § tredje stycket eller 9 kap. 1 § andra stycket.

Till böter döms den som uppsåtligen eller av oaktsamhet

1. bryter mot 2 kap. 17 § eller
2. inte gör anmälan enligt 6 kap. 1 § i rätt tid eller i sådan

anmälan lämnar oriktig uppgift.
I ringa fall döms inte till ansvar.

anmälan lämnar oriktig uppgift.
I ringa fall döms inte till ansvar.

13 kap.

5 §

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 23–25 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 5 kap. 7, 10 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Beslut av nätmyndigheten enligt 2 kap. 18–20 §§, 3 kap. 3 §, 6–8 §§, 11, 12, 14 och 15 §§, 4 kap. 6, 7 och 10 §§ samt 5 kap. 7, 10 och 11 §§, beslut av en tillsynsmyndighet enligt 12 kap. 2–4 §§ samt beslut av den systemansvariga myndigheten om ersättning till den som enligt 8 kap. 2 § beordrats öka eller minska produktionen av el får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten.

Regeringen får meddela föreskrifter om överklagande av andra beslut enligt denna lag eller enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.10 Förslag till lag om ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting

Härigenom föreskrivs att 5 och 6 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

5 §¹

Skattemyndigheten fastställer statsbidragets storlek samt lämnar senast den 25 januari bidragsåret uppgift till varje kommun och landsting om storleken av dess bidrag.

För bidragsåret 1997 fastställer skattemyndigheten statsbidragets storlek samt lämnar senast den 25 juli uppgift till varje kommun och landsting om storleken av dess bidrag.

För bidragsåret 1998 fastställer skattemyndigheten statsbidragets storlek samt lämnar senast den 25 juli uppgift till varje kommun och landsting om storleken av dess bidrag.

6 §²

Statsbidraget skall betalas ut i samband med och på motsvarande sätt som gäller för utbetalning av kommunalskattemedel enligt 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Bidrag som fastställs enligt 5 § andra stycket får dock betalas ut under tiden juli–december 1997.

Bidrag som fastställs enligt 5 § andra stycket får dock betalas ut under tiden juli–december 1998.

¹ Senaste lydelse 1997:554.

² Senaste lydelse 1997:554.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.11 Förslag till lag om ändring i lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt

Härigenom föreskrivs att 3 § 1 b mom., 10 § samt 27 § 5 mom. lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt¹ skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 §

1 b mom.² Det belopp som undantas från skatteplikt (lätnadsbeloppet) beräknas som 65 procent av statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret multiplicerad med summan av anskaffningskostnaden för aktien och ett löneunderlag beräknat enligt 12 d mom. första stycket. Är aktien en sådan kvalificerad aktie som avses i 12 mom. tillämpas även 12 d mom. andra och tredje styckena.

1 b mom. Det belopp som undantas från skatteplikt (lätnadsbeloppet) beräknas som 70 procent av statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret multiplicerad med summan av anskaffningskostnaden för aktien och ett löneunderlag beräknat enligt 12 d mom. första stycket. Är aktien en sådan kvalificerad aktie som avses i 12 mom. tillämpas även 12 d mom. andra och tredje styckena.

Har aktien förvärvats under beskattningsåret och har bolaget tidigare under året lämnat utdelning, får den nye ägaren inte beräkna något lätnadsbelopp.

Med anskaffningskostnad avses det anskaffningsvärde som skulle ha använts vid beräkning av realisationsvinst, om aktien avyttrats vid tidpunkten för utdelningen. För aktie som har förvärvats före ingången av år 1990 respektive ingången av år 1992 får bestämmelserna i 12 c mom. andra respektive tredje styckena tillämpas.

10 §³

För fysiska personer beräknas statlig inkomstskatt enligt följande.

Skatt på förvärvsinkomst utgör 200 kronor *samt* 20 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en skiktgräns på 170 000 kronor vid 1992 års taxering. Vid följande taxeringar uppgår *skiktgränsen* till *skiktgränsen* för föregående taxeringsår *multipliserad* med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni andra året före taxeringsåret och prisläget i juni tredje året före taxeringsåret med tillägg av två procentenheter. *Skiktgränsen* fastställs av regeringen före utgången av andra året före taxeringsåret och avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

För fysiska personer beräknas statlig inkomstskatt enligt följande.

Skatt på förvärvsinkomst utgör 200 kronor, 20 procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en skiktgräns på 214 900 kronor vid 1999 års taxering, *och fem procent av den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger en skiktgräns på 360 000 kronor vid 2000 års taxering.*

Vid följande taxeringar uppgår *skiktgränserna* till *skiktgränserna* för föregående taxeringsår *multipliserade* med det jämförelsetal, uttryckt i procent, som anger förhållandet mellan det allmänna prisläget i juni andra året före taxeringsåret och prisläget i juni tredje året före taxeringsåret med tillägg av två procentenheter. *Skiktgränserna* fastställs av regeringen före utgången av andra året före taxering.

ringsåret och avrundas nedåt till helt hundratal kronor.

Skatt på kapitalinkomst utgör 30 procent av inkomsten av kapital enligt 3 § 14 mom.

För dödsbon beräknas skatten enligt andra och tredje styckena med följande undantag. Från och med beskattningsåret efter det kalenderår dödsfallet inträffade tas det i andra stycket angivna beloppet 200 kronor ut bara om den beskattningsbara förvärvsinkomsten överstiger ett belopp som motsvarar grundavdrag enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370). Från och med det fjärde beskattningsåret efter det kalenderår dödsfallet inträffade utgör skatten på förvärvsinkomst 20 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Om den beskattningsbara förvärvsinkomsten överstiger ett belopp motsvarande grundavdrag enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen tas dessutom 200 kronor ut.

För dödsbon beräknas skatten enligt andra – fjärde styckena med följande undantag. Från och med beskattningsåret efter det kalenderår dödsfallet inträffade tas det i andra stycket angivna beloppet 200 kronor ut bara om den beskattningsbara förvärvsinkomsten överstiger ett belopp som motsvarar grundavdrag enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen (1928:370). Från och med det fjärde beskattningsåret efter det kalenderår dödsfallet inträffade utgör skatten på förvärvsinkomst 20 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten. Om den beskattningsbara förvärvsinkomsten överstiger ett belopp motsvarande grundavdrag enligt 48 § 2 mom. kommunalskattelagen tas dessutom 200 kronor ut.

27 §

5 mom.⁴ Förlust på marknadsnoterad tillgång som avses i 1 mom. får dras av från realisationsvinst på marknadsnoterad sådan tillgång. I fråga om andel i värdepappersfond gäller detta endast om värdet av fondens innehav av sådana tillgångar som avses i 1 mom. inte annat än tillfälligtvis understigit tre fjärdedelar av fondförmögenheten. Förlust på aktie i svenskt aktiebolag som inte är marknadsnoterad respektive på andel i utländsk juridisk person som inte är marknadsnoterad får dras av från realisationsvinst på sådan aktie eller andel. Av förlust som inte dragits av mot vinst får 70 procent dras av.

5 mom. Förlust på marknadsnoterad tillgång som avses i 1 mom. får dras av från realisationsvinst på marknadsnoterad sådan tillgång. I fråga om andel i värdepappersfond gäller detta endast om värdet av fondens innehav av sådana tillgångar som avses i 1 mom. inte annat än tillfälligtvis understigit tre fjärdedelar av fondförmögenheten.

Förlust på aktie i svenskt aktiebolag som inte är marknadsnoterad respektive på andel i utländsk juridisk person som inte är marknadsnoterad får dras av från realisationsvinst på sådan aktie eller andel samt från realisationsvinst på sådan marknadsnoterad tillgång som avses i första stycket.

Av förlust som inte dragits av mot vinst får 70 procent dras av.

¹ Senaste lydelse av lagens rubrik 1974:770.

² Senaste lydelse 1996:1611.

³ Senaste lydelse 1996:691.

⁴ Senaste lydelse 1997:448.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 och tillämpas, såvitt avser bestämmelserna i 10 §, första gången vid 2000 års taxering, och i övrigt första gången vid 1999 års taxering.

3.12 Förslag till lag om ändring i lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 §¹

För juridisk person får avdrag för avsättning till periodiseringsfond uppgå till högst 20 procent av inkomsten för beskattningsåret före avdraget. Vad som sagts nu gäller dock ej dödsbo.

I fråga om fysisk person och dödsbo får avdraget uppgå till högst 20 procent av ett positivt belopp som motsvarar inkomsten eller underskottet av förvärvskällan enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt före avdrag för avsättning till periodiseringsfond med följande justeringar.

I fråga om fysisk person och dödsbo får avdraget uppgå till högst 25 procent av ett positivt belopp som motsvarar inkomsten eller underskottet av förvärvskällan enligt lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt före avdrag för avsättning till periodiseringsfond med följande justeringar.

Som tillkommande poster räknas avdrag för egenavgifter enligt punkt 19 av anvisningarna till 23 § kommunalskattelagen (1928:370) och avdrag på grund av ökning av expensionsmedel enligt 2 § lagen (1993:1537) om expensionsmedel.

Som avgående poster räknas sjukpenning och liknande ersättningar, återfört avdrag för egenavgifter enligt punkterna 11 och 13 av anvisningarna till 22 § kommunalskattelagen och intäkt på grund av minskning av expensionsmedel.

¹ Senaste lydelse 1996:1613.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998 och tillämpas första gången vid 1999 års taxering.

**3.13 Förslag till lag om
omräkningstal för 1999 års
taxeringsvärden**

Härigenom föreskrivs följande.

För sådan värderingsenhet som avses i 3 § första stycket b lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt samt för småhusenhet och småhus med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet skall omräkningstalet enligt 16 A kap. fastighetstaxeringslagen (1979:1152) för år 1999 vara det omräkningstal som gäller för år 1998.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

**3.14 Förslag till lag om
ändring i lagen (1994:1563)
om tobaksskatt**

Härigenom föreskrivs i fråga om § lagen (1994:1563) om tobaksskatt

dels att 42 § skall upphöra att gälla,

dels att rubriken närmast före 42 § skall utgå,

dels att 2 § skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

2 §¹

Skatt på cigaretter tas ut med 85 öre per styck och 17,8 procent av detaljhandelspriset.

Skatt på cigaretter tas ut med 20 öre per styck och 39,2 procent av detaljhandelspriset.

Cigaretter med en längd, exklusive filter eller munstycke, som överstiger 9 centimeter men inte 18 centimeter anses som två cigaretter. Är cigaretten längre anses varje påbörjad ytterligare längd av 9 centimeter som en cigarett.

¹ Senaste lydelse 1997:443.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1998.

**3.15 Förslag till lag om
ändring i lagen (1994:1564)
om alkoholskatt**

Härigenom föreskrivs att 37 § lagen (1994:1564) om alkoholskatt skall upphöra att gälla samt att rubriken närmast före denna paragraf skall utgå.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 1998.

3.16 Förslag till lag om ändring i lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt

Härigenom föreskrivs att 3 § lagen (1984:1052) om statlig fastighetsskatt skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

3 §¹

Fastighetsskatten utgör för varje beskattningsår

a) 1,7 procent av:

taxeringsvärdet avseende småhusenhet,

det omräknade bostadsbyggnadsvärdet och det omräknade tomtmarksvärdet avseende småhus på lantbruksenhet,

75 procent av marknadsvärdet avseende privatbostad i utlandet,

b) 1,7 procent av:

taxeringsvärdet avseende hyreshusenhet till den del det avser värderingsenhet för bostäder, värderingsenhet för bostäder under uppförande, värderingsenhet avseende tomtmark som hör till dessa bostäder samt annan värderingsenhet avseende tomtmark som är obebyggd,

c) 1,0 procent av:

taxeringsvärdet avseende hyreshusenhet till den del det avser värderingsenhet för lokaler, värderingsenhet för lokaler under uppförande och värderingsenhet avseende tomtmark som hör till dessa lokaler,

d) 0,5 procent av:

taxeringsvärdet avseende industrienhet *med undantag av markvärdet avseende sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vattenkraftverk och till detta hörande andelar i utbyggda regleringsanläggningar, taxeringsenhet med outbyggt vattenfall som enligt verkställbart tillstånd får byggas ut samt taxeringsenhet vars huvudsakliga värde utgör värde av andels- eller ersättningskraft,*

e) 2,21 procent av:

markvärdet avseende sådan elproduktionsenhet som utgörs av taxeringsenhet med vattenkraftverk och till detta hörande andelar i utbyggda regleringsanläggningar, taxeringsenhet med outbyggt vattenfall som enligt verkställbart tillstånd får byggas ut samt taxeringsenhet vars huvudsakliga värde utgör värde av andels- eller ersättningskraft.

d) 0,5 procent av:

taxeringsvärdet avseende industrienhet *inklusive elproduktionsenhet.*

Innehåller byggnaden på en fastighet, som är belägen i Sverige, bostäder och har byggnaden beräknat värdeår som utgör året före det fastighetstaxeringsår som föregått inkomsttaxeringsåret, utgår dock ingen fastighetsskatt på bostadsdelen för det fastighetstaxeringsåret och de fyra följande kalenderåren och halv fastighetsskatt för de därpå följande fem kalenderåren enligt vad som närmare föreskrivs i femte stycket. Detsamma gäller färdigställd eller ombyggd sådan byggnad, för vilken värdeår inte har åsatts vid ny fastighetstaxering, men som skulle ha åsatts ett värdeår motsvarande året

före det fastighetstaxeringsår som föregått inkomsttaxeringsåret, om ny fastighetstaxering då hade företagits.

För fastighet, som avses i 5 § kommunalskattelagen (1928:370), skall fastighetens andel av taxeringsvärdet på sådan samfällighet som avses i 41 a § nämnda lag inräknas i underlaget för fastighetsskatten om samfälligheten utgör en särskild taxeringsenhet.

Har byggnad, som är avsedd för användning under hela året, på grund av eldsvåda eller därmed jämförlig händelse inte kunnat utnyttjas under viss tid eller har i sådan byggnad för uthyrning avsedd lägenhet inte kunnat uthyras, får fastighetsskatten nedsättas med hänsyn till den omfattning, vari byggnaden inte kunnat användas eller uthyras. Har så varit fallet under endast kortare tid av beskattningsåret, skall någon nedsättning dock inte ske.

Om fastighetsskatt skall beräknas enligt olika grunder för skilda delar av fastigheten skall underlaget för beräkningen av fastighetsskatten för dessa delar utgöras av den del av värdet som belöper på respektive fastighetsdel. Den nedsättning av fastighetsskatten som föreskrivs i andra stycket skall såvitt avser småhusenhet beräknas på den del av taxeringsvärdet som belöper på värderingsenhet som avser småhuset med tillhörande tomtmark, om tomtmarken ingår i samma taxeringsenhet som småhuset. Detsamma gäller i tillämpliga delar småhus med tillhörande tomtmark på lantbruksenhet. För hyreshusenhet beräknas nedsättningen på den del av taxeringsvärdet som belöper på värderingsenhet som avser bostäder med tillhörande värderingsenhet tomtmark, om tomtmarken ingår i samma taxeringsenhet som hyreshuset.

¹ Senaste lydelse 1997:442.

1. Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999 och tillämpas första gången vid 2000 års taxering.

2. Har beskattningsåret påbörjats före ikraftträdandet tillämpas äldre regler för den del av beskattningsåret som infaller före ikraftträdandet.

3.17 Förslag till lag om ändring i lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam¹

dels att 7, 14 och 23 §§ samt anvisningarna till 14 § skall upphöra att gälla,

dels att 4, 5, 6, 9, 11, 13, 26, 32 och 33 §§ samt anvisningarna till 9 och 13 §§ skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

4 §

Skatteplikt föreligger ej för annons i

1. periodisk publikation som väsentligen framstår som organ för sammanslutning med huvudsakligt syfte att verka för religiöst, nykterhetsfrämjande, politiskt, miljövårdande, idrottsligt eller försvarsfrämjande ändamål eller att företräda handikappade eller arbetshindrade medlemmar,

2. publikation som ges ut på främmande språk för spridning huvudsakligen utomlands,

3. publikation eller bilaga till publikation, när annonsen avser endast publikationen eller annat nummer av denna eller, i fråga om bok, annan bokutgivning av samme förläggare,

4. reklamtrycksak, när annonsen avser utgivarens egen verksamhet.

5 §

Skatteplikt föreligger, om *ej* annat följer av 6 §, för reklamtrycksak och för reklam som återges

Skatteplikt föreligger, om *inte* annat följer av 6 § för reklam som återges

1. i s.k. ljustidning, i eller i anslutning till trafikmedel, butikslokal, sportanläggning, teater eller liknande lokal, på fastighet eller allmän plats eller på annat motsvarande sätt,

2. genom visning av film eller återgivning av ljud.

6 §

Skatteplikt föreligger *ej* för

1. reklamtrycksak, som är avsedd att ingå som bilaga i annan publikation än reklamtrycksak, när reklamen avser endast publikationen eller annat nummer av denna eller, i fråga om bok, annan bokutgivning av samme förläggare,

2. reklam som avses i 5 § 1, om fråga är om reklam i eller utanför företags butikslokal, arbetsplats, trafikmedel eller liknande och reklamen avser företaget, dess verksamhet eller utrymmet för reklamen,

3. reklam som avses i 5 § 2, om reklamen avser kommande verksamhet av det slag som *bedrivs* där reklamen *offentliggöres*.

Skatteplikt föreligger *inte* för

1. reklam som avses i 5 § 1, om fråga är om reklam i eller utanför företags butikslokal, arbetsplats, trafikmedel eller liknande och reklamen avser företaget, dess verksamhet eller utrymmet för reklamen,

2. reklam som avses i 5 § 2, om reklamen avser kommande verksamhet av det slag som *bedrivs* där reklamen *offentliggörs*.

9 §²

Skattskyldig är den som i yrkesmässig verksamhet inom landet offentliggör skattepliktig annons eller skattepliktig reklam i annan form än annons eller framställer skattepliktig reklamtrycksak.

Den som bedriver yrkesmässig verksamhet inom landet är skattskyldig för skattepliktig reklamtrycksak som avser verksamheten och som förts in till landet utan att reklamskatt betalats vid införseln. Den som i yrkesmässig verksamhet distribuerar annonsblad som förts in till landet utan att reklamskatt betalats vid införseln är likaså skattskyldig.

(Se vidare anvisningarna)

Skattskyldig är den som i yrkesmässig verksamhet inom landet offentliggör skattepliktig annons eller skattepliktig reklam i annan form än annons.

Även den som i yrkesmässig verksamhet distribuerar annonsblad som förts in till landet utan att reklamskatt betalats vid införseln är skattskyldig.

(Se vidare anvisningarna).

11 §

Skattskyldigheten inträder när

1. skattepliktig annons offentliggörs,
2. skattepliktig reklamtrycksak levereras till köpare eller annars tas ut från rörelsen,

3. skattepliktig reklam i annan form återges.

2. skattepliktig reklam i annan form återges.

Erhåller den skattskyldige betalning i förskott inträder dock skattskyldighet för betalningen när den sker.

13 §

Beskattningsvärdet utgöres i fall som avses i 3 § samt 5 § 1 och 2 av vederlaget.

I fråga om reklamtrycksak utgöres beskattningsvärdet av den del av vederlaget som utgör ersättning för den tryckeritekniska framställningen och för bokbindararbetet med avdrag för däri ingående vederlag för kliché, reprofilm eller motsvarande. Har beställaren ombesörjt för den tryckeritekniska framställningen erforderligt arbete eller tillhandahållit annan materiel för trycksaken än kliché, reprofilm eller motsvarande skall värdet av arbetet eller materielen, i den mån skatt icke erlägges i annan ordning, inräknas i beskattningsvärdet med ledning av uppgifter från beställaren eller, om sådana uppgifter ej lämnas, enligt uppskattning efter vad som är skäligt. Har arbete eller materiel som nu nämnts endast ringa värde behöver hänsyn icke tagas härtill vid bestämningen av

beskattningsvärdet.

Utgår icke vederlag för skattepliktig annons eller skattepliktig reklam i annan form än annons eller understiger vederlaget uppenbarligen vad som är skäligt, utgöres beskattningsvärdet av belopp som svarar mot skäligt vederlag.

I beskattningsvärdet inräknas ej beloppet av reklamskatt eller annan statlig skatt eller avgift.

26 §³

Införs till landet från tredje land *reklamtrycksak som är skattepliktig enligt 5 § eller* annonsblad som har utgivits i sådant land skall reklamskatt betalas till tullmyndigheten. Därvid gäller tullagen (1987:1065) och 9 kap. 4 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Reklamskatt vid införsel utgår med 11 procent av beskattningsvärdet *eller, om nedsättning har medgetts enligt 14 §, med det lägre belopp som föranleds av nedsättningen.* Som beskattningsvärde anses varans värde beräknat enligt 4 § tulltaxelagen (1987:1068). *Visas att detta värde innefattar kostnad som inte ingår i beskattningsvärde enligt 13 § andra stycket, skall beskattningsvärdet reduceras i motsvarande mån. Beskattningsvärdet för annonsblad beräknas efter samma grunder som gäller för reklamtrycksak.*

Införs till landet från tredje land annonsblad som har utgivits i sådant land skall reklamskatt betalas till tullmyndigheten. Därvid gäller tullagen (1994:1550) och 9 kap. 4 § lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Reklamskatt vid införsel utgår med 11 procent av beskattningsvärdet. Som beskattningsvärde anses varans värde beräknat enligt artikel 29 i rådets förordning (EEG) nr 2913/92 av den 12 oktober 1992 om inrättandet av en tullkodex för gemenskapen.

32 §⁴

Beslut enligt 10 § första stycket eller 24 § andra eller tredje stycket får överklagas hos Riksskatteverket. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas. Beslut enligt 7, 9 a och 14 §§ får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

Beslut enligt 10 § första stycket eller 24 § andra eller tredje stycket får överklagas hos Riksskatteverket. Riksskatteverkets beslut får inte överklagas. Beslut enligt 9 a § får överklagas hos allmän förvaltningsdomstol.

33 §

Regler för förfarandet vid beskattningen finns i lagen (1984:151) om punktskatter och prisregleringsavgifter.

Bestämmelserna i 3 kap. 5 § nämnda lag om kontroll hos annan än skattskyldig skall tillämpas på varje näringsidkare här i landet för vars räkning annons eller reklam i någon annan form än annons offentliggörs *eller reklamtrycksak framställs.*

Bestämmelserna i 3 kap. 5 § nämnda lag om kontroll hos annan än skattskyldig skall tillämpas på varje näringsidkare här i landet för vars räkning annons eller reklam i någon annan form än annons offentliggörs.

Anv till 9 §⁵

Verksamhet anses som yrkesmässig när inkomsten utgör inkomst av näringsverksamhet enligt kommunalskattelagen (1928:370) eller lagen

(1947:576) om statlig inkomstskatt. Verksamhet som ej utgör näringsverksamhet enligt kommunalskattelagen eller lagen om statlig inkomstskatt anses som yrkesmässig, när den innefattar ej enbart enstaka tillhandahållande av skattepliktig annons eller skattepliktig reklam.

Har innehavare av publikation träffat avtal med annan om rätt för denne att upplåta utrymme i publikationen för annons och uppbära vederlaget härför, är endast den sistnämnde skattskyldig. Motsvarande gäller i fråga om reklam enligt 5 §.

Har tryckeri åtagit sig att för annans räkning framställa reklamtrycksak och anlitas underleverantör för uppdraget, är underleverantören ej skattskyldig. Den som självständigt utför bokbinderiarbete är skattskyldig för sådant arbete.

Anv till 13 §

Med vederlag avses det avtalade priset, däri inräknat avtalade pristilllägg enligt faktura eller annan handling.

Från vederlag får ej avräknas s.k. villkorlig rabatt som utgår vid betalning i efterhand inom viss tid. Utställes växel eller annat skuldebrev för betalningen, utgöres beskattningsvärdet av belopp enligt sådan handling med tillägg av vederlag som därutöver kommit den skattskyldige till godo. Avdrag får ej göras för diskonto vid diskontering av sådant skuldebrev.

Utgår i fråga om reklamtrycksak gemensamt vederlag för prestationer som skall inräknas i beskattningsvärdet och för andra prestationer, bestämmes beskattningsvärdet efter uppdelning av vederlaget efter skälig grund. Motsvarande gäller när gemensamt vederlag utgår för skattepliktig annons eller skattepliktig reklam och annan prestation.

Utgår gemensamt vederlag för prestationer som skall inräknas i beskattningsvärdet och för andra prestationer, bestäms beskattningsvärdet efter uppdelning av vederlaget efter skälig grund.

Skäligt värde enligt 13 § tredje stycket bestämmes enligt ortens pris enligt samma grunder som föreskrives för saluvärde i kommunalskattelagen (1928:370).

Beskattningsvärdet av särtryck utgöres av den faktiska kostnaden för framställning av särtrycket.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999. Äldre föreskrifter gäller fortfarande i fråga om förhållanden som hänför sig till tiden före ikraftträdandet.

¹ Lagen omtryckt 1984:156.

² Senaste lydelse 1994:1566.

³ Senaste lydelse 1994:1566.

⁴ Senaste lydelse 1994:1566.

⁵ Senaste lydelse 1990:1438.

3.18 Förslag till lag om ändring i lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998

Härigenom föreskrivs att rubriken till lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998 samt lagen skall ha följande lydelse.

Lag om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997–1999

NUVARANDE LYDELSE

Om en kommun eller ett landsting fastställer en högre skattesats för år 1997 *eller* 1998 än den som gällde för år 1996, skall det generella statsbidraget till kommunen eller landstinget enligt lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting för samma år minskas med ett belopp som motsvarar hälften av den ökning av de preliminära kommunalskattemedel respektive landstingsskattemedel som följer av skattehöjningen.

Första stycket gäller inte för de kommuner som avses i 10 § lagen (1995:1517) om införande av lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting, lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting och lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting.

Om skattesatsen höjs på grund av att landstinget och kommunerna inom landstingsområdet har kommit överens om att fördela om uppgifterna inom området, gäller inte första stycket den del av höjningen som motsvaras av en sänkning av skattesatsen hos den som lämnar ifrån sig uppgifter.

FÖRESLAGEN LYDELSE

Om en kommun eller ett landsting fastställer en högre skattesats för år 1997, 1998 *eller* 1999 än den som gällde för år 1996, skall det generella statsbidraget till kommunen eller landstinget enligt lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting för samma år minskas med ett belopp som motsvarar hälften av den ökning av de preliminära kommunalskattemedel respektive landstingsskattemedel som följer av skattehöjningen.

Denna lag träder ikraft den 1 juli 1998.

3.19 Förslag till lag om ändring i lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m.

Härigenom föreskrivs att 4 § lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

4 §¹

Vad som i denna paragraf sägs om kommun och kommunalskatte-
medel tillämpas också i fråga om landsting och landstingsskatte-
medel.

En kommun har rätt att under visst år (beskattningsåret) av staten uppbära preliminära kommunalskatte-
medel med ett belopp som motsvarar produkten av de sammanlagda beskattningsbara förvärvsinkom-
terna i kommunen enligt skattemyndighetens beslut enligt 4 kap. 2 §
taxeringslagen (1990:324) om taxering till kommunal inkomstskatt
(skatteunderlaget) året före beskattningsåret, den skattesats som har be-
slutats för beskattningsåret och de uppräkningsfaktorer enligt tredje
stycket som har fastställts senast i september året före beskattningsåret.

Senast i september varje år skall
regeringen, eller den myndighet
regeringen bestämmer, fastställa
två uppräkningsfaktorer som skall
svara mot den uppskattade pro-
centuella förändringen av skatte-
underlaget i riket. Den ena skall
avse förändringen mellan andra
och första året före beskatt-
ningsåret. Den andra skall avse
förändringen mellan året före be-
skattningsåret och beskatt-
ningsåret.

Senast i september varje år skall
regeringen, eller den myndighet
regeringen bestämmer, fastställa
två uppräkningsfaktorer som skall
svara mot den uppskattade pro-
centuella förändringen av skatte-
underlaget i riket. Den ena skall
avse förändringen mellan andra
och första året före beskatt-
ningsåret. Den andra skall avse
förändringen mellan året före be-
skattningsåret och beskatt-
ningsåret. *Under år då riksdagsval
hålls i september, får regeringen
dock ändra redan fastställda upp-
räkningsfaktorer. Detta skall ske
senast en vecka efter att regering-
en avlämnat budgetpropositionen.*

Innan skattemyndigheten betalar ut kommunalskatte-
medel till kom-
munerna skall avräkning göras enligt 10 § lagen (1995:1516) om utjämningsavgift för kommuner och landsting, 2 § lagen (1995:1518) om mervärdesskattekonton för kommuner och landsting och 16 kap. 8 § skattebetalningslagen (1997:483). Vidare skall tillägg göras för bidrag enligt 10 § lagen (1995:1515) om utjämningsbidrag till kommuner och landsting samt för bidrag enligt 1 och 2 §§ lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting. Det belopp som framkommer skall betalas ut med en tolfedel per månad den tredje vardagen räknat från den 17 i månaden, varvid dag som enligt 2 § lagen (1930:173) om beräkning av lagstadgad tid jämföras med allmän helgdag inte skall medräknas. Är kommunens fordran inte uträknad vid utbetalningstillfällena i månaderna januari och februari, skall utbetalningarna dessa månader grundas på samma belopp som utbetalningen i december månad det föregående året. När särskilda skäl föranleder det får skattemyndigheten dock förordna att utbetalningen skall grundas på ett annat belopp. Om något av de belopp som utbetalningen i månaderna januari, februari och mars grundats på inte motsvarar en tolfedel av kommunens fordran, skall den jämkning som föranleds av detta ske i

fråga om utbetalningen i april eller, om det är fråga om ett större belopp, fördelas på utbetalningarna i april, maj och juni månader.

En slutavräkning av kommunalskattemedlen skall ske när den årliga taxeringen under året efter beskattningsåret har avslutats. Därvid skall en kommun som inte ingår i ett landsting behandlas som om den även utgjorde ett landsting. Produkten av skatteunderlaget enligt den taxeringen och den skattesats som har beslutats för beskattningsåret utgör de slutliga kommunalskattemedlen. Om summan av dessa överstiger summan av de preliminära kommunalskattemedlen enligt andra stycket skall skillnaden betalas ut till kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. I motsatt fall skall skillnaden återbetalas av kommunerna med ett enhetligt belopp per invånare den 1 november året före beskattningsåret. Utbetalning eller återbetalning skall göras i januari andra året efter beskattningsåret.

¹ Senaste lydelse 1997:1257.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

3.20 Förslag till lag med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1999

Härigenom föreskrivs följande.

Vid utbetalning av en församlings eller en kyrklig samfällighets fordran enligt 4 a § fjärde stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m., skall fordran vid ingången av år 1999 minskas med 5,4 procent.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1999.

3.21 Lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd

Härigenom föreskrivs att 1 och 3 §§ lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd skall ha följande lydelse.

NUVARANDE LYDELSE

FÖRESLAGEN LYDELSE

1 §

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att *de* miljö- och strukturstöd *som ingår i EG:s gemensamma jordbrukspolitik* skall kunna genomföras i Sverige.

Med EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd avses i denna lag EG:s förordningar om stöd till

1. miljövänliga brukningsmetoder inom lantbruket och bevarande av odlingslandskapet,
2. skogliga åtgärder inom jordbruket,
3. förtidspensionering av jordbrukare,
4. *bearbetning och avsättning av jord- och skogsbruksprodukter,*
5. *förbättring av strukturen inom jordbruket, och*
6. *landsbygdsutveckling.*

I denna lag ges bestämmelser som behövs för att *EG:s* miljö- och strukturstöd skall kunna genomföras i Sverige.

1. *gemenskapsinitiativ och andra av gemenskapen prioriterade mål för strukturfonderna, med undantag för stöd från Fonden för fiskets utveckling.*

2. miljövänliga brukningsmetoder inom lantbruket och bevarande av odlingslandskapet,
3. skogliga åtgärder inom jordbruket, *och*
4. förtidspensionering av jordbrukare.

3 §¹

För tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i samband med hantering av *jordbruksprodukter*. Tillsynsmyndigheten får göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas.

För tillsyn enligt denna lag har tillsynsmyndigheten rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen som används *i sådan verksamhet eller i samband med hantering av sådana produkter som stödet avser*. Tillsynsmyndigheten får göra de undersökningar och ta de prover som behövs för tillsynen utan att ersättning lämnas.

Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och handlingar som behövs för tillsynen. Myndigheten får meddela förelägganden som kan förenas med vite för att få tillgång till handlingarna. Den som är föremål för tillsyn skall tillhandahålla den hjälp som behövs för att tillsynen skall kunna bedrivas.

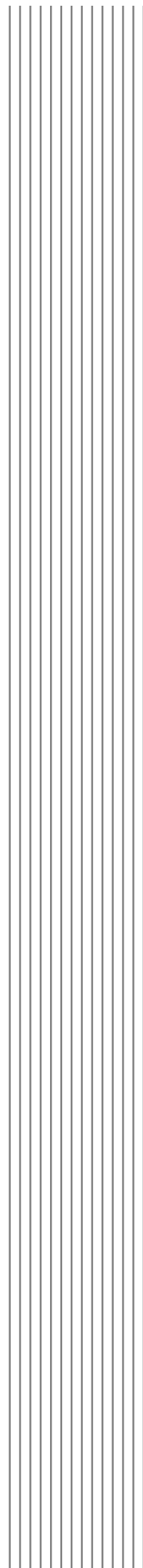
Polismyndigheten skall på begäran lämna den hjälp som behövs vid tillsynen.

¹ Senaste lydelse 1997:105.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1998.

4

Statens finanser och förslag till utgiftstak

4 Statens finanser och förslag till utgiftstak

Regeringens förslag: De offentliga utgifterna beräknas till 1 051 miljarder kronor år 1999, 1 076 miljarder kronor år 2000 och 1 117 miljarder kronor år 2001.

Ett tak för de statliga utgifterna omfattande statsbudgeten exklusive utgiftsområde 26, Statskuldräntor m.m., och Riksgäldskontorets nettoutlåning men inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten fastställs till 770 miljarder kronor år 2001.

Den beräknade fördelningen av de statliga utgifterna åren 1999-2001 på utgiftsområden (tabell 4.13) gäller som riktlinje för regeringens budgetarbete.

4.1 Förutsättningar

I 1997 års ekonomiska vårproposition föreslog regeringen ett utgiftstak för år 2000. Utgiftstaket för staten inklusive socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten fastställdes till 744 miljarder kronor. De tidigare fastställda taken för åren 1998 och 1999, 720 respektive 735 miljarder kronor, ändrades inte. Riksdagen godkände också en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden. I budgetpropositionen för 1998 föreslogs en definitiv fördelning av utgifterna för 1998 samt en preliminär fördelning för 1999 och 2000.

I denna proposition föreslås ett utgiftstak för staten år 2001. Dessutom redovisas en preliminär fördelning av de takbegränsade utgifterna på utgiftsområden för 1999-2001. Åren 1998-2000 ligger utgiftstaken kvar på de av riksdagen tidigare fastställda nivåerna men för utgifternas fördelning på utgiftsområden presenteras reviderade beräkningar. Dessutom redovisas en beräkning av de konsoliderade offentliga utgifterna, dvs. inklusive den kommunala sektorn.

Beräkningarna i denna proposition inkluderar inte effekterna av pensionsreformen. Reformen innebär ingen belastning på de offentliga finanserna men ger kraftiga förändringar av de redovisade beloppen både för statsbudgeten, beräkningarna av utgiftstaken samt övriga delar av de offentliga finanserna. I avsnitt 4.8 finns en genomgång av pensionsreformen och dess effekter på de offentliga finanserna. Beräkningarna i avsnitt 4.8 baseras på en preliminär bedömning av reformens effekter. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 1999 med förslag till reviderade utgiftsramar och reviderade utgiftstak för staten och den offentliga sektorn.

4.1.1 Budgetpolitiska mål

De budgetpolitiska mål som regeringen föreslagit och som riksdagen ställt sig bakom har varit vägledande i arbetet med denna proposition. De kan sammanfattas på följande sätt:

- De offentliga finanserna skall vara i balans 1998.
- Efter 1998 skall de offentliga finanserna uppvisa ett överskott på 2 procent av BNP i genomsnitt över en konjunkturcykel. Målet om överskott i de offentliga finanserna skall enligt tidigare preciseringar gradvis uppnås genom ett överskott för 1999 på 0,5 procent av BNP och för 2000 på 1,5 procent av BNP. År 2001 skall överskottet i de offentliga finanserna uppgå till 2,0 procent av BNP.
- De beslutade utgiftstaken för staten åren 1998 - 2000 skall ligga fast.

4.1.2 Samhällsekonomiska förutsättningar

Vid beräkningen av den offentliga sektorns inkomster och utgifter är de prognoser som görs om den

allmänna ekonomiska utvecklingen av stor betydelse. Beräkningarna i denna proposition bygger på en prognos över den ekonomiska utvecklingen de närmaste åren, vilken redovisas i sin helhet i bilaga 1, Svensk ekonomi.

De faktorer som har störst betydelse för statsfinansernas utveckling sammanfattas nedan och i tabell 4.1.

- BNP-tillväxten förväntas bli god.
- Den öppna arbetslösheten beräknas sjunka samtliga år och nå en nivå på 4 procent under år 2000.
- Inflationen var låg under 1997 och förväntas bli fortsatt låg. Jämfört med prognosen i budgetpropositionen för 1998 görs nu lägre inflationsantaganden för innevarande och nästföljande år. Basbeloppet beräknas bli lägre åren 1999 och 2000 jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1998.
- Både de korta och de långa räntorna beräknas vara fortsatt låga under hela perioden. Räntorna har reviderats ner i förhållande till bedömningen i budgetpropositionen för 1998.

TABELL 4.1 DEN EKONOMISKA UTVECKLINGEN

SIFFROR FRÅN BUDGETPROPOSITIONEN FÖR 1998 INOM PARENTES

	1997	1998	1999	2000	2001
BNP	1,8 (2,3)	3,0 (3,1)	3,1 (2,9)	3,4 (2,8)	2,6
KPI	0,9 (1,1)	0,9 (1,7)	1,2 (2,0)	2,0 (2,0)	2,0
Basbelopp	36 300 (36 300)	36 400 (36 400)	36 600 (36 900)	37 000 (37 600)	37 700
Lönesumma	4,0 (4,1)	3,9 (4,9)	4,4 (4,8)	4,9 (4,8)	4,0
Öppen arbetslöshet	8,0 (8,4)	6,7 (7,4)	5,7 (6,0)	4,4 (4,5)	4,0
Arbetsmarknads-politiska åtgärder	4,3 (4,3)	4,2 (4,7)	4,0 (4,5)	3,9 (4,4)	3,5
Ränta 5 år	5,8 (5,8)	5,3 (6,0)	5,4 (6,3)	5,4 (6,3)	5,4
Ränta 6 månader	4,3 (4,2)	4,6 (4,6)	4,6 (4,8)	4,6 (4,8)	4,6

4.1.3 Politiska prioriteringar

I finansplanen beskrivs de åtgärder som regeringen föreslår och de bedömningar som ligger till grund för dessa. Åtgärderna sammanfattas i tabell 4.2. Samtliga beräkningar av de offentliga finanserna innefattar

de åtgärder som presenteras i finansplanen. I beräkningarna av utgiftstaken har åtgärderna fördelats på utgiftsområden.

TABELL 4.2 SAMMANFATTNING AV ÅTGÄRDER OCH FINANSIERING

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Framtidsområden			
Kunskap och kompetens	1 030	1 100	1 460
Delaktighet i informations-samhället	400	600	800
Hållbara Sverige - ett föregångs-land	125	200	2 200
Företagande	1 780	2 070	1 780
Europeiskt samarbete	1 050	1 050	1 050
Ett Sverige för alla	350	350	800
Summa	4 735	5 370	8 090
<i>varav utgifter</i>	<i>3 005</i>	<i>3 350</i>	<i>6 360</i>
<i>skattesänkningar</i>	<i>1 730</i>	<i>2 020</i>	<i>1 730</i>
Övriga reformer			
Tandvårdsförsäkring	500	500	500
Bostadspolitisk proposition och byggstimulanser	990	1 100	200
Frysning av taxeringsvärden	810	490	420
Äldreproposition	300	300	300
Pensioner	1 420	2 980	3 090
Rättsväsendet	200	250	300
Bistånd			204
Kommuner	4 000	4 000	4 000
Övriga åtgärder	540	370	1 085
Summa	8 760	9 990	10 099
<i>varav utgifter</i>	<i>7 600</i>	<i>8 930</i>	<i>9 679</i>
<i>skattesänkningar</i>	<i>1 160</i>	<i>1 060</i>	<i>420</i>
Totalt före finansiering			
varav utgifter	10 605	12 280	16 039
skattesänkningar	2 890	3 080	2 150
Avgår finansiering	3 875	4 105	4 380
<i>varav utgiftsminskningar</i>	<i>1 875</i>	<i>1 905</i>	<i>2 180</i>
<i>nytt skalsteg i inkomst-skatten</i>	<i>2 000</i>	<i>2 200</i>	<i>2 200</i>
TOTALT	9 620	11 255	13 809

I avsnitt 6.2 redovisas ett antal skatteförslag. Ett nytt skalsteg införs i den statliga skatteskalen fr.o.m. 1999. Den statliga skatten föreslås utgöra 25 procent av beskattningsbar inkomst som överstiger 360 000 kronor. Dessutom föreslås omräkningstalen för 1999 års fastighetstaxering vara desamma som de som gäller för 1998. De skattesänkningar för företag som

föreläs i avsnitt 6.2 är en del av regeringens satsning på företagande.

I avsnitt 1.5 aviserar regeringen ett antal åtgärder vars syfte är att uppnå en uthållig hög tillväxt och växande sysselsättning. Sex reformområden redovisas: Kunskap och kompetens, Delaktighet i informationssamhället, Hållbara Sverige – ett föregångsland, Företagande, Europeiskt samarbete och Ett Sverige för alla. Finansiering av åtgärderna sker delvis genom omprioriteringar.

Regeringen har under våren 1998 förelagt riksdagen ett antal propositioner med förslag till reformer inom olika områden. I propositionen Reformerat tandvårdsstöd (prop. 1997/98:112) föreläs ett högkostnadsskydd i tandvårdsförsäkringen för protetiska åtgärder m.m. Detta högkostnadsskydd beräknas medföra ökade kostnader på 500 miljoner kronor per år.

Åtgärderna med anledning av förslagen i den bostadspolitiska propositionen (prop. 1997/98:119 Bostadspolitik för hållbar utveckling) samt åtgärder för byggstimulanser beräknas uppgå till 990 miljoner kronor år 1999, 1 100 miljoner kronor år 2000 och 200 miljoner kronor år 2001.

Regeringen har också beslutat att överlämna propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop 1997/98:113). Insatser med anledning av denna beräknas till 300 miljoner kronor per år under perioden 1999-2001.

Regeringen föreslår i denna proposition att basbeloppet för år 1999 räknas upp med den fulla prisförändringen eftersom budgetunderskottet för år 1997 understeg 50 miljarder kronor. Regeringen föreslår dessutom att pensionerna för år 1999 beräknas utifrån ett basbelopp reducerat med en procent istället för med två procent, och för år 2000 och framåt utifrån ett icke reducerat basbelopp.

Regeringen föreslår i denna proposition även ökade resurser för rättsväsendet. Vidare aviseras en satsning på biståndet, där biståndsramen föreläs höjas från 0,72 procent av BNI år 2000 till 0,73 procent år 2001.

Regeringen föreslår vidare att kommunsektorn, med början 1998, tillförs ytterligare 4 miljarder kronor per år för vård, skola och omsorg, se avsnitt 7.

4.2 Offentliga finanser

I detta avsnitt ges en kort beskrivning av den offentliga sektorns finanser, dvs. staten inklusive AP-fonden samt kommunsektorn. En utförlig redovisning av de offentliga finanserna finns i bilaga 1, Svensk ekonomi.

Enligt det preliminära utfallet från nationalräkenskaperna uppgick den offentliga sektorns finansiella underskott 1997 till 1,1 procent av BNP eller 19

miljarder kronor. Detta var ca 14 miljarder kronor bättre, motsvarande 0,8 procent av BNP, än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1998. Skillnaden förklaras främst av lägre ränteutgifter och lägre arbetslöshet. För 1998 har det finansiella sparandet reviderats upp med nära 19 miljarder kronor sedan budgetpropositionen och nu beräknas ett överskott i de offentliga finanserna på 29 miljarder kronor eller 1,6 procent av BNP. Ungefär en tredjedel av det beräknade överskottet beror emellertid på ändrade definitioner av det finansiella sparandet sedan målet om balans i de offentliga finanserna 1998 lades fast.

De offentliga finanserna beräknas fortsätta att förbättras även efter 1998 och målen för de offentliga finanserna överträffas samtliga år. Överskotten utöver de budgetpolitiska målen uppgår till 16,5 respektive 32,3 miljarder kronor åren 2000 och 2001.

TABELL 4.3 DEN OFFENTLIGA SEKTORN'S FINANSER

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000	2001
Finansiellt sparande	-19,1	29,0	16,0	46,5	74,1
<i>Procent av BNP</i>	<i>-1,1</i>	<i>1,6</i>	<i>0,8</i>	<i>2,3</i>	<i>3,5</i>
Staten	-22,9	2,3	8,7	45,1	76,4
AP-fonden	11,0	23,3	3,1	-3,4	-7,8
Kommunsektorn	-7,2	3,4	4,2	4,8	5,5
Statens lånebehov	6,2	-1,1	-6,2	-40,3	-63,2

Anm: Tabellen innehåller det beräknade finansiella sparandet. Överföringar av överskott som överskrider de målsatta nivåerna är inte beaktade.

Skillnaden mellan statens lånebehov och finansiella sparandeunderskott uppgår till betydande belopp vissa år. Detta förklaras av att försäljningar av aktier och andra finansiella tillgångar m.m. påverkar lånebehovet men inte det finansiella sparandet. Det finansiella sparandet visar förändringen av den finansiella nettoförmögenheten och påverkas därför inte av finansiella transaktioner.

4.3 Statsbudgetens utveckling 1997-2001

Statsbudgeten stärks under hela beräkningsperioden. År 1998 beräknas lånebehovet för första gången sedan 1987 bli negativt, dvs. staten kan börja amortera statsskulden. I relation till BNP beräknas både inkomster och utgifter minska successivt.

TABELL 4.4 STATENS LÅNEBEHOV

	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Miljarder kronor</i>					
Inkomster	648,9	686,3	694,4	716,4	729,5
Utgifter ¹	655,1	685,2	688,2	676,0	666,3
Lånebehov	6,2	-1,1	-6,2	-40,3	-63,2
Beräkningsteknisk överföring				16,5	32,3
Lånebehov efter överföring	6,2	-1,1	-6,2	-23,9	-30,9
<i>Procent av BNP</i>					
Inkomster	37,3	37,7	36,5	35,8	34,9
Utgifter ¹	37,6	37,6	36,2	33,8	31,8
Lånebehov	0,4	-0,1	-0,3	-2,0	-3,0
Beräkningsteknisk överföring				0,8	1,5
Lånebehov efter överföring	0,4	-0,1	-0,3	-1,2	-1,5

¹ Inklusivt statsskuld räntor och Riksgäldskontorets nettoutlåning.

I tabell 4.4 anges ett beräknat lånebehov som framkommer som skillnaden mellan beräknade utgifter och inkomster. Dessutom redovisas ett justerat lånebehov där hänsyn tagits till att de offentliga finanserna uppvisar ett överskott utöver de målsatta nivåerna. För åren 2000-2001 har detta överskjutande överskott beräkningstekniskt förts till hushållen och lånebehovet således ökat med motsvarande belopp. Det justerade lånebehovet ligger till grund för beräkningen av statsskulden (se tabell 4.11).

4.3.1 Inkomster

Statsbudgetens totala inkomster som andel av BNP ökar något från 1997 till 1998 för att sedan minska under resten av prognosperioden. För 1997 var inkomsterna ca 649 miljarder kronor motsvarande 37,3 procent av BNP. År 1998 beräknas de till ca 686 miljarder kronor motsvarande 37,7 procent av BNP och för 2001 till ca 730 miljarder kronor eller 34,9 procent av BNP. Skatternas andel av BNP minskar också från 1998 till 2001. År 1998 uppgår skatteandelen till 33,3 procent för att sedan minska till 32,5 procent år 2001 (se tabell 4.6)

Skatter m.m.

Inkomstskatten från fysiska personer beräknas för 1997 till 41,7 miljarder kronor. Inkomsterna minskar till 33,7 miljarder kronor 1999, bland annat beroende på förändringar i den statliga inkomstskatten. Riksdagen har tidigare beslutat att den tillfälliga höjningen av den statliga inkomstskatten skall tas bort, vilket innebär att skatten sänks från 25 till 20 procent. Regeringen föreslår nu att den statliga skatten skall vara 25 procent på den del av beskattningsbar inkomst som överstiger 360 000 kronor. Regeringens motiv för höjningen redovisas i avsnitt 6.2. För åren 1999-2001 förväntas detta förstärka inkomsterna med drygt 2 miljarder kronor.

För både 1998 och 1999 beräknas juridiska personers inkomstskatt till ca 66 miljarder kronor medan de beräknas öka till ca 71 miljarder kronor år 2001.

Övriga inkomstskatter utgörs av lotteriskatt, kupongskatt och ofördelbara inkomstskatter. Dessa inkomster beräknas för 1998 till 5,4 miljarder kronor. Därefter beräknas inkomsterna öka med cirka 0,1 miljarder kronor per år.

Inkomsterna från socialavgifter och allmänna egenavgifter följer utvecklingen av sysselsättning och timlön. Inkomsterna uppgick 1997 till ca 193 miljarder kronor och beräknas öka till ca 248 miljarder kronor år 2001. Ökningen mellan 1998 och 1999 är större än mellan övriga år vilket förklaras av ändrad redovisning. Inkomsterna från delpensions- och arbetsskadeavgiften skall från och med 1999 bruttoredo visas på statsbudgetens inkomstsida medan utgifterna bruttoredo visas på utgiftssidan. Denna ändring innebär att avgiftsinkomsterna blir cirka 7,5 miljarder kronor högre från och med 1999.

De totala egendomsskatterna, varav fastighets skatten är den dominerande skatten, beräknas till ca 23 miljarder kronor 1997 och ökar till ca 40 miljarder kronor 2001. Ökningen mellan 1997 och 1998 förklaras av att de förändringar som ägde rum 1996, den allmänna fastighetstaxeringen samt höjningen av fastighetsskatten från 1,5 procent till 1,7 procent, redovisas på inkomsttiteln med två års eftersläpning.

Mervärdesskatten beräknas till 154,3 miljarder kronor 1998, varav kommunerna svarar för 23,5 miljarder kronor. Under åren 1998-2001 förväntas den privata konsumtionen årligen öka med 3-4 procent och momsinkomsterna beräknas därför öka med cirka 7 miljarder kronor per år.

Skatt på övriga varor och tjänster uppgick 1997 till ca 78 miljarder kronor och beräknas öka till ca 83 miljarder kronor år 2001. Den beloppsmässigt största skatten är skatt på energi, som svarar för drygt 60 procent av inkomsterna. Skatt på alkohol och tobak svarar för cirka 20 procent av inkomsterna 1998, men andelen sjunker något i slutet av perioden.

Övriga inkomster

Övriga inkomster (inkomsttyperna 2000-7000) beräknas till ca 79 miljarder kronor 1998 och till ca 63 miljarder kronor 1999 och 2000. År 2001 beräknas de övriga inkomsterna till ca 50 miljarder kronor. Minskningen av inkomsterna till år 2001 förklaras av försäljningarna av statlig egendom. Åren 1998 och 1999 ingår försäljningsinkomster med 15 miljarder kronor per år, och år 2000 med 12 miljarder kronor. År 2001 beräknas inte några försäljningar äga rum. Inkomsterna av försäld egendom påverkas också av att riksdagen tidigare fattat beslut om att delpensionsfonden skall avskaffas. Fondens behållning skall enligt regeringsbeslut levereras in på inkomstiteln 3312 Övriga inkomster av försäld egendom under 1998. Denna inleverans beräknas till ca 7,3 miljarder kronor.

Jämförelse med budgetpropositionen för 1998

I nuvarande prognos har inkomsterna åren 1998 till 2000 ökat i förhållande till budgetpropositionen för 1998. För åren 1998 och 1999 förklaras ökningen i huvudsak av inkomster från juridiska personers inkomstskatt. Denna inkomstökning är av tillfällig karaktär. För år 2000 beror ökningen på att försäljningsinkomsterna nu beräknas vara 12 miljarder kronor högre än i budgetpropositionen för 1998. I avsnitt 6.3 ges en mer detaljerad redovisning av statsbudgetens inkomster.

TABELL 4.5 STATSBUDETENS INKOMSTER

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000
Nuvarande prognos	648,9	686,3	694,4	716,4
Budgetprop. för 1998	647,7	675,9	690,6	708,7
Differens	1,2	10,4	3,8	7,7

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

De redovisade inkomsterna för 1999 och 2000 var 2,6 respektive 20,2 miljarder kronor lägre i budgetpropositionen för 1998. Detta beror på att utrymmet utöver målen för offentligt sparande beräkningstekniskt lades in som en minskning av inkomsterna i budgetpropositionen. I tabellen redovisas båda prognoserna utan några sådana korrigeringar.

TABELL 4.6 STATSBUDETENS INKOMSTER

MILJARDER KRONOR

		1997	1998	1999	2000	2001
1000	Skatter m.m.	575,3	607,1	630,9	653,5	680,0
1100	Skatt på inkomst	109,8	107,3	105,4	105,4	112,5
varav	1111 Fysiska personers inkomstskatt	41,8	35,3	33,7	35,4	35,5
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	64,2	66,6	66,2	64,5	71,4
	Övriga inkomstskatter	3,8	5,4	5,5	5,6	5,6
1200	Socialavgifter och allmänna egenavgifter	193,4	207,9	225,5	238,2	248,0
varav	Inkomster	299,5	317,5	330,9	347,8	361,6
	Utgifter (överföringar till AP-fonden)	106,1	109,6	105,4	109,6	113,7
1300	Skatt på fast egendom	23,3	35,2	38,5	39,0	39,9
varav	1310 Skatt på fast egendom	15,3	24,0	27,6	27,9	28,4
	1320 Förmögenhetsskatt	3,6	5,1	4,7	4,8	5,0
	1341 Stämpelskatt	2,6	4,2	4,5	4,6	4,7
	Övriga egendomsskatter	1,8	1,8	1,7	1,7	1,8
1400	Skatt på varor och tjänster	228,2	235,5	241,6	250,9	259,6
varav	1411 Mervärdesskatt	150,3	154,3	161,0	168,7	176,6
	1424 Tobaksskatt	7,7	7,2	6,5	6,4	6,4
	1425 Alkoholskatt	9,9	9,8	9,8	9,8	9,8
	1428 Energiskatt	46,9	50,8	51,1	51,7	52,5
	1460 Skatt på vägtrafik	6,2	5,9	5,9	6,0	6,0
	Övriga skatter på varor och tjänster	7,2	7,3	7,3	8,3	8,3
1500	Utjämningsavgift	20,7	21,5	21,3	21,3	21,3
2000	Inkomster av statens verksamhet	38,9	38,0	29,9	33,5	31,8
3000	Inkomster av försåld egendom	15,8	22,3	15,0	12,0	0,0
4000	Återbetalning av lån	3,2	2,8	3,2	2,7	2,7
5000	Kalkylmässiga inkomster	6,8	5,4	5,4	5,5	5,5
6000	Bidrag m.m. från EU	8,2	10,4	10,1	9,2	9,5
7000	Extraordinära medel från EU	0,7	0,3	0,0	0,0	0,0
Statsbudgetens totala inkomster		648,9	686,3	694,4	716,4	729,5
Totala inkomster, procent av BNP		37,3	37,7	36,5	35,8	34,9
Totala skatter, procent av BNP		33,1	33,3	33,1	32,7	32,5

Anm: I beräkningarna har hänsyn tagits till de skatteförslag som redovisas i avsnitt 6.2. Budgeteffekterna av de ändringar som föreslås för reklamskatt och fastighetsskatt på elproduktionsanläggningar är ej fördelade på inkomstitlar men är inräknade i statsbudgetens totala inkomster i tabellen.

4.3.2 Statsbudgetens utgifter

Före budgetåret 1997 delades statsbudgetens utgifter upp i statsskuldsräntor och övriga utgifter. Från och med budgetåret 1997 ingår även Riksgäldskontorets (RGK) nettoutlåning i statsbudgetens utgifter. RGK:s utlåning sker främst till myndigheter. Vidare placeras vissa statliga fonder medel på konto i RGK. Att posten är negativ beror till stor del på att medel till det nya pensionssystemets premiereserv tillsvidare placeras på konto i RGK.

TABELL 4.7 STATSBUDETENS UTGIFTER

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000	2001
Utgifter exkl. statsskuldsräntor ¹	569,2	586,7	598,0	598,7	598,6
Statsskuldsräntor	98,4	103,4	95,0	81,6	73,2
Nettoutlåning m.m.	-12,4	-4,9	-4,7	-4,2	-5,5
Summa utgifter	655,1	685,2	688,2	676,0	666,3

¹ Inklusivt minskning av anslagsbehållningar.

4.3.3 Statsbudgetens utgifter exklusive statsskuldsräntor och Riksgäldskontorets nettoutlåning

Statsbudgetens utgifter exkl. statsskuldsräntor och RGK:s nettoutlåning minskar under hela prognosperioden som andel av BNP. För budgetåret 1997 uppgick utgifterna till 32,7 procent av BNP och för 2001 beräknas de uppgå till 28,6 procent av BNP. I tabell 4.8 redovisas utgifterna fördelade per utgiftsområde. De utgiftsområden som främst bidrar till minskningen av utgifterna är utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet som faller till följd av sjunkande öppen arbetslöshet och utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande där utgifterna för räntebidrag sjunker kraftigt fram till år 2001.

I jämförelse med beräkningen i budgetpropositionen för 1998 har utgifterna under prognosperioden ökat något. Ökningen förklaras av de nya satsningar som regeringen föreslår i denna proposition. Förbättrade makroekonomiska förutsättningar med lägre arbetslöshet och inflation bidrar i hög grad till att skapa det utrymme som nu används till nya satsningar. Trots de nya åtgärderna beräknas därför utgifterna endast öka i begränsad omfattning.

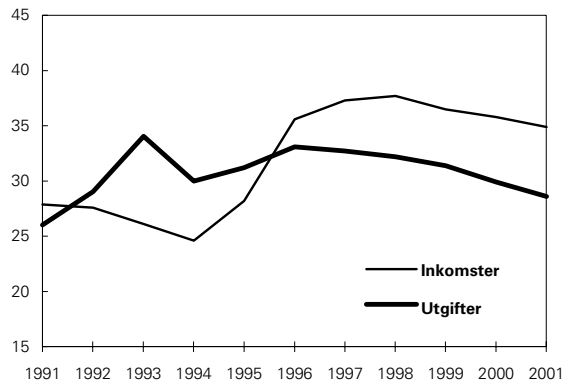
Statsbudgetens utgifter har minskat som andel av BNP sedan år 1996, vilket framgår av diagram 4.1. Det har emellertid under de senaste åren skett omfat-

tande förändringar av statsbudgetens utgifter vad gäller redovisningsprinciperna. Bruttobudgeteringen har ökat i omfattning samtidigt som utgifter som tidigare redovisades utanför statsbudgeten nu har lyfts in på budgeten för att ge en mer fullständig redovisning. Detta gör att statsbudgetens utgifter inte är jämförbara över tiden. I diagram 4.2 redovisas därför tidsserier som är rensade för större redovisningstekniska förändringar. Diagrammet visar att utgifterna som andel av BNP sjunkit kraftigt sedan 1993. Av den höga nivån 1993 beror ca 3 procentenheter på bankstödet. Minskningen från och med 1995 beror till stor del på åtgärderna i konsolideringsprogrammet.

DIAGRAM 4.1

Statsbudgetens inkomster och utgifter exkl. statsskuldsräntor och nettoutlåning

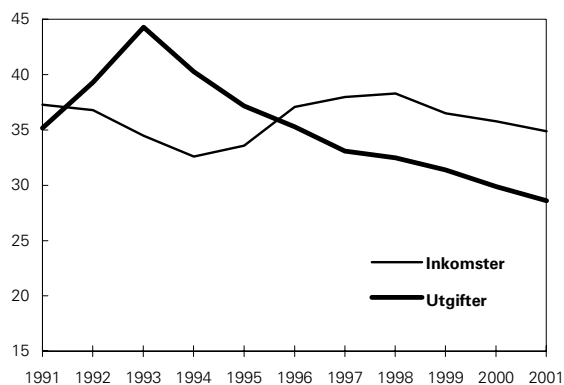
Procent av BNP

DIAGRAM 4.2

Statsbudgetens inkomster och utgifter exkl. statsskuldsräntor och nettoutlåning korrigerat för redovisningstekniska förändringar

Procent av BNP

TABELL 4.8 STATENS OCH SOCIALFÖRSÄKRINGSSEKTORNENS UTGIFTER

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000	2001
1 Rikets styrelse	3,9	4,0	4,2	4,2	4,5
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	2,5	2,3	2,1	2,0	2,0
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,7	6,0	5,8	5,9	6,0
4 Rättsväsendet	21,2	21,8	21,6	22,2	22,9
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,5	2,8	2,9	2,9	3,0
6 Totalförsvaret	41,0	42,6	44,3	45,7	45,7
7 Internationellt bistånd	12,1	12,3	12,0	13,0	13,9
8 Invandrare och flyktingar	3,6	4,4	4,4	4,2	4,5
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24,2	22,9	24,3	25,9	26,4
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	35,6	37,6	43,7	44,8	45,4
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	63,1	62,6	62,7	63,2	63,8
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	32,6	35,6	34,8	35,5	36,3
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	40,9	37,5	31,1	24,5	21,7
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	50,0	49,3	48,5	48,9	47,3
15 Studiestöd	16,0	21,3	21,9	23,0	24,4
16 Utbildning och universitetsforskning	25,1	27,6	29,2	30,5	32,2
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	7,2	7,4	7,5	7,6	7,8
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	30,9	22,2	19,5	16,6	13,6
19 Regional utjämning och utveckling	2,9	4,1	3,5	3,2	3,4
20 Allmän miljö- och naturvård	1,6	1,8	1,3	1,3	1,3
21 Energi	0,6	1,3	1,8	1,6	1,6
22 Kommunikationer	24,5	24,8	26,0	26,7	25,6
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	10,9	12,8	13,1	13,2	13,2
24 Näringsliv	3,1	3,3	2,9	2,9	2,9
25 Allmänna bidrag till kommuner	87,3	97,5	104,1	105,2	105,4
26 Statsskuldräntor m.m.	98,4	103,4	95,0	81,6	73,2
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,2	21,2	21,7	22,0	22,9
Summa utgiftsområden	667,5	690,1	689,9	678,2	670,8
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	569,2	586,7	595,0	596,7	597,6
Minskning av anslagsbehållningar	0,0	0,0	3,0	2,0	1,0
Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	129,7	132,4	131,0	137,6	143,9
Summa takbegränsade utgifter	698,9	719,1	728,9	736,3	742,5
Budgeteringsmarginal	24,1	0,9	6,1	7,7	27,5
Utgiftstak	723,0	720,0	735,0	744,0	770,0
Procent av BNP	41,6	39,5	38,6	37,2	36,8

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

4.3.4 Statsskuldräntor

Utgifterna för statsskuldräntor har sedan början av 1990-talet ökat kraftigt till följd av budgetunderskott och därigenom ökad statsskuld. De kommande åren förväntas ränteutgifterna falla trendmässigt till följd av successivt minskande statsskuld. 1997 uppgick statsskuldräntorna till 98,4 miljarder kronor. För 1998 beräknas statsskuldräntorna till 102,9 miljarder kronor, vilket är 5,5 miljarder kronor lägre än vad som prognostiserades i budgetpropositionen för

1998. Den lägre prognosen beror främst på lägre inhemska och utländska marknadsräntor. Mellan åren 1997 och 2001 beräknas utgifterna för statsskuldräntorna minska med ca 26 miljarder kronor.

TABELL 4.9 STATSSKULDSRÄNTOR

MILJARDER KRONOR

	1997	1998	1999	2000	2001
Räntor på lån i svenska kronor	82,5	73,9	73,0	65,3	61,4
Räntor på lån i utländsk valuta	23,9	22,8	21,2	19,5	16,9
Räntor på in- och utlåning	-5,6	-4,0	-1,9	-2,2	-2,0
Över-/underkurser vid emission	-1,7	-3,7	-4,0	-4,6	-4,3
Summa räntor	99,1	89,1	88,4	78,0	72,0
Valutaförluster/vinster	-3,6	1,8	-1,9	-3,2	0,2
Kursförluster/vinster	2,8	12,0	7,8	6,2	0,3
Övrigt	0,1	0,0	0,0	0,0	0,0
Summa ränteutgifter	98,4	102,9	94,3	81,0	72,6
Statsskuld	1 432,1	1 432,5	1 422,0	1 400,1	1 369,0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.
Källa: Riksgäldskontoret och Finansdepartementet.

Ränteutgifterna påverkas av ett flertal faktorer, huvudsakligen storleken på statsskulden vid periodens början, det under perioden beräknade primära lånebehovet samt inhemska och utländska marknadsräntor och växelkurser. Dessutom påverkas ränteutgifterna av tekniska faktorer främst bestående av de upplåningstekniker som Riksgäldskontoret använder sig av för att finansiera statens lånebehov och förvalta statsskulden. Genom en aktiv förvaltning av statsskulden eftersträvar Riksgäldskontoret att långsiktigt minimera räntekostnaderna.

I tabell 4.10 nedan visas en periodisering av de utgiftsmässiga räntorna i syfte att ge en mer rättvisande bild av kostnaderna för statsskuld räntorna. Periodiseringen baseras på ränteutgifterna exklusive realiserade kursdifferenser vid förtidsinlösen av lån samt realiserade valutadifferenser.

TABELL 4.10 PERIODISERADE RÄNTEUTGIFTER

MILJARDER KRONOR

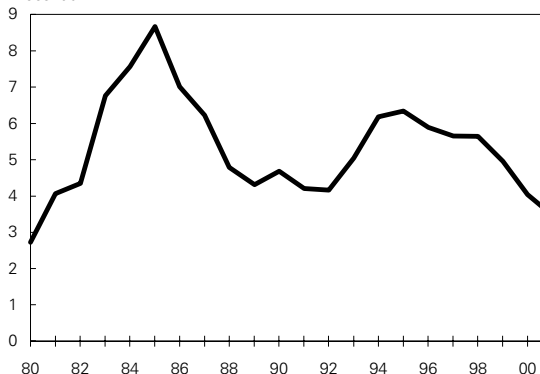
	1997	1998	1999	2000	2001
Summa räntor enligt tabell 4.9 ¹	99,1	89,1	88,4	78,0	72,0
Kurseffekter vid emission	-0,3	1,5	3,0	3,9	4,2
Reala nollkupongräntor	3,3	5,4	7,5	7,7	5,1
Andra nollkupongräntor	-1,8	0,2	-0,9	-1,0	-0,0
Summa justering	1,3	7,0	9,5	10,6	9,3
Summa periodiserade ränteutgifter	100,3	96,1	97,9	88,6	81,3

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

¹ Exklusive valutaförluster/vinster, kursförluster/vinster och övrigt.
Källa: Riksgäldskontoret och Finansdepartementet.

DIAGRAM 4.3**Statsskuld räntor**

Procent av BNP

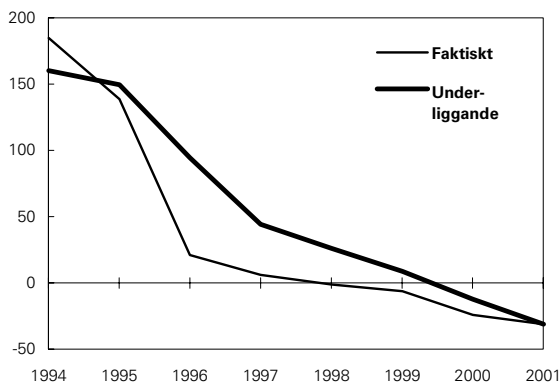
4.3.5 Statens lånebehov och statsskulden

Lånebehovet är skillnaden mellan statens utgifter och inkomster plus Riksgäldskontorets nettoutlåning. Lånebehovet har minskat kraftigt under de senaste åren. Från 242 miljarder kronor 1993 har lånebehovet fallit till 6 miljarder kronor 1997. Från och med 1998 beräknas lånebehovet bli negativt, dvs. staten kan börja amortera statsskulden.

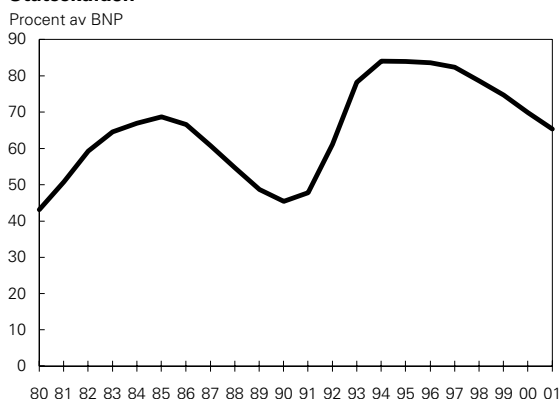
Lånebehovet påverkas, förutom av konjunkturutvecklingen och politiska beslut, även av engångshändelser och tekniska omläggningar. För att få en tydligare bild av lånebehovets underliggande utveckling redovisas även en rensad serie i diagram 4.4. Det kraftiga fallet 1996 beror bland annat på försäljningar och på omläggning av uppbörden av mervärdesskatt åren 1995 och 1996. Ytterligare förklaringar är stora utdelningar från affärsverk och bolag samt överföringen av Kärnavfallsfonden till Riksgäldskontoret.

DIAGRAM 4.4**Statens lånebehov**

Miljarder kronor

DIAGRAM 4.5
Statsskulden

Statsskuldens utveckling bestäms i huvudsak av lånebehovet. Förändringen av statsskulden påverkas även av ändrade valutakurser, eftersom knappt 30 procent av statsskulden är upplånad i utländsk valuta. Till följd av de stora budgetunderskotten i början av 1990-talet växte statsskulden mycket snabbt. Vid utgången av 1991 uppgick statsskulden till ca 690 miljarder kronor. År 1994-1995 kulminerade statsskulden som andel av BNP. Skuldkvoten uppgick då till 84,0 procent. Skuldkvoten förväntas till

år 2001 minska till 65,4 procent av BNP. Pensionsreformen kommer dock att leda till en annorlunda utveckling av såväl lånebehov som statsskuld, se avsnitt 4.8.

4.4 Utgiftstaket för den offentliga sektorn

Våren 1996 beslutade riksdagen för första gången om ett utgiftstak för staten. Utgiftstaket var treårigt och gällde för åren 1997 till 1999. Våren 1997 beslutade riksdagen om utgiftstak för år 2000. I denna proposition föreslås ett utgiftstak för år 2001.

Vid varje beslut om ett statligt utgiftstak har riksdagen även godkänt beräkningen av ett utgiftstak för den offentliga sektorn för samma period. Utgiftstaket för den offentliga sektorn omfattar utgiftstaket för staten samt den beräknade utgiftsnivån för kommunerna. Vid beräkningen av taket för offentlig sektor elimineras interna transaktioner mellan staten och kommunsektorn.

TABELL 4.11 STATENS LÅNEBEHOV OCH STATSSKULDEN

	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
<i>Miljarder kronor</i>								
Inkomster	376,9	465,6	600,5	648,9	686,3	694,4	716,4	729,5
Utgifter exkl. statsskuld räntor	459,3	513,4	559,2	569,2	586,7	598,0	598,7	598,6
Statsskuld räntor m.m. ¹	94,7	104,7	99,5	98,4	103,4	95,0	81,6	73,2
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ²	7,8	-13,9	-37,3	-12,4	-4,9	-4,7	-4,2	-5,5
Lånebehov	184,9	138,6	21,0	6,2	-1,1	-6,2	-40,3	-63,2
Beräkningsteknisk överföring							16,5	32,3
Lånebehov efter överföring	184,9	138,6	21,0	6,2	-1,1	-6,2	-23,9	-30,9
Skulddispositioner m.m. ³	-30,5	-38,9	4,4	14,7	1,5	-4,3	1,9	-0,2
Statsskuld	1 286,6	1 386,2	1 411,2	1 432,1	1 432,5	1 422,0	1 400,1	1 369,0
<i>Procent av BNP</i>								
Inkomster	24,6	28,2	35,6	37,3	37,7	36,5	35,8	34,9
Utgifter exkl. statsskuld räntor	30,0	31,1	33,1	32,7	32,2	31,4	29,9	28,6
Statsskuld räntor m.m. ¹	6,2	6,3	5,9	5,7	5,7	5,0	4,1	3,5
Riksgäldskontorets nettoutlåning m.m. ²	0,5	-0,8	-2,2	-0,7	-0,3	-0,2	-0,2	-0,3
Lånebehov	12,1	8,4	1,2	0,4	-0,1	-0,3	-2,0	-3,0
Beräkningsteknisk överföring							0,8	1,5
Lånebehov efter överföring	12,1	8,4	1,2	0,4	-0,1	-0,3	-1,2	-1,5
Skulddispositioner m.m. ³	-2,0	-2,4	0,3	0,8	0,1	-0,2	0,1	0,0
Statsskuld	84,0	84,0	83,6	82,4	78,6	74,7	69,9	65,4

¹ Posten statsskuld räntor m.m. motsvarar utgiftsområde 26.

² Posten nettoutlåning m.m. omfattar såväl Riksgäldskontorets nettoutlåning som en kassamässig korrigeringspost.

³ Under rubriken Skulddispositioner m.m. redovisas bl.a. effekter på valutaskulden av ändrade växelkurser.

4.4.1 Den offentliga sektorns utgiftstak

Utgiftstaket för den offentliga sektorn beräknas som summan av det statliga utgiftstaket och de beräknade kommunala utgifterna med avdrag för interna transaktioner mellan staten och kommunerna. De interna transaktionerna består huvudsakligen av olika former av statsbidrag. Att godkänna ett tak för hela den offentliga sektorn motiveras med att det är de offentliga utgifterna som är avgörande för skatteuttagets nivå. Utgiftstaket har en annan innebörd för den kommunala sektorn än för staten. Eftersom kommunernas utgifter inte fastställs av riksdagen påverkar riksdagen inte direkt utgifternas storlek. I det statliga utgiftstaket ingår dock statens bidrag till kommunerna, vilket innebär att riksdagen indirekt påverkar de kommunala utgifternas storlek.

Utvecklingen inom den kommunala sektorn påverkas i hög grad av de åtgärder som föreslås i denna proposition. Jämfört med beräkningen i budgetpropositionen för 1998 ökar kommunernas utgifter till följd av de ytterligare medel som tillförs enligt regeringens förslag. Vid beräkning av utgiftstaket för den offentliga sektorn dras emellertid de statliga överföringarna till kommunerna av varför utgiftstaket inte påverkas av de ökade kommunala utgifterna. Därtill kommer att den lägre inflationen ger lägre skatteinkomster för kommunerna som därmed antas anpassa utgiftsnivån så att balanskravet uppfylls. Utgiftstaket för den offentliga sektorn åren 1999 och 2000 är därför, trots ökad kommunal konsumtion, något lägre än vad som redovisades i budgetpropositionen för 1998. En utförlig redovisning av kommunernas finanser ges i avsnitt 7.

TABELL 4.12 UTGIFTSTAK FÖR DEN OFFENTLIGA SEKTORN

MILJARDER KRONOR

	1998	1999	2000	2001
Staten inkl. socialförsäkringssektorn	720	735	744	770
Kommunerna	459	475	492	509
Interna transaktioner	-148	-159	-160	-162
Summa	1 031	1 051	1 076	1 117
Procent av BNP	56,6	55,2	53,8	53,4

4.4.2 Utgiftstaket för staten

De totala utgifterna indelas i 27 utgiftsområden. Utgiftsområde 26 Statsskuldräntor m.m. inkluderas dock inte i utgiftstaket. I taket ingår socialförsäkringssektorns utgifter samt en budgeteringsmarginal.

Budgeteringsmarginalens syfte är att minska behovet av revideringar av utgiftstaket och motiveras av den osäkerhet som ligger i beräkningarna. Beräk-

ningarna bygger på den tidigare redovisade prognosen över den makroekonomiska utvecklingen. Då beräkningarna sträcker sig över flera år ökar osäkerheten mot slutet av perioden. Detta motiverar en budgeteringsmarginal som ökar över tiden. För år 2001 bedöms en lämplig storlek på marginalen vara 3,5 procent av utgiftstaket, vilket motsvarar ca 27,5 miljarder kronor. Denna marginal ingår inte i de tidigare redovisade saldoberäkningarna över staten och offentliga sektorn. Ianspråktagande av budgeteringsmarginalen försämrar därmed statsfinanserna. I nuvarande beräkning är dock hela budgeteringsmarginalen finansierad i den mening att den kan utnyttjas utan att de fastställda saldomålen frångås.

För att ta hänsyn till den möjlighet som myndigheter har att föra över medel till kommande budgetår ingår i utgiftstaket posten minskning av anslagsbehållningar. Denna post är en prognos på användningen av tidigare anslagna men ännu ej förbrukade medel. Det angivna beloppet avser skillnaden mellan användningen av sparade medel från tidigare budgetår och uppbyggandet av nytt anslagssparande. Denna post beräknas minska över tiden då reservationsanslagen efterhand blir färre.

För åren 1998 - 2000 ligger de tidigare beslutade utgiftstaken fast på 720, 735 respektive 744 miljarder kronor men med förändrad preliminär fördelning mellan utgiftsområden. För år 2001 föreslås ett utgiftstak på 770 miljarder kronor.

4.5 Utgiftstak för staten fördelat på utgiftsområden

4.5.1 Preliminär fördelning på utgiftsområden åren 1999-2001

I budgetpropositionen för 1998 presenterades en preliminär fördelning av utgifterna på utgiftsområden för åren 1999 och 2000. Regeringen föreslår nu en reviderad fördelning av utgifterna samt en preliminär fördelning för år 2001. Det är flera faktorer som leder till reviderade utgiftsområdesramar. De nya satsningarna som regeringen föreslår i denna proposition är medräknade. Vidare har de reviderade ekonomiska förutsättningarna påverkat fördelningen av utgifterna. Slutlig pris- och löneomräkning av förvaltningskostnadsanslagen för år 1999 har beräknats med utgångspunkt i den allmänna prisutvecklingen inom den konkurrensutsatta sektorn.

I beräkningen ingår inte effekterna av förslaget om ett nytt reformerat ålderspensionssystem. Dessa effekter presenteras i stället i avsnitt 4.8.

I tabell 4.13 nedan presenteras den preliminära fördelningen på utgiftsområden samt differenser i förhållande till de preliminära ramar som redovisades i budgetpropositionen för 1998. Det har skett

vissa förändringar av redovisningsteknisk karaktär sedan budgetpropositionen. Delpensionen och arbetsskadeförsäkringen bruttoredo visas fr.o.m. år 1999 på statsbudgeten. Utgifterna redovisades tidigare inom socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Denna post består därför fr.o.m. år 1999 endast av utgifterna för ATP. Redovisningsförändringen påverkar inte det totala utgiftstaket. Utgifterna inom utgiftsområde 10 (arbetsskadeersättningen) och utgiftsområde 11 (delpension) ökar, medan utgifterna inom socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten minskar i motsvarande mån. Detta förklarar ca 6 miljarder kronor av ökningen av utgiftsområde 10 jämfört med budgetpropositionen. För utgiftsområde 11 förklaras 190 miljoner kronor av ökningen år 1999 och 97 miljoner kronor av ökningen år 2000 av omläggningen.

Nya antaganden om den ekonomiska utvecklingen och arbetslösheten jämfört med de som gjordes i budgetpropositionen leder till att utgifterna inom utgiftsområde 13 minskar. Dessutom minskar utgifterna inom utgiftsområde 13 då anslaget för lönegarantiersättning från och med 1999 inte längre belastas av utgifter för räntor och amorteringar.

Lägre marknadsräntor ger lägre utgifter för räntebidrag inom utgiftsområde 18 och för statsskuld räntor.

Avgiften till Europeiska gemenskapen, utgiftsområde 27, ökar kraftigt jämfört med beräkningen i budgetpropositionen. Orsaken är en tidigare underskattning av mervärdesskattebasen, vilken ligger till grund för en del av avgiften.

Posten minskning av anslagsbehållningar är en schablonuppskattning av hur mycket av tidigare beviljade medel som kan komma att förbrukas respektive år. Beloppet skall ses som en prognos på nettot av förändrade anslagsbehållningar. Nettominskningen bedöms bli 3 miljarder kronor år 1999, 2 miljarder kronor år 2000 och 1 miljard kronor år 2001. Orsaken till avtrappningen är att antalet reserveranslag på statsbudgeten minskade kraftigt vid omläggningen av budgeten år 1997.

TABELL 4.13 PRELIMINÄR FÖRDELNING PÅ UTGIFTSOMRÅDEN

MILJONER KRONOR

DIFFERENSER MOT BUDGET-
PROPOSITIONEN

		1999	2000	2001	1999	2000
U01	Rikets styrelse	4 163	4 216	4 548	222	321
U02	Samhällsekonomi och finansförvaltning	2 060	2 008	2 010	23	21
U03	Skatteförvaltning och uppboord	5 786	5 864	6 023	-41	-58
U04	Rättsväsendet	21 611	22 209	22 886	-36	-95
U05	Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2 949	2 947	3 003	76	4
U06	Totalförsvaret	44 267	45 682	45 714	356	-68
U07	Internationellt bistånd	12 002	13 020	13 866	-25	-21
U08	Invandrare och flyktingar	4 389	4 228	4 467	627	658
U09	Hälsovård, sjukvård och social omsorg	24 326	25 911	26 397	-34	309
U010	Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	43 749	44 777	45 425	4 729	4 469
U011	Ekonomisk trygghet vid ålderdom	62 708	63 239	63 837	-222	-229
U012	Ekonomisk trygghet för familjer och barn	34 780	35 503	36 287	-1 551	-1 334
U013	Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	31 149	24 531	21 696	-2 392	-749
U014	Arbetsmarknad och arbetsliv	48 524	48 919	47 308	-847	256
U015	Studiestöd	21 863	22 951	24 420	-756	-864
U016	Utbildning och universitetsforskning	29 245	30 457	32 199	1 112	1 055
U017	Kultur, medier, trossamfund och fritid	7 499	7 640	7 782	39	26
U018	Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	19 501	16 643	13 595	-926	-931
U019	Regional utjämning och utveckling	3 501	3 154	3 351	-83	-130
U020	Allmän miljö- och naturvård	1 286	1 289	1 310	88	136
U021	Energi	1 831	1 592	1 568	-11	-11
U022	Kommunikationer	26 044	26 652	25 590	-625	-610
U023	Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13 083	13 165	13 190	-709	-696
U024	Näringsliv	2 870	2 852	2 895	280	280
U025	Allmänna bidrag till kommuner	104 118	105 214	105 394	3 830	3 366
U026	Statsskuldräntor m.m.	94 989	81 567	73 167	-3 246	-11 843
U027	Avgiften till Europeiska gemenskapen	21 650	22 011	22 866	1 330	1 029
	Summa utgiftsområden	689 945	678 241	670 795	1 210	-5 711
	Summa utgiftsområden exkl. statsskuldräntor	594 956	596 674	597 628	4 456	6 132
	Minskning av anslagsbehållningar	3 000	2 000	1 000	0	-1 000
	Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	130 970	137 591	143 900	-6 958	-6 760
	Summa takbegränsade utgifter	728 926	736 265	742 528	-2 502	-1 628
	Budgeteringsmarginal	6 074	7 735	27 472	2 502	1 628
	Utgiftstak	735 000	744 000	770 000	0	0

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

4.5.2 Beskrivning av utgiftsområden

I följande avsnitt redovisas förändringar som regeringen avser att föreslå i budgetpropositionen för 1999 inom varje utgiftsområde utöver det som aviseras i budgetpropositionen för 1998.

Nedan angivna utgiftsområdesprognoser för 1998 avviker i vissa fall från utgifter enligt statsbudget. Detta beror bland annat på att anslagssparanden och

reservationer ianspråkats samt förändrande antaganden om den ekonomiska utvecklingen. Väsentliga avvikelser kommenteras i avsnitt 5.3.

Regeringen lägger samtidigt med den ekonomiska vårpropositionen fram förslag om reformering av ålderspensionssystemet. Förslaget redovisas dels i propositionen Inkomstgrundad ålderspension m.m. (prop. 1997/98:151), dels i propositionen Garantipension m.m. (prop. 1997/98:152). Förslagen i dessa

propositioner bygger på den uppgörelse som år 1994 slöts mellan socialdemokraterna och de fyra borgerliga partierna.

Den exakta utformningen av det nya pensionssystemet och övergången till de nya reglerna har fram till helt nyligen varit föremål för beredning. Det har därför inte funnits möjlighet att i denna proposition beakta ålderspensionsreformens effekter på statsbudgeten. I regeringens förslag till utgiftstak för åren 1999, 2000 och 2001 inkluderas inte de ålderspensionsavgifter som fr.o.m. år 1999 skall belasta statsbudgeten, således har inte ålderspensionsreformen beaktats i beräkningen av utgiftsområdenas ramar. Även vissa administrationskostnader är inte beaktade av samma skäl. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 1999 lämna reviderade förslag till utgiftstak och utgiftsområdesramar där hänsyn tas till effekterna av ålderspensionsreformen (se avsnitt 4.8).

Utgiftsområde 1: Rikets styrelse

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
3 910	3 977	4 163	4 216	4 548

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna statschefen, riksdagen och dess myndigheter, regeringen, centrala myndigheter samt mediefrågor. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 4 miljarder kronor, varav 2,2 miljarder kronor till regeringen m.m., 1 miljard kronor till riksdagen och dess myndigheter samt 0,7 miljarder kronor till mediefrågor.

I syfte att förstärka regeringens ledning och styrning av statsförvaltningen, öka kvaliteten i Regeringskansliets beredning av regeringsärenden samt förbereda och genomföra det svenska ordförandeskapet i EU år 2001 m.m. tillförs utgiftsområdet 222 miljoner kronor för år 1999, 322 miljoner kronor för år 2000 och 547 miljoner kronor för år 2001.

Genom den personuppgiftslag som föreslås träda i kraft den 1 oktober 1998 kommer Datainspektionen inte längre att uppbära de licensavgifter som finansierar verksamheten. Datainspektionens huvudsakliga verksamhet bör därför finansieras med ett förvaltningsanslag på statsbudgeten från och med år 1999.

Utgiftsområde 2: Samhällsekonomi och finansförvaltning

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
2 504	2 322	2 060	2 008	2 010

Utgiftsområdet omfattar ett flertal myndigheter som Riksrevisionsverket, Statskontoret, Statistiska cent-

ralbyrån, Konjunkturinstitutet, Riksgäldskontoret, Kammarkollegiet, Statens fastighetsverk, Finansinspektionen m.fl. Vidare ingår kostnader för statsskuldens upplåning och låneförvaltning, vissa tidsbegränsade åtaganden samt Riksdagens revisorer. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 2,1 miljarder kronor, varav 1,9 miljarder kronor till centrala myndigheter och nämnder samt 0,2 miljarder kronor till tidsbegränsade åtaganden.

Regeringen har i förhållande till tidigare redovisad beräkning utökat ramen med 23 miljoner kronor år 1999 för förstärkning av vissa myndigheter samt för finansiering av en ny myndighet för kvalitets- och kompetensutveckling i statsförvaltningen.

Utgiftsområde 3: Skatteförvaltning och uppbörd

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
5 735	6 009	5 786	5 864	6 023

Utgiftsområdet omfattar Riksskatteverket, skattemyndigheterna och Tullverket. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 5,7 miljarder kronor varav ca 4,6 miljarder kronor till skatteförvaltningen.

Prioriterade uppgifter för skatteförvaltningen under 1999 är att fortsätta uppbyggnaden av skattemyndigheternas skattebrottsenheter och att slutföra omorganisationen inom ramen för den nya regionindelningen. Samtidigt måste kontrollverksamheten värnas och utvecklas med sikte på förbättring av den preventiva effekten.

Beslagen av narkotika, alkohol och tobak har ökat kraftigt. Regeringen anser det angeläget att fortsätta bekämpningen av bedrägerier inom alkohol- och tobaksområdet och har därför i proposition 1997/98:100 föreslagit att Tullverket skall ges förbättrade möjligheter att kontrollera underlaget för punktskatter avseende alkohol, tobak och mineraloljor i den EU-interna trafiken. Regeringen redovisar i proposition 1997/98:100 motiven för detta förslag. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag i proposition 1997/98:100 tillförs utgiftsområdet ytterligare 20 miljoner kronor år 1999 och framåt. I nämnda proposition redogör regeringen närmare för de ekonomiska förutsättningarna för Tullverket att utföra punktskattekontrollen.

Mot bakgrund av bl.a. EU-medlemskapet har en utvärdering gjorts avseende den tidigare neddragningen av Tullverkets anslag och dess effekter på kontrollverksamheten och tullverksamheten i övrigt (SOU 1998:18). Utredningen remissbehandlas för närvarande och regeringen avser att återkomma i denna fråga i budgetpropositionen för 1999.

Utgiftsområde 4: Rättsväsendet

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
21 160	21 796	21 611	22 209	22 886

Utgiftsområdet omfattar polisen, åklagarväsendet, domstolsväsendet, rättshjälpen, kriminalvården, exekutionsväsendet, Brottsförebyggande rådet, Brottsförmyndigheten, Rättsmedicinalverket och Gentekniknämnden. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 21 miljarder kronor, varav polisväsendet svarar för 11,5 miljarder kronor.

Utgiftsområdet tillförs nu, utöver de höjningar som beslutades föregående år, ytterligare 200 miljoner kronor för år 1999, 250 miljoner kronor för år 2000 och 300 miljoner kronor för år 2001. De nya medlen skall bl.a. användas för att säkerställa närpolisreformen och kampen mot vardagsbrottsligheten samt för att förstärka ekobrottsbekämpningen.

En utgångspunkt för beräkningen är att det pågående arbetet med effektivisering och modernisering av rättsväsendet intensifieras.

Vid beräkningen av ramen för utgiftsområdet har även beaktats en överföring till utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner på 12 miljoner kronor år 1999 och på 7,5 miljoner kronor fr.o.m. år 2000. Överföringen är föranledd av att regeringen i proposition 1997/98:7 Vårdnad, boende och umgänge lämnar förslag som innebär att kommunerna i ökad utsträckning skall hjälpa föräldrar att träffa avtal om vårdnad, boende och umgänge. Förslagen förväntas medföra minskade kostnader för domstolarna samtidigt som kommunernas kostnader ökar.

Utgiftsområde 5: Utrikesförvaltning och internationell samverkan

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
2 476	2 802	2 949	2 947	3 003

Utgiftsområdet omfattar i huvudsak utrikesförvaltningen, dvs. Utrikesdepartementet och de 102 utlandsmyndigheterna, bidrag till vissa internationella organisationer, nedrustnings- och säkerhetspolitiska frågor, handelspolitik, information om Sverige i utlandet samt Europainformation. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 2,8 miljarder kronor, varav anslaget till utrikesförvaltningen uppgår till 1,7 miljarder kronor och bidragen till internationella organisationer till 0,9 miljarder kronor.

Utgiftsområdet tillförs 18,5 miljoner kronor år 1999 och 17,5 miljoner kronor år 2000 och 2001 med anledning av regeringens satsning på europafrå-

gor, bl.a. för att öka kunskapen om Europapolitiken och dess möjligheter (avsnitt 1.5.5). Ansvaret för regeringens verksamhetsbidrag till Föreningen Norden överförs fr.o.m. 1999 från utgiftsområde 17 till utgiftsområde 5.

Utgiftsområde 6: Totalförsvaret

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
40 978	42 567	44 267	45 682	45 714

Utgiftsområdet omfattar verksamheter inom det militära och det civila försvaret, Kustbevakningen, nämnder samt stödverksamhet till det militära och det civila försvaret. I utgiftsområdet ingår även den internationella fredsfrämjande verksamhet som genomförs med svensk militär trupp utomlands. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 41,2 miljarder kronor, varav 37,2 miljarder kronor till det militära försvaret, 2,6 miljarder kronor till det civila försvaret och 1,4 miljarder kronor till övrig verksamhet.

Regeringen har lämnat två propositioner till riksdagen avseende myndigheten Försvarsmakten, den 12 mars 1998 och den 19 mars 1998. Den förstnämnda propositionen (1997/98:83) behandlar förslag till förändrad styrning av Försvarsmakten. I den andra propositionen (1997/98:84) ges förslag till åtgärder för att komma till rätta med den ekonomiska obalansen inom Försvarsmakten. I denna proposition konstaterar regeringen att extraordinära åtgärder fordras för att bringa ordning i Försvarsmaktens ekonomi och planering.

Regeringen har i proposition 1997/98:83 föreslagit att den säkerhetspolitiska kontrollstationen flyttas fram från år 1998 till år 1999. Regeringen har meddelat riksdagen att den i anslutning till kontrollstationen bland annat avser att ta upp frågan angående det säkerhetspolitiska läget, den långsiktiga anpassningsförmågan och omprövning av systemet med teknikfaktor.

Utgiftsområde 7: Internationellt bistånd

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
12 139	12 292	12 002	13 020	13 866

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna internationellt utvecklingssamarbete samt samarbete med Central- och Östeuropa. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 11,4 miljarder kronor, varav ca 10,6 miljarder kronor till utvecklingssamarbete med u-länder och ca 0,8 miljarder kronor till samarbete med Central- och Östeuropa.

Den totala biståndsramen (inklusive. utgifter som redovisas under andra utgiftsområden) beräknas till ca 12,4 miljarder kronor motsvarande 0,70 procent av bruttonationalinkomsten (BNI). Regeringen har i sin beräkning av ramen utgått från att biståndsramen även för år 1999 skall uppgå till 0,70 procent av BNI för att år 2000 ökas till 0,72 procent av BNI och år 2001 ökas ytterligare till att motsvara 0,73 procent av BNI.

Inom biståndsramen redovisas vissa asylkostnader, medel för EU:s gemensamma bistånd samt vissa administrationskostnader. Dessa s.k. avräkningar minskar år 1999 med ca 152 miljoner kronor, vilket innebär att bidrag till andra utvecklingsändamål kan öka med samma belopp. Avräkningens storlek för åren 2000 och 2001 beräknas utifrån vid budgeteringstillfället tillgängligt prognosunderlag.

Regeringen har, efter en utvärdering, i proposition 1997/98:70 Att utveckla ett grannlandssamarbete, lämnat förslag till ett nytt treårigt program för samarbetet med Central- och Östeuropa för åren 1999 till 2001. Regeringen bedömer att samarbetet kommer att fortsätta och har därför beräknat 800 miljoner kronor årligen för åren 1999 till 2001. Insatsen utgör en del av regeringens prioriterade områden för 2000-talet. Utöver dessa medel avsätts inom utgiftsområde 24 Näringsliv, 200 miljoner kronor årligen för näringslivsinsatser inom Östersjöregionen.

Utgiftsområde 8: Invandrare och flyktingar

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
3 583	4 374	4 389	4 228	4 467

Utgiftsområdet omfattar statlig migrations- och integrationspolitik. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 3,9 miljarder kronor, varav 1,8 miljarder kronor till migrationspolitiken och 2,1 miljarder kronor till integrationspolitiken. Ett sammanhållet arbete pågår för att effektivisera samverkan mellan berörda myndigheter vid handläggningen av ansökningar om uppehållstillstånd och visering, bl.a. som en förberedelse inför Sveriges deltagande i Schengensamarbetet.

Fler skyddsbehövande med anhöriga får nu uppehållstillstånd och tas emot i kommunerna än vad som antogs i budgetpropositionen för år 1998. Ökningen tog fart hösten 1997 och bedöms kulminera innevarande budgetår. De medel som anslagits till statlig ersättning till kommunerna för flyktingmottagande år 1998 kommer därför sannolikt inte att räcka till. Utgifterna bestäms till stor del av utflyttningsstakten till kommunerna. Regeringen avser att avvakta utfallet första halvåret 1998 för att sedan återkomma till riksdagen i frågan i samband med budgetpropositionen.

Även åren 1999 och 2000 kommer att innebära ökade statliga ersättningar för kommunernas flyktingmottagande jämfört med antagandena i den senaste budgetpropositionen.

Vidare föreslår regeringen att utgiftsområdesramen utökas med 128 miljoner kronor år 1999, 128 miljoner kronor år 2000 samt 578 miljoner kronor år 2001 med anledning av den treårssatsning som genomförs inom ramen för framtidssatsningen "Ett Sverige för alla" som redovisas i avsnitt 1.5.6.

Utgiftsområde 9: Hälsovård, sjukvård och social omsorg

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
24 218	22 873	24 326	25 911	26 397

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna hälsovård, sjukvård och social omsorg. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 22,5 miljarder kronor, varav ca 16,4 miljarder kronor avser hälsovård och sjukvård, 5,0 miljarder kronor omsorg om äldre och personer med funktionshinder och 0,7 miljarder kronor åtgärder för barn, socialt behandlingsarbete samt alkohol- och narkotikapolitik.

Statens utgifter för utgiftsområdet utgör en mindre del av de samlade offentliga utgifterna för hälso- och sjukvård och social omsorg. Huvudmannskapet för dessa verksamheter ligger huvudsakligen hos kommuner och landsting. Statens stöd till den kommunala sektorn utgår främst från utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner.

Regeringen har i beräkningen av den ekonomiska ramen för utgiftsområdet utgått från att tidigare beslutade besparingar genomförs inom utgiftsområdet. Regeringen har genom särskilda ägardirektiv ålagt Apoteket AB att genomföra kostnadsminskningar om minst 300 miljoner kronor under år 1998 och 100 miljoner kronor under år 1999.

Regeringen överlämnade nyligen till riksdagen proposition 1997/98:112 Reformerat tandvårdsstöd. Förslagen i propositionen innebär en förändrad inriktning av tandvårdsförsäkringen fr.o.m. den 1 januari 1999. Propositionen medför också en årlig ökning av kostnadsramen för tandvård fr.o.m. år 1999 med 500 miljoner kronor i förhållande till vad som angavs i budgetpropositionen för år 1998. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag kommer den totala utgiftsramen för tandvårdsförsäkringen att uppgå till totalt 1 900 miljoner kronor från år 1999.

Regeringen har även beslutat överlämna proposition 1997/98:113 Nationell handlingsplan för äldrepolitiken till riksdagen. Syftet är att lägga fast mål och riktlinjer för en långsiktig äldrepolitik samt att ge förslag till åtgärder inom vissa angelägna områden,

främst avseende äldreomsorgen. Regeringen föreslår därför att äldreomsorgen m.m. tillförs 300 miljoner kronor år 1999, varav 50 miljoner kronor omfördelas inom ram. För perioden 2000 till 2001 tillförs 300 miljoner kronor per år. Regeringen föreslår även att ett tillfälligt bidrag till äldreboende införs under åren 1998 och 1999.

Vid sidan av dessa resursinsatser lämnar regeringen även förslag om en nivåhöjning av det generella statsbidraget till kommuner och landsting (se avsnitt 7.4). Resurstillskottet förbättrar förutsättningarna för att bl.a. leva upp till förslagen och riktlinjerna inom äldreomsorgen och även minska väntetiderna inom sjukvården.

Utgiftsområde 10: Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
35 591	37 554	43 749	44 777	45 425

Utgiftsområdet omfattar socialförsäkringsförmåner som lämnas vid ohälsa. Förmåner ges i form av dag-ersättningar såsom sjukpenning, rehabiliteringsersättning, närståendepenning samt vissa yrkesskadeersättningar. Därutöver redovisas ersättningar för folkpension och pensionstillskott i form av förtidspension och handikappersättning. Utgiftsområdet omfattar även administrationskostnaderna för socialförsäkringen, dvs. Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. Fr.o.m. år 1999 redovisas även förmåner under arbetsskadeersättning inom utgiftsområdet.

För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 37,2 miljarder kronor, varav 4,9 miljarder kronor avser socialförsäkringens administration. ATP i form av förtidspension samt utgifterna för arbetsskadeersättning redovisas vid sidan av statsbudgeten.

I beräkningen av utgiftsområdets ram för år 1999 och framåt har arbetsskadeersättningens avveckling beaktats (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153 och prop. 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension, m.m.). Arbetsskadeersättning, som omfattar anställda, uppdragstagare och egenföretagare, ger ersättning för inkomstbortfall till den som drabbas av skada i sitt arbete. De totala utgifterna för arbetsskadeersättning uppgår enligt statsbudgeten till ca 6 miljarder kronor för år 1998. En utförlig redovisning finns i avsnitt 4.7.

Regeringen har vid sin beräkning av den ekonomiska ramen för utgiftsområdet utgått ifrån att tidigare beslutade besparingar inom utgiftsområdet genomförs.

Utgiftsområdesramen har justerats med anledning av förslaget om höjningen av det reducerade basbe-

loppet (se även utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt avsnitt 4.8).

Socialförsäkringsadministrationen förstärks år 1999 genom att 225 miljoner kronor tillfälligt tillförs Riksförsäkringsverket och de allmänna försäkringskassorna. De tillförda medlen har tidigare avsatts under anslaget Sjukpenning och rehabilitering m.m. Förändringen påverkar inte utgiftsområdesramen.

Regeringen har i proposition 1996/97:63 Samverkan, socialförsäkringens ersättningsnivåer och administration, m.m. redovisat det särskilda behov av arbetsmarknadsåtgärder som föreligger för gruppen tre fjärdedels förtidspensionärer som står till arbetsmarknadens förfogande. Försäkringskassan avses få ansvaret för att i samverkan med arbetsförmedling och arbetsmarknadsinstitut, Samhall AB eller annan aktör hjälpa gruppen till en varaktig sysselsättningslösning. I första hand bör personer i denna grupp prövas mot den ordinarie arbetsmarknaden, eventuellt med hjälp av lönebidrag. Om någon annan lösning inte kan hittas skall en plats i Samhall AB garanteras. Regeringen avser att återkomma med förslag i budgetpropositionen för 1999. Nya regler beräknas kunna träda i kraft den 1 januari 1999. Åtgärderna bedöms inte föranleda någon ramhöjning.

Utgiftsområde 11: Ekonomisk trygghet vid ålderdom

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
63 134	62 560	62 708	63 239	63 837

Utgiftsområdet omfattar folkpension och pensionstillskott i form av ålderspension, efterlevandepension till vuxna, bostadstillägg till pensionärer samt särskilt pensionstillägg.

För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 62,7 miljarder kronor. Därav svarar ålderspensioner för ca 52 miljarder kronor. ATP i form av ålderspension och efterlevandepensioner till vuxna finansieras vid sidan av statsbudgeten år 1998.

Utgifterna för delpensionsförsäkringen kommer fortsättningsvis att redovisas under utgiftsområdet (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98: SfU8, rskr. 1997/98:153 och prop. 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension m.m.). En utförlig redovisning finns i avsnitt 4.7.

Delpension beviljas försäkrad mellan 61 och 64 år som minskat sin arbetstid med minst fem timmar och högst tio timmar per vecka. Den 1 juli 1994 gjordes inskränkningar i rätten till delpension. Förändringarna har inneburit en kraftig minskning av antalet nybeviljade delpensioner. I samband med att ålderspension enligt de reformerade reglerna kommer att börja utbetalas fr.o.m. år 2001 skall inga nya delpensioner beviljas. De totala utgifterna för delpensionsförsäk-

ringen uppgår enligt statsbudgeten för år 1998 till ca 600 miljoner kronor.

Basbeloppet har sedan år 1993 reducerats med två procent vid beräkningen av pensioner. Regeringen föreslår nu att pensionerna för år 1999 beräknas utifrån ett basbelopp som reduceras med en procent och att pensionerna för år 2000 och framåt beräknas utifrån ett icke reducerat basbelopp (se avsnitt 4.6). Höjningen av det reducerade basbeloppet påverkar ålders-, efterlevande-, barn- och förtidspensionsanslagen i form av både ATP och folkpension. Kostnaden för höjningen av det reducerade basbeloppet delas upp mellan utgiftsområdena 10, 11 och 12, samt socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten. Som ett led i arbetet med saneringen av statens finanser, i enlighet med den ekonomiskpolitiska propositionen (prop. 1994/95:25), begränsades uppräkningsen av basbeloppet från och med år 1995. Storleken av uppräkningsen knöts till storleken av statens budgetunderskott. Då underskottet understeg 50 miljarder kronor skulle basbeloppet enligt de fastlagda principerna räknas upp med hela prisförändringen. Uppskrivningen av basbeloppet för år 1999 beror enligt dessa principer på utfallet för budgetåret 1997. Eftersom budgetunderskottet för år 1997 understeg 50 miljarder kronor föreslår nu regeringen att basbeloppet för år 1999 och tills vidare räknas upp med den fulla prisförändringen (se avsnitt 4.6).

I beräkningen av utgiftsområdets ram har regeringen beaktat samtliga dessa förändringar.

Utgiftsområde 12: Ekonomisk trygghet för familjer och barn

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
32 602	35 605	34 780	35 503	36 287

Utgiftsområdet omfattar statens ekonomiska stöd till barnfamiljer (förutom bostadsbidraget som återfinns under utgiftsområde 18 och studiebidragen som återfinns under utgiftsområde 15). Stödet utgörs av allmänna barnbidrag, föräldraförsäkring inklusive havandeskapspenning, underhållsstöd, bidrag till kostnader för internationella adoptioner, folkpension i form av barnpension och vårdbidrag till handikappade barn. ATP i form av barnpension finansieras vid sidan av statsbudgeten.

För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 35,8 miljarder kronor.

Riksdagen har vid behandlingen av budgetpropositionen för 1998 givit tillkänna att regeringen i den kommande ekonomiska vårpropositionen bör återkomma till riksdagen med förslag till ändrade regler för inkomstprövning i underhållsstödssystemet (1997/98:SfU1). Utskottet anser att ett införande av bestämmelser i underhållsstödet som bygger på de

principer som gäller i studiemedelssystemet, i många fall skulle innebära att de som drabbats av inkomstminskningar skulle kunna få återbetalningsskyldigheten fastställd till ett belopp som i större utsträckning motsvarar deras betalningsförmåga.

En särskild arbetsgrupp inom Regeringskansliet skall under våren 1998 analysera regler och det ekonomiska utfallet för underhållsstödssystemet. Gruppen skall ta hänsyn till de förslag om ändrade regler för inkomstprövning som lämnats av riksdagen och Riksförsäkringsverket och samtidigt pröva om andra förslag till regeländringar skall utarbetas. Regeringen avser att i samband med budgetpropositionen för 1999 ta ställning till behov av förändringar i systemet för underhållsstödet.

Utgiftsområde 13: Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
40 920	37 485	31 149	24 531	21 696

Utgiftsområdet omfattar bidrag till arbetslöshetsersättning och till lönegarantiersättning. Inom utgiftsområdet finansieras ersättning till deltagare i offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa, resursarbete, tillfällig avgångsersättning, generationsväxling och den s.k. aktivare användningen av arbetslöshetsersättningen. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till sammanlagt 42,7 miljarder kronor, varav 40,7 miljarder kronor utgörs av bidrag till arbetslöshetsersättning och åtgärderna ovan och drygt 2 miljarder kronor utgörs av bidrag till lönegarantiersättning.

Konjunkturuppgången sedan andra halvåret 1997 i kombination med regeringens utbildningssatsning har medfört att arbetslösheten sjunkit i snabb takt, vilket minskar belastningen på utgiftsområdet.

Regeringen överväger när åtgärden offentligt tillfälligt arbete skall avvecklas och återkommer med besked i budgetpropositionen.

Genom riksdagens beslut med anledning av proposition om en allmän och sammanhållen arbetslöshetsförsäkring (prop. 1996/97:107, bet. 1996/97:AU13, rskr. 1996/97:236) lades grunden för en långsiktigt stabil arbetslöshetsförsäkring. I vissa av frågorna som berördes i propositionen avsåg regeringen att återkomma till riksdagen. Regeringen har beslutat om direktiv till en utredning kring frågan om deltidbegränsningen. Vidare har regeringen tillsatt en arbetsgrupp som skall utreda frågan om en indexering av dagpenningbeloppets högsta och lägsta nivå.

Eftersom arbetslöshetsförsäkringen skall vara en omställningsförsäkring har den stor betydelse för arbetsmarknadens funktionssätt, inte minst i en uppåtgående konjunktur. Regeringen avser att under bud-

getåret 1999 fortsätta insatserna för att stärka arbetsförmedlingarnas kontrollfunktion och Arbetsmarknadsstyrelsens tillsyn av arbetslöshetskassornas verksamhet. Detta skall bl.a. ske genom en intensifierad uppföljning av de riktlinjer för arbetsförmedlingens kontrollfunktion som AMV på regeringens uppdrag utarbetat.

Regeringen står fast vid målet om att den öppna arbetslösheten skall halveras till 4 procent vid sekelskiftet och att målet därefter är full sysselsättning. Regeringens bedömning är att arbetslösheten nu kommer att minska i en snabbare takt än vad som angavs i budgetpropositionen för budgetåret 1998. Detta medför en lägre belastning på anslaget för arbetslöshetsersättning jämfört med de tidigare preliminärt beräknade anslagsbeloppen under utgiftsområdet för budgetåren 1999 och 2000.

Vidare kommer belastningen på anslaget för lönegarantiersättning att minska då den återstående skulden för lönegarantifonden i Riksgäldskontoret avvecklas vid utgången av år 1998. Förändringen innebär att räntor och amorteringar för skulden lyfts av anslaget för lönegarantiersättning och att endast utgifter för lönegarantiersättning belastar anslaget fr.o.m. budgetåret 1999. Denna tekniska justering innebär att anslagsnivån för budgetåret 1999 sänks med 1 013 miljoner kronor i förhållande till tidigare beräknat anslagsbelopp för budgetåret 1999. Den tekniska justeringen påverkar inte rätten till lönegarantiersättning och således inte heller de förväntade utgifterna för lönegarantiersättningar.

Utgiftsområde 14: Arbetsmarknad och arbetsliv

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
50 005	49 338	48 524	48 919	47 308

Utgiftsområdet omfattar till största delen verksamheterna arbetsmarknadspolitiska åtgärder, arbetslivsfrågor och Arbetsmarknadsverkets förvaltningskostnader. Vidare ingår tillsynsmyndigheter och forskningsmyndigheter inom arbetslivsområdet, Samhall AB:s verksamhet, Arbetsdomstolen, Institutet för arbetsmarknadspolitisk utvärdering m.fl. myndigheter. Under utgiftsområdet återfinns också frågor om arbetsorganisation och kompetensutveckling m.m. samt utgifter för jämställdhetspolitiska åtgärder och för statliga arbetsgivarfrågor. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 47,5 miljarder kronor, varav utgifterna för konjunkturberoende arbetsmarknadspolitiska åtgärder svarar för ca 21 miljarder kronor.

I syfte att motverka flaskhalsar på arbetsmarknaden och förstärka arbetsförmedlingarnas arbete med företagskontakter kommer regeringen i budgetpro-

positionen att föreslå riksdagen att de tillfälliga personalförstärkningarna vid arbetsförmedlingar och arbetsmarknadsinstitut om sammanlagt 850 miljoner kronor som disponeras av AMV under innevarande budgetår bibehålls även under år 1999. Regeringen överväger vidare att i budgetpropositionen föreslå riksdagen en satsning på IT-utbildning inom den offentliga sektorn. Statskontoret och AMV kommer att ges i uppdrag att kartlägga behovet av IT-utbildning inom offentlig sektor, inventera pågående insatser samt ge förslag till ytterligare insatser. Syftet är att stärka IT-kunskapen inom sektorn samt att främja en jämn könsfördelning inom IT-området. Den yrkesinriktade arbetsmarknadsutbildningen spelar också en viktig roll för möjligheterna att motverka flaskhalsar och bristyrken inom såväl offentlig som privat sektor.

Regeringen har vidare för avsikt att i budgetpropositionen föreslå förenklingar av reglerna för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna samt ett enhetligt och utökat försäkringsskydd för deltagarna i åtgärderna. I detta sammanhang kommer arbetsplatsintroduktion och arbetslivsutveckling föreslås ersättas med en ny praktikåtgärd.

Resursarbete ingår under budgetåret 1998 i AMV:s mål för omfattningen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna och fr.o.m. den 1 juli 1998 föreslås finansieringen ske inom utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Resursarbete infördes den 1 juli 1997 som en försöksverksamhet, vilken skulle pågå till utgången av år 1998. Regeringen avser att i budgetpropositionen föreslå att resursarbete får beviljas även under år 1999 bl.a. eftersom åtgärden kan vara lämplig för deltidsarbetslösa i den offentliga sektorn. Åtgärden kan också bidra till att förbättra kvaliteten inom vård och omsorg. Regeringen vill emellertid betona betydelsen av att möjligheten till utökad arbetstid för deltidsarbetslösa noga prövas innan resursarbete inrättas på en arbetsplats. Regeringen avser dock föreslå att anvisningarna till resursarbete inte får löpa längre än till den 31 december 1999. Utfasningen av resursarbete sker mot bakgrund av den positiva utvecklingen på arbetsmarknaden och kommunsektorns förbättrade ekonomi bl.a. till följd av de resurstillskott som regeringen anvisat.

Kommittén för utvärdering av avregleringen av arbetsförmedlingsmonopolet har lämnat ett slutbetänkande, Personaluthyrning (SOU 1997:58). I betänkandet föreslås bl.a. införande av ny lagstiftning på området. Regeringen är dock inte beredd att tillstyrka utredningens förslag mot bakgrund av att frivillig auktorisation och kollektivavtal alltmer utnyttjas inom branschen. Regeringen avser dock att noggrant följa utvecklingen och vid behov föreslå ny lagstiftning kring detta. Förslag rörande företagshälsovården har presenterats av en arbetsgrupp under Arbetsmarknadsdepartementet (Ds 1998:17). Rapporten remissbehandlas för närvarande.

Samhallkoncernen har redovisat negativa ekonomiska resultat de två senaste åren. Enligt Samhalls beräkningar riskerar koncernen ekonomiska underskott även kommande år. Regeringen ser allvarligt på detta. Regeringskansliet inleder därför ett arbete för att dels analysera Samhalls ekonomi, dels se över mål, styrning och finansiering av Samhalls verksamhet. Resultatet av analysarbetet skall ligga till grund för ställningstagande i budgetpropositionen för år 1999.

Regeringen avser att senare i höst som ett led i en satsning på insatser för arbetshandikappade återkomma med ytterligare förslag om att förbättra situationen för de arbetshandikappade på arbetsmarknaden.

Regeringen lämnar senare en skrivelse till riksdagen med en redovisning av den översyn av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ur ett jämställdhetsperspektiv som Riksrevisionsverket genomfört på uppdrag av regeringen.

Utgiftsområde 15: Studiestöd

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
15 983	21 268	21 863	22 951	24 420

Utgiftsområdet omfattar statens utgifter för studiefinansiering för studier på gymnasienivå, vuxenstudier samt högskolestudier. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 22 miljarder kronor, varav 2 miljarder kronor avser studiehjälp till gymnasieungdomar, 9,3 miljarder kronor avser vuxenstudiestöd och 9,9 miljarder kronor avser studiemedel.

För år 1999 beräknar regeringen att ramen för utgiftsområdet minskar med 494 miljoner kronor beroende på tidigare beslutade besparingar inom utbildningsområdet. Besparingen tas ut på anslaget för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (SVUXA). Ramen ökas med 89 miljoner kronor till följd av att vissa tidigare beslutade besparingar på utgiftsområde 15 i stället tas ut inom utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning.

Regeringen föreslår på tilläggsbudget att arbetslösa som nu studerar med det särskilda utbildningsbidraget skall ges möjlighet att fortsätta studera med samma bidrag ett andra år under hösten 1998 och våren 1999. De arbetslösa som påbörjar sina studier med särskilt utbildningsbidrag hösten 1998 och som fortsätter sina studier ett andra år hösten 1999 har förtur till SVUXA. Regeringen föreslår dessutom att SVUXA på gymnasienivå bör kunna ges under fyra terminer. Regeringen har beräknat att förslagen ryms inom utgiftsområdets ramar.

Regeringen föreslår en förlängning och utökning av försöksverksamheten med den kvalificerade yr-

kesutbildningen till år 2001, vilket medför vissa omfördelningar mellan utgiftsområdena 15 och 16. Regeringen har också avsatt resurser för ytterligare förstärkningar inom högskolesektorn och har även beräknat medel för detta inom studiestödsområdet.

Under innevarande läsår (1997/98) finns det möjlighet för ungdomar under 20 år att få stipendier på 10 000 kronor. Stipendier utbetalas till dem som med godkänt resultat genomgått ett basår med inriktning mot naturvetenskap och teknik. Regeringen anser att det är viktigt att ungdomar, som har avslutat gymnasieskolan och vill skaffa sig särskild behörighet för naturvetenskaplig eller teknisk utbildning även fortsättningsvis ges möjlighet att få stipendier när de genomgått basåret. Regeringen beräknar därför medel för 1 000 basårsstipendier motsvarande 10 miljoner kronor per år för perioden 1999 till 2001 under utgiftsområdet.

Utgiftsområde 16: Utbildning och universitetsforskning

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
25 122	27 622	29 245	30 457	32 199

Utgiftsområdet omfattar utgifter för barnomsorg, skola, vuxenutbildning, högskoleutbildning samt universitetsforskning. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till ca 27 miljarder kronor, varav 5,2 miljarder kronor avser barnomsorg, skola och vuxenutbildning, 19,2 miljarder kronor avser utbildning och forskning vid universitet och högskolor samt ca 2,2 miljarder kronor avser forskning.

För år 1999 beräknar regeringen att utgiftsramen ökas med 494 miljoner kronor till följd av att en del av en tidigare beslutad besparing om 1 060 miljoner kronor i stället tas ut under utgiftsområde 15 studiestöd. Resterande del av besparingen, 566 miljoner kronor, ligger kvar inom utgiftsområde 16 och tas för år 1999 ut genom anslagsminskningar som till huvuddelen kompenseras genom att anslagssparande från budgetåren 1995/96 och 1997 utnyttjas.

Regeringen presenterar i avsnittet Kunskap och kompetens (1.5.1) ett tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. Bland annat kommer krav på kvalitetsförbättringar, dvs. bättre målpuppfyllelse, att ställas. I beräkningen av utgiftsområdesramen ingår 110 miljoner kronor per år för dessa åtgärder åren 1999 till 2001. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med förslag på de punkter som kräver riksdagens beslut.

Det nya tekniska programmet, som aviserades i utvecklingsplanen för förskola, skola och vuxenutbildning (skr. 1996/97:112) och som bl.a. syftar till att skapa nya former för samarbete med arbetslivet,

bör introduceras i form av ett antal pilotprojekt. Det bör ankomma på regeringen att med stöd av bemyndigandet i 15 kap. 4 § skollagen (1985:1100) meddela föreskrifter om sådan försöksverksamhet.

Inom ramen för regeringens IT-satsning (avsnitt 1.5.2) skall ett IT-program för skolan läggas fram. För dessa åtgärder beräknas sammanlagt 1 500 miljoner kronor under perioden 1999 till 2001. Regeringen aviserar i avsnittet Ett Sverige för alla (1.5.6) sin avsikt att förelägga riksdagen en storstadspolitisk proposition under våren. För att stärka kunskaperna i svenska språket i områden med hög andel invandrare avsätts vissa resurser fr.o.m. år 1999.

Den flexibla organisationsform som försöksverksamheten med kvalificerad yrkesutbildning (KY) innebär, och den nära koppling som utbildningarna har till arbetslivet, gör att KY snabbt kan svara mot arbetsmarknadens efterfrågan på arbetskraft. Regeringen föreslår att försöksverksamheten förlängs till och med år 2001. Regeringens utgångspunkt är att försöksverksamheten efter år 2001 ska övergå i reguljär verksamhet. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i denna fråga senast under våren år 2000. Vidare föreslår regeringen att försöksverksamheten utökas från 8 800 platser till 12 000 platser fr.o.m. år 1999. Regeringen har också för avsikt att föreslå regelförändringar som gör att kommittén för kvalificerad yrkesutbildning, som leder försöksverksamheten, kan koncentrera platsfördelningen till yrkesområden med påtalad brist på arbetskraft.

Regeringen avser att senare återkomma till fördelningen av de nya högskoleplatserna för år 2000 m.m. Regeringen har också avsatt resurser för ytterligare förstärkningar inom högskolesektorn.

Regeringen avser att föreslå att Centrala studie-stödsnämnden (CSN) tillförs 75 miljoner kronor år 1999 genom omprioriteringar inom utgiftsområde 16. Inom återbetalningsverksamheten avser regeringen att höja expeditionsavgiften fr.o.m. den 1 juli 1998. Detta beräknas ge ett tillskott med 20 miljoner kronor under år 1999.

De satsningar på forskning som gjordes vid vissa mindre och medelstora högskolor år 1998 kommer att föreslås finansieras varaktigt genom omprioriteringar inom utgiftsområdet. Vidare kommer de ytterligare åtgärder för år 1999 som angivits i planeringsförutsättningarna i budgetpropositionen för år 1998 att finansieras på motsvarande sätt. Regeringen avser också att föreslå att tidigare beslutade besparingar om sammanlagt 89 miljoner kronor inom studiestödet skall tas ut inom utgiftsområde 16.

Vidare kommer regeringen att föreslå att resurserna för universitetsdatanätet SUNET förstärks genom tillskott på 40 miljoner kronor år 2000 och 90 miljoner kronor år 2001 samt genom omprioriteringar.

Utgiftsområde 17: Kultur, medier, trossamfund och fritid

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
7 179	7 443	7 499	7 640	7 782

Utgiftsområdet omfattar konstarnas, dvs. frågor om teater, dans, musik, bibliotek, litteratur, kulturtidskrifter, bild och form, konsthantverk, ersättningsar och bidrag till konstnärer samt film. Vidare ingår kulturarvet dvs. frågor om arkiv, kulturmiljö, arkitektur och design samt museer och utställningar. Utgiftsområdet omfattar även delar av medieområdet, kultur- och medieforskning, stöd till trossamfund och folkbildningen. Folkbildningsfrågor omfattar bl.a. bidrag till folkhögskolorna och studieförbunden, bidrag till kontaktutbildningen samt vissa handikappåtgärder inom folkbildningen. Utgiftsområdet omfattar slutligen även ungdomsfrågor samt folkrörelse- och idrottsfrågor. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 7,3 miljarder kronor, varav 4,2 miljarder kronor hänför sig till kulturområdet.

Regeringen har i beräkningen av ramen för utgiftsområdet utgått från att riksdagen godkänner regeringens förslag att utgiftsområdet engångsvis ökar med 15 miljoner kronor år 1999 och 7,5 miljoner kronor år 2000 för insatser i syfte att förbättra konstnärernas villkor i enlighet med propositionen om konstnärernas villkor (prop. 1997/98:87). Vidare beräknas ramen öka med 10 miljoner kronor årligen under åren 1999 till 2001 för insatser inom ramen för regeringens IT-satsning (avsnitt 1.5.2).

I avvaktan på införandet av ett beslutat vinstdelningssystem från AB Svenska Spel avser regeringen i budgetpropositionen föreslå att bidraget från Svenska Spel ökar under år 1999. Därmed möjliggörs bl.a. en talangsatsning inom idrotten.

Från år 1999 tillförs utgiftsområdet 40 miljoner kronor för att förstärka studieförbundens och folkhögskolornas möjligheter att möta framtidens behov av kunskaper, social kompetens och förmåga att fungera i och bidra till ett demokratiskt samhälle. Slutligen har ansvaret för regeringens verksamhetsbidrag till Föreningen Norden övergått från Kulturdepartementet till Utrikesdepartementet, vilket innebär en överföring av 7,1 miljoner kronor från utgiftsområde 17 till utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan fr.o.m. år 1999.

Utgiftsområde 18: Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
30 891	22 164	19 501	16 643	13 595

Utgiftsområdet omfattar plan-, bygg- och bostadsväsendet, geotekniska frågor, länsstyrelserna och regionala självstyrelseorgan, lantmäteriverksamhet m.m. samt stöd till ekologisk omställning och utveckling. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 22,8 miljarder kronor, varav plan-, bygg- och bostadsväsendet svarar för 19,9 miljarder kronor (inkl. räntebidrag och bostadsbidrag), länsstyrelserna m.m. 1,7 miljarder kronor och stöd till ekologisk omställning och utveckling 0,8 miljarder kronor.

Regeringen bereder för närvarande frågan om hur statens medverkan i plan-, bygg- och bostadsforskningen skall utformas i fortsättningen. Inriktningen är att koncentrera statens insatser till områden som bedöms särskilt angelägna i ett framtidsperspektiv och att reducera resurserna till byggforskningen i dess nuvarande former. Regeringen avser att återkomma till riksdagen i en proposition om byggfrågor senare under våren.

Omstruktureringsarbetet inom lantmäteriverksamheten fullföljs. Regeringen avser att i budgetpropositionen för år 1999 redovisa för riksdagen hur arbetet fortskrider och vilka insatser som har gjorts.

Resurser motsvarande 490 miljoner kronor beräknas tillföras utgiftsområdet för år 1999 för åtgärder med anledning av förslag i proposition Bostadspolitik för hållbar utveckling (1997/98:119). Ramen höjs för samma ändamål med 530 miljoner kronor år 2000 och 200 miljoner kronor år 2001.

Länsstyrelserna beräknas tillföras medel för förstärkt miljötillsyn och tillkommande uppgifter till följd av miljöbalken fr.o.m. år 1999.

Inom ramen för regeringens IT-satsning (avsnitt 1.5.2) har medel avsatts för att stimulera en ökad användning av geografiska informationssystem (GIS) inom den offentliga sektorn. Programmet omfattar åren 1999 till 2001. Ramen för utgiftsområdet har för detta ändamål räknats upp med 10 miljoner kronor år 1999, 9 miljoner kronor år 2000 och 9 miljoner kronor år 2001.

Ett trettiotal kommuner får under våren 1998 statsbidrag inom ramen för regeringens satsningar på lokala investeringsprogram. De insatser som ges stöd bedöms medföra påtagliga effekter på miljön och dessutom leda till nya arbetstillfällen, framför allt i bygg- och anläggningssektorn. Resurser motsvarande 2 000 miljoner kronor beräknas tillföras utgiftsområdet år 2001 för en utsökning av det lokala investeringsprogrammet.

Utgiftsområde 19: Regional utjämning och utveckling

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
2 940	4 111	3 501	3 154	3 351

Utgiftsområdet omfattar främst utgifter för olika former av företagsstöd, medel för medfinansiering av EG:s strukturfondsprogram samt medel från EG:s regionalfond. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 3,6 miljarder kronor, varav 1,6 miljarder kronor avser anslaget för regionalpolitiska åtgärder, 1,1 miljarder kronor avser företagsstöd som inte finansieras via förevarande anslag samt 0,7 miljarder kronor avser medel från EG:s regionalfond.

Regeringen föreslog i proposition 1997/98:62 Regional tillväxt för arbete och välfärd att stödformen regionalt utvecklingslån skall upphöra och kreditbehovet i stället tillgodoses genom bl.a. lån från Stiftelsen Norrlandsfonden. För detta ändamål kommer regeringen att föreslå att Norrlandsfonden får ett kapitaltillskott på 200 miljoner kronor år 1999. Kapitaltillskottet föreslås finansieras genom en permanent neddragning av anslaget för regionalpolitisk låneverksamhet.

Regeringen avser att i budgetproposition för 1999 återkomma med förslag till ett fullständigt bemyndigandesystem avseende anslaget för regionalpolitiska åtgärder.

Riksdagen beslutade år 1990 att stödformen nedsetta socialavgifter skall gälla t.o.m. år 2000 (prop. 1989/90:76, bet. 1989/90:AU13, rskr. 1989/90:346). I avvaktan på den utvärdering av stödformen som aviserades i budgetproposition för 1998 och i propositionen om regional tillväxt samt på fortsatta överläggningar med EG-kommissionen, beräknas anslaget till samma nivå för år 2001. Förutsättningen för att regeringen skall återkomma till riksdagen med förslag om förlängning är att utvärderingen på ett tydligt sätt kan belägga att stödformen har en högre effektivitet i jämförelse med andra regionalpolitiska stödformer.

Sedan Sverige blev medlem i EU redovisas återflödet från EG:s regionalfond inom utgiftsområdet. Strukturfonderna tillkom främst för att motverka de regionala obalanser som den inre marknaden medför. Det sammanlagda återflödet av medel för regionalpolitiskt inriktade åtgärder beräknas under perioden 1995 till 1999 uppgå till ca 6 miljarder kronor.

Utgiftsområde 20: Allmän miljö- och naturvård

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
1 609	1 792	1 286	1 289	1 310

Utgiftsområdet omfattar frågor rörande biologisk mångfald och naturvård, vatten- och luftvård, avfallsfrågor, bilavgasfrågor, miljöskydd, miljö- och kretslopps forskning, kemikaliekontroll, strålskydd och säkerhetsfrågor kopplade till kärnkraften samt internationellt miljösamarbete. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 1,2 miljarder kronor.

Arbetet med att ställa om Sverige till en hållbar utveckling bör fortsätta. De övergripande målen för ett ekologiskt hållbart samhälle är att skydda miljön och människors hälsa, att använda jordens resurser effektivt och att nå en tryggad försörjning.

Miljöhänsyn och resurshushållning integreras i alla sektorer i samhället. De olika samhällssektorerna bör därför ta ett ökat ansvar för miljöpåverkan och resursanvändning. Miljöproblem bör lösas på ett så kostnadseffektivt sätt som möjligt. Utgångspunkten bör vara att den som bedriver miljöstörande verksamhet också skall stå för kostnaden. Den av regeringen framlagda miljöbalken innebär att miljölagstiftningen samordnas och skärps. Införandet av miljöbalken innebär en både samlad, skärpt och breddad miljölagstiftning för en hållbar utveckling. De nya nationella miljö kvalitetsmålen som regeringen inom kort presenterar skall också ligga till grund för att fortsätta arbetet inom miljöområdet.

Ramen för utgiftsområdet förstärks för att dels upprätthålla och vidareutveckla baskompetens avseende organiska miljögifter samt utveckla system för indikatorer för uppföljning av de nya miljö målen m.m., dels bevara den biologiska mångfalden genom att avsätta ytterligare värdefulla naturområden som naturreservat, främst skogsområden. Härutöver beräknas att medel tillförs till den med näringslivet samfinansierade forskningen som bedrivs via stiftelsen Institutet för vatten- och luftvårdsforskning under åren 1999 och 2000.

Ramen för utgiftsområdet beräknas utökas med 101 miljoner kronor år 1999, 145 miljoner kronor år 2000 och 143 miljoner kronor år 2001.

Utgiftsområde 21: Energi

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
593	1 286	1 831	1 592	1 568

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna energiforskning och energiteknisk utveckling, investeringsbidrag till utbyggnad av el- och värmeproduktion samt ekonomiskt stöd för eleffektivisering och minskad elanvändning. Utgiftsområdet omfattar också ett program för energieffektivisering m.m. i bland annat Baltikum och Östeuropa, vilket utgör en viktig del av den svenska klimatpolitiken. För år 1998 uppgår de totala utgifterna för utgiftsområdet enligt statsbudgeten till 1,6 miljarder kronor.

Riksdagen har fastslagit riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272). I samband med beslutet tillstyrkte riksdagen inriktningen och omfattningen på ett i propositionen redovisat program för omställning av energisystemet om totalt drygt 9 miljarder kronor. Riksdagen har därefter beslutat om omställningsprogrammets finansiering och anvisat medel för de ingående verksamheterna för år 1998 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284 och prop. 1997/98:1 utgiftsområde 21, bet. 1997/98:NU2, rskr. 1997/98:133).

Det energipolitiska programmets huvudinriktning är en kraftfull långsiktig satsning på forskning, utveckling och demonstration av ny energiteknik. Målet är att under de närmaste 10-15 åren kraftigt öka el- och värmeproduktionen från förnybara energikällor och utveckla kommersiellt lönsam teknik för energieffektivisering. Myndighetsfunktionen inom energiområdet skall tydliggöras och förstärkas. Den 1 januari 1998 inrättades därför Statens energimyndighet.

Programmet omfattar även åtgärder som syftar till att på ett kostnadseffektivt sätt minska användningen av el för uppvärmning, utnyttja det befintliga elsystemet effektivare och öka tillförseln av el från förnybara energikällor. Särskilda åtgärder vidtas för att utveckla el- och värmeförsörjningen i Sydsverige. Fortsatta energipolitiska insatser på klimatområdet genomförs.

Utgiftsområde 22: Kommunikationer

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
24 459	24 802	26 044	26 652	25 590

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna investeringar i samt drift och underhåll av vägar och järnvägar. Utgiftsområdet omfattar även sjöfart, luftfart, post, telekommunikationer, forskning samt övergripande informationsteknikfrågor. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 24,1 miljarder kronor, varav ca 21,5 miljarder kronor till väg och järnväg.

Riksdagen har fastslagit riktlinjer för utveckling av transportinfrastrukturen (prop. 1996/97:53, bet. 1996/97:TU7, rskr. 1996/97:174).

Regeringen lämnade propositionen Transportpolitik för en hållbar utveckling (1997/98:56) till riksdagen i mars 1998. I propositionen betonas att transporterna syftar till att uppnå överordnade välfärdsmål och att transportsystemet måste ses som en helhet. Det övergripande målet föreslås vara att säkerställa en samhällsekonomiskt effektiv och långsiktigt hållbar transportförsörjning för medborgarna och näringslivet. De föreslagna reformerna i propositionen medför ingen ökning av utgiftsområdesramen.

I budgetpropositionen för 1998 redovisade regeringen sina bedömningar av konkurrenssituationen för den svenska sjöfartsnäringen. Regeringen utvecklade sin syn i en särskild skrivelse till Sveriges Redareförening den 6 november 1997. I skrivelsen anges att inriktningen av regeringens sjöfartspolitiska arbete skulle vara att snabbt pröva förutsättningarna för att kunna reducera bemanningskostnaderna. Regeringen har nu prövat dessa frågor och gör bedömningen att det finns behov av ett visst ytterligare beredningsarbete bl.a. mot bakgrund av det nya pensionssystemet. En interdepartemental arbetsgrupp kommer därför att tillsättas. Regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 1999 med konkreta förslag till lösningar i dessa frågor i enlighet med den inriktning som angavs i regeringens skrivelse. I avvaktan på detta kommer regeringen från den 1 juli 1998 att tillfälligt öka bidraget till sjöfarten genom att höja bidraget till kostnader för socialavgifter från 29 000 kronor till 45 000 kronor per kalenderår och årsarbetskraft.

Marknaden för betaltjänster och kontantförsörjning har under de senaste åren genomgått betydande förändringar. Utvecklingen har aktualiserat frågan om vilket ansvar staten har för betaltjänsten, samt vilka krav som staten skall ställa på betaltjänsten och hur den skall säkerställas. Därför har regeringen i propositionen Statens ansvar på postområdet (1997/98:127) redovisat att statens ansvar för betaltjänster och kontantförsörjning skall utredas.

Inom ramen för regeringens IT-satsning under åren 1999 till 2001, som totalt omfattar 1 800 miljoner kronor, avses 25 miljoner kronor per år tillföras utgiftsområdet.

Genom de nya resurser som avses ställas till förfogande ges fortsatta möjligheter för regeringen att främja en bred användning av IT. Vidare avses en särskild utredare tillsättas för att kartlägga behovet av infrastrukturutbyggnad för IT, sett ur ett regionalpolitiskt och socialt perspektiv. Regeringen har också för avsikt att liksom tidigare stödja pilotprojekt för att nå nya grupper av användare. En ny IT-kommission skall tillsättas. Regeringen avser att avsätta medel för att fortsätta driva arbetet med anpassning av IT-system inför år 2000 inom såväl IT-kommissionen som den nyligen tillsatta 2000-

delegationen. Regeringens IT-satsning presenteras vidare i avsnitt 1.5.2.

I den ram som beräknats för utgiftsområdet för år 1999 ingår inlösen av de lån avseende Rödösundsbron som för närvarande finansieras med avgifter, vilket innebär att Rödösundsbron görs avgiftsfri fr.o.m. år 1999.

Utgiftsområdet beräknas för år 2001 tillföras 140 miljoner kronor som skall användas för amortering av lån för Stockholmsöverenskommelsen. En viss minskning av ramarna för utgiftsområdet sker för åren 1999 och 2000, jämfört med vad som beräknades i budgetpropositionen, som en följd av omräkning av infrastrukturanslag utifrån ny beräkning av nettoprisindex.

Utgiftsområde 23: Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
10 866	12 751	13 083	13 165	13 190

Utgiftsområdet omfattar verksamheterna jordbruk, fiske, trädgårdsnäring, rennärning, djurskydd, djurhållsovård, livsmedelsfrågor, skogsnäring samt högre utbildning och forskning som rör vård och nyttjande av biologiska naturresurser.

För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 13,7 miljarder kronor. Nära två tredjedelar av beloppet finansieras från EU-budgeten. Merparten av EU-stödet avser obligatoriska åtgärder såsom arealstöd, djurbidrag, intervention och exportbidrag, vilka helt finansieras av EU-budgeten. Därtill kommer delfinansierade, frivilliga stöd såsom miljöersättningar, stöd till mindre gynnade områden och strukturstöd. För att erhålla dessa stöd fordras nationell medfinansiering i storleksordningen 2 miljarder kronor. Anslagen till forskning och utbildning uppgår till drygt 1,2 miljarder kronor.

Regeringen har vid beräkningen av utgiftsområdesramen utgått från att anslagen för de EU-finansierade utgifterna för arealersättning, djurbidrag, intervention och exportbidrag, på grund av ett lägre utnyttjande av stöden, kan minskas med sammanlagt 700 miljoner kronor per år jämfört med de preliminära belopp som redovisades i budgetpropositionen för år 1998. Intäkterna minskar med motsvarande belopp.

Den engångsvisa besparing som år 1998 gjordes på anslaget för Sveriges lantbruksuniversitet kommer nästa år att återläggas. Regeringen har därtill för avsikt att i budgetpropositionen föreslå att särskilda medel anvisas för kompletterande utbildning för veterinärer med utländsk utbildning. Inom utgiftsområdet ryms också medel för bekämpning av EHEC-smitta. Vidare beräknas för perioden 1999 till 2001

ytterligare sammanlagt 99 miljoner kronor tillföras utgiftsområdet för naturvårdsavtal och biotopskydd i skog samt för rådgivning och information till skogsbrukare.

EG-kommissionen lade den 18 mars 1998 förslag till en reform av den gemensamma jordbrukspolitik. I princip föreslås sänkta priser och höjda direktbidrag. Regeringen redovisade sin syn på den framtida politiken i proposition 1997/98:142 Riktlinjer för Sveriges arbete med jordbruks- och livsmedelspolitiken inom Europeiska unionen. Reformbeslut i ministerrådet väntas senast år 1999, varefter förslagen avses genomföras från den 1 juli 2000. Utgifterna på statsbudgeten för jordbruksstöd kommer sannolikt att påverkas. Regeringen återkommer till riksdagen med eventuella förslag till anpassning av utgiftsområdesramen för år 2000 och 2001 när beslut väl fattats i frågan.

Utgiftsområde 24: Näringsliv

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
3 068	3 310	2 870	2 852	2 895

Utgiftsområdet omfattar näringspolitik, teknologisk infrastruktur, konkurrensfrågor, teknisk forskning och utveckling, utrikeshandel, export och investeringsfrämjande samt konsumentfrågor. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 2,7 miljarder kronor, varav ca 0,9 miljarder kronor till näringspolitik, 0,2 miljarder kronor till teknologisk infrastruktur, 0,1 miljarder kronor till konkurrensfrågor, 1,2 miljarder kronor till teknisk forskning och utveckling, 0,3 miljarder kronor till utrikeshandel, export och investeringsfrämjande samt 0,1 miljarder kronor till konsumentfrågor.

Inom ramen för regeringens satsning på företagande beräknas utgiftsområdet under treårsperioden 1999 till 2001 tillföras 50 miljoner kronor per år för småföretagsutveckling, främst för ökad tillgång på s.k. såddkapital, dvs. kapital till företag som befinner sig i tidiga utvecklingsskeden och som har svårt att finna finansiering på den egentliga riskkapitalmarknaden.

För att lyfta fram Östersjöregionens betydelse för sysselsättning och tillväxt i Sverige har tidigare 1 miljard avsatts, den s.k. Östersjömiljarden. Verksamheten har varit framgångsrik och bör fortsätta. Enligt regeringens uppfattning bör ytterligare 1 miljard kronor tillföras under den kommande femårsperioden, dvs. med 200 miljoner kronor per år. Vidare beräknas utgiftsområdet tillföras 27 miljoner kronor år 1999 och 28 miljoner kronor år 2000 och 2001 för ökade insatser för att främja de små och medelstora företagens handel med Europa. Slutligen beräknas 15 miljoner år 1999 och 16 miljoner kro-

nor år 2000 och 2001 tillföras utgiftsområdet inom ramen för regeringens IT-satsning (se avsnitt 1.5.2). Avsikten är bl.a. att stimulera utvecklingen av elektronisk handel i Norden och att underlätta för små och medelstora företag att utnyttja IT i syfte att öka konkurrenskraften hos dessa företag, samt att förstärka den hushållsrelaterade miljöinformationen.

Utgiftsområde 25: Allmänna bidrag till kommuner

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
87 330	97 455	104 118	105 214	105 394

Utgiftsområdet omfattar merparten av statens bidrag till kommuner och landsting. För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt statsbudgeten till 93 miljarder kronor, varav 71,3 miljarder kronor till generellt statsbidrag, 21 miljarder kronor till statligt utjämningsbidrag och 0,7 miljarder kronor till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting.

För att värna kvaliteten i skola, vård och omsorg och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna anser regeringen att utgiftsområdet bör tillföras 4 000 miljoner kronor fr.o.m. år 1998. De i budgetpropositionen för 1998 aviserade tillskotten om ytterligare 4 000 miljoner kronor vardera för åren 1999 och 2000 ingår i beräkningen av ramen. Tillsammans med de beslutade tillskotten för åren 1997 och 1998 uppgår det sammantagna resurstillskottet till 20 000 miljoner kronor från och med år 2000, jämfört med år 1996. Utöver detta påverkas utgiftsområdet av vissa regleringar av statliga åtgärder som har kommunalekonomiska effekter (se avsnitt 7).

Regeringen bedömde i budgetpropositionen för 1998 att effekten av det tidigare utlovade s.k. återbetalningsskyddet för 1997 års skatteinkomster skulle uppgå till 2,6 miljarder kronor. Denna bedömning ligger fast och förändrar således inte ramen för år 1999.

För att motverka skattehöjningar under år 1999 föreslår regeringen att lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998 förlängs med ett år. Innebörden är att om en kommun eller ett landsting fastställer en högre skattesats för år 1999 än den som gällde för år 1996 så minskas det generella statsbidraget med ett belopp som motsvarar hälften av den ökning av skattemedel som följer av skattehöjningen.

Utgiftsområde 26: Statsskuldräntor m.m.

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
98 367	103 410	94 989	81 567	73 167

Utgiftsområdet omfattar utgifter för räntor på statskulden och oförutsedda utgifter. Från och med 1998 ingår anslaget för Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning (räntenära kostnader). Tidigare redovisades dessa provisionskostnader under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning. Överflyttningen innebär att dessa kostnader fr.o.m. 1998 i likhet med de två andra anslagen under utgiftsområde 26 inte omfattas av det statliga utgiftstaket. För år 1998 beräknas de totala utgifterna till 103,4 miljarder kronor, varav räntor på statsskulden utgör 102,9 miljarder kronor, oförutsedda utgifter 10 miljoner kronor och Riksgäldskontorets provisionskostnader i samband med upplåning och skuldförvaltning 523 miljoner kronor. Beräkningen av statsskuldräntor redovisas ytterligare i avsnitt 4.3.4.

Utgiftsområde 27: Avgiften till Europeiska gemenskapen

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
20 181	21 175	21 650	22 011	22 866

Utgiftsområdet avser Sveriges avgift till Europeiska unionens allmänna budget (EU-budgeten). För år 1998 beräknas de totala utgifterna till 21,2 miljarder kronor. Den återbetalning av en viss del av avgiften, vilken enligt anslutningsfördraget gjorts under år 1995 till och med år 1998, upphör år 1999. Därefter betalar Sverige full avgift till EU-budgeten.

EU-budgeten omfattar Europeiska gemenskapernas samtliga förväntade inkomster och utgifter. Budgeten finansieras huvudsakligen av de s.k. egna medlen, vilka utgörs av avgifter från medlemsländerna. Budgeten beslutas årligen inom ramen för fastställt flerårigt budgettak, s.k. finansiellt perspektiv. Det finansiella perspektivet grundas på rådets beslut om gemenskapernas egna medel (94/728/EG, Euroatom), vilket bland annat anger taket för medlemsländernas finansieringsansvar för budgeten. Det nuvarande beslutet gäller t.o.m. år 1999 eller tills ett nytt beslut fattas. Det är därför inte av formella skäl nödvändigt att fatta ett nytt beslut om systemet för egna medel inför år 2000, däremot måste ett nytt beslut om finansiellt perspektiv fattas.

Taket för egna medel uppgår till 1,27 procent av bruttonationalinkomsten (BNI) år 1999. Taket sätter automatiskt att gälla om inget nytt beslut fattas. Nivån för det finansiella perspektivet ligger dock

för år 1999 på nivån 1,22 procent av BNI, dvs. det finns ett utrymme mellan de olika taken. EU-budgeten för 1998 motsvarar 1,14 procent av BNI. Den ram som föreslås för utgiftsområdet grundas på en återhållsam utveckling av EU-budgeten. Om så inte skulle bli fallet ökar den svenska avgiften. Det är alltså avsevärda osäkerheter förknippade med bedömningarna, särskilt för åren 2000 och 2001.

Oaktat bedömningen av utvecklingen för EU-budgeten ökar den svenska avgiften jämfört med den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för år 1998. Orsaken till ökningen är nivåjusteringar för moms- och BNI-avgifterna grundade på nya utfallsiffror och justerade antaganden om behovet av finansiering via BNI-avgiften.

Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten

MILJONER KRONOR

UTFALL 1997	PROGNOS 1998	BERÄKNAT 1999	BERÄKNAT 2000	BERÄKNAT 2001
129 704	132 410	130 970	137 591	143 900

Huvuddelen av socialförsäkringssektorn redovisas på statsbudgeten. Vid sidan av statsbudgeten har man hittills redovisat den allmänna tilläggspensionen (ATP), delpensionsförsäkringen samt arbetsskadeförsäkringen. Delpensionsfonden och arbetsskadefonden avvecklas från och med budgetåret 1999 och utgifterna för delpensionsförsäkringen kommer fortsättningsvis att redovisas under ett nytt anslag under utgiftsområde 11. Utgifterna för arbetsskadeförsäkringen kommer fortsättningsvis att redovisas under ett nytt anslag under utgiftsområde 10 (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98: SfU8, rskr 1997/98:153). I regeringens proposition 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension m.m. presenteras förslag till lagändringar i denna del.

För år 1998 uppgår de totala utgifterna enligt budgetpropositionen till 132,7 miljarder kronor.

Allmän tilläggspension utges i form av ålderspension, förtidspension, efterlevandepension till vuxna samt barnpension. Administrationskostnaderna finansieras inom systemet. De totala utgifterna för allmän tilläggspension uppgår enligt budgetpropositionen för 1998 till ca 126 miljarder kronor. Ramen har justerats med anledning av förslaget om höjning av det reducerade basbeloppet (se utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom samt avsnitt 4.6).

4.6 Uppräkning av basbeloppet och fastställande av bastal för basbeloppet respektive det förhöjda basbeloppet samt höjning av det reducerade basbeloppet

Regeringens förslag: Basbeloppet för år 1999 och framåt skall beräknas utifrån hela förändringen av det allmänna prisläget som skett från juni 1997 till juni året före det år som basbeloppet avser. Det bastal som skall användas vid beräkningen av basbeloppet skall därvid vara 36 396. Även vid beräkning av det förhöjda basbeloppet skall förändringen av det allmänna prisläget som skett från juni 1997 till juni året före det år som det förhöjda basbeloppet avser användas. Bastalet för det förhöjda basbeloppet skall därvid vara 37 144. Dessa regler skall tillämpas första gången vid beräkningen och fastställandet av basbeloppen avseende år 1999.

Skälen till regeringens förslag: Basbeloppet och det förhöjda basbeloppet fastställs varje år av regeringen. Som ett led i arbetet med saneringen av statens finanser, i enlighet med den ekonomisk-politiska propositionen (prop. 1994/95:25), begränsades uppräkningsen av basbeloppet från och med år 1995. Storleken av uppräkningsen knöts till storleken av statens budgetunderskott. Uppräkning begränsades därvid till 60 procent av prisförändringen då budgetunderskottet översteg 100 miljarder kronor och till 80 procent då budgetunderskottet understeg 100 miljarder kronor men översteg 50 miljarder kronor på årsbasis. Då underskottet understeg 50 miljarder kronor skulle basbeloppet enligt de då fastlagda principerna räknas upp med hela prisförändringen. Uppskrivningen av basbeloppet för år 1999 beror enligt dessa principer på utfallet för budgetåret 1997. Eftersom budgetunderskottet för år 1997 understeg 50 miljarder bedömer regeringen att basbeloppet för år 1999 och tills vidare bör räknas upp med den fulla prisförändringen. Bastalet för beräkningen av basbeloppet bör därvid vara 36 396. Bastalet för det förhöjda basbeloppet bör vara 37 144 och uppräkningsen ske med utgångspunkt i det allmänna prisläget juni 1997.

I detta sammanhang kan även nämnas att regeringen i proposition 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension föreslår en ändring av namnet på basbeloppet respektive det förhöjda basbeloppet till prisbasbelopp respektive förhöjt prisbasbelopp.

Regeringens förslag: Beräkning av folk- och tilläggspension i form av ålderspension, förtidspension, efterlevandepension och barn tillägg enligt lagen (1962:381) om allmän försäkring, pensionstillskott enligt lagen (1969:205) om pensionstillskott, delpension enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring skall för år 1999 ske utifrån basbeloppet minskat med en procent och från och med år 2000 utifrån basbeloppet. Samma minskning föreslås även gälla vid beräkning av särskilda grundavdraget enligt kommunalskattelagen (1928:370) och vid skyldigheten att lämna självdeklaration enligt lagen (1990:325) om självdeklaration och kontrolluppgifter.

Skälen till regeringens förslag: I den uppgörelse som år 1992 träffades mellan den dåvarande regeringen och det socialdemokratiska arbetarepartiet, med mål att stabilisera den svenska ekonomi i ett akut statsfinansiellt läge, beslutades om sänkta ersättningsnivåer inom pensionsområdet (prop. 1992/93:116). Sänkningen genomfördes genom att ersättningsnivåerna inom pensionsområdet från och med år 1993 beräknades utifrån basbeloppet minskat med två procent.

Regeringen konstaterar nu att den svenska ekonomin har stabiliserats. Budgetunderskottet har sjunkit och det beräknas uppstå överskott i statens budget de närmaste åren. Regeringen anser sig därför nu ha möjlighet att föreslå att ersättningsnivåerna inom pensionsområdet år 1999 skall beräknas utifrån basbeloppet minskat med en procent och från och med år 2000 utifrån det fulla basbeloppet.

Regeringens förslag innebär att pensionerna kommer att höjas med drygt en procent år 1999 och med ytterligare ungefär en procent år 2000. För en pensionär med folkpension och pensionstillskott innebär detta en höjning med drygt 45 kronor per månad både år 1999 och år 2000, förutom den höjning som sker genom värdesäkring genom basbeloppet.

4.7 Vissa ändringar av redovisningen på statsbudgeten

Riksdagen har godkänt regeringens förslag till riktlinjer om att bruttoredovisning skall tillämpas enligt lagen (1996:1059) om statsbudgeten på arbetsskadeförsäkringen och delpensionsförsäkringen från och med budgetåret 1999 (prop. 1997/98:41, bet. 1997/98:SfU8, rskr. 1997/98:153). Riktlinjerna innebär att delpensionsfonden och arbetsskadefonden skall avvecklas. Förslag till lagändringar i dessa delar lämnas i regeringens proposition 1997/98:151 där

även vissa andra förslag om vad socialavgifterna skall finansiera lämnas.

Arbetskadefonden

Arbetskadeavgifter förs enligt nuvarande bestämmelser i lagen (1981:691) om socialavgifter till arbetskadefonden, med vars tillgångar kostnaden för ersättningar enligt lagen (1976:380) om arbetsskade-försäkring och motsvarande äldre bestämmelser samt förvaltningskostnader skall täckas. Arbetskadeavgiften skall i enhetlighet med riksdagens beslut föras till en bruttoredovisad inkomsttitel.

Inkomsterna från arbetskadeavgiften kan för år 1998 beräknas uppgå till 10,8 miljarder kronor medan utgifterna kan beräknas uppgå till 6,0 miljarder kronor. Arbetskadefonden uppvisar för närvarande ett ackumulerat underskott som vid utgången av år 1997 beräknas uppgå till 11,7 miljarder kronor. Det årliga överskottet, som år 1998 kan beräknas uppgå till 4,8 miljarder kronor, medför att skulden kan beräknas uppgå till 6,9 miljarder kronor vid utgången av år 1998. För år 1999 beräknas inkomsterna från arbetskadeavgiften uppgå till 11,2 miljarder kronor medan utgifterna kan beräknas till 8 miljarder kronor, varav 2,1 miljarder kronor utgörs av utgifter för den i proposition 1997/98:151 föreslagna statliga ålderspensionsavgiften. Det innebär ett överskott på ca 3,2 miljarder år 1999 och att arbetskadefondens skuld kan reduceras med detta belopp år 1999. Regeringen avser, trots att fonden avvecklas, årligen i samband med budgetpropositionerna redovisa inkomster och ackumulerad skuld.

Delpensionsfonden

Delpensionsavgifter förs enligt lagen om socialavgifter till en fond, benämnd delpensionsfonden, med vars tillgångar kostnaderna för pensioner enligt lagen (1979:84) om delpensionsförsäkring och motsvarande äldre bestämmelser skall täckas.

Regeringen har i proposition 1997/98:151 om Inkomstgrundad ålderspension, m.m. avsnitt 29 föreslagit att delpension inte skall kunna nybeviljas eller ökas efter utgången av år 2000. Regeringen föreslår i samma proposition vidare att delpensionsavgiften slopas och att delpension skall skattefinansieras fr.o.m. den 1 januari 1999. Motiven till förslagen redogörs för i den nyss nämnda propositionen.

Konsekvenser för statsbudgeten

Den planerade ändringen av redovisningen på statsbudgeten genom att fonderna för arbetsskade-försäkringen och delpensionsförsäkringen avvecklas från och med budgetåret 1999 innebär att ramarna för utgiftsområde 10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp och utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom höjs. Utgifterna för arbetsskade-försäkringen och delpensionsförsäkringen förs upp som nya anslag under utgiftsområde 10 respektive 11. En omfördelning behöver således göras inom det

statliga utgiftstaket. Utgifterna inom dessa utgiftsområden ökar medan utgifterna inom socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten minskar i motsvarande omfattning. Det statliga utgiftstaket påverkas inte (se tabell).

TABELL 4.14 OMFÖRDELNING AV UTGIFTER UNDER UTGIFTSTAKET

MILJONER KRONOR

	1999	2000	2001
Statsbudgeten			
UO 10	+6 008	+6 137	+ 6 292
UO 11	+190	+96,9	+118
Socialförsäkringsektorn vid sidan om statsbudgeten	-6 198	-6 233,9	-6 410
Netto	0	0	0

Den ändrade redovisningsprincipen påverkar också anslagen under utgiftsområde 10, för B1 Riksförsäkringsverket och B2 Allmänna försäkringskassor, eftersom dessa för närvarande tillförs medel från arbetskadefonden för administration av försäkringen. Medel för denna administration tas upp under respektive ramanslag. Inte heller detta medför några statsfinansiella konsekvenser.

4.8 Ålderspensionsreformen

Inledning

Regeringen lägger samtidigt med den ekonomiska vårpropositionen fram förslag om reformering av ålderspensionssystemet, baserat på en uppgörelse mellan regeringen och företrädare för Moderata samlingspartiet, Centerpartiet, Folkpartiet liberalerna samt Kristdemokraterna. Förslaget redovisas dels i propositionen Inkomstgrundad ålderspension m.m. (prop. 1997/98:151), dels i propositionen Garantipension m.m. (prop. 1997/98:152).

Ålderspensionsreformen kommer att fr.o.m år 1999 medföra betydande förändringar vad gäller bl.a. statens och AP-fondens inkomster och utgifter samt statens lånebehov och statsskulden. Däremot kommer den konsoliderade offentliga sektorns finanser, dvs. staten inklusive ålderspensionssystemet, inte att påverkas. Reformen har således inga effekter som kan påverka uppfyllandet av de budgetpolitiska målen för det offentliga sparandet. På statsbudgeten innebär reformen högre utgifter på vissa utgiftsområden och utgiftsområdesramarna för dessa, liksom det totala utgiftstaket, måste därför revideras.

Den exakta utformningen av det nya pensionssystemet och övergången till de nya reglerna har fram till helt nyligen varit föremål för beredning. Det har därför inte funnits möjlighet att i denna proposition

beakta ålderspensionsreformens effekter vad gäller beräkning av ramar för utgiftsområden m.m. I regeringens förslag till utgiftstak för åren 1999, 2000 och 2001 som redovisas i avsnitt 4.4, inkluderas sålunda inte de ålderspensionsavgifter som fr.o.m. år 1999 skall belasta statsbudgeten. Även vissa administrationskostnader är inte beaktade av samma skäl. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 1999 lämna reviderade förslag till utgiftstak där hänsyn tas till effekterna av ålderspensionsreformen. Inte heller i de redovisningar av de offentliga finanserna som lämnas i kapitel 4 respektive i bilagorna till denna proposition inkluderas effekterna av ålderspensionsreformen.

Nedan redovisas en preliminär beräkning av de finansiella effekterna av förslagen i ovan nämnda propositioner.

Socialavgifter

Avsikten är att det reformerade ålderspensionssystemet skall finansieras med ålderspensionsavgifter som motsvarar den ålderspensionsrätt som tjänas in. Detta innebär att avgifterna skall uppgå till 18,5 procent av pensionsgrundande inkomster och pensionsgrundande belopp. Avgiften skall tas ut inom ramen för ett oförändrat totalt skatte- och avgiftsuttag. Det har emellertid inte varit möjligt att under våren 1998 nå en politisk uppgörelse om i vilka former ålderspensionsavgiften skall tas ut och hur eventuell kompensation för höjda avgifter skall utformas. För år 1999 föreslås därför att nuvarande avgiftssatser inte förändras, så att den allmänna pensionsavgiften uppgår till 6,95 procent av avgiftsunderlaget och arbetsgivar- och egenavgiften i form av ålderspensionsavgift till 6,40 procent. I nedan redovisade kalkyler görs ett beräkningsmässigt antagande att dessa avgiftssatser är oförändrade hela perioden t.o.m. år 2001. Regeringen avser att senare återkomma med ett slutligt förslag till hur avgifterna till det reformerade ålderspensionssystemet skall utformas.

I propositionen Inkomstgrundad ålderspension m.m. (prop. 1997/98:151) lämnas förslag om att allmän pensionsavgift skall dras ifrån vid beräkning av pensionsgrundande inkomst. Samtidigt skall taket för pensionsgrundande inkomster och belopp utgöra 7,5 förhöjda basbelopp. Det medför att den högsta bruttoinkomst, inklusive allmän pensionsavgift på 6,95 procent, som ger pensionsrätt kommer att vara 8,06 förhöjda basbelopp. Detta skall även utgöra taket för uttag av allmän pensionsavgift. Jämfört med oförändrade regler innebär detta en höjning av taket för allmän pensionsavgift.

I ovan nämnda proposition föreslås vidare att ett belopp motsvarande 2,5 procent av pensionsunderlaget skall tillföras premiepensionssystemet. Sedan år 1995 avsätts medel på inlåningskonto i Riksgäldskontoret för framtida utbetalning till premiereservsystemet. Dessa avsättningar sker genom att en viss andel av ålderspensionsavgifterna förs till detta kon-

to, i stället för till AP-fonden. För närvarande är denna andel bestämd till 22,4 procent av avgiftsintäkterna. Andelen är emellertid baserad på förutsättningen att premiepensionsandelen skall utgöra 2 procent, medan förslaget är att denna andel skall vara 2,5 procent. Därtill är denna andel för lågt satt för att motsvara intjänad pensionsrätt för premiepension. Andelen föreslås därför i propositionen Inkomstgrundad ålderspension m.m. bli reviderad till 32,0 procent.

Sammantaget kan dessa förslag beräknas få följande effekter.

TABELL 4.15 AVGIFTSINKOMSTER

MILJARDER KRONOR

	1998	1999	2000	2001
<i>Allmän pensionsavgift</i>				
Exkl reform	55,7	57,4	59,4	61,5
Inkl reform	–	58,4	60,4	62,5
<i>Skiltnad</i>		1,0	1,0	1,0
<i>Ålderspensionsavgift</i>	49,8	51,8	54,4	56,6
Fördelning exkl. reform				
AP-fonden 70,6 %	35,2	36,6	38,4	39,9
Statsbudget 7,0%	3,5	3,6	3,8	4,0
Riksgäldskontoret 22,4%	11,1	11,6	12,2	12,7
Fördelning inkl. reform				
AP-fonden 61,0 %		31,6	33,2	34,5
Statsbudgeten 7,0%		3,6	3,8	4,0
Riksgäldskontoret 32,0 %		16,6	17,4	18,1

Effekter för statsbudgetens utgifter

Avgiftsunderlaget för ålderspensionsavgift breddas till att omfatta alla inkomster som ger pensionsrätt. Det innebär att statlig ålderspensionsavgift på 6,40 procent skall betalas för sådana transfereringar och inkomstersättningar som finansieras över statsbudgeten. Avgifterna belastar respektive anslag. Det kan noteras att dessa inkomstslag redan ingår i underlaget för den allmänna pensionsavgiften. Statlig ålderspensionsavgift tas endast ut på inkomstdelar upp till förmånstaket på 7,5 förhöjda basbelopp. Den avgift som belastar budgeten har därför beräknats till 6,27 procent.

Full ålderspensionsavgift på 18,5 procent betalas över statsbudgeten för sådana pensionsgrundande belopp som tillgodoräknas i pensionssystemet. Det gäller bl.a. den s.k. barnårsrätten samt förtidspensionärernas antagandeinkomst.

De samlade effekterna framgår av tabell 4.16

**TABELL 4.16 EFFEKTEN AV BREDDAT AVGIFTS-
UNDERLAG**
ÅLDERSPENSIVSAVGIFT PÅ 6,40 PROCENT
MILJARDER KRONOR

	1999	2000	2001
Pensionsgrundande transfereringar	7,6	7,4	7,3
Pensionsgrundande belopp	11,9	12,1	12,8
Summa	19,4	19,5	20,1

Hur dessa belopp fördelar sig på utgiftsområden framgår av tabell 4.17.

**TABELL 4.17 FÖRÄNDRING AV UTGIFTSRAMAR
TILL FÖLJD AV PENSIVSREFORMEN**
MILJONER KRONOR

	1999	2001	2001
Breddning av avgifts- underlaget			
6 Totalförsvär ¹	4	4	4
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	1	1	1
10 Ekonom. trygghet vid sjukdom och handikapp	11 247	11 528	12 185
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	12	6	7
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	4 745	4 883	5 089
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	1 887	1 479	1 299
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	846	865	756
15 Studiestöd	600	633	639
16 Utbildning och universitetsforskning	28	30	32
17 Kultur, media, trossamfund och fritid	18	18	18
Summa	19 433	19 492	20 079
Omfördelning av utgifter			
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	24 504	25 515	26 718
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	-30 901	-31 359	-31 850
Socialförsäkringar vid sidan av statsbudgeten	6 937	5 844	5 132
Summa	0	0	0
Total effekt på utgiftstaket	19 433	19 492	20 079

¹ Exklusive pensionsrätt för pliktjänstgöring (se prop. 1997/98:151).

Omföring av betalningsansvar

Ett syfte med ålderspensionsreformen är att tillskapa ett renodlat system för inkomstrelaterad ålderspension knutet till AP-fonden. Betalningsansvaret för ATP-pensioner i form av förtids- och efterlevandepensioner flyttas därför från AP-fonden till statsbudgeten. I gengäld överförs betalningsansvaret för folkpension i form av ålderspension, till de pensionärer

som samtidigt har rätt till ATP, från statsbudgeten till AP-fonden.

**TABELL 4.18 OMFÖRING AV BETALNINGS-
ANSVAR**
MILJARDER KRONOR

	1999	2000	2001
Från AP-fond till statsbudgeten			
Förtidspensioner	24,5	25,5	26,7
Efterlevandepension	12,9	13,5	14,0
Från statsbudget till AP-fonden			
Folkpensioner	43,8	44,8	45,9

Finansiell infasning

I syfte att kompensera den belastningen på statsbudgeten som ålderspensionsreformen medför föreslås i propositionen Inkomstgrundad ålderspension m.m. att det sker en överföring av medel från AP-fonden till staten. Beslut om storleken på denna överföring skall avvakta tills ytterligare underlag tagits fram. Övergångsvis sker under åren 1999 och 2000 en överföring med 45 miljarder kronor vartdera året. Inriktningen skall vara att det därefter sker en engångsvis överföring.

I nedanstående tabell har gjorts ett beräkningstekniskt antagande om att det år 2001 sker en engångsvis överföring på 235 miljarder kronor. Beloppet är beräknat så att det ger samma effekt för AP-fonden som om ålderspensionsreformen hade genomförts fullt ut år 1999 och det då skett en engångsöverföring på 350 miljarder kronor, vilket är den övre gränsen för det intervall som angavs som en rimlig överföring i departementspromemorian AP-fonden och det reformerade ålderspensionssystemet (Ds 1998:7).

**TABELL 4.19 ÖVERFÖRING FRÅN AP-FONDEN
TILL STATSBUDETEN**

	1999	2000	2001
Totalt	45	45	235 ¹
Lånebehovspåverkande	45	45	172 ¹

¹ Anm: Beräkningstekniskt antagande.

Statens in- och utlåning

Avsikten är att under år 1999 påbörja utbetalningar till det nya premiepensionssystemet. Det medför att medel förs från inlåningskontot i Riksgäldskontoret via den nyinrättade Premiépensionsmyndigheten till de fondförvaltare den enskilde försäkringstagaren angett. Under år 1999 skall medel motsvarande pensionsrätt för premiepension för tre år – 1995, 1996 och 1997 – inklusive viss avkastning utbetalas. Det sammantagna beloppet inklusive ränta är uppskattat till 37 miljarder kronor.

Som framgår ovan kommer bruttoinlåningen till premiereservkontot hos Riksgäldskontoret att öka med ca 5 miljarder kronor fr.o.m. år 1999.

En effekt av att statsskulden reduceras är att utgifterna för statsskuldräntor blir lägre, vilket bidrar till ett minskat lånebehov. Vid den beräkningsmässigt antagna engångsöverföringen år 2001 påverkas emellertid statsskuldräntorna av två motverkande faktorer. Amorteringen av statsskulden leder i sig till lägre räntebetalningar. Samtidigt används överföringen från AP-fonden till att förtidsinlösa vissa utestående lån. Detta ger upphov till kursförluster, eftersom marknadsvärdet på de inlösta obligationerna ofta överstiger det bokförda värdet. Sådana kursförluster bokförs som ränteutgifter. Sammantaget innebär detta att ränteutgifterna år 2001 blir något högre än vad de skulle varit utan reform.

Statens lånebehov och statsskulden

Sammantaget beräknas pensionsreformen få följande effekter på statens lånebehov med utgångspunkt från de beräkningsmässiga antaganden som angetts avseende den finansiella infasningen.

TABELL 4.20 STATENS LÅNEBEHOV

MILJARDER KRONOR

	1999	2000	2001
Lånebehov exkl. reform	-6,2	-40,4	-63,3
Breddat avgiftsunderlag	19,4	19,5	20,1
Ändrat betalningsansvar	-6,4	-5,8	-5,1
Överföring från AP-fonden	-45,0	-45,0	-172,0 ¹
Statsskuldräntor	-3,1	-1,8	0,8
Summa	-35,1	-33,1	-156,3
Utbetalning av premiepen-sionsmedel	37,0	17,6	18,4
Ökad avsättning i Riksgäldskontoret	5,0	5,2	5,4
Totalt	-3,0	-20,8	-143,2
Lånebehov inkl. reform	-9,2	-61,2	-206,5

¹ Anm: Beräkningstekniskt antagande

Ålderspensionsreformen medför således, med de förutsättningar anges ovan vad gäller bl.a. avgiftsuttaget, att statens lånebehov reduceras. Därmed blir även statsskulden mindre. Den offentliga sektorns konsoliderade bruttoskuld beräknas genom att till statsskulden lägga kommunernas skulder och dra ifrån interna fordringar inom offentlig sektor, främst AP-fondens och kommunernas innehav av statspapper. I tabell 4.21 redovisas en beräkning av den konsoliderade bruttoskulden. Överföringen från AP-fonden till statsbudgeten år 2001 antas vara portföljneutral, dvs. ha samma sammansättning mellan statspapper, bostadspapper och likvida medel som AP-fondens totala tillgångar. Det innebär att staten övertar bostadspapper från AP-fonden. Dessa skall förvaltas till förfall och påverkar inte statsskulden

dessförinnan. År 2001 beräknas 172 miljarder kronor av den totala överföringen på 235 miljarder kronor påverka lånebehov och statsskuld.

TABELL 4.21 EFFEKTER PÅ OFFENTLIG BRUTTOSKULD

	1999	2000	2001
Statsskuld,			
procent av BNP			
exkl reform	74,7	69,9	65,4
inkl reform	74,6	68,8	57,4
Konsoliderad bruttoskuld, procent av BNP			
exkl reform	70,7	66,6	62,7
inkl reform	71,9	70,3	59,1

Allmänna pensionsfonden

Fullt genomförd skall ålderspensionreformen innebära en påtaglig förstärkning av AP-fondens löpande netto mellan avgiftsintäkter och pensionsutbetalningar. I gengäld sker som framgår ovan en överföring av medel till statsbudgeten. Med de förslag som nu lämnas, som inte omfattar finansieringen, blir emellertid effekten att AP-fondens avgiftsnetto istället något försämrats.

TABELL 4.22 AP-FONDENS FINANSER

MILJARDER KRONOR

	1999	2000	2001
Finansiellt sparande exkl reform	3,2	-3,4	-7,8
Effekter av pensionsreform	9,0	9,4	10,5
Överföring	-45,0	-45,0	-235,0 ¹
Ränteeffekt	0	-1,9	-3,7
Finansiellt sparande inkl. reformen	-32,8	-40,9	-236,0

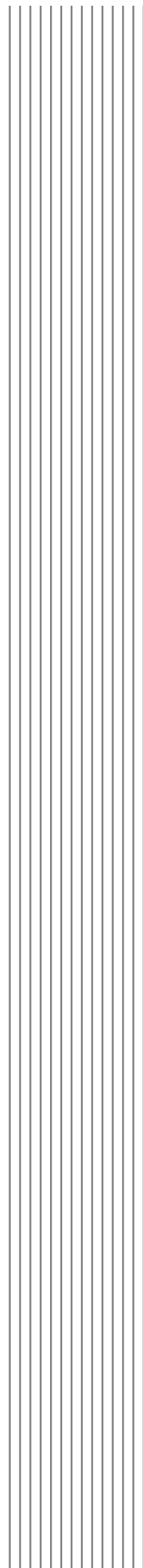
¹ Anm: Beräkningstekniskt antagande

AP-fondens behållning värderad till marknadsvärde uppgick vid utgången av år 1997 till 713 miljarder kronor. Med ovan angivna förutsättningar kan fondens behållning vid utgången av år 2001 beräknas uppgå till knappt 400 miljarder kronor.

5

Uppföljning av 1997, prognos för 1998 och förslag till tilläggsbudget för 1998

5 Uppföljning av 1997, prognos för 1998 och förslag till tilläggsbudget för 1998

5.1 Inledning

Lagen (SFS 1996:1059) om statsbudgeten har på flera sätt skärpt kravet på uppföljning och redovisning av statsbudgetens inkomster och utgifter. Regeringen är skyldig att följa statsbudgetens inkomster och utgifter både pågående budgetår och efter avslutat budgetår. Senast fyra månader efter avslutat budgetår skall statsbudgetens preliminära utfall redovisas för riksdagen och väsentliga skillnader mellan budgeterade belopp och preliminära utfall skall förklaras. För budgetåret 1997 redovisas ett preliminärt utfall i avsnitt 5.2. Vad gäller innevarande budgetår skall regeringen enligt budgetlagen redovisa prognoser över utfallet av statens inkomster och utgifter för riksdagen vid två tillfällen. I avsnitt 5.3 redovisas den första uppföljningen av utgifterna budgetåret 1998. En uppföljning av skatteinkomsterna återfinns i avsnitt 6.3.3.

Förslagen i tilläggsbudget för 1998 återfinns i avsnitt 5.4.

5.2 Uppföljning av budgetåret 1997

Statens lånebehov uppgick 1997 till 6,2 miljarder kronor. I statsbudgeten beräknades lånebehovet till 54,4 miljarder kronor. Under året beslutades på tilläggsbudget att statsbudgetens anslag skulle ökas med 11,7 miljarder kronor. Inklusiv tilläggsbudget uppgick således det budgeterade underskottet till 66,1 miljarder kronor. Utfallet blev således 59,8 miljarder kronor bättre än det budgeterade underskottet.

I det följande ges en översiktlig redovisning av det preliminära utfallet år 1997. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en detaljerad redovisning av det slutliga utfallet 1997 i en skrivelse i juni 1998.

TABELL 5.1 STATSBUDETENS PRELIMINÄRA UTFALL ÅR 1997

MILJARDER KRONOR	STATS- BUDGET	TILLÄGGS- BUDGET	TOTALT	UTFALL	DIFFERENS UTFALL- TOTALT
Inkomster	623,4		623,4	648,9	25,5
Utgifter:					
Summa utgifts- områden	678,7	11,7	690,4	667,5	-22,8
Minskning av an- slagsbehållningar	6,0		6,0	0	-6,0
Summa utgifter	684,7	11,7	696,4	667,5	-28,8
Nettoutlåning m.m.	-6,9		-6,9	-12,4	-5,5
Summa	677,8	11,7	689,5	655,1	-34,4
Saldo	-54,4	-11,7	-66,1	-6,2	59,8

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därmed inte.

¹ Posten Nettoutlåning m.m. omfattar såväl Riksgäldskontorets nettoutlåning som en kassamässig korrigeringspost.

Källa: Riksrevisionsverket

Inkomster

Statsbudgetens totala inkomster för år 1997 blev 648,9 miljarder kronor, vilket är 25,5 miljarder kronor mer än vad som beräknades i statsbudgeten. Skillnaderna mellan preliminärt utfall och beräkningen i statsbudgeten framgår av tabell 5.2. I det följande kommenteras endast större avvikelser.

TABELL 5.2 STATSBUDETENS INKOMSTER ÅR 1997

MILJARDER KRONOR INKOMSTITTEL		STATSBUDGET	UTFALL	DIFFERENS
1000	Skatter m.m.	566,1	575,3	9,2
1100	Skatt på inkomst:	95,7	109,8	14,1
	varav 1111 Fysiska personers inkomstskatt	37,6	41,8	4,1
	1121 Juridiska personers inkomstskatt	52,1	64,2	12,1
	Övriga inkomstskatter	5,9	3,8	-2,2
1200	Socialavgifter och allmänna egenavgifter, netto	195,2	193,4	-1,8
	varav Inkomster	302,3	299,5	-2,8
	Utgifter	107,1	106,1	-1,0
1300	Skatt på egendom	22,9	23,3	0,4
	varav 1310 Skatt på fast egendom	16,9	15,3	-1,7
	1320 Förmögenhetsskatt	3,1	3,6	0,5
	1341 Stämpelskatt	1,4	2,6	1,2
	Övriga egendomsskatter	1,4	1,8	0,4
1400	Skatt på varor och tjänster	231,4	228,2	-3,2
	varav 1411 Mervärdesskatt	144,9	150,3	5,4
	1424 Tobaksskatt	9,3	7,7	-1,6
	1425 Alkoholskatt	5,7	9,9	4,2
	1428 Energiskatt	52,7	46,9	-5,8
	1460 Skatt på vägtrafik	6,0	6,2	0,2
	Övriga skatter på varor och tjänster	12,8	7,2	-5,6
1500	Utjämningsavgift	21,0	20,7	-0,3
2000	Inkomster av statens verksamhet	38,6	38,9	0,4
3000	Inkomster av försåld egendom	0,1	15,8	15,7
4000	Återbetalning av lån	3,1	3,2	0,1
5000	Kalkylmässiga inkomster	6,2	6,8	0,6
6000	Bidrag m.m. från EU.	8,7	8,2	-0,5
7000	Extraordinära medel från EU	0,6	0,7	0,0
Statsbudgetens totala inkomster		623,4	648,9	25,5

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därmed inte.

Källa: Riksrevisionsverket

Inkomstgrupp 1000 Skatter m.m.

Utfallet för inkomstgruppen blev 575,3 miljarder kronor vilket är en ökning med 9,2 miljarder kronor i förhållande till statsbudgeten.

För fysiska personers inkomstskatt blev utfallet 4,1 miljarder kronor högre än statsbudgeten. Högre skatter avseende 1996 års inkomster, framförallt skatt på realisationsvinster, medförde höga fyllnadsinbetalningar i början av år 1997.

Störst avvikelse finns på inkomstiteln Juridiska personers inkomstskatt där utfallet blev 12,1 miljarder kronor högre än beräknat. Det högre utfallet förklaras i huvudsak av högre bolagsvinster 1996 än beräknat, med stora fyllnadsinbetalningar som följd.

Mervärdesskatten blev 5,4 miljarder kronor högre än beräknat dels beroende på en felaktig bedömning av kommunmomsen, dels på att fördelningen av privat konsumtion på olika varugrupper blev annorlunda än beräknat.

I motsatt riktning verkade utfallet för energiskatterna som blev 5,8 miljarder kronor lägre än budgeterat. Detta beror främst på en lägre konsumtion av bensin och oljeprodukter till följd av en mild vinter. Även skatteinkomsterna från tobak blev lägre än beräknat. De båda skattehöjningarna på tobak under år 1997 har minskat skattebasen, dels genom ändrade rökvanor, dels genom ökade problem med smuggling och elektronisk handel med cigaretter.

Inkomstgrupp 3000 Inkomster av försäld egendom

I statsbudgeten ingick inte några inkomster från försäld egendom. Under 1997 såldes emellertid aktier i Stadshypotek AB för 7,6 miljarder kronor samt aktier i Nordbanken för 8 miljarder kronor, vilket förklarar hela avvikelserna från statsbudgeten.

Utgifter

De totala utgifterna blev preliminärt 655,1 miljarder kronor vilket är 34,4 miljarder kronor lägre än totalt anvisade medel under år 1997. Av underskridandet hänförs 28,8 miljarder kronor till lägre utgifter på samtliga utgiftsområden inklusive förbrukning av anslagsbehållningar. Resterande belopp på 5,5 miljarder kronor förklaras av Riksgäldskontorets nettoupplåning, se tabell 5.1.

Avvikelserna per utgiftsområde redovisas i tabell 5.3. På 16 utgiftsområden underskreds utgiftsområdesramen med sammanlagt 25,1 miljarder kronor och på 8 utgiftsområden överskreds utgiftsområdesramen med sammanlagt 2,2 miljarder kronor. Resterande 3 utgiftsområden uppvisade mindre avvikelser än 50 miljoner kronor från budgeterade belopp. Större avvikelser kommenteras kortfattat i följande avsnitt.

Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

Utfallet för utgiftsområdet blev 1,8 miljarder kronor lägre än budgeterat. Den främsta orsaken till underskridandet är att Riksgäldskontorets kostnader för upplåning och låneförvaltning blev 0,9 miljarder kronor lägre än beräknat, vilket till största delen förklaras av minskade provisioner inom utlandsmarknad men även av till viss del inom hushållsmarknaden.

Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

Utfallet för utgiftsområdet blev 1,5 miljarder kronor lägre än budgeterat, främst till följd av omläggningen till full tillämpning av anslagsförordningen.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utfallet för utgiftsområdet blev 1,1 miljarder kronor högre än tilldelade medel. Detta förklaras av att reserverade medel utnyttjats för biståndsverksamheten.

Utgiftsområde 11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom
Utfallet för utgiftsområdet blev 0,8 miljarder kronor lägre än budgeterat främst beroende på lägre utgifter för bostadstillägg för pensionärer.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Utfallet blev 3,1 miljarder lägre än budgeterat belopp. Underskridandet förklaras till största delen av att utgifterna för föräldraförsäkringen blev 2,9 miljarder kronor lägre än budgeterat, beroende på att antalet födda barn blev lägre än beräknat.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Utfallet för utgiftsområdet blev 2,4 miljarder kronor lägre än budgeterat (inklusive tilläggsbudget). Förklaringen till att utgiftsområdesramen underskreds är att den öppna arbetslösheten blev lägre än vad som förutsågs i tidigare bedömningar. På tilläggsbudget tillfördes utgiftsområdet ca 5,5 miljarder i 1997 års ekonomiska vårpropositionen och ytterligare ca 1,5 miljarder kronor i budgetpropositionen för år 1998.

Utgiftsområde 15 Studiestöd

Utfallet för utgiftsområdet blev 1,3 miljarder kronor lägre än budgeterat. Den största förklaringen till underskridandet finns i anslaget för vuxenstudiestöd m.m.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Utfallet för utgiftsområdet blev 2,5 miljarder kronor lägre än budgeterat. Det lägre utfallet förklaras av att utgifterna för räntebidrag minskade med 2,6 miljarder kronor, vilket till största delen beror på kraftigt sjunkande räntor i kombination med att ett mycket stort antal bostadslån omsattes under året.

Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

Utfallet för utgiftsområdet blev 0,8 miljarder kronor lägre än budgeterat vilket delvis förklaras av en lägre utbetalningstakt än beräknat på anslagen för regionalpolitiska åtgärder och EG:s regionala utvecklingsfond och dels av fördröjning av vissa regionalpolitiska projekt.

Utgiftsområde 22 Kommunikationer

Utfallet för utgiftsområdet blev 0,8 miljarder kronor lägre än budgeterat främst beroende på tidsförskjutningar i några större infrastrukturprojekt.

Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

Utfallet blev 2,7 miljarder kronor lägre än budgeterat. Underskridandet förklaras till stor del av att utgifterna för intervention blev 1 miljard kronor lägre än beräknat. Detta förklaras av att höga världsmarknadspriser och en stor efterfrågan på spannmål möj-

liggjort en export av det svenska överskottet. Anslaget för arealersättning och djurbidrag för strukturstöd inom såväl fiske som livsmedelssektorn samt anslagen för kompletterande åtgärder inom jordbruket underskreds med sammanlagt 1,6 miljarder kronor, främst beroende på tidsförskjutningar mellan beslut om stöd och faktiska utbetalningar.

Utgiftsområde 26 Statskuldsräntor m.m.

Utfallet för utgiftsområdet blev 5,8 miljarder kronor lägre än budgeterat. Den lägre inhemska räntenivån jämfört med tidigare antaganden bidrog med ca 4,8 miljarder kronor medan valutakursvinsterna netto ökade med 5 miljarder kronor. Motverkande poster på 4 miljarder kronor utgörs främst av minskade överkurser till följd av en omfördelning av emis-

sionsvolymerna vad gäller statsobligationslån med lägre kupongräntor.

Minskning av anslagsbehållningar

I statsbudgeten beräknades en minskning av anslagsbehållningarna med 6 miljarder kronor. Minskningen redovisades netto för samtliga utgiftsområden i en särskild post. I redovisningen av utfallet ingår däremot förbrukningen av anslagsbehållningar under respektive utgiftsområde.

Nettoutlåning m.m.

Avvikelsen för Riksgäldens nettoutlåning m.m. uppgår till -5,5 miljarder kronor. Detta beror främst på tidigareläggningar av amorteringar från affärsverk och statliga bolag.

TABELL 5.3 STATSBUDGETENS UTGIFTER ÅR 1997

MILJARDER KRONOR

	STATSBUDGET	TILLÄGGS- BUDGET	ANVISAT TOTALT	UTFALL	DIFFERENS UTFALL-ANVISAT
1 Rikets styrelse	3,8	0,0	3,8	3,9	0,1
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	3,8	0,5	4,3	2,5	-1,8
3 Skatteförvaltning och uppbörd	5,7	0,0	5,7	5,7	0,0
4 Rättsväsendet	20,8	0,0	20,8	21,2	0,3
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	2,8	0,0	2,8	2,5	-0,3
6 Totalförsvaret	42,4	0,2	42,5	41,0	-1,5
7 Internationellt bistånd	11,0	0,0	11,0	12,1	1,1
8 Invandrare och flyktingar	3,5	0,0	3,5	3,6	0,1
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	23,7	0,3	24,0	24,2	0,2
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom och handikapp	35,8	0,0	35,8	35,6	-0,2
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	64,0	0,0	64,0	63,1	-0,8
12 Ekonomisk trygghet för familj och barn	35,2	0,6	35,7	32,6	-3,1
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	36,2	7,1	43,3	40,9	-2,4
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	52,3	-2,1	50,2	50,0	-0,2
15 Studiestöd	16,9	0,4	17,3	16,0	-1,3
16 Utbildning och universitetsforskning	25,4	0,4	25,7	25,1	-0,6
17 Kultur, media, trossamfund och fritid	7,2	0,0	7,2	7,2	0,0
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	33,4	0,0	33,4	30,9	-2,5
19 Regional utjämning och utveckling	3,7	0,0	3,7	2,9	-0,8
20 Allmän miljö- och naturvård	1,3	0,0	1,4	1,6	0,2
21 Energi	0,5	0,1	0,6	0,6	0,0
22 Kommunikationer	25,1	0,2	25,3	24,5	-0,8
23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar	13,3	0,3	13,6	10,9	-2,7
24 Näringsliv	2,9	0,1	3,0	3,1	0,1
25 Allmänna bidrag till kommuner	83,6	4,0	87,6	87,3	-0,3
26 Statsskuld räntor m.m.	104,2	0,0	104,2	98,4	-5,8
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	20,5	-0,5	20,1	20,2	0,1
<i>Summa utgiftsområden</i>	<i>678,7</i>	<i>11,7</i>	<i>690,4</i>	<i>667,5</i>	<i>-22,9</i>
Minskning av anslagsbehållningar	6,0		6,0		-6,0
<i>Summa utgifter</i>	<i>684,7</i>	<i>11,7</i>	<i>696,4</i>	<i>667,5</i>	<i>-28,9</i>
Nettoutlåning m.m. ¹	-6,9		-6,9	-12,4	-5,5
Summa	677,8	11,7	689,5	655,1	-34,4

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därmed inte.

¹ Posten Nettoutlåning m.m. omfattar såväl Riksgäldskontorets nettoutlåning som en kassamässig korrigeringspost.

Källa: Riksrevisionsverket

Takbegränsade utgifter

Det statliga utgiftstaket omfattar statsbudgetens samtliga utgiftsområden förutom utgiftsområde 26 Statsskuld räntor m.m. Till de takbegränsade utgifterna förs även utgifterna inom socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten samt den beräknade minskningen av anslagsbehållningar. Av tabell 5.4 framgår att de takbegränsade utgifterna i statsbudgeten beräknades till drygt 712 miljarder kronor, vilket lämnade en marginal till utgiftstaket på 10,5 miljarder kronor. Som redovisades i föregående avsnitt innebär det preliminära utfallet lägre utgifter än beräknat inom ett flertal utgiftsområden. Därtill kommer att även utgifterna för socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten blev lägre än beräknat. Sammantaget understiger de takbegränsade utgifterna den ursprungliga beräkningen med 13,6 miljarder kronor. Detta innebär samtidigt att budgeteringsmarginalen blev i motsvarande grad högre. Marginalen till utgiftstaket uppgick därför preliminärt till drygt 24 miljarder kronor.

TABELL 5.4 TAKBEGRÄNSADE UTGIFTER ÅR 1997

MILJARDER KRONOR

	STATSBUDGET	UTFALL	DIFFERENS
Summa utgiftsområden exkl. statsskuld räntor	574,5	569,2	-5,3
Minskning av anslags- behållningar	6,0		-6,0
Summa	580,5	569,2	-11,3
Socialförsäkrings- sektorn vid sidan om statsbudgeten	132,0	129,7	-2,3
Summa takbegränsade utgifter	712,5	698,9	-13,6
Budgeteringsmarginal	10,5	24,1	13,6
Utgiftstak	723	723	0

Anslagsbehållningar

På statsbudgeten finns det tre olika anslagstyper - obetecknade anslag, reservationsanslag och ramanslag. För reservationsanslag och ramanslag gäller att outnyttjade medel vid budgetårets slut får överföras som reserverade medel respektive anslagssparande och användas under följande budgetår. För perioden 1992/93 till 1997 har reservationerna successivt minskat medan anslagssparandet har ökat. En stor del av förändringarna förklaras av att andelen reservationsanslag minskat. För ramanslag gäller det motsatta. Budgetåret 1995/96 utgjorde ramanslagen 29 procent av totala antalet anslag och 17 procent av totalt anvisade medel på statsbudgeten. År 1997 utgjorde ramanslagen ca 85 procent av det totala an-

talet anslag och ca 94 procent av totalt anvisade medel på statsbudgeten.

TABELL 5.5 RESERVATIONER OCH ANSLAGSSPARANDE 1992/93 - 1997

MILJARDER KRONOR

BUDGETÅR	RESERVATIONER	ANSLAGSSPARANDE	TOTALT
1992/93	37,1	1,1	38,2
1993/94	35,5	8,1	43,6
1994/95	30,6	11,3	41,9
1995/96	30,5	11,8	42,3
1997 (prel. utfall)	14,2	35,5	49,7

Källa: Riksrevisionsverket

Ramanslag infördes från och med budgetåret 1992/93 och anvisades under år 1992/93 till år 1995/96 i huvudsak för myndigheternas förvaltningsanslag. Från och med år 1997 anvisas ramanslag även för medel som regleras i författningar eller särskilda regeringsbeslut, dvs medel som tidigare anvisades på förslagsanslag. Av det totala anslagssparandet år 1997 utgör anslagssparandet på förvaltningsanslagen drygt 13 miljarder kronor, vilket är en ökning med 1,6 miljarder kronor jämfört med budgetåret 1995/96. De största ökningarna ligger på anslagen till Försvarmakten (+ 0,7 miljarder kronor) och till Väg- och Banverket (+ 0,8 miljarder kronor).

Regeringen har tidigare (prop. 1996/97:1) redovisat att anslagsbehållningarna bör uppmärksammas i den årliga prövningen av myndigheternas resursbehov. Som underlag för en sådan prövning har myndigheterna ålagts att redovisa den planerade användningen av den ackumulerade anslagsbehållningen som vid det senaste räkenskapsårets slut uppgår till mer än tre procent av anslaget. I budgetunderlaget som myndigheterna lämnade i mars 1998 lämnades för första gången en sådan redovisning. I den fortsatta budgetberedningen inför budgetpropositionen för 1999 kommer dessa uppgifter att ingå i prövningen av myndigheternas resursbehov.

Enligt gällande bestämmelser får myndigheterna disponera anslagssparandet om regeringen inte beslutat annat. Regeringen har för avsikt att strama upp reglerna så att anslagssparande som överstiger tre procent av anslaget får disponeras först efter beslut av regeringen. Denna prövning skall ske samlat i samband med budgetarbetet. Förändringen syftar till att få en bättre finansiell styrning av myndigheterna.

5.3 Utgiftsprognos för budgetåret 1998

Den nya budgetprocessen kräver en god och regelbunden uppföljning av statsbudgetens utgifter. Utgiftsökningar måste uppmärksammas i tid för att kunna åtgärdas och på så sätt hindra att utgiftstaket överskrids. Det skärpta uppföljningskravet har lett till att regeringen vid flera tillfällen under pågående budgetår följer upp utgiftsutvecklingen på anslagsnivå. Uppföljningen redovisas för riksdagen i den ekonomiska vårpropositionen och i budgetpropositionen. Den samlade bedömningen av statsbudgetens inkomster, utgifter och budgeteringsmarginal under år 1998 påverkas vid sidan av förslagen i tilläggsbudget också i hög grad av den makroekonomiska bedömningen och av andra underliggande faktorer.

Sammantaget beräknas nu utgifterna under utgiftstaket år 1998 till 719,1 miljarder kronor. Budgeteringsmarginalen beräknas till 0,9 miljarder kronor, vilket är 2,7 miljarder kronor lägre än i budgetpropositionen för 1998. Vid en avstämning mot det statliga utgiftstaket skall även medel som anvisats tidigare budgetår inkluderas. I statsbudgeten beräk-

nades 5 miljarder kronor av tidigare anvisade medel användas under 1998. Utgiftstaket för 1998 fastställdes våren 1996 till 720 miljarder kronor och har inte ändrats trots att fördelningen under utgiftstaket ändrats vid flertal tillfällen.

I tabell 5.7 redovisas de prognostiserade utgifterna per utgiftsområde. Tillgängliga medel är summan av tilldelade medel i statsbudgeten 1998, förslagen i tilläggsbudget samt ingående reservationer och anslagssparande från tidigare år. För så gott som samtliga utgiftsområden bedöms att utgifterna under 1998 kommer att rymmas inom tillgängliga medel. Det enda utgiftsområde där ramarna överskrids är utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar. Orsaken till det befarade överskridandet är att kommunersättning till flyktingar ökar mer än väntat. Regeringen avser att återkomma i denna fråga i budgetpropositionen då utfallet bättre kan prognostiseras. Vid det tillfället avser regeringen även att redovisa de åtgärder som vidtas med anledning av överskridandet.

De största differenserna mellan prognos och tillgängliga medel förklaras nedan.

TABELL 5.6 TAKBEGRÄNSADE UTGIFTER ÅR 1998

MILJARDER KRONOR

	STATSBUDGE T	PROGNOS	DIFFERENS
Utgifter exkl. statsskuldräntor ¹	583,7	586,7	3,0
Socialförsäkringssektorn vid sidan av statsbudgeten	132,7	132,4	-0,3
Summa takbegränsade utgifter	716,4	719,1	2,7
Budgeteringsmarginal	3,6	0,9	-2,7
Utgiftstak för staten	720	720	0

¹Inklusive förbrukning av anslagsbehållningar på 5 miljarder kronor.

TABELL 5.7 STATSBUDETENS UTGIFTER ÅR 1998

MILJONER KRONOR

	INGÅENDE ¹ RES/RAM 980101	ANVISAT I STATSBUDGETEN	TILLÄGGSBUDGET	TILLGÅNGLIGA MEDEL	UTGIFTSPROGNOS	DIFFERENS TILLGÅNGLIGA MEDEL-PROGNOS
1 Rikets styrelse	1 551	3 977		5 528	3 977	1 551
2 Samhällsekonomi och finansförvaltning	1 090	2 063	-21	3 131	2 322	809
3 Skatteförvaltning och uppbörd	792	5 662	10	6 464	6 009	455
4 Rättsväsendet	974	21 034	-4	22 004	21 796	208
5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan	819	2 811		3 630	2 802	828
6 Totalförsvaret	4 491	41 244	100	45 835	42 567	3 268
7 Internationellt bistånd	7 482	11 434		18 916	12 292	6 624
8 Invandrare och flyktingar	-36	3 864		3 828	4 374	-546
9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg	531	22 499	254	23 284	22 873	411
10 Ekonomisk trygghet vid sjukdom m.m.	378	37 193		37 571	37 554	17
11 Ekonomisk trygghet vid ålderdom	803	62 701		63 504	62 560	944
12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn	1 040	35 814		36 854	35 605	1 249
13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet	94	42 723	-4 238	38 579	37 485	1 094
14 Arbetsmarknad och arbetsliv	5 352	47 542	706	53 600	49 338	4 262
15 Studiestöd	720	21 334	-60	21 994	21 268	726
16 Utbildning och universitetsforskning	2 702	27 051	60	29 813	27 622	2 191
17 Kultur, medier, trossamfund och fritid	341	7 335		7 676	7 443	233
18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande	2 745	22 826	77	25 647	22 164	3 483
19 Regional utjämning och utveckling	3 798	3 605		7 403	4 111	3 292
20 Allmän miljö- och naturvård	1 410	1 178	37	2 625	1 792	833
21 Energi	670	1 583	428	2 681	1 286	1 395
22 Kommunikationer	4 022	24 101	-2	28 120	24 802	3 318
23 Jord- och skogsbruk, fiske m.m.	3 491	13 726		17 217	12 751	4 466
24 Näringsliv	2 107	2 698	20	4 825	3 310	1 515
25 Allmänna bidrag till kommuner	361	93 049	4 270	97 680	97 455	225
26 Statsskuldsräntor m.m.	0	109 125		109 125	103 410	5 715
27 Avgiften till Europeiska gemenskapen	1 956	19 645		21 601	21 175	426
Summa utgiftsområden	49 684	687 815	1 636	739 135	690 143	48 992
Summa utgiftsområden exkl. statsskuldsräntor	49 684	578 690	1 636	630 010	586 733	43 277

Anm: Beloppen är avrundade och summerar därför inte.

¹ Ingående reservation/ram är preliminära siffror från Riksrevisionsverket.*Utgiftsområde 6 Totalförsvaret*

Utgiftsprognosen överstiger i statsbudgeten anvisade medel för år 1998. På grund av omläggningen till full tillämpning av anslagsförordningen har Försvarsmakten ett anslagssparande, som avses användas till finansiering av kommande materielleveranser. I nuvarande prognos beräknas 1,2 miljarder kronor av Försvarsmaktens anslagssparande förbrukas under år 1998.

Utgiftsområde 7 Internationellt bistånd

Utgiftsområdet har stora reservationer till följd av förseningar i utbetalningarna. Den ingående balansen

år 1998 uppgår till drygt 7 miljarder kronor. Knappt en miljard kronor av dessa medel förväntas förbrukas under år 1998.

Utgiftsområde 8 Invandrare och flyktingar

Mottagningssystemet för asylsökande samt kommunersättning för flyktingar beräknas överskrida budgeterade medel med ca 500 miljoner kronor. Orsaken är att fler skyddsbehövande nu får uppehållstillstånd och tas emot i kommunerna. Regeringen avser att avvakta utfallet första halvåret 1998 för att sedan återkomma till riksdagen i frågan i budgetpropositionen för 1999.

Utgiftsområde 12 Ekonomisk trygghet för familjer och barn

Inom området har flertalet av anslagen reviderats ned jämfört med statsbudgeten. Detta till följd av att det föds färre barn än beräknat. Anslaget för underhållsstöd bedöms dock överstiga budgeterade medel med ca 1 miljard kronor. Regeringen avser att i samband med budgetpropositionen för 1999 ta ställning till behov av förändringar i systemet för underhållsstödet.

Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

Hösten 1997 beräknades den öppna arbetslösheten år 1998 uppgå till 7,4 procent. Denna prognos har nu reviderats ned till 6,7 procent vilket ger stora effekter på statsbudgetens utgifter. Utgifterna inom utgiftsområde 13 beräknas nu bli ca 5 miljarder kronor lägre än budgeterat. Den osäkerhet som finns i beräkningen av utgiftsnivån motiverar dock en viss marginal. I tilläggsbudget för 1998 föreslås därför att anslaget för arbetslöshetsersättning minskas med drygt 4 miljarder kronor.

Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

Inom utgiftsområdet har utgifterna för räntebidrag reviderats ned med ca 1 miljard kronor till följd av lägre marknadsräntor.

Sammanfattningsvis kan sägas att utgifterna exklusive statsskuldräntorna enligt utgiftsprognosen överstiger anvisade medel för år 1998 med ca 6 miljarder kronor. I princip minskar anslagssparandet i motsvarande mån. Sparade medel vid utgången av 1998 beräknas därmed uppgå till 43,3 miljarder kronor.

5.4 Förslag till tilläggsbudget till statsbudgeten för budgetåret 1998

5.4.1 Inledning

Enligt 9 kap. 5 § regeringsformen kan riksdagen för löpande budgetår på tilläggsbudget göra en ny beräkning av statsinkomster samt ändra och anvisa nya anslag. De förändringar av gällande statsbudget som nu kan överblickas och andra frågor som regeringen anser bör tas upp, redovisas i det följande.

Anslagsförändringarna i detta förslag till tilläggsbudget uppgår netto till en ökning med ca 1 636 miljoner kronor.

De föreslagna ökningarna av anslag uppgår till totalt 6 339 miljoner kronor, varav 4 270 miljoner kronor består av ökade anslag till kommunerna. I vissa fall finns förslag till finansiering av den föreslagna

utgiftsökningen genom minskning av 1998 års anslag. I några fall föreslås indragning av anslagsbehållningar.

Minskningarna av 1998 års anslag uppgår totalt till 4 704 miljoner kronor. Denna minskning möjliggörs bl.a. av att utgifterna för arbetslöshetsersättning beräknas bli 4 238 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen för 1998. Vidare presenterar regeringen förslag om ökade inkomster motsvarande 719 miljoner kronor för 1998.

Regeringens ambition är att ökade utgifter skall finansieras genom motsvarande minskning av utgifterna samma år. Utvecklingen av de offentliga finanserna är positiv. Regeringen anser därför att det är möjligt att redan 1998 öka insatserna till kommunerna för vård, omsorg och skola. Detta förslag till tilläggsbudget ryms inom de budgetpolitiska målen. Efter de föreslagna åtgärderna uppgår budgeteringsmarginalen till 857 miljoner kronor.

5.4.2 Utgiftsområde 1 Rikets styrelse

C3 Allmänna val

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 205 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Allmänna val* ökas med 12 400 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget C4 *Stöd till politiska partier* minskas med motsvarande belopp.

Av anvisade medel kommer som vid tidigare val en viss del att avsättas för valteknisk information till invandrare. Riksskatteverket svarar för informationen i samråd med Statens invandrarverk.

Invandrare som bott i Sverige i minst tre år får rösta och väljas till kommunala församlingar. Inför 1994 års val anvisade riksdagen för budgetåret 1993/94 (prop. 1993/94:105, bet. 1993/94:KU26, rskr. 1993/94:163) 12,4 miljoner kronor för stöd till partier för information till invandrare.

Regeringen anser att samma belopp bör stå till förfogande för motsvarande ändamål vid 1998 års val. Detta föreslås ske genom att det på statsbudgeten uppförda anslagsbeloppet för innevarande budgetår ökas med 12,4 miljoner kronor.

E2 Presstödet

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 531 579 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E2 *Presstöd* ökas med 12 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget E3 *Stöd till radio- och kassettidningar* minskas med motsvarande belopp.

Anslaget får användas i enlighet med bestämmelserna i presstödsförordningen (1990:524) samt förordningen om tillfälligt driftsstöd (1997:1205). Det tillfälliga driftsstöd som regeringen föreslog i tilläggsbudgeten i september 1997 och som riksdagen beslutat om (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU11 Tilläggsbudget 2, rskr. 1997/98:45) är ett bidrag för att lösa de akuta ekonomiska problem som många tidningar med allmänt driftsstöd har. Stödet fördelas för åren 1997 och 1998.

Enligt Presstödsnämndens prognos för år 1998 täcker inte anslaget beräknade utbetalningar av presstöd. För att täcka kostnaderna för presstödet inklusive det tillfälliga driftsstödet för år 1998 föreslår regeringen att ytterligare 12 miljoner kronor anvisas anslaget E2 *Presstöd*. Minskningen på anslaget E3 *Stöd till radio- och kassettidningar* påverkar inte verksamhetens nuvarande omfattning.

5.4.3 Utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning

A2 Riksrevisionsverket

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 176 625 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Riksrevisionsverket* minskas med 27 400 000 kronor till följd av att den revisionella verksamheten renodlas.

Riksrevisionsverkets (RRV:s) uppgifter innefattar i dag revision, ekonomi- och resultatstyrning, tillhandahållande och utveckling av ekonomi- och personaladministrativa system samt ansvar för och drift av statens betalningssystem. Riksdagen har godkänt regeringens förslag (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU2, rskr. 1997/98:120) att RRV:s verksamhet skall renodlas och koncentreras till de revisionella uppgifterna. Som en följd av detta överförs den 1 juli 1998 den del av RRV:s verksamhet som avser statens ekonomistyrningsfunktion till en ny myndighet, Ekonomistyrningsverket (ESV). För att hantera dessa frågor föreslås att 26,3 miljoner kronor överförs från anslaget A2 *Riksrevisionsverket* till det på tilläggsbudget uppförda ramanslaget A21

Ekonomistyrningsverket. Samtidigt flyttas ansvaret för statens betalningssystem från RRV till Riksgäldskontoret (RGK). För att hantera det nya ansvaret för betalningsfrågor tillförs RGK:s anslag för förvaltningskostnader 1,1 miljoner kronor genom en minskning med motsvarande belopp av anslaget A2 *Riksrevisionsverket*. Totalt minskas således anslaget A2 *Riksrevisionsverket* med 27,4 miljoner kronor avseende andra halvåret 1998.

A8 Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 82 644 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A8 *Riksgäldskontoret: Förvaltningskostnader* ökas med 1 125 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Riksrevisionsverket* minskas med motsvarande belopp.

Riksdagen godkände regeringens förslag (prop. 1997/98:1, utg. omr. 2, bet. 1997/98:FiU2, rskr. 1997/98:120) att Riksrevisionsverkets verksamhet skall renodlas och koncentreras på de revisionella uppgifterna. Som följd av detta överförs den 1 juli 1998 ansvaret för statens betalningssystem till Riksgäldskontoret.

Syftet med överföringen av betalningsfunktionen är att uppnå en effektivare upplåning, låneförvaltning och likviditetsförvaltning. Överföringen medför att Riksgäldskontorets tillgång till information förbättras vilket förväntas leda till lägre finansieringskostnader. För andra myndigheter skapas en högre effektivitet genom möjligheten att vända sig till en och samma myndighet för att diskutera finansiering, likviditetsförvaltning och betalningsförmedling.

För att hantera det nya ansvaret för betalningsfrågor föreslås att Riksgäldskontorets anslag för förvaltningskostnader tillförs 1,1 miljoner kronor avseende andra halvåret 1998.

A16 Bokföringsnämnden

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 5 394 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A16 *Bokföringsnämnden* ökas med 800 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A17 *Bidrag till stiftelsen för utvecklande av god redovisningssed* minskas med motsvarande belopp.

Riksdagen har nyligen antagit lagen (1998:9) om miljöredovisning. Lagen innebär i korthet att förvalt-

ningsberättelsen – liksom tidigare – skall innehålla miljöanknuten information i den mån informationen är av betydelse för bedömningen av ett bolags verksamhet, ställning och resultat samt dess utvecklingsmöjligheter och framtidsutsikter. Därutöver infördes ett särskilt upplysningskrav för sådana bolag som är tillstånds- eller anmälningsskyddade enligt miljöskyddslagen. Upplysningskravet omfattar verksamhetens påverkan på den yttre miljön. Den nya lagstiftningen förutsätter att kompletterande normgivning utarbetas. Detta arbete bör falla på Bokföringsnämnden.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att Bokföringsnämnden får ökade resurser med 800 000 kronor. Detta finansieras genom att anslaget A17 *Bidrag till Stiftelsen för utvecklande av god redovisningssed* minskas med motsvarande belopp. Detta innebär att staten inte avser att tilldela de medel till stiftelsen som beslutades i statsbudgeten för 1998.

A21 Ekonomistyrningsverket

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag A21 *Ekonomistyrningsverket* uppgående till 26 275 000 kronor anvisas för 1998. Finansiering sker genom att anslaget A2 *Riksrevisionsverket* minskas med motsvarande belopp.

Riksdagen har godkänt regeringens förslag (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU2, rskr. 1997/98:120) att statens ekonomistyrningsfunktion renodlas och att en ny myndighet inrättas. Riksrevisionsverket (RRV) och Statens löne- och pensionsverk (SPV) har tidigare ansvarat för de myndighetsuppgifter som nu förs över till den nya myndigheten Ekonomistyrningsverket (ESV).

En särskild utredare med uppgift att bl.a. ta fram förslag till organisation, verksamhetsmål, regleringsbrev, budget och arbetsformer tillsattes under hösten 1997 (dir. 1997:122). Utredaren fick vidare i uppgift att ta fram förslag till strategi för effektivisering och prioritering av de ekonomi- och personaladministrativa system- och stödtjänsterna. Ansvar för statens betalningssystem kommer att föras över till Riksgäldskontoret (RGK). I utredarens uppdrag ingick också att föreslå vilka arbetsuppgifter beträffande statens betalningssystem som dels ska föras över till RGK, dels har sådant samband med statens koncernredovisning att de bör ingå i den nya ekonomistyrningsmyndigheten.

Utredaren överlämnade den 27 februari 1998 delrapporten Ekonomistyrningsverket med förslag i nämnda hänseenden.

Utredaren skall fram till den 1 juli 1998 arbeta med de förberedelser som krävs för att myndigheten skall kunna verka fr.o.m. denna dag.

ESV skall verka för en effektiv och ändamålsenlig ekonomisk styrning på alla nivåer i staten genom att som regeringens stabsmyndighet förse regeringen med underlag om den statliga ekonomin och förse Regeringskansliet och myndigheterna med verktyg för en effektiv styrning.

ESV skall vara ett stöd för såväl regeringen som myndigheterna dels i styrning och uppföljning av statens verksamhet, ekonomi och resultat, dels avseende ekonomi- och personaladministrativa system. De olika leden i ekonomistyrningsprocessen har en inbördes koppling och regeringen ser därför en stor fördel i att hålla samman dessa i en gemensam organisation. För att upprätthålla en hög kompetens i ekonomistyrningen krävs att verksamheten bedrivs i nära kontakt med avnämarna, dvs. regeringen och myndigheterna. Regeringen har för avsikt att knyta ett råd samt ett redovisningsråd till verket.

ESV kommer att ansvara för normering, metoder för uppföljning och utvärdering samt tillhandahållande av systemet för statlig redovisning (Riks), kontroll och analys av ekonomisk information, prognoser och avgiftsfrågor samt metodutveckling inom ekonomistyrningsområdet. Statlig produktion av ekonomi- och personaladministrativa system och stödtjänster samordnas och integreras i den nya myndigheten. Dessa verksamheter flyttas från RRV och SPV. Hela den ekonomi- och personaladministrativa system- och stödverksamheten finansieras med avgifter. Den avgiftsfinansierade verksamheten kommer att svara för ca 80 procent av den nya myndighetens omslutning. Ansvar för normering och metodutveckling inom kassahållningsfrågor samt uppgifter som hänger samman med statens koncernredovisningssystem skall ingå i ESV eftersom det finns starka kopplingar till det statliga redovisningssystemet, medan ansvar för statens betalningssystem flyttas till RGK.

För att finansiera Ekonomistyrningsverket under andra halvåret 1998 anvisas 26,3 miljoner kronor, vilket motsvarar ett årligt anslag på 52,6 miljoner kronor.

B3 Bidrag till kapitalet i Europeiska investeringsbanken

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag B3 *Bidrag till kapitalet i Europeiska investeringsbanken* uppgående till 15 871 000 kronor anvisas för 1998. Finansiering sker genom att anslaget B1 *Åtgärder för att stärka det finansiella systemet* minskas med motsvarande belopp.

I statsbudgeten för år 1997 fanns för detta ändamål uppfört ett anslag på 860 miljoner kronor. Till följd av den försvagade kronkursen i förhållande till ecun visade sig beloppet vara otillräckligt för att täcka kostnaderna för inbetalningarna. För att täcka föregående års underskott föreslår regeringen att 15,9 miljoner kronor anvisas för budgetåret 1998.

Under 1998 kommer guvernörsrådet att besluta om en höjning av bankens kapital, sannolikt med högst 61 procent. För att täcka kostnaden för denna kapitalhöjning kommer medel att tas från bankens reserver, vilket innebär att ägarna inte behöver göra ytterligare inbetalningar. Samtidigt kommer den inbetalade andelen av bankens kapital sannolikt att sänkas från 7,5 procent till 6 procent. Kapitalhöjningen innebär dock ett ökat garantiåtagande från ägarna. Det svenska garantiåtagandet beräknas öka från 1,9 miljarder ecu till högst 3,1 miljarder ecu. Beslutet om kapitalhöjningen träder i kraft omedelbart efter godkännandet av bankens guvernörsråd.

5.4.4 Utgiftsområde 3 Skatteförvaltning och uppbörd

A1 Riksskatteverket

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 356 304 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Riksskatteverket* minskas med netto 4 000 000 kronor.

Justitiekanslern har i beslut den 20 februari 1998 medgivit ett yrkande från en privatperson om ersättning på grund av överträdelse av gemenskapsrätten avseende bl.a. rådets direktiv angående punktskatt på mineraloljor (rådets direktiv 92/12 EEG av den 25 februari 1992 om allmänna regler för punktskattepliktiga varor och om innehav, flyttning och övervakning av sådana varor, EGT nr L 76, 23.31.992, s 1 samt rådets direktiv 92/81 EEG av den 19 oktober 1992 om harmonisering av strukturerna för punktskatter på mineraloljor, EGT nr 316, 31.10.1992, s 12). Till Justitiekanslern har inkommit ca 500 liknande ersättningsanspråk från personer företrädesvis bosatta i Tornedalen. Till stöd för sina

anspråk har de åberopat bl.a. att de på grund av den svenska lagstiftningen under tiden den 1 januari 1996 - den 30 juni 1997 gått miste om möjligheten att köpa lågbeskattad, rödmärkt olja i Finland. Kraven avser till största delen ersättning för skillnaden mellan faktisk kostnad för svensk olja och presumtiv kostnad om motsvarande mängd rödmärkt finsk olja hade kunnat tankas i Finland. Huvuddelen av dessa ersättningsanspråk har av Justitiekanslern överlämnats till Riksskatteverket för fortsatt handläggning.

Handläggningen av ersättningsanspråken beräknas kunna slutföras under 1998. För att ge Riksskatteverket möjligheten att besluta om och betala ut skadestånd i de angivna fallen bedömer regeringen att Riksskatteverkets anslag behöver ökas med 10 miljoner kronor. Även i de fall det är Justitiekanslern som beslutar om skadestånd bör Riksskatteverket ha hand om utbetalningen av skadestånden. Beräkningen är preliminär och regeringen avser att återkomma i budgetpropositionen för 1999 med dels en mer preciserad beräkning dels förslag till finansiering. Utgångspunkten är att finansiering skall ske inom utgiftsområdets ram.

Samtidigt görs en neddragning av Riksskatteverkets anslag med 14 miljoner kronor, som överförs till anslaget A3 *Tullverket* för punktskattekontroll. Detta innebär att Riksskatteverkets anslag 1998 minskas med netto 4 miljoner kronor.

A3 Tullverket

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 036 369 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Tullverket* ökas med 14 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Riksskatteverket* minskas med motsvarande belopp.

Mycket tyder på att skatteundandragandena av punktskatter på framför allt alkohol och tobak men även på mineraloljeprodukter har ökat i omfattning. Tullverkets ökade beslag av dessa varor indikerar att så är fallet. En annan indikator på detta är att statens skatteintäkter från dessa varor minskar och att höjningarna av tobaksskatten under 1997 endast beräknas leda till en marginell ökning av intäkterna.

Regeringen har i dag i en proposition (1997/98:100) föreslagit att Tullverket skall ges förbättrade möjligheter att kontrollera underlaget för punktskatter avseende alkohol, tobak och mineraloljor i den EU-interna trafiken. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998. Under förutsättning att riksdagen godkänner regeringens förslag, föreslås att Tullverkets anslag tillförs 14 miljoner kronor för

år 1998 för att påbörja den nya kontrollverksamheten.

5.4.5 Utgiftsområde 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan

A2 Nordiskt samarbete

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 452 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Nordiskt samarbete* ökas med 100 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Utrikesförvaltningen* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen anser att Föreningen Norden behöver särskilt ekonomiskt stöd på 1 miljon kronor till informationsverksamheten vid Arena Norden. Verksamheten beskrivs närmare under utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid. Finansieringen delas mellan utgiftsområde 17 och utgiftsområde 5. Medlen på anslaget A2 *Nordiskt samarbete* beräknas inte räcka för den del som skall finansieras av utgiftsområde 5. Regeringen föreslår därför att anslaget ökas med 100 000 kronor.

D4 Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 10 262 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget D4 *Forskning till stöd för nedrustning och internationell säkerhet* ökas med 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D1 *Utredningar och andra insatser på det utrikespolitiska området* minskas med motsvarande belopp.

Sverige bidrar i betydande omfattning med expertis till FN:s säkerhetsråds särskilda kommission för eliminering av Iraks massförstörelsevapen (UNSCOM). Detta sker genom att personal från Försvarets forskningsanstalt ställs till UNSCOM:s förfogande. Dessa bidrag från svensk sida förväntas komma att öka ytterligare under innevarande år. För att kunna möta ökade kostnader till följd härav föreslår regeringen att 500 000 kronor tillförs anslaget.

5.4.6 Utgiftsområde 6 Totalförsvaret

A2 Fredsfrämjande truppinsatser

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 384 419 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser* ökas med 150 000 000 kronor. Finansiering sker till viss del genom att anslaget B2 *Funktionen Försörjning med industrivaror* och anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* minskas med 25 000 000 kronor vardera.

Sverige deltar med en reducerad bataljon i en mellan de nordiska länderna och Polen gemensam brigad inom ramen för den Nato-ledda multinationella fredsstyrkan Stabilization Force (SFOR) i syfte att genomföra fredsavtalet för Bosnien-Hercegovina. Mandatet för SFOR löper ut den 12 juni 1998. Regeringen bedömer att en fortsatt internationell militär närvaro, med svenskt deltagande i nuvarande omfattning efter den 12 juni är nödvändig för att genomföra fredsavtalet.

Regeringen föreslår att anslaget A2 *Fredsfrämjande truppinsatser* tillförs 150 miljoner kronor för att möjliggöra en fortsatt svensk insats inom ramen för SFOR efter den 12 juni 1998, samt för att skapa en handlingsfrihet för svensk medverkan i fredsfrämjande truppinsatser, t.ex. inledande insatser med snabbinsatsstyrkan eller inledande insatser inom ramen för FN:s snabbinsatsbrigad SHIRBRIG under år 1998. Den väntade positiva utveckling i forna Jugoslavien, som föranlett en reduktion av anslaget med 100 miljoner kronor, har inte till fullo infriats. Därför återförs dessa medel till anslaget. Finansiering av resterande 50 miljoner kronor sker till viss del genom en minskning med 25 miljoner kronor av anslaget B2 *Funktionen Försörjning med industrivaror* samt genom en minskning med 25 miljoner kronor av anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst*.

B9 Funktionen Transporter

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns det för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 190 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B9 *Funktionen Transporter* ökas med 3 700 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B3 *Funktionen Befolkningsskydd och räddningstjänst* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen föreslår att anslaget B9 tillförs 3,7 miljoner kronor på grund av tidigare felbudgetering i budgetpropositionen för 1998.

5.4.7 Utgiftsområde 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg

B10 Bidrag till äldreboendestäder m.m.

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt reservationsanslag B10 *Bidrag till äldreboendestäder m.m.* uppgående till 250 000 000 kronor anvisas för 1998.

Ädelreformen medförde kraftigt ökade behov av goda och funktionella bostäder och lokaler avsedda för äldre. En del av dessa behov har kunnat tillgodoses genom de omfattande ny- och ombyggnationer av äldreboendet som har ägt rum i kommunerna under senare år, till en del finansierat med statliga stimulansmedel. På många håll är dock behovet fortsatt stort av nya och ombyggda bostäder för äldre och i många kommuner pågår också en utbyggnad. För att bl.a. säkerställa att nödvändiga nya projekt inte skjuts på framtiden har regeringen i propositionen Bostadspolitik för hållbar utveckling (prop. 1997/98:119) aviserat att en ram på motsvarande 400 miljoner kronor skall avsättas för ett tillfälligt statligt byggstöd för äldreboendestäder m.m. i kommunerna under åren 1998 och 1999. Regeringen behandlar denna fråga i propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) som regeringen beslutat i anslutning till den ekonomiska vårpropositionen. Åtgärden medför ökade förutsättningar för kommunerna att uppfylla de nationella mål för äldrepolitiken som bl.a. innebär att äldre skall ha möjlighet att vid behov kunna flytta till en särskild boendeform.

Medlen skall kunna användas för ny- och ombyggnad samt förbättringar av dels bostäder i särskilda boendeformer, dels sådana lokaler i anslutning till det särskilda boendet som skall användas som möteslokaler, samlingslokaler etc. för äldre. För år 1998 föreslår regeringen att 250 miljoner kronor anvisas under ett nytt reservationsanslag. Medlen före-

slås disponeras av Boverket i enlighet med förordning som regeringen senare meddelar. Återstående medelsbehov har beaktats i ramarna för utgiftsområde 9 fr.o.m. 1999.

C5 Statens institutionsstyrelse

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 503 986 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C5 *Statens institutionsstyrelse* ökas med 4 300 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D1 *Kriminalvården* under utgiftsområde 4 Rättsväsendet minskas med motsvarande belopp.

I propositionen Vissa reformer av påföljdssystemet (prop. 1997/98:96) framhåller regeringen att det är mycket otillfredsställande att ungdomar under 18 år placeras i fängelse när de begått allvarliga brott, eftersom fängelse är en olämplig miljö för barn och ungdomar. Därför är det angeläget att det tillskapas en alternativ form av frihetsberövande som gör det möjligt att hålla de yngsta lagöverträdarna utanför fängelserna. Regeringen föreslår således att en ny frihetsberövande påföljd skall införas, sluten ungdomsvård. Ansvaret för verkställigheten av vården bör tillfalla Statens institutionsstyrelse (SiS). Institutionsstyrelsen har sedan den 1 april 1994 ansvaret för planeringen och driften av de särskilda ungdomshem som avses i 12 § lagen (1990:52) med särskilda bestämmelser om vård av unga (LVU). Mot denna bakgrund måste Statens institutionsstyrelse anses ha goda möjligheter att inom sin organisation kunna ta hand om de unga lagöverträdare som kan komma i fråga för ett frihetsberövande. Under 1998 måste Institutionsstyrelsen göra vissa investeringar, utbilda personal och vidta andra förberedande åtgärder för att kunna starta verksamheten 1999. Medelsbehovet beräknas till 4,3 miljoner kronor för dessa insatser.

5.4.8 Utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet

A1 Bidrag till arbetslöshetsersättning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 40 681 334 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Bidrag till arbetslöshetsersättning* minskas med 4 238 334 000 kronor.

Den öppna arbetslösheten beräknas under innevarande budgetår uppgå till 6,7 procent, vilket är 0,7 procentenheter lägre än den bedömning som gjordes i budgetpropositionen för 1998. Totalt beräknas utbetalningarna från anslaget för bidrag till arbetslöshetsersättning uppgå till 36 443 miljoner kronor innevarande budgetår. Det är 4 238 miljoner kronor lägre än vad som beräknades i budgetpropositionen.

Antalet deltagare i resursarbeten och offentliga tillfälliga arbeten för äldre arbetslösa (OTA) har successivt ökat sedan årsskiftet men har ännu inte nått upp till den beräknade omfattningen på 10 000 personer per månad i respektive åtgärd. I februari 1998 fanns 3 300 kvinnor och 3 500 män i OTA och 3 100 kvinnor och 700 män i resursarbete. Regeringen bedömer att antalet anvisade till resursarbete kommer att öka, bl.a. mot bakgrund av de regelförändringar som föreslås nedan. Regeringens avsikt är även att i budgetpropositionen för 1999 återkomma med ett förslag som innebär att resursarbete får beviljas även under 1999. Den tillfälliga avgångsersättning som kunde medges under andra halvåret 1997 har fått en större omfattning än vad som beräknades i budgetpropositionen och totalt hade 18 600 personer beviljats sådan ersättning i januari 1998. Åtgärden generationsväxling som infördes vid årsskiftet har hittills haft en liten omfattning. Regeringen bedömer dock att antalet successivt kommer att öka bl.a. med anledning av de förändringar av reglerna för åtgärden som redovisas i tilläggsbudget under utgiftsområdet. Sammantaget beräknas utbetalningarna under 1998 från anslaget till resursarbeten, OTA, den tillfälliga avgångsersättningen samt generationsväxling uppgå till 4 433 miljoner kronor.

Utgifterna för resursarbeten bör fr.o.m. den 1 juli 1998 inte längre beräknas under utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Utgifterna bör i stället beräknas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Anslaget A1 *Bidrag till arbetslöshetsersättning* under utgiftsområdet bör därför minskas med 606 miljoner kronor samtidigt som anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* ökas med 606 miljoner kronor i förhållande till statsbudgeten.

Regeringen föreslår mot denna bakgrund att anslaget A1 *Bidrag till arbetslöshetsersättning* minskas med 4 238 miljoner kronor.

Resursarbete

Regeringens förslag: Den som anvisats till resursarbete får ersättas med högst 90 procent av avtalsenlig lön.

Enligt nuvarande regler får en arbetsgivare som tar emot en arbetslös person i resursarbete ersätta denna med högst 90 procent av den dagpenninggrundande inkomsten. Detta medför vissa problem på arbetsplatserna om några av deltagarna i resursarbete har en mycket låg inkomstrelaterad arbetslöshetsersättning eller endast erhåller grundbeloppet i arbetslöshetsförsäkringen. Det bör vara arbetsgivaren och de lokala arbetstagarorganisationerna som avgör storleken på ersättningen genom de särskilda kollektivavtal som tecknas då arbetsgivare anordnar resursarbeten. Lönen enligt det särskilda kollektivavtalet får dock inte överstiga 90 procent av den lön som gäller enligt ordinarie kollektivavtal på den aktuella arbetsplatsen. Den ersättning staten betalar till arbetsgivarna bör dock vara oförändrad, dvs. 80 procent av den dagpenninggrundande inkomsten samt därtill hörande sociala avgifter och särskild löneavgift. Förändringen innebär inte några utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Regeringens förslag: För att förenkla administrationen kring åtgärden ersätts arbetsgivare som anordnar resursarbete med en schablonsmässigt beräknad månadsersättning som regleras vid anvisningstidens slut.

Enligt nuvarande regler betalar arbetsgivaren lön till den anvisade och rekviderar sedan i efterskott från länsarbetsnämnden ersättningen för den bidragsberättigade delen. Denna varierar beroende på hur stor del av tiden personen i resursarbete haft vikariat med ordinarie avtalsenlig lön. I resursarbete skall arbetsgivaren och arbetstagarorganisationerna på arbetsplatsen ha kommit överens om att den anvisade skall erbjudas alla lämpliga kortare vikariat som uppstår. Vid vikariat erhåller den anvisade avtalsenlig lön och arbetsgivaren betalar därtill hörande sociala avgifter och särskild löneavgift och under denna tid utgår ingen ersättning till arbetsgivaren. Det är i vissa fall ett administrativt betungande system för arbetsgivarna att månadsvis beräkna vad som är lön och ersättning. Detta minskar arbetsgivarnas benägenhet att vilja anordna resursarbeten. Förslaget till förändring innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Regeringens förslag: Privata vårdhem och andra verksamheter som upphandlats på entreprenad av en kommun liksom stiftelser och friskolor får fr.o.m. den 1 juli 1998 anordna resursarbeten. Detta skall avse långvarigt pågående entreprenader per den 1 april 1998.

Endast arbetsgivare inom offentliga sektorn samt försäkringskassor och kyrkliga arbetsgivare kan i dag ta emot personer i resursarbete. Det finns dock ett intresse även hos andra arbetsgivare att ta emot resursarbetare som utför tjänster inom den offentliga sektorn genom exempelvis kommunalt upphandlad entreprenad där risken för undanträngning inte bedöms lika stor som hos andra privata företag på marknaden. Det finns flera parter som gynnas vid resursarbete; arbetsgivaren och den arbetslöse och -eftersom det gäller den offentliga sektorn - även allmänheten. Genom att de arbetslösa i resursarbetet, som i huvudsak är kvinnor, kan gå in och ta lämpliga vikariat får de också bättre chanser på den reguljära arbetsmarknaden. Arbetslösa i kommuner där vården i stor utsträckning lagts ut på entreprenad har dock små eller inga möjligheter att bli anvisade till resursarbete. Eftersom resursarbete är en åtgärd som utgår från en trepartsöverenskommelse, dvs. en överenskommelse mellan arbetsgivare, arbetstagare och arbetsförmedling, kan parterna ta ett särskilt stort ansvar för att bevaka att resursarbetet inte undantränger reguljärt arbete när det gäller offentligt upphandlade verksamheter i privat regi. Regelförändringen omfattar endast långvarigt pågående entreprenader per den 1 april 1998. Förslaget om utvidgning av gruppen arbetsgivare som kan anordna resursarbete innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Generationsväxling

Regeringens förslag: Möjligheten att ansöka om generationsväxling förlängs till och med den 31 december 1998 för personer som fyller 63 år senast den 31 augusti 1998. Förslaget skall gälla från och med den 1 september 1998.

Generationsväxling innebär i korthet att en person som fyllt 63 år och som har haft en sammanhängande anställning i minst två år, efter överenskommelse med arbetsgivaren kan lämna sin anställning i förtid. Villkoret är att en långtidsarbetslös person som fyllt 20 men inte 35 år tillsvidareanställs. Den som lämnar sin anställning får en ersättning från staten som uppgår till 80 procent av den sjukpenninggrundande inkomsten vid avgången, dock maximalt 14 400 kronor per månad under år 1998. Som delfinansiering

betalar arbetsgivaren ett finansieringsbidrag till staten motsvarande 25 procent av den ersättning som staten lämnar. Ansökan om generationsväxling kan enligt nuvarande regler göras under perioden den 1 januari till den 31 augusti 1998.

Generationsväxlingen har hittills utnyttjats i mycket begränsad utsträckning bl.a. beroende på bristfällig information inledningsvis kring åtgärden och utformningen av delar av regelverket. Sedan åtgärden infördes har emellertid även långtidsarbetslösheten minskat kraftigt, som ett resultat av ett förbättrat konjunkturläge och regeringens övriga insatser inom arbetsmarknadspolitiken. Regeringen har gjort en samlad bedömning och funnit det angeläget att justera villkoren för åtgärden. Dessa justeringar innebär bl.a. att det skall vara möjligt att till generationsväxling anvisa arbetslösa personer som inte är långtidsarbetslösa på grund av att de under en kortare tid innehaft en anställning eller deltagit i en arbetsmarknadspolitisk åtgärd. En förutsättning är att detta inte nämnvärt stärkt deras ställning på arbetsmarknaden. Som ytterligare förutsättningar gäller att personen som nyanställs omedelbart dessförinnan varit anmäld som arbetssökande hos den offentliga arbetsförmedlingen under minst 12 månader och att personens sysselsättningssituation inte kan lösas på annat sätt. Personer som inte fyllt 25 år kan anvisas till generationsväxling under den enda förutsättningen att han eller hon omedelbart före nyanställningen varit anmäld som arbetssökande vid den offentliga arbetsförmedlingen under minst 90 dagar. Om särskilda skäl föreligger skall det även vara möjligt att visstidsanställa, alternativt provanställa, anvisade personer i stället för att tillsvidareanställa dem. De ändrade reglerna som genomförts genom ändring i förordningen (1997:1287) om generationsväxling på arbetsmarknaden träder i kraft den 15 maj 1998. Förslaget innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

5.4.9 Utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv

A2 Arbetsmarknadspolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 21 043 793 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* ökas med 606 000 000 kronor.

Resursarbeten ingår under budgetåret 1998 i Arbetsmarknadsverkets mål för omfattningen av de

konjunkturberoende åtgärderna. Utgifterna för re-sursarbete bör därför fr.o.m. den 1 juli 1998 inte längre beräknas under utgiftsområde 13 Ekonomisk trygghet vid arbetslöshet. Utgifterna bör istället beräknas under utgiftsområde 14 Arbetsmarknad och arbetsliv. Anslaget A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder* bör därför ökas med 606 miljoner kronor samtidigt som anslaget A1 *Bidrag till arbetslöshetsersättning* minskas med motsvarande belopp. Förslaget innebär en förenkling och ett förtydligande kring finansieringen av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna.

B1 Arbetarskyddsverket

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 365 196 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B1 *Arbetarskyddsverket* ökas med 147 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B11 *Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten* minskas med motsvarande belopp.

Arbetarskyddsstyrelsens medverkan i EU-arbetet har blivit alltmer kostnadskrävande. Anslaget B1 *Arbetarskyddsverket* bör förstärkas genom en överföring från anslaget B11 *Bidrag till Stiftelsen Utbildning Nordkalotten*.

B5 Forskning och utveckling inom arbetslivsområdet

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 212 217 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 1998 i fråga om anslag B5 *Forskning och utveckling inom arbetslivsområdet* besluta om en högsta ram för åtaganden, som inklusive tidigare åtaganden uppgår till högst 420 000 000 kronor och som medför utgifter under perioden 1999 - 2003.

Rådet för arbetslivsforskning har funnits i två år. Under denna tid har Rådet haft ett beslutsbemyndigande om totalt 160 miljoner kronor för en kommande fyraårsperiod. Detta innebär en alltför kraftig begränsning av Rådets möjligheter att fatta långsiktiga beslut. Dessutom har Rådet behov av att kunna besluta om åtaganden som sträcker sig över en längre tidsperiod än fyra år. Regeringen föreslår därför en utökad bemyndiganderam för verksamheten.

B6 Bidrag till Samhall AB

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 4 356 419 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B6 *Bidrag till Samhall AB* ökas med 100 000 000 kronor.

Samhalls resultat för 1997 blev en förlust på 238 miljoner kronor, efter finansnetto och skatt. År 1996 hade Samhall ett negativt resultat på 71 miljoner kronor. Även det innevarande året beräknas ge ett underskott, preliminärt på ca 100 miljoner kronor. Samhall AB har i sin koncernplanering för 1999 skisserat ett scenario som innebär snabbt ökande underskott och ett direkt konkurshot något år in på 2000-talet. I ett kortare perspektiv bedömer Samhall att den nuvarande sysselsättningsvolymen behöver minskas ytterligare för att nedbringa kostnaderna för verksamheten. Eftersom Samhall inte säger upp arbetshandikappade anställda vid övertalighet måste minskningen ske genom naturlig avgång. Samhall bedömer därför att en eventuell personalminskning måste inledas snarast genom en betydligt minskad ersättningsrekrytering.

Mot bakgrund av det scenario som Samhall redovisat har ett analysarbete initierats inom Finans- och Arbetsmarknadsdepartementen, bl.a. genom oberoende extern företagsekonomisk expertis, i syfte att studera Samhalls ekonomiska situation och förutsättningar såväl företagsekonomiskt som organisatoriskt. Analysarbetet skall ligga till grund för regeringens förslag i budgetpropositionen för 1999. I sammanhanget kan noteras att Riksrevisionsverket f.n. arbetar med en studie av Samhall, som en del i en arbetsmarknadspolitisk uppföljning. Den väntas bli färdig till årsskiftet.

Det är enligt regeringens mening angeläget att antalet arbetstillfällen för arbetshandikappade hos Samhall inte minskar. De resultatkrav som staten ställer på Samhall skall således ligga fast. Det innebär bl.a. att kravet på en minsta sysselsättningsvolym på 31,9 miljoner arbetade timmar kvarstår för år 1998. Koncernen har f.n. ca 26 200 arbetshandikappade anställda, vilket motsvarar statens krav på minsta antal arbetstimmar.

För att säkerställa att Samhall kan svara mot kravet föreslår regeringen att Samhall AB tillförs 100 miljoner kronor. Som ett villkor gäller att sysselsättningen inte minskar under 1998 jämfört med 1997.

Åldersgränsen vid vissa arbetsmarknadspolitiska åtgärder

Regeringens förslag: Kommuners ansvar för ungdomar skall omfatta ungdomar fram till den dag de fyller 20 år. Som en konsekvens härav skall arbetslösa kunna ta del av de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna arbetslivsutveckling, arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsintroduktion, bidrag till arbetslösa m.fl. som startar egen näringsverksamhet, datortek, individuellt anställningsstöd, interpraktikstipendier samt kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år från och med den dag den arbetslöse fyller 20 år. Förslaget skall gälla från och med den 1 juli 1998.

Lagen om kommuners ansvar för ungdomar infördes den 1 oktober 1995. Lagen innebär i korthet att en kommun får anordna praktik eller annan verksamhet på heltid för arbetslösa ungdomar som inte genomgår gymnasieskola eller liknande utbildning till och med den 30 juni det år de fyller 20 år. Denna ordning innebär för vissa ungdomar att de inte har möjlighet att omfattas av denna lag längre än till en ålder av 19,5 år medan andra kan delta tills de är 20,5 år. Regeringen föreslår mot bakgrund av detta att lagen om kommuners ansvar för ungdomar från och med den 1 juli 1998 skall omfatta ungdomar fram till den dag de fyller 20 år.

Det finns inom ramen för de arbetsmarknadspolitiska åtgärderna ett antal åtgärder som är tillgängliga för arbetslösa från och med den 1 juli det år den arbetslöse fyller 20 år. Mot bakgrund av ovanstående föreslår regeringen att åtgärderna arbetslivsutveckling, arbetsmarknadsutbildning, arbetsplatsintroduktion, bidrag till arbetslösa m.fl. som startar egen näringsverksamhet, datortek, individuellt anställningsstöd, interpraktikstipendier samt kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år, skall vara tillgängliga för personer från och med den dag de fyller 20 år. Förslaget föranleder en ändring i lagen (1995:706) om kommuners ansvar för ungdomar och i lagen (1997:1268) om kommuners ansvar för ungdomar mellan 20 och 24 år. Regeringen kommer i budgetpropositionen för 1999 att föreslå motsvarande ändring när det gäller rätten till grundbelopp i arbetslöshetsförsäkringen. Förslaget innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

Interpraktik

Regeringens bedömning: Minst 1 000 ungdomar beviljas interpraktikstipendier under budgetåret 1998.

Den första oktober 1997 flyttades huvudmannaskapet för de så kallade Europastipendierna till Svenska EU-programkontoret. Samtidigt ändrades benämningen på åtgärden till interpraktikstipendier och utökades till att gälla praktik i hela världen. Sedan stipendierna infördes har intresset från de arbetslösa ungdomarna varit stort. Det är till stor del unga som annars hade haft svårt att praktisera utomlands som beviljats stipendier. En jämn könsfördelning har uppnåtts. Andelen invandrare bland samtliga som beviljats stipendier är minst lika stor som andelen invandrare bland de arbetslösa. Det är dock inte möjligt att så här tidigt efter införandet bedöma hur många ungdomar som erhållit reguljärt arbete efter praktiken. Regeringen anser mot bakgrund av ovanstående att det är viktigt att fler ungdomar får denna möjlighet till praktik utomlands och avser därför att föreskriva att minst 1 000 ungdomar bör få denna möjlighet under budgetåret 1998.

Särskilt introduktions- och uppföljningsstöd, SIUS

Regeringens förslag: Försöksverksamheten med särskilt introduktions- och uppföljningsstöd för svårt funktionshindrade personer, SIUS, blir permanent från och med den 1 juli 1998.

En försöksverksamhet med särskilt introduktions- och uppföljningsstöd för svårt funktionshindrade personer, SIUS, har pågått sedan budgetåret 1993/94. SIUS lämnas till den som har behov av individuellt stöd som underlättar en anställning. Försöksverksamheten har visat att en särskild stödperson med inriktning på individuellt stöd för introduktion och uppföljning på arbetsplatsen är den stödform som saknats för vissa grupper av arbetshandikappade. En stödperson i SIUS kan handlägga ungefär sex - åtta ärenden per år. Kostnaden för stödpersonen uppgår till i genomsnitt 50 000 kronor per arbetshandikappad och år. Cirka 70 stödpersoner arbetar inom SIUS i dag. Utgifterna för dessa beräknas under 1998 till ca 19 miljoner kronor.

Regeringen bedömer att försöksverksamheten har visat att SIUS är ett effektivt och angeläget verktyg i arbetet med att finna och behålla en anställning för svårt funktionshindrade personer och föreslår därför att SIUS-verksamheten blir permanent. AMS bedömer på grundval av försöksverksamheten att 150 SIUS-konsulenter behövs för att erbjuda 1 000 arbetssökande deltagande i åtgärden. SIUS-konsulenter bör anställas inom AMV med nära anknytning till den yrkesinriktade rehabiliteringen. Kostnaden för SIUS-konsulenter beräknas vid denna omfattning uppgå till högst 50 miljoner kronor per år och utgifterna bör även fortsättningsvis tas inom ramen för tilldelade medel under anslaget. Förslaget bör gälla från och med den 1 juli 1998. Försla-

get innebär inga utgiftsökningar och påverkar inte ramen för utgiftsområdet.

5.4.10 Utgiftsområde 15 Studiestöd

A3 Vuxenstudiestöd m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 8 624 280 000 kronor. Därav har 4 847 677 000 kronor anvisats för särskilt utbildningsbidrag (UBS) och 2 870 898 000 kronor för särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa (SVUXA).

Regeringens förslag: Särskilt utbildningsbidrag bör kunna lämnas under perioden 1 juli 1998 - 30 juni 1999 till arbetslösa för ett andra studieår. Särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa bör fr.om. höstterminen 1998 kunna lämnas för två års studier på gymnasial nivå.

Kunskapslyftet inleddes höstterminen 1997. Under hösten genomförde kommunerna motsvarande drygt 97 000 heltidsplatser utöver den kommunalt finansierade verksamheten på ca 37 000 platser. Antalet studerande på gymnasienivå i kommunerna var i oktober 1997 ca 185 000. Därtill kom studerande i grundläggande vuxenutbildning, folkhögskolan och i kvalificerad yrkesutbildning. Av de som under hösten 1997 studerat i Kunskapslyftet var ca 70 procent kvinnor.

För många av deltagarna krävs mer än ett års studier för att få den kompetens som det treåriga gymnasiet ger. Det finns därför starka skäl att under nästa läsår låta arbetslösa, som påbörjat studier med särskilt utbildningsbidrag, få fortsätta utbildningen med detta studiestöd. För tiden därefter får frågan prövas med hänsyn bl.a. till sysselsättningsläget. I konsekvens härmed bör även SVUXA kunna utgå för två års studier på gymnasienivå. Regeringen gör bedömningen att dessa åtgärder rymms inom utgiftsområdets ramar.

För att stimulera sommarverksamhet inom ramen för kunskapslyftet har regeringen meddelat att kommunerna utöver tidigare fastställda ramar för kunskapslyftet kommer att få täckning för gymnasial vuxenutbildning som anordnas under perioden 15 juni till 21 augusti 1998. Under denna period kan de studerande få studiestöd i form av särskilt utbildningsbidrag, särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa eller studiemedel. Eventuella ytterligare medelsbehov som kan uppkomma till följd av verksamheten under sommaren avser regeringen redovisa i tilläggsbudget hösten 1998.

Teckenspråksutbildning för vissa föräldrar (TUFF) m.m.

Regeringens förslag: Ändring görs i kommunalskattelagen (1928:370), lagen (1962:381) om allmän försäkring och semesterlagen (1977:480) för att ersättning till vissa föräldrar som deltar i teckenspråksutbildning, skall vara skattepliktig inkomst samt pensions- och semesterlönegrundande m.m. I kommunalskattelagen görs en följdändring med anledning av det tidigare riksdagsbeslutet att timersättning inte skall lämnas till deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi).

I den nya förordningen (1997:1158) om statsbidrag för teckenspråksutbildning för vissa föräldrar, TUFF, finns bestämmelser om ersättning till deltagare i sådan utbildning. Tidigare kunde ersättning till deltagare i teckenspråksutbildning lämnas i form av korttidsstudiestöd enligt förordningen (1992:925) om försöksverksamhet med studiesocialt stöd vid teckenspråksutbildning. Korttidsstudiestödet utgör skattepliktig inkomst av tjänst och är pensions- och semesterlönegrundande m.m. Detsamma bör gälla den nya ersättningen. Ändring bör därför göras i kommunalskattelagen (1928:370), lagen (1962:381) om allmän försäkring och semesterlagen (1977:480).

Samtidigt behövs i kommunalskattelagen en följdändring med anledning av det tidigare riksdagsbeslutet (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:UbU2, rskr. 1997/98:110) att timersättning inte skall lämnas till deltagare i svenskundervisning för invandrare (sfi).

Innebörden av ändringsförslagen är sådan att ett yttrande av *Lagrådet* skulle sakna betydelse.

5.4.11 Utgiftsområde 16 Utbildning och universitetsforskning

C3 Centrala studiestödsnämnden

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 253 924 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C3 *Centrala studiestödsnämnden* ökas med 60 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslagen A3 *Vuxenstudiestöd m.m.* minskas med 27 500 000 kronor och A7 *Särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar* inom utgiftsområde 15 minskas med 32 500 000 kronor.

Satsningen på vuxenutbildningen och högskolan har inneburit ökad administration inom hela studiestödsområdet genom dels ökade ärendevolymer och mer komplexa ärendetyper, dels ett ökat behov av rådgivning till de nya grupperna vuxenstuderande. Detta innebär en hög belastning vid Centrala studiestödsnämnden (CSN) och handläggningstiderna har i många fall blivit oacceptabelt långa. Vidare anser regeringen att det är motiverat att nu ge CSN möjlighet att finansiera systemutvecklingen inför omläggningen till ett nytt studiestödssystem år 2000. Finansiering av de ökade kostnaderna skall ske genom besparingar inom särskilt vuxenstudiestöd för arbetslösa och särskilt vuxenstudiestöd till studerande vid vissa naturvetenskapliga och tekniska utbildningar där antalet studerande antas bli något lägre än planerat under budgetåret 1998. Därutöver höjs expeditionsavgiften inom återbetalningsverksamheten, vilket ger en total resursförstärkning på 10 miljoner kronor. Regeringen avser att återkomma angående frågan om CSN:s förvaltningsanslag.

D18 Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 62 799 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen, eller den myndighet som regeringen beslutar, bemyndigas att under 1998 under anslaget D18 *Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning* fatta beslut om anskaffningar som innebär utgifter på 47 000 000 kronor för 1999, 26 000 000 kronor för 2000, 24 000 000 kronor för 2001, 18 000 000 kronor för 2002 och 18 000 000 kronor för 2003.

Finansieringen av dyrbar vetenskaplig utrustning har 1998 genomgått tre förändringar: Rådet för högpresterande datorsystem (HPD-rådet) har avvecklats och medlen för detta ändamål anvisas nu under Forskningsrådsnämndens (FRN) anslag för dyrbar vetenskaplig utrustning. Vidare har en omläggning av finansieringssystemet genomförts som innebär en övergång från att FRN vid ett tillfälle betalat hela investeringen till högskolan till en modell där FRN betalar högskolans kostnader för räntor och amorte-

ringar. Ett uppdaterat underlag från FRN visar att bemyndiganderamen bör revideras för att passa till det nya finansieringssystemet.

Regeringens förslag till reviderad bemyndiganderam för anslaget D18 Medel för dyrbar vetenskaplig utrustning innebär en sammantagen utökning av bemyndiganderamarna från år 1999 till och med år 2003 från 116 miljoner kronor till 133 miljoner kronor.

Sätra Brunn

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att efterge statens fordran på Stiftelsen Sätra Brunn om 12 513 000 kronor med högst detta belopp.

Sedan tidigt 1700-tal har kurortsverksamhet bedrivits vid Sätra Brunn i Västmanland. Brunnen donades år 1747 till Uppsala universitet med villkoret att kurortsverksamheten skulle fortsätta. Anläggningen är av kulturhistoriskt riksintresse. Riksantikvarieämbetet har bedömt att Sätra Brunn kan förklaras som byggnadsminne och ett arbete med denna inriktning pågår. Efter att under 250 år ha förvaltats som en del av staten genom Uppsala universitet ombildades brunnen i maj 1997 till följd av den nya stiftelselagen till en stiftelse som förvaltas av universitet. Uppsala universitet har under den tid då Sätra Brunn förvaltats som en del av universitet för Sätra Brunns räkning tagit banklån för investeringar om 12,5 miljoner kronor.

Under de senaste åren har ekonomiska svårigheter uppkommit vid Sätra Brunn till följd av landstingens minskade beställningar av rehabiliteringsplatser. Verksamheten har inte i tid anpassats till den nya situationen på ett ändamålsenligt sätt. Efter en likviditetskris i slutet av 1997, försattes stiftelsen i konkurs i februari 1998. Den största fordran i konkursen är den om 12,5 miljoner kronor som grundas på ovan nämnda banklån.

Enligt de upplysningar regeringen inhämtat kan man i den nuvarande situationen inte räkna med att det finns intresse från utomstående att förvärva verksamheten från konkursboet. Vidhåller staten sin fordran innebär detta, enligt konkursförvaltaren, att verksamheten inom kort läggs ned och egendomen säljs ut. Vid ett sådant förfarande kan staten inte heller påräkna att få ersättning för hela sin fordran.

Det finns skäl att undvika att verksamheten vid Sätra Brunn helt läggs ned. Genom att efterge fordran förbättras förutsättningarna för att i lämplig form fortsätta verksamheten och bevara en anläggning av kulturhistoriskt riksintresse.

Uppsala universitet bör i den uppkomna situationen svara för de kostnader som följer av beslutet inom sina befintliga utgiftsramar.

5.4.12 Utgiftsområde 17 Kultur, medier, trossamfund och fritid

A1 Statens kulturråd

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 26 920 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens kulturråd* ökas med 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* minskas med motsvarande belopp.

I regleringsbrev för år 1998 har Statens kulturråd fått i uppdrag att dels kartlägga och analysera det regionala utfallet av myndighetens verksamhet, dels sammanställa och analysera motsvarande redovisningar från andra myndigheter och institutioner inom kulturområdet. Kulturrådet skall dessutom ta fram metoder, rutiner och förslag till uppläggnings- och rutiner, samt jämförelse till statens insatser, ange kommunala och landstingskommunala insatser inom kulturområdet. Kulturrådet har i regleringsbrevet även fått i uppdrag att enligt en särskild redovisningsmodell sammanställa och sammanfatta den återrapportering som åligger de centrala museerna under verksamhetsgrenen Bevarande om att förbättra samlingarnas status.

Uppdragen innebär ett omfattande metodarbete för att utveckla analyserna. Detta fordrar extra resurser som för närvarande inte finns inom Kulturrådets tillgängliga förvaltningsmedel. Regeringen föreslår därför att anslaget A1 *Statens kulturråd* ökas med 500 000 kronor.

Effekterna av finansieringsåtgärden är att Konstrådets bidragsgivning för fast konst till icke-statliga gemensamma miljöer kommer att minska något.

A2 Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 125 075 000 kronor, varav 7 128 000 kronor avser bidrag till Föreningen Norden.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag till allmän kulturverksamhet, utveckling samt internationellt kulturutbyte och samarbete* ökas med 500 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D2 *Konstnärlig gestaltning av den gemensamma miljön* minskas med motsvarande belopp.

Föreningen Norden bedriver en informationsverksamhet vid Arena Norden i Stockholm. Under Sveriges ordförandeskap i Nordiska ministerrådet innevarande år är behovet av samnordiska informationsinsatser i Sverige större än vanligt. För att tillgodose detta behov behöver Föreningen Norden ett särskilt stöd till verksamheten vid Arena Norden. Regeringen föreslår därför att 500 000 kronor anvisas för särskilt stöd till Föreningen Norden.

Effekterna av finansieringsåtgärden är att Konstrådets bidragsgivning för fast konst till icke-statliga gemensamma miljöer kommer att minska något.

Radio och TV i allmänhetens tjänst

Regeringens förslag: En satsning görs på radio och TV i allmänhetens tjänst med början 1998 för att stärka mångfalden på mediemarknaden, värna om den kvalificerade programproduktionen samt skapa förutsättningar för företagen att utnyttja ny teknik i sin verksamhet. Av dessa skäl bör Sveriges Television AB tilldelas 37 500 000 kronor ur rundradiokontot för budgetåret 1998 för särskilt kvalificerad programproduktion.

Sveriges Television får fr.o.m. den 1 juli 1998 särskilda medel om 75 miljoner kronor per år från det s.k. rundradiokontot för särskilt kvalificerad programproduktion. Förslaget innebär att medelstilldelningen under 1998 ökar med 37,5 miljoner kronor.

Regeringen har beslutat att digitala TV-sändningar i marknätet skall inledas i fem områden i landet. För att stärka mångfalden på mediemarknaden aviserade regeringen i november 1997 en omfattande satsning på radio och TV i allmänhetens tjänst. Detta innebär bl.a. att Sveriges Television får möjlighet att starta nya programkanaler samt att sända via satellit. Dessutom bedömdes det mycket angeläget att Sveriges Television fick ett nytt årligt stöd för särskilt kvalificerad programproduktion av typen dokumentärer, dramatik och program för barn och unga.

Regeringen bedömer att övergången till ny digital sändningsteknik ställer ökade krav på programföretagen under ett initialskede. Till detta kommer angelägna satsningar på nya programkanaler. Regeringen bedömer därför att det behövs ett medelstillskott till företagen under åren 1999-2001. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 1999 föreslå att Sveriges Television och Sveriges Radio tilldelas särskilda medel ur rundradiokontot på sammanlagt 245 miljoner kronor (i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex) för åren 1999-2001 för satsningar på ny teknik och nya programkanaler.

Sveriges Televisions ansvar att stå för både bredd och djup när det gäller produktion och sändning av TV-program ökar i en situation där det totala TV-utbudet flerfaldigas. Det är viktigt att Sveriges Televi-

sion kan vara konkurrenskraftigt när det gäller ett programutbud av hög kvalitet även under tiden för ett tekniskifte. Som ett led i satsningen på public service föreslår regeringen att Sveriges Television tilldelas ett nytt årligt stöd ur rundradiokontot på 75 miljoner kronor (i 1998 års prisläge enligt kompensationsindex) för särskilt kvalificerad programproduktion av typen dokumentärer, dramatik och program för barn och ungdom. De särskilda medlen för programproduktion skall i hög grad användas till att ytterligare skapa förutsättningar för utläggningar av produktionsuppdrag samt för samarbetsprojekt med fria filmare och producenter. De medel som nu görs tillgängliga skall särredovisas i Sveriges Televisions redovisning till statsmakterna om medelsanvändningen. I övrigt gäller regeringens årliga beslut om anslagsvillkor för Sveriges Television. Stödet bör utgå med början från den 1 juli 1998, vilket innebär att medelsbehovet för innevarande år uppgår till 37,5 miljoner kronor.

Världskulturmuseet

Regeringens bedömning: En ändamålsenlig yta för museibygnaden är 11 000 kvm (bruttoarea) vars beräknade investeringskostnad uppgår till ca 200 miljoner kronor. Finansieringen av de totala kostnaderna för investeringen ryms inom de ramar som avsatts för ändamålet.

Riksdagen har beslutat att ett statligt museum för Världskultur skall etableras i Göteborg den 1 januari 1999 (bet. 1996/97:KrU1, rskr. 1996/97:129). I budgetpropositionen för 1998 anmälde regeringen att den under våren 1998 skulle återkomma till riksdagen för att anmäla byggnadsprojektets storlek, kostnader och finansiering.

Regeringen gör följande bedömning av de av organisationskommittén (Ku 1996:07) till regeringen redovisade förslagen beträffande byggnadsprojektet i Göteborg. En ny museibygnad med en yta på ca 11 000 kvm bruttoarea (9 000 kvm lokalarea) är enligt regeringens bedömning en ändamålsenlig storlek. Den beräknade investeringskostnaden i byggnaden kommer att uppgå till ca 200 miljoner kronor. Investeringen ryms inom den av riksdagen beslutade investeringsramen för Statens fastighetsverk. I budgetpropositionen för 1998 redovisade regeringen att särskilda medel om 29 miljoner kronor avsatts för nyetableringen av museet i Göteborg fr.o.m. 1999. Finansieringen av de totala kostnaderna för investeringen ryms inom de ramar som avsatts för ändamålet. Regeringen har givit Statens fastighetsverk i uppdrag att under 1998 genomföra en arkitektävling för museibygnaden.

5.4.13 Utgiftsområde 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande

A11 Bonusränta för ungdomsbosparande

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 3 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A11 *Bonusränta för ungdomsbosparande* ökas med 1 400 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A9 *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning* inom utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas med motsvarande belopp.

Lagen om ungdomsbosparande (1988:846) trädde ikraft i december 1988. Lagen innebär att ungdomar mellan 16 och 25 år kan påbörja ett sparande i vissa banker eller sparkassor som kan fortgå till och med det år spararen fyller 28 år. När kontoinnehavaren har sparat under tre år och det sparade kapitalet uppgår till minst 5 000 kronor, blir kontoinnehavaren berättigad till en årlig bonusränta på 3 procent från det att sparandet började. Bonusräntan bekostas av staten och betalas ut när kontoinnehavaren begär det.

Utbetalningarna av bonusränta har under årets första månader varit högre än vad som prognostiserats. De ökade utbetalningarna är en följd av att fler ungdomar än förväntat avslutat sina konton. Enligt aktuell prognos från Riksgäldskontoret kommer utbetalningarna under 1998 att uppgå till 6 miljoner kronor. Tilldelade medel på anslaget är 3 miljoner kronor. På anslaget finns sedan föregående år ett anslagssparande på 1,6 miljoner kronor. För att kunna finansiera årets utbetalningar av bonusränta föreslås därför att 1,4 miljoner kronor tillförs anslaget. Finansiering sker genom att anslaget A9 *Riksgäldskontoret: Kostnader för upplåning och låneförvaltning* inom utgiftsområde 2 Samhällsförvaltning och finansförvaltning minskas med 1,4 miljoner kronor. Effekterna av finansieringsåtgärden är bl.a. att Riksgäldskontorets marknadsföringsinsatser för ungdomsbosparandet minskas.

A12 Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.* uppgående till 75 000 000 kronor anvisas för 1998.

År 1996 beslutade riksdagen (prop. 1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr. 1995/96:307) att kraftigt öka antalet utbildningsplatser inom högskolan för att öka ungdomars möjligheter att stärka sin ställning i arbetslivet. För att kunna tillgodose den ökade efterfrågan på studentbostäder som den snabba utbyggnaden av utbildningsplatser kunde förväntas leda till, beslutade riksdagen hösten 1996 att införa ett tillfälligt investeringsbidrag för anordnande av nya studentbostäder (prop. 1996/97:1, bet. 1996/97: FiU11, rskr. 1996/97:51).

Bidrag lämnas med maximalt 25 000 kronor för varje studentrum som tillkommer genom ny- och ombyggnad. Projekten skall påbörjas under tiden den 1 oktober 1996 - den 31 december 1999 och vara färdigställda inom ett och ett halvt år från påbörjandet. Den totala ramen för ändamålet uppgår till 300 miljoner kronor.

Många kommuner har i dag stor brist på lägenheter som är lämpliga för ungdomar. För att stimulera till en ökad produktion av bostäder även för andra ungdomar än de som studerar, som regeringen aviserat i propositionen Bostadspolitik för hållbar utveckling (prop. 1997/98:119), bör ändamålet för det statliga investeringsbidraget för anordnande av studentbostäder vidgas. Regeringen föreslår därför att bidrag får lämnas även för produktion av nya ungdomsbostäder. Investeringsbidraget avses utgå i huvudsak enligt de regler som sedan år 1996 tillämpas för statligt investeringsbidrag för anordnande av studentbostäder. Skillnaden blir förutom att bidragskretsen vidgas att bidrag enligt de nya reglerna inte begränsas till bostäder på eller i anslutning till orter där det finns universitet eller högskola.

För budgetåret 1998 föreslås att 75 miljoner kronor anvisas på ett nytt ramanslag benämnt A12 *Investeringsbidrag för anordnande av bostäder för studenter m.fl.* Hittills har investeringsbidrag för anordnande av studentbostäder utbetalats från tionde huvudtitelns reservationsanslag 1995/96 A2 *Arbetsmarknadspolitiska åtgärder*. Återstående medelsbehov har beaktats i ramarna för utgiftsområde 18 fr.o.m. 1999.

B1 Geoteknik

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 22 555 000 kronor.

Regeringens förslag: Riksdagen godkänner att Statens geotekniska institut blir medlem i en ekonomisk förening för utveckling av programsystemet AutoGRAF.

Under år 1988 påbörjades ett informellt samarbete mellan 10-15 geotekniska aktörer, däribland Statens geotekniska institut (SGI), för att utveckla en gemensam programvara, AutoGRAF, för redovisning av geotekniska undersökningar. Under år 1997 har AutoGRAF-gruppens medlemmar enats om att bilda en ekonomisk förening. Den kontanta insatsen i föreningen är 10 000 kronor. Respektive medlems ekonomiska insats begränsas till ett solidariskt delande på föreningens kostnader för revisor och extern ekonomihantering på maximalt 1 000 kronor per år. Förslaget föranleder ingen ramhöjning.

C1 Länsstyrelserna m.m.

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 646 031 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget C1 *Länsstyrelserna m.m.* ökas med 450 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar* inom utgiftsområde 22 Kommunikationer minskas med motsvarande belopp.

Länsstyrelsen i Skåne län har merkostnader för särskilda tillsynsinsatser beträffande den yttre miljön med anledning av bl.a. akrylamidutsläppet i Halandsåsen. Regeringen beslutade den 4 december 1997 om ett särskilt tillskott i Skåne län för de akuta insatserna under hösten 1997.

Regeringen bedömer att Länsstyrelsen i Skåne län även under innevarande år bör tilldelas medel för särskilda tillsynsinsatser. Insatser krävs bl.a. beträffande saneringsåtgärder och kontrollprogram. Regeringen föreslår därför att anslaget C1 *Länsstyrelserna m.m.* tillförs 450 000 kronor.

5.4.14 Utgiftsområde 19 Regional utjämning och utveckling

A1 Regionalpolitiska åtgärder

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 1 597 517 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 1998 fatta beslut om åtaganden som innebär sammanlagda utgifter om högst 1 000 000 000 kronor under åren 1999, 2000 och 2001 under anslaget A1 *Regionalpolitiska åtgärder*.

Regeringen gjorde hösten 1997 en omfördelning av 500 miljoner kronor inom anslaget A1 *Regionalpolitiska åtgärder* för att genomföra ett program för regional näringspolitik och särskilda regionalpolitiska insatser.

Finansutskottet erfor dock att det kunde innebära svårigheter för länsstyrelserna att bedriva regionalpolitisk verksamhet under resterande delen av 1997, eftersom de omfördelade medlen i vissa fall redan var intecknade. Riksdagen beslutade därför i enlighet därmed att på tilläggsbudget hösten 1997 bemyndiga regeringen att under år 1997 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser som innebar utgifter på högst 500 miljoner kronor under åren 1998, 1999 och 2000 på anslaget för regionalpolitiska åtgärder (bet. 1997/98:FiU11, rskr. 1997/98:46). Detta bemyndigande förde regeringen vidare till länsstyrelserna.

Vidare bemyndigade riksdagen regeringen att under år 1998 låta staten ta på sig ekonomiska förpliktelser i samband med regionalpolitiska åtgärder som innebär utgifter på högst 500 miljoner kronor under åren 1999, 2000 och 2001 på nämnda anslag (bet. 1997/98: AU2, rskr. 1997/98:128). Av detta bemyndigande har regeringen avsatt sammanlagt 250 miljoner kronor för beslut om sysselsättningsbidrag.

Regeringen avser att från 1999 införa ett fullständigt bemyndigandesystem på anslaget för regionalpolitiska åtgärder. Syftet är dels att förbättra länsstyrelsernas och Regionförbundets i Kalmar län, Gotlands kommuns och Regionförbundets i Skåne läns förutsättningar att långsiktigt kunna planera användningen av regionalpolitiska medel, dels utnyttja anslaget på ett effektivare sätt.

Regeringen har i propositionen Regional tillväxt - för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62) redovisat sin avsikt att, som ett led i att förbereda införandet av ett fullständigt bemyndigandesystem, återkomma beträffande ytterligare ett bemyndigande avseende detta anslag. Regeringen bör därför bemyndigas att för 1998 fatta beslut om åtaganden som innebär utgifter om ytterligare 500 miljoner kronor till totalt 1 000 miljoner kronor för perioden 1999 till 2001.

5.4.15 Utgiftsområde 20 Allmän miljö- och naturvård

A1 Statens naturvårdsverk

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 268 104 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens naturvårdsverk* ökas med 1 750 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar* under utgiftsområde 22 minskas med motsvarande belopp.

Informationsinsatserna med anledning av bl.a. akrylamidutsläppet i Hallandsåsen har ökat kraftigt. Regeringen bedömer att det finns behov av ytterligare medel för miljöinformation. Anslaget till Naturvårdsverket bör därför ökas med 1,8 miljoner kronor.

A2 Miljöövervakning m.m.

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 85 452 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Miljöövervakning m.m.* ökas med 15 000 000 kronor. Finansiering sker genom indragning av medel från det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget A8 *Investeringar för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* med motsvarande belopp.

Bilavgasundersökningar genomförs enligt ett avtal mellan AB Svensk Bilprovning och Statens naturvårdsverk. En ändring i förordningen (1993:446) om vissa förrättningsavgifter för Aktiebolaget Svensk Bilprovning innebär att avgiften för avgasgodkännande togs bort och finansiering måste ske på annat sätt.

Miljöklassningar, tillsyn och kontroll finansieras genom en kontrollavgift enligt bilavgasförordningen, med stöd av 9 § bilavgaslagen (1986:1386). Medlen redovisas på inkomstitel 2534 Kontrollavgift nyregistrerade bilar. Motsvarande belopp beräknas under anslaget A2 *Miljöövervakning m.m.*

Bilavgasverksamheten beräknas kosta 31 miljoner kronor under år 1998. I och med att nuvarande finansiering har fallit bort behöver verksamheten tillskjutas medel till dess en översyn gjorts. Därmed bör anslaget A2 *Miljöövervakning m.m.* tillföras 15 miljoner kronor.

A4 Investeringar för skötsel och naturvård

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 291 473 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A4 *Investeringar och skötsel för naturvård* ökas med 20 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget B2 *Avgift för Stadshypotekskassans grundfond* under utgiftsområde 2 Samhällsekonomi och finansförvaltning minskas med motsvarande belopp.

Regeringen bemyndigas att under 1998 under anslaget A4 *Investeringar och skötsel för naturvård* fatta beslut om förvärv eller intrångsersättningar i värdefulla naturområden som innebär utgifter på sammanlagt högst 120 000 000 kronor för 1999.

Under år 1998 bedömer regeringen att det finns behov av extraordinära insatser för att skydda särskilt värdefulla naturskogsområden där avverkningsar är nära förestående och där insatserna inte ryms inom ramen för av riksdagen tidigare beslutad anslagsnivå. Under anslaget bör därför anvisas en engångsförstärkning om 20 miljoner kronor för intrångsersättningar i särskilt värdefulla naturskogsområden där avverkningsar eller andra hot är nära förestående.

Regeringen fattade den 22 januari 1998 beslut om att anmäla förslag till EG-kommissionen om ytterligare 423 nya områden i Sverige som bör väljas ut som områden av gemenskapsintresse enligt rådets direktiv 92/43/EEG om bevarande av livsmiljöer samt vilda djur och växter. Samma dag beslutade regeringen att fastställa en förteckning över 50 områden som bör beredas skydd i enlighet med Sveriges internationella åtaganden under rådets direktiv 79/409/EEG om bevarande av vilda fåglar, vilka också anmälts till kommissionen. Områdena skall ingå i ett nätverk av skyddade naturområden inom EU, Natura 2000. Regeringen har under 1998 möjlighet att besluta om utgifter för 1999 på 60 miljoner kronor i samband med förvärv av eller intrångsersättningar i värdefulla naturområden. Beslutet att anmäla ytterligare Natura 2000-områden till EG-kommissionen innebär att regeringen under år 1998 kan behöva ikläda staten ekonomiska förpliktelser utöver nuvarande bemyndigande. Bemyndigandet bör därför ökas med 60 miljoner kronor till sammanlagt högst 120 miljoner kronor för utgifter under år 1999.

5.4.16 Utgiftsområde 21 Energi

A1 Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader

I statsbudgeten för innevarande år finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 138 041 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Statens energimyndighet: Förvaltningskostnader* ökas med 7 150 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Närings- och teknikutvecklingsverket: Förvaltningskostnader* inom utgiftsområde 24 Näringsliv minskas med motsvarande belopp.

Statens energimyndighet inrättades den 1 januari 1998 (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) genom att Närings- och teknikutvecklingsverket (NUTEK) delades. Statens energimyndighet ansvarar för de energipolitiska frågor som tidigare sköttes inom ramen för NUTEK:s Program Energi. Anslagssparandet på anslaget A1 *NUTEK: Förvaltningskostnader* uppgick budgetåret 1997 till 54,9 miljoner kronor. Av detta sparande svarar NUTEK:s Program Energi för en viss del, som bedöms till 8 miljoner kronor. Detta belopp har minskats med lönekostnader under uppsägningstiden för anställda vid NUTEK Program Energi som valt att inte söka anställning vid Statens Energimyndighet.

Denna engångsvisa åtgärd är en slutjustering av förvaltningsmedlen mellan de båda myndigheterna.

B4 Energiforskning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 320 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att under 1998 under anslaget B4 *Energiforskning* fatta beslut om stöd till forskning och utveckling inom energiområdet som innebär utgifter på högst 240 000 000 kronor för 1999, 190 000 000 kronor för 2000, 160 000 000 kronor för 2001, 130 000 000 kronor för 2002, 90 000 000 kronor för 2003 och 60 000 000 kronor för 2004.

Beställningsbemyndigandet för anslaget B4 *Energiforskning* har setts över under våren 1998. För att den långsiktiga verksamheten som energiforskning innebär skall kunna bedrivas ändamålsenligt krävs ett utökat bemyndigande för framtida åtaganden. Den tidigare till 250 miljoner kronor uppgående bemyndiganderamen bör därför höjas till totalt 870 miljoner kronor.

B10 Energiteknikstöd

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 90 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag B10 *Energiteknikstöd* uppgående till 510 000 000 kronor anvisas för budgetåret 1998. Anslaget finansieras dels genom att anslaget B5 *Bidrag till Energiteknikfonden* minskas med 90 000 000 kronor, dels genom att Energiteknikfonden avvecklas, varvid fondens behållning inlevereras till inkomstittel och utestående åtaganden förs över till Statens energimyndighet.

Regeringen bemyndigas att under 1998 under anslaget B10 *Energiteknikstöd* fatta beslut om stöd till ny energiteknik som innebär utgifter på högst 100 000 000 kronor för 1999, 80 000 000 kronor för 2000, 65 000 000 kronor för 2001, 50 000 000 kronor för 2002, 40 000 000 kronor för 2003 och 25 000 000 kronor för 2004.

Energiteknikfonden inrättades år 1988 (prop. 1987/88:90, bet. 1987/88:NU40, rskr. 1987/88:375). Syftet med fonden var ursprungligen att utveckla eller förbereda kommersiell introduktion av ny energiteknik eller ny miljöskyddsteknik. Genom riksdagens energipolitiska beslut år 1991 (prop. 1990/91:88, bet. 1990/91:NU40, rskr. 1990/91:373) ändrades reglerna för fonden så att finansiering enligt nuvarande riktlinjer också kan ges till programorienterad och branschgemensam forskning. Möjligheten att via fonden finansiera ny miljöskyddsteknik togs bort år 1994 (prop. 1992/93:100 bil. 113, bet. 1992/93:NU28, rskr. 1992/93:362). Energiteknikfonden har fr.o.m. budgetåret 1993/94 tillförts medel som motsvarar 10 kronor per kubikmeter olja av koldioxidskatten på oljeprodukter (prop. 1992/93:100 bil. 13, bet. 1992/93:NU28, rskr. 1992/93:362).

I och med riksdagens beslut våren 1997 om riktlinjer för energipolitiken (prop. 1996/97:84, bet. 1996/97:NU12, rskr. 1996/97:272) samt riksdagsbeslutet hösten 1997 om statsbudgeten för budgetåret 1998 beslutades om en förstärkning av Energiteknikfonden. Riksdagen har därmed fattat beslut om en, jämfört med tidigare år, ökad anslagsnivå för år 1998 samt ställt sig bakom en ekonomisk planeringsram för den verksamhet som Energiteknikfonden finansierar motsvarande en anslagsnivå på 130 miljoner kronor under perioden 1999 till 2004. De medel som tillförs Energiteknikfonden årligen är otillräckliga för att kunna finansiera 130 miljoner kronor årligen under denna period. Därmed saknas sambandet mellan oljeförbrukning och anslagsmedel.

Utan att på något sätt ändra inriktning på verksamheten eller verksamhetens omfattning bör i fortsättningen den från Energiteknikfonden finansierade

verksamheten finansieras direkt över ett ramanslag som disponeras av Statens energimyndighet.

Behållningen i Energiteknikfonden bör inlevereras till en inkomstittel och fonden avvecklas. De ännu inte infriade åtaganden som Energiteknikfonden gjort bör föras över till Statens energimyndighet. Hela anslagsbeloppet för anslaget B5 *Bidrag till Energiteknikfonden*, dvs. 90 miljoner kronor bör dras in. Storleken på det nya ramanslaget motsvarar därmed under år 1998 det sammanlagda beloppet på anslaget B5 *Bidrag till Energiteknikfonden* och behållningen i Energiteknikfonden, uppgående till ca 420 miljoner kronor (1998-03-18). I det fall behållningen i Energiteknikfonden minskar på grund av utbetalningar till dess att riksdagen och regeringen fattat beslut i frågan så avser regeringen att kvitta detta mot en indragning från det nya ramanslaget.

För att möjliggöra fortsatt kontinuitet och långsiktighet i verksamheten är det nödvändigt att åtaganden kan göras även efter det aktuella budgetåret. Riksdagen bör därför bemyndiga regeringen att besluta om sådana åtaganden.

B11 Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört på statsbudgeten för budgetåret 1998.

Regeringens förslag: Ett nytt ramanslag B11 *Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket* uppgående till 1 000 000 kronor anvisas för budgetåret 1998. Anslaget skall kunna användas för förskott på ersättning fastställd i domstol eller för utbetalning av ersättning till Sydkraft AB och eventuella andra parter som en följd av ett avtal om slutlig ersättning fastställd i domstol. Anslaget finansieras genom inleverans till statsbudgeten av 1 000 000 kronor från Clearingfonden.

Riksdagen bemyndigar regeringen med anledning av avvecklingen av Barsebäck 1 att, som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning i form av pengar eller egendom som staten direkt eller indirekt förfogar över.

Regeringen bemyndigas att under budgetåret 1998 enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten besluta att ramanslaget B11 *Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket* får överskridas om ett riksdagsbeslut om ökning av anslagsbeloppet inte hinner inväntas.

Skälen till regeringens förslag: Regeringen beslutade den 5 februari 1998 med stöd av lagen om kärnkraftens avveckling, att rätten enligt regeringens beslut

den 6 februari 1970 och den 17 oktober 1985 att driva kärnkraftsreaktorn Barsebäck 1 för att utvinna kärnenergi skall upphöra att gälla vid utgången av juni 1998.

Regeringen har förordnat f.d. generaldirektören Kaj Janérus att företräda staten i förhandlingar med Barsebäcksverkets ägare Sydkraft AB om avvecklingen av kärnkraftsanläggningen.

I förhandlingarna med Sydkraft AB är det förhandlingsmannens uppgift att söka nå en frivillig överenskommelse om ersättningen. En sådan överenskommen ersättning kan bestå såväl av ersättning i pengar som överlåtelse av andra tillgångar samt andra åtaganden grundade på affärsmässiga och rättsliga överväganden. För att en överenskommelse om ersättning skall kunna träffas kan staten behöva ingå avtal med Sydkraft AB och eventuella andra parter. Staten kan som följd av sådana avtal även behöva genomföra avtalade åtgärder under 1998. För att det skall vara möjligt för regeringen att träffa överenskommelse med Sydkraft AB om ersättning erfordras således ett bemyndigande för regeringen att ingå nödvändiga avtal samt genomföra avtalade åtgärder. Det bör påpekas att även ett avtal om ersättning slutligen skall fastställas av domstol.

Det föreslagna bemyndigandet är en naturlig konsekvens av den redan antagna lagen om kärnkraftens avveckling, som föreskriver att ersättning skall utgå för förlusten. Utgångspunkten för statens förhandlingar med Sydkraft AB är den ersättningsnivå som man bedömer att en domstol skulle komma fram till. Sydkraft AB:s utgångspunkter kan förutsättas vara desamma. En frivillig överenskommelse kommer därför värdemässigt att resultera i en ersättning till Sydkraft AB som ligger nära det en domstol vid en prövning i sak bedöms komma fram till.

Regeringen föreslår därför att riksdagen bemyndigar regeringen att, som underlag för slutlig fastställelse i domstol, träffa och genomföra för staten bindande avtal med Sydkraft AB och med eventuella andra parter som kan erfordras i samband med en överenskommelse om ersättning för förluster till följd av stängningen av Barsebäck 1.

Vidare föreslår regeringen att riksdagen under utgiftsområde 21 Energi anvisar ett ramanslag B11 *Ersättning för avveckling av en reaktor i Barsebäcksverket*. En miljon kronor bör anvisas på anslaget för förskott på ersättning fastställd i domstol eller för utbetalning av ersättning till Sydkraft AB och eventuella andra parter, som en följd av ett avtal om slutlig ersättning fastställd i domstol. Finansiering sker genom inleverans till inkomsttitel på statsbudgeten av behållningen i Clearingfonden. Någon närmare beräkning av anslagsbeloppet bör inte göras eftersom förhandlingar pågår. Eventuella betalningar kan dessutom behöva göras utan dröjsmål. Anslagsbeloppet är därför endast av formell natur och kan självfallet komma att överskridas.

Enligt 6 § andra stycket lagen (1996:1059) om statsbudgeten får regeringen med riksdagens bemyndigande besluta att ett ramanslag får överskridas, om detta är nödvändigt för att i en verksamhet täcka särskilda utgifter som inte var kända då anslaget anvisades eller för att ett av riksdagen beslutat ändamål för anslaget skall uppfyllas. Ett beslut av regeringen att överskrida ett ramanslag enligt 6 § andra stycket förutsätter således ett särskilt bemyndigande av riksdagen.

Om anslaget behöver överskridas avser regeringen att i första hand återkomma till riksdagen med förslag om höjning av anslaget på tilläggsbudget hösten 1998. Om emellertid ett sådant förfarande av tidsskäl inte hinns med bör regeringen bemyndigas besluta om överskridande när de övriga förutsättningarna som anges i 6 § andra stycket budgetlagen är uppfyllda.

Om bemyndigandet att överskrida ramanslaget utnyttjas kommer överskridandet samt dess finansiering att ingå i de utfallsredovisningar som regeringen framöver skall lämna till riksdagen.

Avveckling av Clearingfonden och Energiforskningsfonden

Regeringens förslag: Clearingfonden och Energiforskningsfonden avvecklas och behållningen tillförs statsbudgeten.

Skälen till regeringens förslag: Enligt kungörelsen 1973:1217 och förordningen 1973:1216 betalades tidigare avgift för clearing av oljeprodukter och beredskapsavgift för oljeprodukter. Clearingavgifter har tillförts en fond, Clearingfonden. Behållningen på fonden uppgår till ca 12,3 miljoner kronor.

Budgetåret 1980/81 beslutades att det dåvarande energiforskningsprogrammet skulle finansieras genom en höjning av den särskilda beredskapsavgiften på oljeprodukter och att de inkomster som svarade mot avgiftshöjningen skulle avskiljas och tillföras en särskild fond i Riksgäldskontoret, benämnd Energiforskningsfonden. Behållningen på fonden uppgår till ca 1,4 miljoner kronor.

Sedan budgetåret 1986/87 redovisas inkomster från avgifterna på oljeprodukter direkt på statsbudgetens inkomstsida och fonderna tillförs inga nya medel. Medlen på dessa fonder har inte använts. Energiforskning finansieras sedan länge med anslag på statsbudgeten.

Mot bakgrund av detta bör Clearingfonden och Energiforskningsfonden avvecklas och behållningarna tillföras en inkomsttitel på statsbudgeten.

Ändring av ellagen

Regeringens förslag: Ändring görs i ellagen (1997:857) så att ett förbud mot vite möjliggörs i vissa avseenden vad gäller elsäkerhet.

Skälen till regeringens förslag: Ellagen (1997:857) trädde i kraft den 1 januari 1998. Den ersatte då lagen (1902:71 s. 1), innefattande vissa bestämmelser om elektriska anläggningar (gamla ellagen). I ellagens 12 kapitel finns bestämmelser om tillsyn. Där stadgas bl.a. att den myndighet som utövar tillsyn såvitt avser frågor om elsäkerhet, för närvarande Elsäkerhetsverket, får meddela förbud i vissa angivna avseenden. Det saknas möjlighet att förena ett sådant förbud med vite.

Inom Närings- och handelsdepartementet har utarbetats en promemoria med ett förslag att sådana förbud skall kunna förenas med vite. Promemorian finns tillgänglig i Närings- och handelsdepartementet (N97/3368).

Förslaget i promemorian har behandlats vid ett remissmöte i Närings- och handelsdepartementet den 3 april 1998. Ett protokoll från detta remissmöte finns tillgängligt i Närings- och handelsdepartementet (N97/3368).

Som har nämnts ovan innebär regeringens förslag att vissa förbud som meddelas av en tillsynsmyndighet skall kunna förenas med vite. Den möjligheten fanns i den gamla ellagen. Förslaget innebär alltså att rättsläget blir detsamma som före den nya ellagens ikraftträdande.

Förslaget är därför, enligt regeringens uppfattning, av sådan beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Yttrande av Lagrådet har därför inte inhämtats.

Ellagen innehåller föreskrifter om elektriska anläggningar, om handel med el i vissa fall samt om elsäkerhet. Vad gäller elsäkerhet finns en grundläggande bestämmelse i 9 kap. 1 § första stycket, där det föreskrivs att elektriska anläggningar, elektriska anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel och elektriska installationer skall vara så beskaffade och placerade samt brukas på sådant sätt att betryggande säkerhet ges mot person- eller sakskada eller störning i driften vid den egna anläggningen eller vid andra elektriska anläggningar.

I paragrafens andra stycke bemyndigas regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer att, i den mån det behövs från elsäkerhetssynpunkt, meddela föreskrifter om kontroll, provning eller besiktning samt andra föreskrifter som rör elektriska anläggningar, elektriska anordningar avsedda att anslutas till sådana anläggningar, elektrisk materiel eller elektriska installationer.

Med stöd av detta bemyndigande har regeringen utfärdat en rad föreskrifter, som finns intagna i tre olika förordningar, nämligen förordningen (1957:601) om elektriska starkströmsanläggningar, förordningen (1993:1068) om elektrisk materiel och elinstallatörsförordningen (1990:806).

Föreskrifter om tillsyn finns intagna i ellagens 12 kapitel. Där föreskrivs i 1 § att tillsynen över efterlevnaden av ellagen och av föreskrifter eller villkor som har meddelats med stöd av ellagen utövas, såvitt avser frågor om elsäkerhet, av den myndighet som regeringen bestämmer. Med stöd av detta bemyndigande har regeringen utsett Elsäkerhetsverket att utöva nämnda tillsyn.

Vad gäller tillsynsmyndighetens befogenheter reglerades den frågan i den gamla ellagen i 25 §, där det föreskrevs att, i den mån det var påkallat från elsäkerhetssynpunkt, en tillsynsmyndighet fick utfärda de förelägganden och förbud som behövdes i enskilda fall för att lagen eller föreskrifter eller villkor som hade meddelats med stöd av lagen skulle efterlevas. I 26 § föreskrevs att ett föreläggande eller förbud enligt 25 § fick förenas med vite.

I den nya ellagen har tillsynsmyndighetens befogenheter reglerats mera utförligt än i den gamla ellagen.

I 12 kap. 3 § föreskrivs att en tillsynsmyndighet får meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Om föreläggandet avser elsäkerhet gäller det omedelbart.

I 12 kap. 4 § föreskrivs i punkterna 2–4 om rätt för tillsynsmyndigheten att meddela förbud i vissa angivna hänseenden. Sådana förbud gäller omedelbart och får verkställas. Däremot kan de inte, i motsats till vad som gällde enligt den gamla ellagen, förenas med vite.

De påtryckningsmedel som ellagen erbjuder om ett förbud inte efterlevs är följande. Som nämnts ovan får ett förbud verkställas. Det innebär att Elsäkerhetsverkets beslut om ett förbud utgör exekutionstitel. Med stöd av Elsäkerhetsverkets beslut kan därför kronofogdemyndigheten verkställa förbudet, vilket framgår av 3 kap. 1 § första stycket 6 utsökningsbalken. Därutöver kan den som bryter mot föreskrift som regeringen eller Elsäkerhetsverket har meddelat med stöd av 9 kap. 1 § andra stycket ellagen dömas till böter eller fängelse i högst ett år.

Det mest effektiva påtryckningsmedlet i samband med förbud är dock att förena förbudet med vite av följande skäl.

Enligt punkten 2 i 12 kap. 4 § ellagen får tillsynsmyndigheten förbjuda användning av en elektrisk anläggning som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå. Denna punkt berör ett stort antal olika typer av anläggningar, allt från stora kraftverk till fritidshus. Särskilt viktiga i detta sam-

manhang är bostäder. Det händer att ledningsnätet och övriga installationer i ett bostadshus är i ett sådant skick att eltillförseln till huset omedelbart måste avbrytas. Om husägaren vägrar att avbryta eltillförseln kan detta visserligen verkställas genom kronofogdemyndighetens försorg men det är svårt att fysiskt hindra att husägaren åter kopplar på eltillförseln. Att i detta sammanhang hota med åtal och straff är ofta föga effektivt eftersom sådana åtgärder ofta ligger långt fram i tiden. Av erfarenhet vet man dock att ett vitesföreläggande, som meddelas samtidigt som förbudet, ofta har god effekt.

Enligt punkten 3 i 12 kap. 4 § ellagen får tillsynsmyndigheten förbjuda tillhandahållande eller användning av elektrisk materiel som är i ett sådant skick eller används på ett sådant sätt att fara för person eller egendom kan uppstå eller som inte är kontrollerad, provad, besiktigad eller dokumenterad enligt gällande föreskrifter. Denna punkt berör elektrisk materiel, som främst utgörs av elektriska apparater såsom spisar, kylskåp, TV-apparater och armaturer. Om en sådan apparat visar sig vara farlig kan Elsäkerhetsverket förbjuda att den saluförs. Om ett sådant beslut inte åtlöds är det i praktiken svårt att verkställa beslutet genom kronofogdemyndighetens försorg. Ett hot om åtal och straff är, liksom i det förra fallet, i allmänhet föga effektivt. Erfarenheten visar i stället att även i dessa fall vitesföreläggande är det mest verksamma påtryckningsmedlet.

Enligt punkten 4 i 12 kap. 4 § ellagen får Elsäkerhetsverket förbjuda tillhandahållande av tjänster som innebär fara för person eller egendom till följd av bristfällig eller felaktig installation av elektriska starkströmsanläggningar. Det rör sig här om det arbete som utförs av elinstallatörer. Om en elinstallatör inte fullgör sina uppgifter på ett korrekt sätt med den följd att hans installationer blir farliga kan tillsynsmyndigheten förbjuda honom att utföra installationsarbeten. Om förbudet inte åtföljs blir det även i detta fallet svårt att verkställa beslutet genom kronofogdemyndighetens försorg och hot om åtal och straff har också visat sig vara föga effektivt. Däremot har, liksom i föregående fall, vitesföreläggande visat sig vara det mest effektiva påtryckningsmedlet.

Mot bakgrund av dessa förhållanden bör det införas en möjlighet att förena ett förbud enligt 12 kap. 4 § punkterna 2–4 med vite.

Då regeringens förslag till ellag föredrogs inför Lagrådet föreslog Lagrådet att ett antal paragrafer i lagens andra kapitel skulle få en annan placering. Regeringen godtog Lagrådets förslag och i propositionens lagförslag, som senare antogs av riksdagen hade de aktuella paragraferna den av Lagrådet föreslagna placeringen.

Av förbiseende skedde dock inte relevanta förändringar i två paragrafer som behandlar straffansvar respektive rätten att överklaga. Dessa två paragrafer har till följd härav fått ett delvis felaktigt innehåll. Dessa felaktigheter bör nu korrigeras, var-

för regeringen nu lägger fram förslag till ny korrekt lydelse av dessa paragrafer.

5.4.17 Utgiftsområde 22 Kommunikationer

A2 Vaghållning och statsbidrag

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 11 835 873 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Vaghållning och statsbidrag* ökas med 21 300 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Vägverket: Administration* minskas med motsvarande belopp.

För att möjliggöra en ökad satsning på Vägverkets sektorsuppgifter inom miljö- och trafiksäkerhetsområdet föreslår regeringen att anslaget A2 *Vaghållning och statsbidrag*, ökas med 21,3 miljoner kronor. Finansiering sker genom en minskning av anslaget A1 *Vägverket: Administration* med motsvarande belopp.

Den föreslagna överföringen av medel från administration till sektorsuppgifter innebär bl.a. att Vägverket kommer att kunna öka sina insatser när det gäller trafiksäkerhetsarbetet. Därmed fördjupas arbetet med att förverkliga den s.k. nollvisionen inom trafiksäkerhetsområdet.

B4 Bidrag till sjöfarten

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 400 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget B4 *Bidrag till sjöfarten* ökas med 110 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar* minskas med 70 000 000 kronor samt genom att anslaget A1 *Vägverket: Administration* minskas med 40 000 000 kronor.

I enlighet med regeringens förslag i budgetpropositionen för 1998 har riksdagen beslutat att ett statligt stöd skall utgå till sjöfartsnäringen på 400 miljoner kronor. Från anslaget ovan utbetalas Rederinämnden bl.a. ett belopp motsvarande den skatt som inbetalats av rederierna. Fram till och med utgången av 1997 utbetalades det belopp som motsvarar de sista fyra månaderna under föregående år i januari månad. Detta betyder att utbetalning av den skatt som avser

de fyra sista månaderna under 1997 utbetalades i januari månad i år. Med anledning av att den s.k. sjömansskatten slopades den 31 december 1997, vilket medfört att utbetalningarna nu sker månadsvis, kommer belastningen på anslaget B4 *Bidrag till sjöfarten* att under 1998 temporärt att öka med 70 miljoner kronor.

Bidraget till kostnader för sociala avgifter avses höjas från 29 000 kronor till 45 000 kronor per kalenderår och årsarbetskraft från och med den 1 juli 1998. Belastningen på anslaget B4 *Bidrag till sjöfarten* kommer därvid att öka med 40 miljoner kronor under 1998.

B6 Utredningsarbete med anledning av M/S Estonias förlisning

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande år.

Regeringens förslag: Ett nytt obetecknat anslag B6 *Utredningsarbete med anledning av M/S Estonias förlisning* uppgående till 1 700 000 kronor anvisas. Finansiering sker genom att anslaget A1 *Vägverket: Administration* minskas med motsvarande belopp.

Den 3 december 1997 avlämnade den för Estland, Finland och Sverige gemensamma haverikommissionen för utredning av passagerarfärjan M/S Estonia:s förlisning sin slutrapport.

För år 1997 har Statens haverikommission (SHK) disponerat 6,5 miljoner kronor för utredningsarbete i enlighet med regleringsbrev av den 17 juli 1997 (K97/2671/SM) och 19 december (K97/4627/SM). Av de 6,5 miljoner kronorna har ca 3 miljoner kronor inte utnyttjats av SHK, bl.a. beroende på att vissa av de kostnader som budgeterats för 1997 inte uppkommer som kostnader förrän 1998.

Ett omfattande efterarbete efter utredningsarbetets slut återstår. Bland annat skall det i original engelskspråkiga dokumentet översättas till svenska. Det svenskspråkiga dokumentet skall granskas, tryckas och distribueras. Den svenska versionen skall också läggas ut som en hemsida på Internet. Vidare återstår ett omfattande arkiveringsarbete som SHK saknar egna resurser för. Riksarkivet har rekommenderat SHK att projektanställa en arkiveringsexpert för att klara detta arbete.

Såvitt nu kan bedömas kommer efterarbetet att pågå under 1998 och SHK:s kostnader för detta beräknas till 1,7 miljoner kronor.

Väginvest

Regeringens förslag: Aktierna i SweRoad AB skall ägas av staten och förvaltas av Vägverket. Väginvests verksamhet skall omfatta skilda former av projektfinansiering av infrastrukturanläggningar, att äga och förvalta aktier, andelar och andra rättigheter i bolag och skall bedrivas inom vägsektorn och banhållningsområdet.

Skälen till regeringens förslag: I Stockholm finns för närvarande inte någon blocköverskridande majoritet för någon form av särskild avgift för biltrafiken i Stockholm. Inte heller i Göteborg finns för närvarande förutsättningar för införandet av någon form av särskild avgift för biltrafiken. Därigenom har också förutsättningarna för Väginvests dotterbolag Stockholmsleder AB (SLAB) och Göteborgs trafikleder AB (GTLAB) kraftigt förändrats. Regeringen redovisade i propositionen *Finansiering av vissa trafik-anläggningar i Stockholms län* (prop. 1997/98:123) att förändringar borde ske i Väginvestkoncernen i syfte att nå administrativa samordningsvinster som bl.a. skulle kunna minska kostnaderna för upplåningen för främst Södra länken.

En åtgärd som skulle medföra administrativa samordningsvinster är att all upplåning till väginvesteringar som sker för Vägverkets räkning i Stockholm och Göteborg, och som idag sker genom dotterbolagen, fortsättningsvis skulle ske direkt av Väginvest. Därmed kan de administrativa kostnaderna för att organisera upplåningen på den fria kapitalmarknaden minimeras liksom den administrativa verksamheten i respektive bolag.

SweRoad

Väginvest ombildades 1993 till ett s.k. holdingbolag. Samtidigt förvärvades Vägverkets aktier i Swedish National Road Consulting AB (SweRoad AB). SweRoad bedriver konsultverksamhet, försäljning och export av produkter och tjänster inom väghållningsområdet.

SweRoads verksamhet är av en väsentligt annorlunda karaktär än Väginvests övriga verksamhet. Bolaget kan inte dra några väsentliga fördelar av att vara ett dotterbolag till Väginvest. Regeringen anser därför att SweRoad åter bör förvaltas direkt av Vägverket. Därmed kan Väginvests verksamhet renodlas till att omfatta skilda former av projektfinansiering av infrastrukturanläggningar, ägande av aktier i projektbolag m.m. Regeringen har i propositionen *Statlig förvaltning i medborgarnas tjänst* (prop. 1997/98:136) redovisat att en särskild utredare skall tillkallas för att utreda frågan om statlig tjänsteexport, bl.a. skall den hittillsvarande statliga tjänsteexporten utvärderas. SweRoad, som är ett exempel på

statlig tjänsteexport, kommer att vara föremål för den aviserade utredningen.

Järnvägsprojekt

För byggandet av Botniabanan skall staten och berörda kommuner bilda ett särskilt projektbolag, Botniabanan AB. Bolaget skall bl.a. finansiera, projektera och upphandla Botniabanan. Projektbolaget skall ha ett statligt ägande om 91 procent. Berörda kommuner skall äga 9 procent. Det är regeringens uppfattning att Väginvest bör äga och förvalta den statliga andelen av aktier i detta gemensamma bolag. Skälen för detta är flera. För det första har Väginvest det kunnande och den kompetens som krävs för att äga andelar i sådana projekt. Väginvest har bl.a. lång erfarenhet från det gemensamt ägda bolaget Rödöbron AB. För det andra bedriver Väginvest finansieringsverksamhet för Vägverkets räkning. Det innebär att Väginvest har en omfattande kunskap om finansmarknaden som bör tas till vara och kan vara till god hjälp i det nya Botniabanebolaget. För det tredje bedriver Väginvest också en konsultverksamhet avseende specialtjänster inom områdena finansiering, kalkylering och redovisning samt löpande ekonomitjänster. Det senare ger direkta samordningsvinster för det nya Botniabanebolaget vilket i sin tur minskar administrationskostnaderna i ett sådant särskilt bolag.

Aktierna i Väginvest förvaltas av regeringen. Utvidgas ändamålet för Väginvest till att omfatta även banhållning, kommer även styrelsen i Väginvest att kompletteras med representanter från Banverket. Vidare bör namnändring av bolaget övervägas.

Riksdagen bör godkänna att Vägverkets Investeringsaktiebolag Väginvest skall få ett vidare syfte med sin verksamhet. Syftet bör utvidgas till att även omfatta skilda former av projektfinansiering av infrastrukturåtgärder samt ägande och förvaltning av aktier, andelar och andra rättigheter i bolag med anknytning till banhållning.

Botniabanan

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att, vad avser den första utbyggnadsetappen mellan Örnsköldsvik-Husum och planeringsarbete för ytterligare etapper av Botniabanan, låta Riksgäldskontoret utställa kapitaltäckningsgarantier till skydd för Botniabanan AB:s egna kapital och att garantera bolagets förpliktelser gentemot långivare, rättighetsinnehavare och fordringsägare, inom en ram som exklusive mervärdesskatt uppgår till 1 495 000 000 kronor i prisnivå 1 januari 1997, varav 195 000 000 kronor avser finansiella kostnader.

För att möjliggöra att Botniabanan AB utan dröjsmål skall kunna starta och bygga upp sin verksamhet, får Banverket använda anslaget A4 *Investe-*

ringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar för lån till Botniabanan AB:s verksamhet inom en ram på 50 000 000 kronor. Botniabanan AB skall återbetala medlen till Banverket senast den 1 juli 1999.

Byggandet av Botniabanan utmed norrlandskusten, mellan Sundsvall och Nyland, är av väsentlig regionalpolitisk betydelse. I 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150) uttalade regeringen att med anledning av att Botniabanan inte har någon avgörande betydelse för järnvägstrafiken förrän den är färdigställd i sin helhet, är det av stor vikt att byggtiden minimeras utan att investeringskostnaden ökar. Regeringen angav vidare i samma proposition att, mot bakgrund av den önskvärda komprimerade byggtiden och projektets storlek, lånefinansiering kan övervägas av hela eller delar av projektet.

I propositionen Regional tillväxt - för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62) som överlämnades till riksdagen den 5 mars 1998 har regeringen bl.a. redogjort för det avtal om byggande av Botniabanan som ingåtts den 27 november 1997 mellan statens förhandlingsman, Kramfors kommun, Örnsköldsviks kommun, Nordmalings kommun, Umeå kommun, Västernorrlands läns landsting samt Västerbottens läns landsting. Avtalet gäller under förutsättning av riksdagens godkännande och innebär att byggandet av Botniabanan, exklusive resecentra, genomförs genom att staten och berörda kommuner bildar ett aktiebolag, Botniabanan AB, med ansvar att finansiera, projektera, upphandla, bygga och hyra ut Botniabanan. I bolaget, som skall ha ett aktiekapital på minst en och högst fyra miljoner kronor, skall staten äga 91 procent och berörda kommuner 9 procent av aktierna. Staten förbinder sig att utfärda kapitaltäckningsgarantier gentemot Botniabanan AB samt att garantera bolagets förpliktelser gentemot långivare, rättighetsinnehavare och fordringsägare. Avtalet träder i kraft den 1 juli 1998.

I och med bildandet av det av staten och berörda kommuner gemensamt ägda bolaget Botniabanan AB tar regionen ansvar för en väl definierad del av kostnaderna för projektet, vilket regeringen tidigare uttalat som en förutsättning för projektets genomförande.

Vad gäller bolagets lånefinansiering bör återbetalningstiden från den tidpunkt då banan öppnas för trafik vara kortare än avskrivningstiden och begränsas till högst 25 år. Medel för att täcka statens kostnader för hyra av Botniabanan och andra betalningar som följer av garanterade lån och kapitaltäckningsgarantin skall inrymmas i statsbudgeten fr.o.m. 2004.

Bygget av järnvägen delas in i tre etapper. Etapp 1, Örnsköldsvik-Husum, som kostnadsberäknas till 1 300 miljoner kronor, påbörjas i juli år 1999 och beräknas vara färdigställd senast i juni år 2002.

Etapp 2, Nyland-Örnsköldsvik, som kostnadsberäknas till 4 200 miljoner kronor, påbörjas i januari år 2001 och beräknas vara färdigställd i december år 2005. Etapp 3, Husum-Umeå, som kostnadsberäknas till 2 700 miljoner kronor, påbörjas i juli år 2001 och beräknas vara färdigställd i december år 2005. Kostnaderna är angivna i prisnivå 1 januari 1997 samt exklusive mervärdesskatt och finansiella kostnader. De finansiella kostnaderna består av räntekostnader under byggtiden och kostnader som är förknippade med att uppta lån, exempelvis garantiavgifter. Räntekostnader under byggtiden och andra finansiella kostnader bedöms sammanlagt uppgå till ca 15 procent av anläggningskostnaden.

I enlighet med förslagen om finansieringen av Botniabanan i prop. 1997/98:62 bör regeringen bemyndigas att, vad avser den första utbyggnadsetappen av Botniabanan, Örnsköldsvik-Husum, utställa kapitaltäckningsgarantier till skydd för Botniabanan AB:s egna kapital och att garantera bolagets förpliktelser gentemot långivare, rättighetsinnehavare och fordringsägare, inom en ram som exklusive mervärdesskatt uppgår till 1 495 miljoner kronor, varav 195 miljoner kronor avser räntekostnader under byggtiden och övriga finansiella kostnader. Dessa medel bör även få användas för planeringsarbete t.ex. järnvägsutredning för ytterligare etapper. Regeringen avser att fortlöpande återkomma till riksdagen i budgetpropositionen i syfte att återrapportera och följa upp genomförandet av Botniabanan.

För att möjliggöra att Botniabanan AB utan dröjsmål skall kunna starta och bygga upp sin verksamhet, bör Banverket bemyndigas att få använda anslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar*, för lån till Botniabanan AB:s verksamhet inom en ram av 50 miljoner kronor. Botniabanan AB skall återbetala medlen till Banverket senast den 1 juli 1999.

Vissa frågor angående Mäljarbanan

Regeringens förslag: Anslaget A4 *Investeringar samt drift och underhåll av statliga järnvägar*, får användas för att ersätta Mäljarbanans Intressenter AB (MIAB) med 34 500 000 kronor för vissa kostnader som MIAB haft för garantiåtaganden gentemot staten.

Den 11 september 1991 ingick Banverket, Delegationen för infrastrukturinvesteringar och Mäljarbanans Intressenter AB (MIAB) en överenskommelse om utbyggnad av Mäljarbanan mellan Kungsängen och Örebro. Överenskommelsen innebär att MIAB delfinansierar den totala anläggningskostnaden för Mäljarbanan med 530 miljoner kronor och bygger de tre delsträckorna Arboga-Hovsta, Västerås-Lundby samt Grillby-Bålsta. MIAB har i enlighet med avtalet

nu färdigställt dessa sträckor samt till Banverket utställt borgens- och garantiförpliktelser på totalt ca 850 miljoner kronor avseende fel och brister för de delar av Mäljarbanan som MIAB har byggt. Staten (Banverket) finansierar och bygger övriga delsträckor.

Banverket bygger och finansierar sträckan Kallhäll-Kungsängen som definitionsmässigt inte ingår i Mäljarbanan, men som nämns i överenskommelsen som en trafikeringsförutsättning. Sträckan Kallhäll-Kungsängen skulle enligt planerna vara klart i juli 1997, men beräknas inte stå klar förrän under år 2001. Utbyggnaden av Kallhäll-Kungsängen är således ca fyra år försenad i jämförelse med de ursprungliga planerna. Med anledning av att utbyggnaden av sträckan Kallhäll-Kungsängen försenats, har MIAB i skrivelser till regeringen den 11 april 1996, den 4 januari 1997 och den 19 november 1997, bl.a. påkallat omförhandling av de ekonomiska villkoren i överenskommelsen.

Regeringen gav den 17 april 1997 Tågtrafikledningen i uppdrag att utreda och föreslå alternativa samordnade trafikupplägg som syftar till att minimera inskränkningarna för tågtrafiken under den tid utbyggnaden mellan Kallhäll-Kungsängen pågår. Den 22 oktober 1997 redovisade Tågtrafikledningen uppdraget. Innan utbyggnaden är klar anser Tågtrafikledningen att jämfört med idag är endast en marginell ökning av tågtrafiken möjlig att genomföra.

Efter överläggningar mellan Kommunikationsdepartementet och MIAB, har en överenskommelse nåtts. Överenskommelsen innebär bl.a. att staten åtar sig att genomföra vissa investeringsobjekt på Mäljar- och Svealandsbanan inom ramen för stommätplanen, samt att staten åtar sig att ersätta MIAB med 34,5 miljoner kronor vilket avser ersättning för vissa garantikostnader som MIAB erlagt.

Göteborgsöverenskommelsen

Regeringens förslag: Statens ekonomiska förpliktelser enligt den nya Göteborgsöverenskommelsen ändras och finansieringen av dessa godkännes. Regeringen bemyndigas att dels låta Riksgäldskontoret inom ramen för Göteborgsöverenskommelsen begränsa tidigare givna garantibemyndiganden till 2 200 000 000 kronor beräknat i 1998 års prisnivå, dels låta Riksgäldskontoret teckna statlig borgen för ytterligare 1 500 000 000 kronor för lånefinansiering av den statliga andelen inom ramen för Göteborgsöverenskommelsen.

Genomförande av en ny trafiklösning i Göteborgsregionen är av stor betydelse med avseende på såväl sysselsättning som trafiksäkerhet. I 1997 års ekonomiska vårproposition konstaterade regeringen att

fullföljandet av en hållbar trafiklösning för Göteborg är en angelägenhet för hela landet.

Regeringen beslutade den 22 maj 1997 att överlämna propositionen Långsiktigt hållbara trafiklösningar i Stockholm och Göteborg (prop. 1996/97:160) till riksdagen. Riksdagen har i december 1997 dels godkänt regeringens förslag till förändringar i trafiklösningarna i Göteborgsregionen, dels bemyndigat regeringen att låta Riksgäldskontoret teckna statlig borgen om ytterligare 100 miljoner kronor för fortsatt planerings- och förberedelsearbete för den nya trafiklösningen i Göteborg (bet. 1997/98:TU1, rskr. 1997/98:104).

I den ursprungliga trafiköverenskommelsen för Göteborgsregionen förutsattes finansiering ske med vägtullar. I Göteborg finns, som ovan nämnts, för närvarande inte förutsättningar för införande av någon form av särskild avgift för biltrafiken. I denna situation har en ny finansieringslösning krävts, för att inom befintliga utgiftsområdesramar kunna klara finansiering av Göteborgsöverenskommelsen, utan att för andra regioner angelägna projekt skjuts på framtiden. Mot bakgrund därav, och i syfte att åstadkomma en hållbar lösning för såväl påbörjade som vissa återstående projekt i Göteborgsregionen har överläggningar förts mellan staten och regionen, vilket resulterat i en ny överenskommelse den 23 mars 1998.

Denna överenskommelse, som ersätter tidigare överenskommelse, innebär en samfinansiering av vissa angivna projekt, samt att staten tar planerings- och genomförandansvaret för vissa projekt på det nationella vägnätet. De statsbidrag som skulle gå till kollektivtrafikprojekt enligt den ursprungliga överenskommelsen skall utbetalas enligt de principer och villkor som tidigare överenskommit. Den nya överenskommelsen innebär också att staten ersätter berörda kommuner för del av nedlagda kostnader, dock sammanlagt högst 200 miljoner kronor.

Den överenskomna finansieringen innebär att staten ansvarar för 75 procent och regionen eller enskilda kommuner för 25 procent av kostnaderna för projekten i ett samfinansierat investeringsprogram. Totalkostnaden för programmet uppskattas till 4 200 miljoner kronor i prisnivå januari 1998. Programmets översiktliga innehåll framgår av följande tablå:

Upprustning av Göta älvbron	100 Mkr
Göteborg miljö/kollektivtrafik	190 Mkr
Nya spårvagnar	720 Mkr
Göteborgsregionen/tåg och stationer	210 Mkr
Göteborgsregionen/miljö, kollektivtrafik	220 Mkr
Trafiksäkerhet och miljö på kommunala vägar	420 Mkr
Götaleden	2160 Mkr
Mölnadal miljö E6	120 Mkr
Informationssystem	60 Mkr
Summa	4200 Mkr

För att inom befintlig ram för utgiftsområdet kunna fullfölja statens åtaganden enligt överenskommelsen måste utgifterna fördelas över en längre tidsperiod och finansieringen delvis ske med lån under byggnadstiden. Därefter avses lånen återbetalas med medel från statsbudgeten fr.o.m. år 2004 under en period som är avsevärt kortare än avskrivningstiden.

Detta innebär att avsteg görs från grundprincipen i budgetlagen 22 § att infrastrukturinvesteringar skall finansieras med anslag och ej lånefinansieras. Enligt budgetlagen 23 § kan riksdagen i vissa fall besluta att finansiering sker på annat sätt än som anges i 22 §. Regeringen avser att i budgetpropositionen för 1999 redovisa, beträffande anslagen A2 *Väghållning och statsbidrag* samt A4 *Investeringar i samt drift och underhåll av statliga järnvägar*, inom utgiftsområde 22, i vilken utsträckning som framtida anslagsutrymme intecknas av redan fattade beslut.

Inför byggstart av ett projekt skall parterna komma överens om en finansieringsplan för respektive projekt. Den statliga andelen av investeringsprogrammet finansieras med nya lån när så blir nödvändigt. Redan givna bemyndiganden för lånegarantier för Götaleden, Åbromotet, E6 genom Göteborg samt förberedelsearbeten på totalt 2 600 miljoner kronor bör begränsas till 2 200 miljoner kronor på grund av den kommunala andelen i projektet Götaleden. För att täcka den statliga andelen i återstoden av investeringsprogrammet bör riksdagen bemyndiga regeringen att låta Riksgäldskontoret garantera lån på ytterligare 1 500 miljoner kronor.

De lånegarantier som regeringen här föreslår innebär inte att regeringen har tagit ställning till de olika projektens utformning eller lokalisering. Projekten skall före genomförandet prövas på sedvanligt sätt med tillämpning av gällande lagstiftning. Regeringen avser att återkomma till riksdagen med en redovisning av regeringens uppdrag enligt 6 kap. 2 § lagen (1987:12) om hushållning med naturresurser m.m. till de av Göteborgsöverenskommelsen berörda kommunerna och Länsstyrelsen i Göteborgs- och Bohus län angående överenskommelsens konsekvenser för hushållningen med naturresurser och miljön i regionen.

I 1997 års ekonomiska vårproposition har regeringen redovisat utgiftstak för år 1999 och år 2000. För utgiftsområde 22 Kommunikationer, har särskilda medel för ett nationellt investeringsprogram om 1 650 miljoner kronor aviserats för åren 1999 och 2000. Av dessa medel är för respektive år 500 miljoner kronor avsatta för Göteborg.

Det är regeringens uppfattning att medlen avsatta för Göteborg skall användas för att finansiera återbetalningen av lån och nya projekt enligt programmet. Återstoden av de statliga åtagandena finansieras med de statligt garanterade lånen på sammanlagt 3 700 miljoner kronor, vilka skall börja avbetalas med medel som skall inrymmas i statsbudgeten fr.o.m. år 2004.

Vissa frågor angående Inlandsbanan

Regeringens bedömning: Det finns inget behov av någon åtgärd med anledning av det riksdagen anfört om rättslig reglering avseende jävsfrågor m.m.

I ett riksdagsbeslut den 23 november 1995 (bet. 1995/96:TU4, rskr. 1995/96:38) med anledning av en utredning av Riksdagens revisorer angående Inlandsbanan (1994/95:5), anges bl.a. att regeringen bör överväga frågan om någon form av rättslig reglering behövs för att förhindra att personer, vilka i egenskap av experter eller liknande kunnat påverka utformningen av statsbidrag m.m., inte omedelbart efter uppdraget som näringsidkare skall kunna erhålla de bidrag de själva varit med om att utforma. Regeringen anser att dagens rättsliga reglering avseende jävsfrågor m.m. är tillfyllest.

Statens haverikommission

Regeringens förslag: Statens haverikommissionens förvaltningskostnader får uppgå till högst 8 700 000 kronor för budgetåret 1998.

Regeringen beslutade i regleringsbrev den 18 december 1997 (K97/4927/SM) att förvaltningskostnaderna för Statens haverikommission (SHK) för budgetåret 1998 skulle uppgå till högst 8 miljoner kronor grundat dels på Haverikommissionens budgetunderlag ingivet av SHK den 27 januari 1997, dels på en ändring av budgetunderlaget ingivet av SHK den 30 juni 1997.

Senare har det visat sig att lönekostnaderna kommer att överstiga de i februari 1997 budgeterade lönekostnaderna med ca 500 000 kronor. Vidare har inte inräknats vissa kostnader relaterade till bl.a. det nordiska samarbetet på området. Dessa kostnader beräknas till 200 000 kronor.

Ökningen av förvaltningskostnaderna bör fördelas på berörda myndigheter i enlighet med vad som finns angivet för förvaltningskostnader i SHK:s regleringsbrev för budgetåret 1998. Förslaget har inga anslagskonsekvenser.

Kostnadstäckning för utgifter till följd av lagen om åtgärder mot förorening från fartyg

Regeringens förslag: Sjöfartsverket får täcka de kostnader som uppkommit med anledning av grundstötningen av en f.d. trålare hösten 1994.

Efter beslut av regeringen kan kostnader betalas som uppkommit till följd av förelägganden eller förbud som Sjöfartsverket föreskriver med stöd av lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg.

Med anledning av grundstötningen av en f.d. trålare hösten 1994, och de kostnader på drygt sex miljoner kronor som därmed uppkommit, i enlighet med lagen (1980:424) om åtgärder mot förorening från fartyg, föreslår regeringen att dessa kostnader bärs av Sjöfartsverket. Förslaget har inga anslagskonsekvenser.

Luftfartsverkets finansiella befogenheter

Regeringens förslag: Luftfartsverket medges rätt att placera kassamässigt överskott även hos motparter med kreditvärdighet K1 enligt Nordisk Ratings system. Verket får även rätt att för att uppnå en förbättrad finansiering av nya investeringar i fast egendom genomföra s.k. lease-holdaffärer. För att inkludera befintlig finansiell leasing, utökas den totala låneramen för Luftfartsverket till 5 500 000 000 kronor för budgetåret 1998.

Luftfartsverkets finansiella befogenheter har under senare år väsentligt utökats i linje med regeringens strävan att låta affärsverken agera under bolagsliknande former. Luftfartsverket har i en skrivelse till regeringen den 11 februari 1998 hemställt om vissa förändringar och preciseringar av verkets finansiella befogenheter.

Beträffande kassamässiga överskott har Luftfartsverket rätt att inom vissa villkor placera sådana i bank, i statsgaranterade skuldebrev samt på räntebärande konto i Riksgäldskontoret. Verket konstaterar i skrivelsen att möjligheten att placera likviditet till goda räntevillkor och på den tidsikt som passar Luftfartsverket har försämrats. Mot denna bakgrund föreslår verket att kassamässiga överskott även skall få placeras hos motpart med kreditvärdighet enligt kategori K1 enligt Nordisk Ratings system. Sådana emittenter förutsätts ha mycket god kapacitet att mö-

ta aktuella betalningsförpliktelser, och verket bedömer att det är affärsmässigt motiverat att ta den något större risk detta innebär i förhållande till nuvarande bemyndigande.

Luftfartsverket har även i skrivelsen föreslagit att verket skall få rätt att genomföra s.k. leaseholdaffärer i avsikt att åstadkomma en förbättrad finansiering av investeringar i fast egendom som terminaler och bansystem. En sådan leaseholdaffär innebär att verket överlåter nyttjanderätten till en investerare i utlandet, som genom avskrivning på nyttjanderätten kan tillgodogöra sig en lägre skattekostnad. Luftfartsverket leasar därefter tillbaka nyttjanderätten till en lägre kostnad och får därmed en intäkt som är grundad på en lägre skattekostnad för investeraren. Luftfartsverket behåller hela tiden äganderätten till anläggningen.

Luftfartsverket har dessutom i skrivelsen föreslagit en förändring av verkets totala ram för lång- och kortfristiga lån, som i budgetpropositionen för 1997 (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:TU1, rskr. 1997/98:104) fastlagts till 3,5 miljarder kronor. Mot bakgrund av att Luftfartsverket numera redovisar finansiell leasing i balansräkningen föreslår verket att ramen utökas till totalt 5,5 miljarder kronor. Merparten av ökningen avser Luftfartsverkets finansiella leasingåtagande vad gäller Sky City-anläggningen på Arlanda. Det bör noteras att verket därutöver sedan tidigare har riksdagens bemyndigande rörande en kapitaltäckningsgaranti till LFV AirportCenter AB.

Regeringen, som anser att verkets hemställan ligger i linje med tidigare nämnda strävan att affärsverken skall kunna verka under affärsmässiga och bolagsliknande förhållanden, biträder Luftfartsverkets beskrivna förslag till utökade finansiella befogenheter. Vad gäller leaseholdaffärer bör bemyndigandet begränsas att gälla investeringar i nya fasta anläggningar.

SJ:s borgensram

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att låta SJ få rätt att teckna borgensförbindelser till förmån för bolag inom SJ-koncernen inom en total ram på 1 900 000 000 kronor under 1998.

I budgetpropositionen för 1998 fastställdes låne- och borgensramar för affärsverken. För SJ uppgår låneramen till 9,2 miljarder kronor och borgensramen till 400 miljoner kronor för år 1998. Den borgensram som angavs för SJ har visat sig vara för liten och ger upphov till icke önskvärda finansieringslösningar. Effekten blir att den operationella leasen på Scandlinesfärjan, som levereras under första delen av år 1998, kommer att ligga på SJ affärsverk istället för på SJ Invest, där SJ:s leasingaffärer normalt ligger. För att åtagandet för färjan skall ligga i dotterbo-

lagssfären med lägre finansieringskostnad för staten bör färjan istället finansieras genom SJ Invest med ett borgensåtagande på cirka 800 miljoner kronor.

Regeringen anser att färjefinansieringen är en affär inom SJ-koncernen som bör ligga i dotterbolagssfären och inte i SJ affärsverk. För statsverkets räkning kan det dessutom finnas andra tillfällen där det kan vara fördelaktigt att låta SJ teckna borgensförbindelse för att få ned kapitalkostnaden vid t.ex. leasingaffärer. Regeringen anser därför att det bör finnas handlingsutrymme i SJ:s borgensram för t.ex. framtida leasing, garantier för större inköp, garantier för tullbetalningar och för bolagsförsäljningar/bolagsköp, där det kan vara ekonomiskt bättre att SJ utställer borgensförbindelser för sitt dotterbolag än använder bankgarantier för att garantera vissa åtaganden. Regeringen anser det vara motiverat att höja SJ:s borgensram och skapa handlingsutrymme för kommande affärer.

5.4.18 Utgiftsområde 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar

B1 Statens jordbruksverk

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 220 188 000 kronor.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att tillgodose Statens jordbruksverks behov av rörelsekapital för EU-verksamhet intill ett sammanlagt belopp om högst 5 500 000 000 kronor på myndighetens särskilda räntekonto i Riksgäldskontoret.

EG-kommissionen ersätter Sverige i efterskott för de stöd inom jordbruksfondens garantisektion som Statens jordbruksverk betalar ut. Av denna anledning fordras ett kreditutrymme på det särskilda räntebelagda konto för EU-verksamhet som verket har tillgång till hos Riksgäldskontoret.

Statens jordbruksverk bör därför ges tillgång till en kredit på 5,5 miljarder kronor på myndighetens särskilda räntekonto för EU-verksamhet i Riksgäldskontoret. Beloppet är beräknat utifrån det maximala kreditbehovet vilket uppstår i december månad.

E3 Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 18 792 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E3 *Djurhälsovård och djurskyddsfrämjande åtgärder* ökas med 3 700 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.* minskas med motsvarande belopp.

Tillsyn av djurtransporter är ett komplicerat men mycket angeläget område. Tillsynen av sådana transporter försåras av att den lokala tillsynsmyndigheten ofta inte känner till när transporter sker och att den därför kan ha svårt att ingripa i tid. Dessutom är tillsynsmyndigheten beroende av polisens hjälp för att stoppa en transport för inspektion.

Det är angeläget att Jordbruksverket initierar ett landsomfattande projekt om tillsyn av djurtransporter under år 1998. Projektet bör lämpligen genomföras genom att kommunerna inom ett län samverkar med länsveterinärer och poliser. Inom ramen för projektet kommer Jordbruksverket att i samråd med företrädare för lokala och regionala tillsynsmyndigheter utarbeta anvisningar för genomförandet inklusive upprättandet av inspektionsprotokoll.

Eftersom tillsynsmyndigheterna har begränsad erfarenhet av tillsyn över djurtransporter, krävs ytterligare resurser för utbildning av de lokala och regionala tillsynsmyndigheternas personal. Projektet kan lämpligen differentieras så att angelägna delområden studeras särskilt. Dessa kan exempelvis vara båttransporter, transporter vid export av svin och kalv, rentransporter och transporter i samband med djurmarknader.

E5 Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 89 500 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E5 *Bekämpande av smittsamma husdjursjukdomar* ökas med 2 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget D1 *Främjande av rennäringen m.m.* minskas med motsvarande belopp.

EHEC är en zoonos, dvs. en sjukdom som kan överföras från djur till människa. Sjukdomen kan ha dödlig utgång. Från utländska studier är det känt att nötkreatur är en vanlig smittkälla vid EHEC-infektion. Djuren bär på bakterien utan att själva bli sjuka. EHEC kan smitta bl.a. via förorenat nötkött, opastöriserad mjölk eller direktkontakt med nötkreatur.

Från år 1988 till år 1995 konstaterades i Sverige 0-3 fall av EHEC-infektioner på människa per år. År 1995 inträffade en dramatisk ökning av antalet

EHEC-fall i Sverige med ca 100 rapporterade fall. Under åren efter 1995 har EHEC etablerat sig på denna nivå. Genom en prevalensstudie, utförd av Statens jordbruksverk, har det visat sig att ca en procent av nötkreaturen i Sverige kan vara smittade av EHEC.

Jordbruksverket, Statens livsmedelsverk, Statens veterinärmedicinska anstalt och Smittskyddsinstitutet har enats om en gemensam handlingspolicy för åtgärder föranledda av EHEC hos nötkreatur. I linje med den antagna policyn genomför och finansierar Jordbruksverket provtagning i de nötkreaturbesättningar som visat sig vara infekterade med EHEC-bakterier. Denna provtagning syftar främst till att öka kunskaperna om EHEC-bakteriens förekomst, uppträdande, spridning och saneringsbarhet. Regelrätta saneringsåtgärder eller bekämpningsåtgärder är i dagsläget inte möjliga med hänsyn till de bristfälliga kunskaperna om EHEC. Arbetet med att finna en lösning för att minimera risken för att människor skall bli smittade av EHEC har mycket hög prioritet. Mot denna bakgrund krävs ytterligare resurser för att genomföra besättningsstudier i syfte att erhålla kunskaper om möjligheten till bekämpning av EHEC-bakterien.

Bemyndigande för vissa ekonomiska förpliktelser efter år 1998

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att fatta beslut om utestående ekonomiska förpliktelser vid utgången av 1998 enligt följande:

B8 *Strukturstöd inom livsmedelssektorn* 55 000 000 kronor, B9 *Från EU-budgeten finansierat strukturstöd* 89 000 000 kronor, B12 *Kompletterande åtgärder inom jordbruket* 3 200 000 000 kronor, B13 *Från EU-budgeten finansierade kompletterande åtgärder inom jordbruket* 3 100 000 000 kronor.

Startstöd till yngre jordbrukare, stöd till bearbetning och avsättning av jord- och skogsprodukter samt miljöstöd är, med EU-budgeten samfinansierade, stödformer som bygger på fleråriga åtaganden mellan staten och stödmottagarna. Det innebär att staten, genom Statens jordbruksverk, åtar sig framtida ekonomiska förpliktelser som inte ryms inom ramen för redan anvisade anslagsmedel. Av denna anledning föreslås att riksdagen bemyndigar regeringen att godkänna utestående ekonomiska förpliktelser för dessa anslag.

5.4.19 Utgiftsområde 24 Näringsliv

E3 Exportkreditnämnden

Regeringens förslag: Exportkreditnämnden skall få erbjuda upp till 100 procent täckning i sina exportkreditgarantier.

Exportkreditnämnden skall få lämna rembursgarantier med mer än 12 månaders kredittid och 18 månaders risktid samt få försäkra remburs med s.k. ensidig bekräftelse.

Riksdagen har ställt sig bakom principen att Exportkreditnämnden (EKN) vid sin garantigivning normalt skall tillämpa ett system med självrisker och att täckningsgraden i en garanti normalt får uppgå till högst 95 procent (prop. 1989/90:44, bet. 1989/90:NU19, rskr. 1989/90:153). I enlighet med detta har i förordningen (1990:113) om exportkreditgaranti föreskrivits att exportkreditgaranti får avse högst 90 procent eller i särskilda fall 95 procent av den uppkomna förlusten. EKN tillämpar för närvarande för köparkrediter normalt 95 procent täckning för politiska risker och 90 procent för kommersiella risker. Motsvarande tal är för leverantörskrediter 90 procent respektive 85 procent.

Motiven för självrisk föreligger framför allt när det gäller kommersiell risktäckning. Däremot har garantitagaren oftast inga eller mycket begränsade möjligheter att bedöma den politiska risken och påverka skeendet vid politiska händelser.

EKN har mot denna bakgrund den 25 november 1997 föreslagit att EKN skall få möjlighet att lämna upp till 100 procent täckning i sina garantier. EKN avser, om förslaget godkänns, att införa ett system för täckningsgrader som normalt innebär 100 procent täckning för politiska risker och 90 procent för kommersiella risker. Tanken är att täckningsgraden skall kunna justeras uppåt eller nedåt beroende på omständigheterna i den enskilda affären. Det kan nämnas att garantiinstitutet i flera andra länder, bl.a. Kanada, Norge, Storbritannien och USA, kan erbjuda 100 procent täckning.

Riksdagen har ställt sig bakom vissa riktlinjer för de rembursgarantier som EKN kan bevilja (prop. 1989/90:44, bet. 1989/90:NU19, rskr. 1989/90:153). I enlighet med detta har det i förordningen (1990:113) om exportkreditgaranti bl.a. föreskrivits att rembursgaranti får avse högst 50 procent av den uppkomna förlusten. Riksdagen har informerats om en förestående ändring i EKN:s rembursgarantier. Ändringen gällde en förlängning av den maximalt tillåtna kredittiden från 6 månader till 12 månader (prop. 1991/92:100).

Marknaden för remburs har förändrats genom att kredittiderna blivit längre och bankernas behov

av riskdelning ökat. Idag kan inte EKN dela dessa risker på ett för bankerna tillfredsställande sätt eftersom reglerna för garanti vad gäller bekräftade remburs tillåter maximalt 12 månaders kredittid och 18 månaders risktid. EKN:s kunder har därför framfört önskemål om att EKN skall kunna försäkra remburs också med längre kredittid och risktid än detta.

Vidare har banker önskat få möjlighet att försäkra remburs med s.k. ensidig bekräftelse. En ensidigt bekräftad reburs (s.k. silent confirmation) innebär att EKN:s garantitagare på exportörens begäran garanterar betalning under en reburs öppnad av en utländsk bank, trots att det inte finns något uppdrag från öppnande bank att bekräfta rebursen. Syftet med de föreslagna ändringarna är att erbjuda en förbättrad garanti som tar hänsyn till de förändringar som ägt rum på rebursmarknaden.

E4 AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 9 063 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget E4 *AB Svensk Exportkredits statsstödda exportkreditgivning* ökas med 2 600 000 kronor. Finansieringen sker genom att anslaget E3 *Exportkreditnämnden* minskas med motsvarande belopp.

Anslaget disponeras för ersättning till AB Svensk Exportkredit (AB SEK) för att täcka eventuellt underskott som utgör skillnaden mellan intäkter och kostnader, huvudsakligen räntetäkter och räntekostnader, inom ramen för systemet med statsstödda exportkrediter. De utbetalningar som år 1997 belastar anslaget avser åtaganden som gjorts före 1984 vad gäller vissa förmånliga krediter till u-länder. I övrigt statsstödd verksamhet redovisar AB SEK för närvarande ett överskott.

Staten är genom ett avtal med AB SEK den 14 maj 1990 bunden att ersätta AB SEK för kostnader i det statsstödda exportkreditsystemet. AB SEK redovisar resultatet av verksamheten tre gånger om året till regeringen och Kammarkollegiet. Beloppen bokförs hos Kammarkollegiet enligt kassapincipen och därmed inte nödvändigtvis på det budgetår de avser som var fallet t.o.m. budgetåret 1994/95. Anvisade medel för år 1998 kommer därför inte att vara tillräckliga för att täcka utbetalningarna. Medelsbehovet beräknas uppgå till ytterligare 2,6 miljoner kronor. Beloppet påverkas av valutakurser och kan därför komma att avvika härifrån.

E6 Världsutställningen i Hannover år 2000

Något anslag för detta ändamål finns inte uppfört i statsbudgeten för innevarande budgetår.

Regeringens förslag: Ett nytt reservationsanslag E6 *Världsutställningen i Hannover år 2000* uppgående till 27 000 000 kronor anvisas för budgetåret 1998 som ett engångsbelopp för att täcka den beräknade kostnaden för statlig medverkan i utställningen. Finansieringen sker genom att utgiftsområdesramen under budgetåret 1999 på vart och ett av följande utgiftsområden engångsvis minskas med 3 000 000 kronor: UO 5 Utrikesförvaltning och internationell samverkan, UO 9 Hälsovård, sjukvård och social omsorg, UO 14 Arbetsmarknad och arbetsliv, UO 16 Utbildning och universitetsforskning, UO 18 Samhällsplanering, bostadsförsörjning och byggande, UO 19 Regional utjämning och utveckling, UO 20 Allmän miljö- och naturvård, UO 22 Kommunikationer samt UO 23 Jord- och skogsbruk, fiske med anslutande näringar.

Sverige har inbjudits att delta i en världsutställning, som kommer att äga rum i Hannover i Tyskland år 2000. Med hänsyn till att Tyskland är Sveriges enskilt största handelspartner samt att utställningen äger rum i ett viktigt EU-land anser regeringen det angeläget att Sverige deltar i denna världsutställning, där det finns stora möjligheter att främja svenska ekonomiska intressen. Regeringen fattade därför tidigare i år ett beslut att anmäla Sverige som deltagare. Totalkostnaden för det svenska deltagandet beräknas uppgå till ca 60 miljoner kronor, varav näringslivet åtagit sig att bidra med hälften. Kommuner och länsstyrelser väntas bidra med sammanlagt ca 3 miljoner kronor. Det är svårt att i dagsläget exakt beräkna när utgifterna uppstår. Regeringens bedömning är dock att en mindre kostnad för förberedelsearbetet uppstår redan budgetåret 1998 samt att merparten av utgifterna uppstår budgetåret 1999. Detta är skälet till regeringens val av finansiering.

F2 Konsumentverket

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 67 867 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget F2 *Konsumentverket* ökas med 1 000 000 kronor. Finansiering sker genom att anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas med motsvarande belopp.

Regeringen avser att under 1998 ge Konsumentverket i uppdrag att utveckla och praktiskt pröva en modell för att mäta och ge konsumenterna en bättre information om konsumentpriser i dagligvaruhandeln. Modellen skall passa in i Konsumentverkets långsiktiga verksamhet. Kostnaden för uppdraget får uppgå till högst 1 miljon kronor.

I uppdraget ingår bl.a. att utveckla och praktiskt pröva en modell för insamling (mätning) av butikspriser samt för att sprida denna information. Finansiering sker genom att anslaget F1 *Marknadsdomstolen* minskas med motsvarande belopp under budgetåret 1998. Detta innebär ett minskat ekonomisk utrymme för Marknadsdomstolens verksamhet. Det är dock regeringens bedömning att domstolens verksamhet kan bedrivas inom det anvisade anslaget.

Miljöteknikdelegationen

Regeringens förslag: Det under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 uppförda anslaget A8 *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning* får användas för att bekosta Miljöteknikdelegationen med ett belopp uppgående till 20 000 000 kronor.

Riksdagen beslutade att anslå 1 000 miljoner kronor under fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96 för investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning (prop. 1995/96:222, bet. FiU 1995/96:15, rskr. 1995/96:307).

Delegationen för främjande av miljöanpassad teknik (Miljöteknikdelegationen) inrättades av regeringen hösten 1996.

Delegationen arbetar med att utveckla metoder för att stimulera utveckling och kommersialisering av miljöanpassade varor och tjänster. Enligt den av regeringen godkända strategin inriktas arbetet på fyra huvudområden, marksanering/ekologiskt återställande av mark, byggande och boende, transporter och livsmedel/lantbruk. Genom teknikupphandling bidrar delegationen till att driva fram och kommersialisera tekniker eller produkter som ännu inte finns tillgängliga på marknaden. Teknikupphandling är en stegvis process som erfarenhetsmässigt tar mellan två och fyra år att fullfölja.

För uppdraget att utarbeta en strategi anvisade regeringen 1 miljon kronor från tolfte huvudtitelns anslag A16 *Program för småföretagsutveckling, förnyelse och tillväxt* för budgetåret 1995/96. För arbetet med att genomföra strategin anvisade regeringen dessutom 20 miljoner kronor från nämnda anslag. Miljöteknikdelegationens nuvarande uppdrag sträcker sig t.o.m. år 1998 men har endast beslutad finansiering t.o.m. år 1997.

Det är viktigt att Miljöteknikdelegationen kan genomföra sitt uppdrag.

Regeringen bedömer att delegationen nu kan er- hålla 20 miljoner kronor för budgetåret 1998. Medel för detta ändamål tas i anspråk från anslaget A8 un- der fjortonde huvudtiteln för budgetåret 1995/96, *Investeringsbidrag för främjande av omställning i ekologiskt hållbar riktning*, den s.k. kretsloppsmil- jarden. De riktlinjer för anslaget som angavs i propo- sitionen är emellertid sådana att medel till Miljötek- nikdelegationen inte kan anses rymmas inom dessa. Däremot ligger Miljöteknikdelegationens verksamhet mycket väl inom ramen för intentionerna med den s.k. kretsloppsmiljarden.

5.4.20 Utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner

A1 Generellt statsbidrag till kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett ramanslag på 71 326 400 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A1 *Generellt stats- bidrag till kommuner och landsting* ökas med 3 585 000 000 kronor.

Kommuner och landsting tillförs 4 000 miljoner kro- nor fr.o.m. år 1998. Syftet är att värna kvaliteten i skola, vård och omsorg och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna. Av tillskottet bör 3 600 miljoner kronor tillföras det generella statsbi- draget, varav 2 160 miljoner kronor till kommuner- na och 1 440 miljoner kronor till landstingen. Reste- rande 400 miljoner kronor bör tillföras anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

Det ökade generella statsbidraget till landstingen skall fördelas som ett invånarrelaterat bidrag. Av det ökade generella statsbidraget till kommunerna skall 1 620 miljoner kronor fördelas som ett åldersrelate- rat bidrag. De resterande 540 miljoner kronor för- delas invånarrelaterat.

Förslaget föranleder ändring i lagen (1995:1514) om generellt statsbidrag till kommuner och landsting.

Regeringen föreslår i propositionen *Vissa kom- munala frågor* (prop. 1997/98:153) ändrade regler för systemet för återbetalning av viss mervärdesskatt till kommuner och landsting, det s.k. kommunkonto- systemet. De nya reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998.

Förändringarna som föreslås rör bl.a. kommuner- nas och landstingens rätt till ersättning från systemet för ingående mervärdesskatt. Enligt regeringens för- slag skall ersättning kunna beviljas för ingående mer- värdesskatt som är hänförlig till de boendeformer

som anges i socialtjänstlagen (1980:620) och lagen (1993:387) om stöd och service till vissa funktions- hinderade. Till följd av förslaget försvinner behovet av att ha kvar uttagsbeskattningen (3 kap. 29 § mervär- desskattelagen) för dessa boendeformer.

Förslaget om den slojade uttagsbeskattningen in- nebär att statens inkomster per helår beräknas mins- ka med ca 30 miljoner kronor och att kommunernas utgifter minskar med samma belopp. Eftersom de förändrade reglerna föreslås träda i kraft den 1 juli 1998 bör det generella statsbidraget sänkas för detta år med 15 miljoner kronor.

A2 Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett reservationsanslag på 736 600 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A2 *Bidrag till sär- skilda insatser i vissa kommuner och landsting* ökas med 400 000 000 kronor.

En stor del av anslaget har de senaste åren fördelats till kommuner och landsting för flyktingkostnader, för omstruktureringsprojekt och för förebyggande hiv/aids-verksamhet. Regeringen har från år 1996 fram till nu dessutom erhållit ansökningar från 66 kommuner och två landsting. Efter prövning av varje särskilt fall har beslut om bidrag fattats för elva kommuner.

Regeringen gör bedömningen att det även inom de närmaste åren finns behov av särskilda insatser för kommuner och landsting med en särskilt svår eko- nomisk situation. Dessutom har regeringen i propo- sitionen *Bostadspolitik för en hållbar utveckling* (prop. 1997/98:119) föreslagit åtgärder för att stödja kom- muner med övermäktiga åtaganden för boendet, som kommer att finansieras från anslaget. Regeringen gör därför bedömningen att anslaget A2 *Bidrag till sär- skilda insatser i vissa kommuner och landsting* bör ökas med 400 miljoner kronor för år 1998.

A3 Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting

I statsbudgeten för innevarande budgetår finns för detta ändamål uppfört ett obetecknat anslag på 20 985 000 000 kronor.

Regeringens förslag: Anslaget A3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* ökas med 285 000 000 kronor. Finansiering sker genom att den utjämningsavgift som kommuner och landsting betalar in till staten ökar.

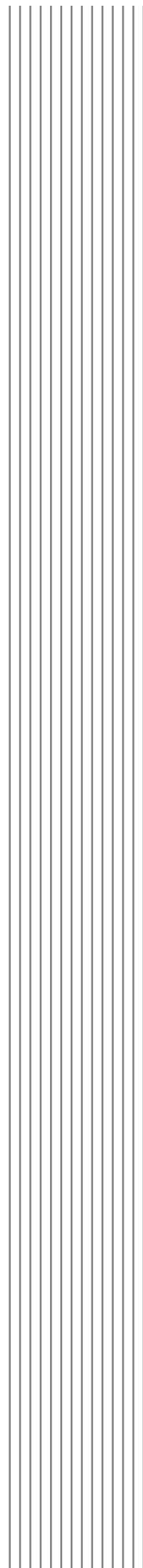
Det kommunala utjämningsystemet syftar till att ge kommuner respektive landsting likvärdiga ekonomiska förutsättningar. Detta sker genom en utjämning för skillnader i beskattningsbara inkomster och för strukturellt betingade kostnadsskillnader. Utgifterna för utjämningsbidraget belastar anslaget A3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* och inkomsterna av utjämningsavgiften redovisas som en inkomst på statsbudgetens inkomstsida. Systemet är i princip självfinansierat.

Statistiska centralbyrån fastställer i januari månaden utjämningsbidrag respektive utjämningsavgifter som landets kommuner respektive landsting skall er hålla eller betala under året. Beräkningarna kan leda till att omslutningen i utjämningsystemet ökar eller minskar jämfört med den bedömda nivån i budgetpropositionen. De av Statistiska centralbyrån fastställda nivåerna avseende år 1998 innebär att omslutningen blir högre än vad riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 1998. Utjämningsbidraget beräknas bli 285 miljoner kronor högre än det anslagna beloppet. Av denna anledning bör anslaget A3 *Statligt utjämningsbidrag till kommuner och landsting* höjas med 285 miljoner kronor för 1998. Höjningen motsvaras av att den utjämningsavgift som kommuner och landsting betalar in till staten ökar i motsvarande mån. Förslaget har således ingen effekt på statens lånebehov.

6

Skattefrågor och prognos av stats- budgetens inkomster

6 Skattefrågor och prognos av statsbudgetens inkomster

6.1 Inledning

Regeringen presenterar i detta kapitel ett antal förslag på skatteområdet. Ett första förslag rör inkomstskatten från och med år 1999. Därefter behandlas vissa åtgärder som gäller beskattningen av småföretag. Vidare lämnas förslag om fastighetsskatten för bostadshus för 1999 och om förändringar i tobaks- och alkoholskatterna. Andra förslag gäller den särskilda fastighetsskatten på vattenkraftverk och reklamskatten på trycksaker. Avslutningsvis redovisas finansiella konsekvenser av de olika åtgärderna.

I kapitlet redovisas också analyser och prognoser av statsbudgetens inkomster för perioden 1998–2001 liksom av den offentliga sektorns skatteinkomster.

Ärendet och dess beredning

Lagförslag har upprättats i enlighet med förteckning i avsnitt 3 Förslag till riksdagsbeslut.

Förslaget angående tobaksskatten har under hand beretts med Riksskatteverket.

Lagrådet

Lagförslagen är av en sådan enkel beskaffenhet att Lagrådets hörande skulle sakna betydelse. Något yttrande från Lagrådet har därför inte inhämtats.

6.2 Åtgärder på skatteområdet

6.2.1 Den statliga skatten på förvärvsinkomster

Regeringens förslag: Statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster tas ut efter två olika skattesatser. Skattesatsen för den del av den beskattningsbara förvärvsinkomsten som överstiger nuvarande skiktgräns skall vara 20 procent. För den del av den beskatt-

ningsbara förvärvsinkomsten som överstiger 360 000 kronor skall skattesatsen vara fem procentenheter högre, dvs. 25 procent. De nya skattesatserna gäller från och med inkomståret 1999.

Inkomstgränserna för statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster för följande år räknas upp med förändringen i konsumentprisindex med ett tillägg på två procentenheter.

Skälen för regeringens förslag: Som en del i saneringen av de offentliga finanserna infördes fr.o.m. inkomståret 1995 en särskild värnskatt, som innebar att den statliga skatten för inkomståren 1995–1998 höjdes från 20 till 25 procent av den beskattningsbara förvärvsinkomsten över viss nivå. Värnskatten har bidragit till att ge saneringsprogrammet en tillfredsställande fördelningspolitisk profil. I enlighet med riksdagens tidigare beslut upphör värnskatten i och med inkomståret 1998.

Regeringen lämnade i budgetpropositionen för år 1998 sin slutliga värdering av 1990 års skattereform. De genom reformen åsyftade målen om bl.a. en enklare och samhällsekonomiskt effektivare beskattning har i allt väsentligt uppnåtts. Såvitt gäller det fördelningspolitiska utfallet för hushåll med högst inkomster konstaterade dock regeringen att detta avviker från de bedömningar som gjordes i reformpropositionen (prop. 1989/90:110) och att en korrigerande därför var nödvändig. Korrigeringen borde enligt regeringens mening ske genom en förändring i skatteuttaget på förvärvsinkomster. Samtidigt bedömdes det dock som angeläget att begränsa skatteuttaget på arbete och att undvika alltför höga marginalskatter för flertalet skattskyldiga. Mot denna bakgrund aviserades att korrigeringen skulle avse inkomsttagare med månadsinkomster på ca 30 000 kronor. Regeringen lämnar nu ett preciserat förslag i denna fråga.

Det nya högre skatteuttaget skall första gången tillämpas för inkomståret 1999 vid taxeringen år 2000. Mot en taxerad förvärvsinkomst på 360 000

kronor vid 1997 års inkomstförhållanden – dvs. motsvarande en genomsnittlig månadsinkomst på 30 000 kronor – svarar en högre nivå år 1999. Med hänsyn till de bedömningar regeringen gör om lönetillväxten mellan åren 1997 och 1999 och till önskemålet att begränsa det antal personer som skall möta den högre marginalskatten bör den nya, högre skiktgränsen, som uttrycks i termer av beskattningsbar förvärvsinkomst, ligga vid 360 000 kronor. För inkomster som år 1999 överstiger denna nivå skall den statliga skattesatsen vara 25 procent.

Den föreslagna skiktgränsen avser alltså den beskattningsbara förvärvsinkomsten som utgörs av den taxerade förvärvsinkomsten minskad med allmän pensionsavgift och grundavdrag. För närvarande är det inte möjligt att för år 1999 exakt beräkna vilken taxerad inkomst som svarar mot en skiktgräns på 360 000 kronor detta år, eftersom underlagen för såväl allmän pensionsavgift som grundavdrag påverkas av ännu ej avläsbara förändringar i konsumentprisindex mellan juni 1997 och juni 1998. En preliminär bedömning kan dock göras.

Den allmänna pensionsavgiften uppgår till 6,95 procent av inkomst av anställning och annat förvärvsarbete. Avgiften skall enligt förslaget i prop. 1997/98:151, Inkomstgrundad ålderspension, m.m. från och med inkomståret 1999 beräknas för inkomster upp till 8,06 förhöjda basbelopp. För år 1999 beräknas det förhöjda basbeloppet till 37 400 kronor enligt nu aktuella bedömningar av konsumentprisutvecklingen. Detta ger en övre inkomstgräns om 301 400 kronor för uttag av pensionsavgift. För en taxerad förvärvsinkomst på denna nivå och däröver kommer den allmänna pensionsavgiften att uppgå till 20 900 kronor.

Grundavdraget uppgår vid den aktuella inkomstnivån till 24 procent av det reducerade basbeloppet. Baserat på aktuella bedömningar av konsumentprisutvecklingen kan basbeloppet för 1999 beräknas till 36 600 kronor, vilket ger ett grundavdrag på 8 700 kronor.

Vid en allmän pensionsavgift på 20 900 kronor och ett grundavdrag på 8 700 kronor kommer den taxerade förvärvsinkomst som svarar mot en beskattningsbar inkomst på 360 000 kronor att uppgå till 389 600 kronor. För personer med en taxerad förvärvsinkomst över denna nivå, vilket motsvarar en genomsnittlig månadsinkomst överstigande ca 32 400 kronor, kommer alltså den statliga skatten på en inkomstökning att uppgå till 25 procent.

Fr.o.m. inkomståret 1999 bestäms den i dag gällande skiktgränsen för uttag av statlig inkomstskatt på förvärvsinkomsten genom att 1998 års skiktgräns räknas upp med förändringen i konsumentpriserna mellan juni månad andra året före inkomståret och juni månad året före inkomståret med ett tillägg av två procentenheter. För inkomståren 1995–1998 gäller särskilda regler som innebär att uppräknningen sker med lägre tal beroende på att en partiell avin-

dexering infördes som en del av saneringsprogrammet. För år 1999 och framåt sker, i enlighet med tidigare beslut, uppräknningen enligt den ordning som infördes genom 1990 års skattereform.

Att skiktgränsen räknas upp med ett extra tillägg utöver effekten av förändringen av konsumentpriserna innebär att antalet personer som får betala statlig inkomstskatt inte ökar under förutsättning att den reala ökningen av förvärvsinkomster inte överstiger en viss nivå. Denna ordning bör även gälla för den nya, högre skiktgränsen. Därigenom begränsas även under åren efter 1999 antalet personer som får betala den högre statliga skatten om 25 procent.

Antalet skattskyldiga som kommer att betala den högre statliga skatten beräknas för inkomståret 1999 uppgå till ca 260 000 personer. Det totala antalet skattskyldiga som samma år beräknas betala statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster (utöver det fasta beloppet om 200 kronor) uppgår till ca 1 250 000 personer. Detta innebär alltså att för nära fyra femtedelar – eller för uppemot 1 miljon personer – av dem som i år betalar värnsskatt kommer marginalskatten att sjunka mellan 1998 och 1999 till följd av det förändrade uttaget av statlig inkomstskatt.

I skattereformen var det en uttalad ambition att 15 procent av de skattskyldiga med förvärvsinkomster skulle betala statlig inkomstskatt utöver det fasta grundbeloppet. Så har inte varit fallet med undantag för år 1995. När ekonomiskt utrymme uppkommer bör inkomstskatten ändras så att målet uppnås.

I detta sammanhang föreslås också den författningsändring som är nödvändig med anledning av ett förslag i prop. 1997/98:151 Inkomstgrundad ålderspension, m.m. Förslaget innebär att skiktgränsen för statlig inkomstskatt på förvärvsinkomster skall höjas med 1 800 kronor från 213 100 kronor till 214 900 kronor. Den nya skiktgränsen på 214 900 kronor kommer dock enbart att användas som utgångspunkt för att räkna om skiktgränsen inför inkomståret 1999 med hänsyn till bl.a. förändringar i konsumentprisindex.

Förslagen medför ändringar i 10 § lagen (1947:576) om statlig inkomstskatt.

6.2.2 Beskattningen av småföretag

6.2.2.1 Allmänna överväganden

De svenska företagsskattegränserna ger generellt sett goda villkor för realinvesteringar i näringslivet. Sverige har en internationellt sett konkurrenskraftig bolagsbeskattning i första hand genom den låga formella bolagsskattesatsen men även genom de regler som bestämmer skattebasen i form av avskrivnings- och värderingsregler m.m. För enskilda näringsidkare är förhållandena i princip likvärdiga med de som gäller för aktieföretag. Genom åtgärder under senare

år har också villkoren för nyföretagande och entreprenörskap förbättrats. För nystartad enskild näringsverksamhet infördes 1996 en möjlighet att kvitta underskott i näringsverksamheten mot inkomst av tjänst. För ägare till aktier i onoterade bolag infördes 1997 lättnader i beskattningen av utdelningar och reavinst.

De senaste årens förändringar motiverar en allmän återhållsamhet med nya regeländringar. Stabila regler där företagen har tilltro till och goda kunskaper om de skattemässiga villkoren för investeringar har ett betydande egenvärde. Inom ramen för den givna strukturen bör dock övervägas särskilda insatser för att ytterligare stimulera entreprenörskap och företagande. Möjliga förändringar kan gälla justeringar i skattesatser, i den kvantitativa omfattningen av olika reserveringsmöjligheter och av de regler som styr fördelningen av inkomster mellan olika inkomstslag (schablonmässigt fastställda räntor m.m.). Förändringarna bör så långt möjligt uppfylla kraven på likvärdighet i behandlingen av olika företagsformer.

Såvitt gäller skattesatsförändringar är det inte aktuellt med nedjusteringar av skattesatserna då dessa – bolagsskattesatsen och skattesatsen för expansionsmedel – redan ligger på en konkurrenskraftig nivå, 28 procent.

Därmed kvarstår i praktiken två frågor. Den ena gäller hur åtgärderna skall utformas så att de får ett särskilt värde för nystartade företag och för existerande små och medelstora företag. Valet står här mellan en explicit avgränsning till mindre företag och generella åtgärder som i praktiken får störst värde för de mindre företagen.

Den andra frågan gäller om åtgärderna skall inriktas på att förbättra möjligheterna till expansion med kvarhållna inkomster eller om tyngdpunkten skall ligga på att förbättra försörjningen med externt genererat riskkapital. I det första fallet handlar det om att förbättra reserveringsmöjligheterna och därmed sänka skatteuttaget på internfinansierade investeringar.

I det andra fallet gäller det att förbättra avkastningen efter skatt på externt riskkapital. Undersökningar visar att soliditeten är betydligt lägre i små företag jämfört med större. Att vidta åtgärder för att förbättra de mindre företagens soliditet ger en rad positiva effekter. Det ökar företagets möjligheter att stå emot tillfälliga förluster, minskar företagets riskaversion, gör företagen mindre räntekänsliga samt förbättrar deras möjligheter till extern upplåning.

Alltsedan 1990 års skattereform har i den allmänna debatten med jämna mellanrum förts fram förslag som innebär att särskilda reserveringsregler skulle införas för företag upp till en viss storlek. Alternativt handlar det om att vinster upp till en viss storlek skall ges en förmånligare skattebehandling. Regeringen har prövat möjligheten av sådana selektiva åtgärder.

Avgränsningen till på visst sätt definierade mindre företag och/eller till vinster upp till en viss nivå moti-

vereras ibland med att detta skulle begränsa den budgetmässiga kostnaden. Det finns emellertid problem med en avgränsning som antingen gör att kostnaderna kommer att bli höga eller som skapar olikformigheter mellan olika företag eller grupper av företag.

Ett problem av allmänt slag handlar om vad som skall avses med ett litet företag. Olika definitioner är möjliga; antalet anställda, omsättning, eget kapital och/eller balansomslutning. Oberoende av vilken definition som väljs skapas skattemässiga incitament till uppdelning av existerande företag på mindre enheter, en uppdelning som kan vara företagsekonomiskt omotiverad. Uppdelningen ökar också den budgetmässiga kostnaden. För att begränsa dessa nackdelar krävs särregler som innebär att man begränsar de förmånliga reglerna för företag som står i ett visst organisatoriskt förhållande till varandra (intressegemenskap, koncerner). Förutom att sådana särregler kan vara svåradministrerade kan de också skapa olikformigheter mellan olika grupper av företag beroende på vilken samverkansform de valt. Vissa företag kan samverka på ett sådant sätt att villkoren för att de begränsade särreglerna skall gälla inte är uppfyllda medan de kan vara uppfyllda för andra samverkansformer.

Mot denna bakgrund har regeringen bedömt det som olämpligt med åtgärder som bygger på en explicit avgränsning till företag av viss storlek eller till inkomster upp till viss nivå. Därmed återstår alternativet att på ett mer indirekt sätt söka rikta åtgärden mot mindre företag. Då aktualiseras den andra huvudfrågan, nämligen om att de särskilda insatserna skall stimulera investeringar med kvarhållna inkomster eller investeringar som finansieras genom externt riskkapital. En delfråga gäller om satsningarna i första hand skall inriktas på de allra minsta företagen eller om även något större företag skall omfattas.

Vid en prioritering av expansion med kvarhållna inkomster och av de allra minsta företagen är förbättrade reserveringsmöjligheter för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag att föredra.

Vid en prioritering av extern riskkapitaltillförsel och av de något större företagen blir det aktuellt med åtgärder riktade mot de onoterade aktiebolagen och deras ägare.

Regeringen föreslår i det följande tre åtgärder där den första förbättrar reserveringsmöjligheterna för enskilda näringsidkare och där de två andra förbättrar skattevillkoren för ägare till onoterade aktiebolag.

Förenklingsåtgärder

Utöver de förslag om förbättrade skatteregler för de mindre företagen som presenteras senare i detta avsnitt finns det anledning att särskilt redovisa de förenklingsförslag som nu läggs fram. De utgör en fortsättning av det av regeringen redan tidigare påbörjade arbetet med förenklingar av skatteregler. Sådana förenklingar är nästan alltid till fördel för

de mindre företagen men även de större företagen och skatteförvaltningen kan ofta dra nytta av förenklade regler genom att de administrativa rutinerna blir enklare och billigare.

I denna proposition är den föreslagna ändringen av det s.k. basbeloppsavdraget i avsnitt 6.2.2.5 ett exempel på en ren förenklingsåtgärd, som leder till betydande administrativa vinster. Den slopade reklamskatten på reklamtrycksaker i avsnitt 6.2.6 innebär avsevärda förenklingar såväl för de mindre och medelstora tryckerierna som för skatteförvaltningen.

Regeringen beslutar idag ytterligare skattepropositioner i vilka också finns förenklingsförslag. I propositionen Beskattning av personaloptioner (prop. 1997/98:133) föreslås en ändrad beskattningstidpunkt för personaloptioner och liknande förmåner i anställning. Genom förslaget att förlägga tiden för beskattningen till den dag då optionen utnyttjas för förvärv av värdepapper uppnås en bättre anknytning mellan förmånens utnyttjande och dess beskattning än vad som gäller för närvarande samtidigt som problemen att beräkna förmånsvärdet faller bort. Båda dessa faktorer förenklar redovisningen och kontrollen av detta slags förmåner.

I propositionen Förenklad avdragsrätt för pensionskostnader (prop. 1997/98:146) görs betydande förenklingar av avdragssystemet som kommer alla företag till del och som också innebär att skatteförvaltningens arbete med dessa avdragsfrågor underlättas avsevärt. I den propositionen föreslås dessutom att flera särregler som diskriminerar småföretagen och deras ägare skall slopas. Det gäller dels regeln att dispens från skattemyndigheten krävs för att en fåmansföretagare skall kunna ta ut pension mellan 55 och 60 års ålder, dels att allmänt avdrag för pensionssparande inte får grundas på inkomst från det egna fåmansföretaget och slutligen att pensionsförsäkring inte får köpas av ett fåmansföretag till förmån för ägaren av företaget vid nedläggning av företagets verksamhet.

6.2.2.2 Förstärkta reserveringsmöjligheter för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag

Regeringens förslag: Enskilda näringsidkare och fysiska personer som är delägare i handelsbolag får fr.o.m. 1999 års taxering göra avsättning till periodiseringsfond med högst 25 procent av inkomsten.

Skälen för regeringens förslag: För närvarande har såväl enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag som aktiebolag och andra juridiska personer rätt att göra avsättning till periodiseringsfond med högst 20 procent av inkomsten. När reglerna infördes inkomståret 1994 medgavs avsättning med

maximalt 25 procent. Detta tak sänktes dock år 1997 som ett led i finansieringen av ägarlättnaden för aktier i onoterade bolag och mot bakgrund av den rådande statsfinansiella situationen.

Systemet med periodiseringsfonder har i huvudsak två funktioner. För det första sänker det skatteuttaget på sådana investeringar som finansieras med internt genererade inkomster. För det andra möjliggör det för företag och företagare att under år med goda inkomster göra avsättningar som kan användas för att täcka förluster under senare år.

Rent allmänt gäller att reserveringsmöjligheterna är goda för de svenska företagen. Det finns också vissa indikationer på att ett inte obetydligt antal företag väljer att inte utnyttja tillgängliga reserveringsmöjligheter fullt ut. Detta förhållande gör att effekten av en utvidgning kan bli begränsad för dessa företag.

Kunskapen om varför vissa företag inte fullt ut utnyttjar reserveringsmöjligheterna är begränsad. En möjlig förklaring är att kraven på företagen att redovisa utdelningsbar vinst verkar begränsande med hänsyn till kopplingen mellan redovisning och beskattning. Denna förklaring är emellertid inte tillämplig för enskilda näringsidkare som inte möter några utdelningskrav. För de enskilda näringsidkarna medför därför en ökad möjlighet att sätta av till periodiseringsfond att skatten på internfinansierade investeringar sannolikt sänks och därmed förbättras lönsamheten efter skatt på dessa investeringar. Regeringen föreslår därför att de enskilda näringsidkarnas rätt till avsättning till periodiseringsfond utvidgas till att omfatta 25 procent av inkomsten. En sådan utvidgning innebär därutöver en likviditetsförstärkning som kan vara betydelsefull i de fall företagen saknar möjlighet till upplåning.

Förslaget föranleder en ändring i 3 § lagen (1993:1538) om periodiseringsfonder.

6.2.2.3 Ökat lättnadsutrymme vid beskattningen av utdelning och reavinst på onoterade aktier

Regeringens förslag: Det s.k. lättnadsbeloppet vid beskattningen av utdelningar och reavinst på aktier i onoterade aktiebolag höjs fr.o.m. 1999 års taxering från 65 till 70 procent av statslåneräntan multiplicerad med summan av anskaffningskostnaden för aktierna och ett löneunderlag.

Skälen för regeringens förslag: I skattemässigt hänseende handlar villkoren för den externa riskkapitalförsörjningen om hur avkastningen på investeringar som finansieras med fullbeskattat, tillskjutet kapital beskattas.

För ägare till mindre aktiebolag finns särskilda regler i 3 § 12 mom. lagen (1947:576) om statlig in-

komstskatt, de s.k. 3:12-reglerna. Dessa regler infördes vid 1990 års skattereform och behandlar beskattningen av det tillskjutna kapitalet för aktiva ägare i fåmansbolag. Regler finns även som undantar viss del av utdelning och reavinst på aktier i onoterade bolag från beskattning hos ägarna. Dessa regler infördes år 1997.

De gällande 3:12-reglerna begränsar den del av utdelat belopp som beskattas som inkomst av kapital. Överskjutande del beskattas som inkomst av tjänst. Det kapitalinkomstbeskattade utrymmet beräknas genom att statslåneräntan vid utgången av november året före beskattningsåret med ett tillägg av fem procentenheter multipliceras med summan av ett kapitalanknutet underlag och ett löneunderlag. Det kapitalanknutna underlaget utgörs i princip av anskaffningskostnaden för aktierna. Löneunderlaget utgörs av hela den del av lönesumman för anställda i bolaget som överstiger 10 basbelopp. Uppkommer en reavinst vid försäljning av aktierna skall hälften av denna tas upp som intäkt av kapital och hälften som intäkt av tjänst.

Behovet av särskilda regler för aktiva delägare har sin bakgrund i att kapitalinkomster sedan skattereformen beskattas proportionellt med en skattesats på 30 procent medan förvärvsinkomster beskattas progressivt med en skattesats som i vissa fall överstiger 60 procent. Skillnaden i skattesatser kan ge incitament till omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster (skattearbitrage). Möjligheten till skattearbitrage uppkommer typiskt sett genom att tillgångar med en löpande avkastning understigande den aktuella räntesatsen (klyvningsräntan) läggs in i aktiebolaget, varvid det uppkommer ett outnyttjat utrymme för kapitalbeskattad utdelning som kan användas för uttag av arbetsinkomster från bolaget. Skatteuttaget på dessa arbetsinkomster blir därmed lägre än vad som i övrigt gäller för förvärvsinkomster.

För utdelningar och reavinst på onoterade aktier som ägs av fysiska personer undantas ett särskilt lättnadsbelopp från beskattning. Lättnadsbeloppet bestäms som summan av det kapitalanknutna underlaget och löneunderlaget (jfr 3:12-reglerna), multiplicerat med en räntesats. Räntesatsen uppgår till 65 procent av samma statslåneränta som gäller för beräkningen av det kapitalinkomstbeskattade utrymmet.

Vid utformningen av 3:12-regler och lättnadsregler har skett en avvägning mellan önskemål om att dels begränsa möjligheten till skattearbitrage genom en skattemässig omvandling av arbetsinkomster till kapitalinkomster, dels skapa goda investeringsvillkor för de berörda bolagen. Den avvägning som ligger till grund för utformningen av de båda regelsystemen har bl.a. styrts valet av räntesatsen enligt 3:12-reglerna och den andel av överskjutande reavinst som beskattas som kapitalinkomst. Eftersom skatteuttaget på arbetsinkomster höjts sedan 1990 års skattere-

form, då 3:12-reglerna infördes, finns inte utrymme för höjning av klyvningsräntan.

För enskilda näringsidkare finns de s.k. räntefördelningsreglerna som innebär att ett belopp motsvarande det egna, fullbeskattade kapitalet i näringsverksamheten multiplicerat med en viss räntesats beskattas som inkomst av kapital med 30 procent. Efter förslag i 1997 års ekonomiska vårproposition höjdes denna räntesats med två procentenheter och den uppgår nu till statslåneräntan plus fem procentenheter. Därmed gäller samma räntesats som vid beräkningen av det kapitalinkomstbeskattade utrymmet för aktiva ägare i fåmansaktiebolag.

För lättnadsbeloppet fastställdes räntesatsen så att enkelbeskattning med 30 procent på en (riskfri) avkastning motsvarande statslåneräntan skulle uppnås (SOU 1996:119, prop. 1996/97:45). Vid bestämningen av räntesatsen beaktades också i detta fall önskemålet att motverka skattearbitrage. Diskussionen fördes med utgångspunkt i en situation som byggde på att en obligation med riskfri ränta läggs in i aktiebolaget (via ett tillskott som används för att förvärva obligationen). Avkastningen efter bolagskatt och ägarskatt jämfördes med avkastningen efter skatt på en direktägd obligation. Vid direktägande kommer en avkastning före skatt på 7 procent att ge en avkastning efter skatt på 4,9 procent. Vid ett indirekt ägande av obligationen via aktiebolaget medför 3:12-reglerna att avkastningen efter alla skatter stiger till 5,49 procent. Vid en lättnadsregel som innebär att 65 procent av statslåneräntan multiplicerat med det kapitalanknutna underlaget undantas från beskattning stiger avkastningen efter skatt till 6,49 procent. I förhållande till avkastningen vid direktägande ger det en extraavkastning på 1,59 procentenheter. Denna skillnad innebär att utrymmet för att öka lättnadsandelen är begränsat.

För att sänka skatteuttaget på investeringar som finansieras med externt tillskjutet riskkapital kan dock en mindre höjning av den andel av statslåneräntan som får medräknas vid definitionen av lättnadsutrymmet göras. En höjning med fem procentenheter från 65 till 70 procent ökar de möjliga arbitragevinsterna endast i begränsad omfattning. Med samma förutsättningar som i de räkneexempel som presenterades i såväl betänkande som proposition ligger den tillkommande arbitragevinsten mellan 0,01 och 0,09 procentenheter av det tillskjutna kapitalet.

Förslaget föranleder ändring i 3 § 1 b mom. lagen om statlig inkomstskatt.

6.2.2.4 Ökade möjligheter till kvittning av reaförluster på onoterade aktier

Regeringens förslag: Reaförluster på onoterade aktier får även utnyttjas för kvittning mot vinster på marknadsnoterade aktier.

Skälen för regeringens förslag: För reaförluster på finansiella tillgångar infördes genom 1990 års skatte-reform en allmän regel som innebär att sådana förluster i princip skall kvoterats till 70 procent. Vid en kapitalinkomstskattesats på 30 procent innebär detta att en förlust ger en skattelättnad på 21 procent. Kvoteringsregeln infördes därför att det ansågs önskvärt att minska inslaget av skattekrediter i kapitalinkomstbeskattningen. Sådana skattekrediter uppkommer bl.a. genom att sparare i finansiella tillgångar i viss utsträckning kan välja att realisera förluster före vinster på liknande tillgångar.

För aktier finns emellertid alltsedan skattereformen ett undantag från den allmänna kvoteringsregeln. Förluster på marknadsnoterade aktier får i sin helhet kvittas mot vinster på sådana aktier. T.o.m. 1997 års taxering fanns inte motsvarande möjlighet för förluster på onoterade aktier vilket innebar att sådana förluster kvoterades till 70 %. Samtidigt med lättnaderna i ägarbeskattningen infördes dock efter förslag från Företagsskatteutredningen fr.o.m. 1998 års taxering en motsvarande full kvittning för förluster mot vinster på dessa aktier (jfr SOU 1996:119).

För risktagandet i näringslivet och villigheten till nysatsningar är den skattemässiga behandlingen av förluster av stor betydelse. Detta gäller såväl förluster i näringsverksamhet som förluster på aktier. För en företagare eller potentiell köpare av aktier kan en ökad kvittningsrätt för förluster öka benägenheten till risktagande. Den möjlighet till kvittning av förluster i nystartad enskild näringsverksamhet mot inkomst av tjänst som infördes 1996 skall ses mot denna bakgrund.

För att förbättra villkoren för extern kapitaltillförsel till onoterade bolag finns anledning att utvidga kvittningsrätten för förluster på aktier i sådana bolag. I dag torde möjligheten till full kvittning av förluster begränsas av att placerare i dessa bolag inte har tillräckligt med reavinster som fullt ut kan täcka eventuella förluster. En förbättring uppnås om förluster på onoterade aktier kan kvittas även mot vinster på marknadsnoterade aktier och andelar i värdepappersfonder. För externa kapitalplacerare som i utgångsläget innehar marknadsnoterade aktier och andelar i fonder torde intresset av att satsa kapital i onoterade bolag därmed öka.

Förslaget föranleder en ändring i 27 § 5 mom. lagen om statlig inkomstskatt.

6.2.2.5 Fördelning av basbeloppsavdraget för enskilda näringsidkare

Regeringens förslag: Om en skattskyldig har haft såväl inkomst av tjänst som av näringsverksamhet får avdraget för pensionssparande på ett halvt basbelopp fördelas fritt mellan allmänt avdrag och avdrag i förvärvskällan.

Förenklingsutredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: De remissinstanser som har yttrat sig i denna fråga är positiva till den föreslagna ändringen. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr 3723/97).

Skälen för regeringens förslag: I punkt 21 av anvisningarna till 23 § kommunalskattelagen (1928:370), KL, föreskrevs, i den utformning bestämmelsen fick genom skattereformen, att avdrag fick göras för pensionsförsäkring i den omfattning som angavs i punkt 6 av anvisningarna till 46 § KL. I samband med att lagstiftningen om särskild löneskatt infördes uppmärksammades att utformningen av den nämnda anvisningspunkten var otydlig såtillvida att det inte framgick av lagen vilket avdrag för pensionssparande som fick göras i inkomstslaget näringsverksamhet. Oklarheten berodde på att punkt 6 av anvisningarna till 46 § KL även innehöll avdragsregler som var knutna till tjänsteinkomster. I propositionen 1990/91:166 föreslogs därför en proportioneringsregel för det grundläggande basbeloppsavdraget för det fall den skattskyldige hade uppburit såväl inkomst av tjänst som inkomst av näringsverksamhet. Avdraget har därefter halverats till ett halvt basbelopp genom lagstiftning år 1995.

Proportioneringsregeln som finns i punkt 6 tredje stycket av anvisningarna till 46 § KL innebär att basbeloppsavdraget fördelas efter respektive avdragsgrundande inkomsts andel av den sammanlagda avdragsgrundande inkomsten. Om det sammanlagda avdraget understiger ett halvt basbelopp tillgodoförs avdraget i första hand inom det basbeloppsutrymme som gäller för näringsverksamheten. Om det sammanlagda avdraget överstiger ett halvt basbelopp fördelas basbeloppsavdraget mellan tjänst och näringsverksamhet. Resterande del av avdraget tillgodoförs tjänst eller näringsverksamhet med tillämpning av kompletteringsreglerna.

Förenklingsutredningen har i sitt delbetänkande Enskilda Näringsidkare Översyn av skattereglerna, SOU 1997:178, föreslagit att den nämnda bestämmelsen skall ändras.

Enligt Förenklingsutredningen har proportioneringsregeln fått en tekniskt komplicerad utformning och är därför svår att tillämpa. Regeln medför inte obetydliga administrativa problem för skatteförvaltningen. En liten justering av inkomstberäkningen

ställer krav på följdändringar i fråga om proportioneringen. Den tekniska utformningen har sin grund i en strävan efter ett ekonomiskt korrekt och rättvist resultat. Olägenheterna uppmärksammades redan vid reglernas tillkomst men de ekonomiska skälen för proportionering ansågs då väga tyngre.

Förenklingsutredningen anser att behovet av förenkling framstår som stort efter några års tillämpning av regeln. Det behovet anses överskugga de relativt små negativa effekter som kan uppkomma om proportioneringsregeln slopas. Remissinstanserna har tillstyrkt utredningsförslaget. Även regeringen ansluter sig till den gjorda bedömningen.

I prop. 1990/91:166 s. 162 redogjordes för två alternativa lösningar. Den ena lösningen innebär att den del av avdraget som utgör ett basbelopp, numera ett halvt basbelopp, skall få dras av som allmänt avdrag endast om minst hälften av den skattskyldiges inkomster under beskattningsåret utgör inkomst av tjänst. I annat fall skall avdraget göras i näringsverksamheten. De inkomster som skall jämföras är inkomst av tjänst enligt 34 § KL och inkomst av näringsverksamhet enligt 25 § KL före avdrag för pensionssparande. Denna metod medför ett visst missgynnande av näringsidkare som har en inkomst av tjänst som är något högre än näringsinkomsten.

Det andra alternativet som presenterades innebär att den skattskyldige får fritt fördela basbeloppsavdraget mellan allmänt avdrag och avdrag i förvärvskällan. Detta innebär ett gynnande av den skattskyldige i de fall näringsinkomsten är relativt blygsam i förhållande till inkomsten av tjänst.

Den största förenklingen uppnås enligt Förenklingsutredningen om det andra alternativet väljs. Enligt regeringens uppfattning skulle en sådan ändring innebära en betydande förenkling. Regeringen föreslår därför att regeln ändras så att den skattskyldige fritt får fördela basbeloppsavdraget mellan allmänt avdrag och avdrag i näringsverksamheten.

Förslaget föranleder ändring av 46 § 2 mom. och punkt 6 av anvisningarna till 46 § KL.

6.2.3 Omräkningstalen för 1999 års taxeringsvärden

Regeringens förslag: Omräkningstalen för 1999 års fastighetstaxering skall för hyreshus (värderingsenheter för bostäder) samt för småhusenheter och småhus på lantbruksenheter vara desamma som dem som gäller för år 1998.

Skälen för regeringens förslag: I prop. 1996/97:150 föreslog regeringen att omräkningstalen för år 1998 avseende hyreshusen (bostadsdelen) och småhusenheter skulle vara desamma som för år 1997.

Lagstiftningen trädde i kraft den 1 juli 1997 (bet. 1996/96:FiU20, rskr. 1996/97:284, SFS 1997:441). Motiven för förslagen redovisades utförligt i propositionen. Enligt regeringens mening finns det ingen anledning att i detta hänseende nu göra en annan bedömning än den som gjordes för ett år sedan.

Mot bakgrund härav anser regeringen att omräkningsförfarandet inte bör leda till någon förändring av taxeringsvärdena för hyreshus till den del de avser värderingsenheter för bostäder samt för småhusenheter för år 1999. Detta innebär att omräkningstalen för dessa typer av fastigheter skall vara desamma för år 1999 som dem som gäller för år 1998. Detsamma bör även gälla för småhus på lantbruksenheter.

6.2.4 Åtgärder på tobaks- och alkoholskatteområdet

6.2.4.1 Sänkt skatt på cigaretter

Regeringens förslag: Från den 1 augusti 1998 sänks styckeskatten på cigaretter från 85 öre till 20 öre medan den del av skatten som är relaterad till detaljhandelspriset höjs från 17,8 procent till 39,2 procent. Därigenom sänks skatten på cigaretter med 14 procent vid dagens cigarettpriser. Vid en pris-sänkning som lämnar handels marginaler oförändrade blir skattesänkningen 27 procent.

Bakgrunden till regeringens förslag: Sverige har sedan länge haft ett högt skatteuttag på tobak. Detta avspeglar högt ställda ambitioner på folkhälsoområdet där skatterna varit ett centralt inslag i politiken. Prispåverkande skatter har bidragit till att begränsa den totala konsumtionen av tobaksvaror och därmed har de haft positiva effekter på folkhälsan. Skatterna på tobak – detsamma gäller för alkoholskatterna – har varit ett typexempel på styrande skatter där man via prispåverkan ger konsumenterna anledning att beakta varornas negativa effekter i sina konsumtionsval.

Det har med tanke på folkhälsan varit en uttalad ambition att upprätthålla skatteuttaget i reala termer. Detta har inneburit att bl.a. tobaksskatten successivt justerats upp i takt med inflationen genom att regeringen med jämna mellanrum föreslagit riksdagen höjda tobaksskatter. Sedan 1994 är tobaksskatten – i likhet med flertalet andra punktskatter – indexerade, dvs. skatten justeras med automatik för den historiskt konstaterade förändringen i den allmänna prisnivån under föregående år.

Under senare år har tobaksskatten av fiskala skäl höjts i ett antal steg. För att finansiera åtgärder för minskad arbetslöshet föreslogs våren 1996 en höjning av tobaksskatten med 15 procent (prop.

1995/96:222, bet. 1995/96:FiU15, rskr 1995/96:307) från den 1 januari 1997. Hösten samma år föreslogs en ytterligare höjning med 7,9 procent från samma tidpunkt för att finansiera en sänkning av skatten på öl (prop.1996/97:1, bet. 1996/97:FiU1, rskr. 1996/97:53). Slutligen föreslogs som en allmän finansiering av åtgärder i 1997 års ekonomiska vårproposition en höjning av tobaksskatten med 29 procent från 1 augusti 1997 (prop. 1996/97:150, bet. 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284). Bakom de tre höjningarna ligger också det åtagande Sverige gjorde i förhandlingarna om medlemskapet i EU att senast vid utgången av år 1998 uppfylla de av EU uppställda kraven om att de samlade punktskatterna på cigaretter skall uppgå till minst 57 procent av försäljningspriset.

Möjligheten att använda skatterna som ett styrmedel för att begränsa totalkonsumtionen och som en finansieringskälla för offentliga utgifter beror i hög grad på om man kan skattebelägga all tobakskonsumtion i Sverige. Den svenska ekonomins ökande öppenhet med bl.a. en ökning av turism och annat utlandsresande utgör här ett problem som försvårar för Sverige att upprätthålla en högre prisnivå på tobaksprodukter än den som gäller i vår omvärld. Sveriges situation i EU har också inneburit försämrade möjligheter att upprätthålla en effektiv kontroll vid gränserna.

Till bilden hör också den ökande omfattningen av den s.k. elektroniska handeln som underlättar köp av billiga tobaksprodukter utomlands. EU:s regler om beskattningen av postorderförsäljning har vissa svagheter.

Slutligen finns klara indikationer, bl.a. genom tullens beslagsstatistik, att omfattningen av cigarettsmugglingen ökat kraftigt under senare tid.

Sammantaget innebär de nu nämnda faktorerna att den höga svenska tobaksskattens betydelse som ett instrument i folkhälsopolitiken har försvagats. Genom gränshandel och smuggling kommer inte obetydliga delar av totalkonsumtionen att undandras beskattning i Sverige. Men det innebär också att tobaksskattens fiskala roll för finansiering av offentliga åtaganden kommer att minska.

Den statsfinansiella bilden

Fram till år 1997 kunde under en rad av år konstateras en trendmässig minskning av den totala tobakskonsumtionen genom förändrade rökvanor. Som framgår av tabell 6.1 visar sig detta också i svagt sjunkande intäkter från tobaksskatten fram till och med 1996. År 1997 ökar dock intäkterna som ett resultat av tobaksskattehöjningarna detta år. För en närmare analys av tobaksskatteintäkterna för år 1997 och därefter hänvisas till avsnitt 6.3.1, där också avvikelserna mellan tidigare och nuvarande prognoser på detta område analyseras.

TABELL 6.1: INTÄKTER FRÅN TOBAKSSKATTEN 1994 -1997

MILJARDER KRONOR

ÅR	UTFALL
1994	7 281
1995	7 246
1996	7 084
1997	7 696

Efterfrågan på beskattade tobaksvaror, i första hand cigaretter, har visat sig vara betydligt mer priskänslig än vad tidigare studier indikerar. Gjorda bedömningar av elasticiteten – förhållandet mellan den procentuella minskningen i beskattad tobaksvolym och den procentuella prishöjningen – för utvecklingen mellan 1996 och 1997 visar på elasticiteter från knappt under 1 till klart över 1, dvs. på betydligt högre nivåer än vad som tidigare uppmätts (0,3–0,5).

EU-regler

Före Sveriges medlemskap i EU beskattades cigaretter med styckeskatt. Det fanns fem olika vikt-klasser med ett fast skattebelopp i varje grupp.

Enligt EG:s regler skall punktskatten på cigaretter bestå av två delar, en styckeskatt och en värderelaterad skatt. Styckeskatten får inte understiga 5 eller överstiga 55 procent av summan av de totala punktskatterna, d.v.s. den värderelaterade skatten och styckeskatten, och mervärdesskatten. Den värderelaterade skatten skall beräknas på det högsta försäljningspriset, vilket fastställs av tillverkare (eller deras representanter inom gemenskapen) och importörer.

Den totala punktskatten på cigaretter skall uppgå till 57 procent av det högsta detaljhandelspriset, inklusive mervärdesskatt, för cigaretter som efterfrågas mest på den nationella marknaden. Skattesatserna fastställs för dessa cigaretter och tillämpas sedan även på övriga märken. Nivån på skatten skall baseras på den prisnivå som gäller den 1 januari varje år för cigaretter i den mest efterfrågade kategorien. I Sverige är Blend för närvarande marknadsledande med ett högstapris på 44,50 kronor.

Sverige fick vid medlemsförhandlingarna med EU en övergångsperiod till den 1 januari 1999 att uppnå 57-procentnivån. Ännu har inte denna nivå nåtts.

Sverige har, i likhet med övriga EU-länder i Nord-europa, ansett att styckeskatten bör utgöra den helt dominerande delen av cigarettskatten. Detta har varit ett skäl bakom svenska strävanden att få ersätta 57-procentsregeln med ett krav om minsta total cigarett-skatt på ett visst ECU-belopp.

Kontrollåtgärder

Skatteflyktskommittén har i sitt betänkande om punktskattekontroll (SOU 1997:86) lämnat förslag om förbättrade möjligheter till kontroll av punktskattepliktiga varor. Med anledning av dessa förslag har regeringen till riksdagen lämnat ett förslag om en

ny lag om punktskattekontroll av transporter m. m. av alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter till Riksdagen. Lagen föreslås träda i kraft den 1 juli 1998. I lagen föreslås förbättrade möjligheter för tullen att kontrollera transporter avseende alkoholvaror, tobaksvaror och mineraloljeprodukter samt postförsändelser som innehåller alkohol- eller tobaksvaror.

Inom Finansdepartementet sker också en översyn av lagstiftningen om varusmuggling. Denna översyn skall vara slutförd den 31 augusti 1998. I samband härmed kommer också frågan om vilka straffsätser som skall gälla för varusmuggling att tas upp.

Även inom EU pågår för närvarande en översyn i syfte att förstärka kontrollen av transporter av alkohol och tobak. En arbetsgrupp skall inom kort lägga fram förslag till olika förbättringar av kontrollen.

Skälen för regeringens förslag: Under det senaste året har den illegala handeln med cigaretter i form av smuggling och annan obeskattad införsel ökat kraftigt. Det höga svenska priset har i kombination med oklarheter i tullens och skattemyndighetens möjlighet att kontrollera att skatten blir betald gjort att en omfattande kriminalitet avseende illegal hantering av tobaksprodukter har uppstått. De högre priserna i förhållande till grannländer som Danmark och Finland har också skapat incitament till ökad gränshandel genom ökad privat införsel. Det finns även indikationer på att handeln via internet ökat under senare tid med införsel av cigaretter från länder med lägre tobaksskatter än Sverige och där också handelsmarginalerna är lägre. Tillsammans med en minskad totalkonsumtion har detta också lett till sjunkande tobaksskatteintäkter i förhållande till vad som tidigare prognostiserats.

Mot denna bakgrund finns anledning att snabbt vidta åtgärder. I annat fall kommer den illegala hanteringen att bita sig fast och urholkningen av skattebasen, också genom en ökad privatinförsel från våra grannländer, att fortsätta. En annan konsekvens av en allt större illegal hantering av tobak är att den riskerar att försämrade möjligheterna att följa utvecklingen av tobakskonsumtionen och därmed dess verkliga omfattning. Det blir även svårare att hindra ungdomar under 18 år från att köpa tobak eftersom den som illegalt tillhandahåller tobak inte torde ha något intresse av att följa bestämmelserna om åldersgräns i tobakslagen. Ungdomar är här som vid annan illegal hantering, såsom alkohol, en särskilt utsatt grupp. Exempelen visar på betydelsen av att minska den illegala tobakshanteringen. Av folkhälsoskäl är det således av största vikt att den fortsatta utvecklingen mot en allt större illegal tobaksmarknad stoppas.

De förslag på punktskattekontrollområdet som regeringen nyligen presenterat ökar riskerna för de som för in cigaretter illegalt och verkar därmed återhållande på denna verksamhet. Samtidigt är cigarettpriserna på den legala svenska marknaden så höga i förhållande dels till vår närmaste omvärld, dels

till priserna på illegalt försålda cigaretter, att lönsamheten av gränshandel och av smuggling fortfarande kommer att vara så stor att det krävs kompletterande åtgärder. Det är därför angeläget att få ned priserna på den legala cigarettmarknaden. De indikationer som tyder på en omfattande kriminalitet med anknytning till smugglingen understryker vikten av att åtgärder vidtas snarast och på bred front.

Tidigare försök att tillgodose EU:s krav om ett punktskatteuttag om minst 57 procent av försäljningspriset via skattehöjningar har inte varit framgångsrika. Priser och marginaler har höjts utöver vad som varit motiverat av skattehöjningarna.

Svårigheterna att uppnå 57-procentskravet indikerar ett allmänt problem vad gäller effektiviteten hos skatteförändringar. Skattejusteringar får åsyftade effekter på detaljhandelspriserna enbart om grossisterna låter skatteförändringarna slå i genom fullt ut och att detta också slår igenom i detaljhandelsledet. I detta sammanhang utgör strukturen på den svenska cigarettmarknaden ett problem.

Cigarettmarknaden domineras av ett antal stora grossister vilka kan agera som prissättare. I normalfallet innebär detta att priserna på cigarettmarknaden kommer att ligga över den nivå som skulle gälla vid större konkurrens och därmed kommer också de beskattade volymerna att bli mindre. Men det torde också innebära att priserna är mer trögrörliga nedåt än uppåt. Denna asymmetri innebär att en skattehöjning mycket väl kan leda till större prishöjningar än vad som är motiverat – vilket det senaste årets erfarenheter visar – medan en skattesänkning inte behöver få fullt genomslag. Vid rådande marknadsförhållanden blir därmed en central fråga hur incitamenten för prissänkningar kan förstärkas.

Kraftiga genomslag på detaljhandelspriserna är i sin tur nödvändiga för att det skall vara möjligt att ta tillbaka skattebasen genom att prismarginalerna till vår omvärld och till priserna på den illegala marknaden sjunker.

Frågan är då hur man genom ett förändrat skatteuttag skall åstadkomma den önskvärda prissänkningen. EG-reglerna på tobaksskatteområdet ger medlemsländerna möjlighet att fastställa ett "prisband" inom vilket det högsta detaljhandelspriset skall rymmas. Bestämmelser om fasta priser på tobaksvaror finns t.ex. i Danmark. En prisreglering är emellertid tveksam då den kan ge oönskade effekter i andra avseenden. Situationens allvar och den brist på konkurrens som kännetecknar den svenska cigarettmarknaden innebär dock att det kan bli nödvändigt att ta till regleringsinstrumentet om det visar sig att andra metoder inte är effektiva. För närvarande är dock inte detta alternativ aktuellt.

Frågan är då hur man i frånvaro av regleringar skall kunna åstadkomma de önskvärda prissänkningarna. Det handlar då om att kombinera en skattesänkning med en förändrad skattestruktur så att olika aktörers intresse av prissänkningar ökar, eller

snarare att motståndet mot prissänkningar minskar. Därvid är avvägningen mellan de styckerelaterade skatten och den del av skatten som utgår som andel av detaljhandelspriset central.

Sverige har sedan lång tid tillämpat en ordning med en hög andel styckeskatt, då tobakens skadeverkningar är kopplad till konsumtionsvolymen, inte till konsumtionsvärdet. En hög andel styckeskatt bidrar därför till att på ett bättre sätt internalisera tobakens skadeverkningar i konsumenternas val än vad som gäller vid en hög andel värderelaterade skatt. En hög styckeskatt har också ansetts innebära att man motverkar introduktionen av legalt införda och beskattade lågpris-cigarett som kan vara extra hälsovådliga.

Ovanstående bedömningar är giltiga för en situation där gränshandel och smuggling har en begränsad omfattning. Så är inte fallet i dagsläget. Förekomsten av illegalt införda och obeskattade lågpris-cigarett på den svenska marknaden gör att tobaksskattens styreffekter undergrävs i ökande omfattning. Härigenom har folkhälsoargumentet för en hög andel styckeskatt försvagats.

För närvarande uppgår den värderelaterade skatten till 17,8 procent av detaljhandelspriset medan styckskatten utgör 85 öre per cigarett. Vid ett paketpris på 44,50 kronor innebär detta att styckskatten utgör den dominerande delen – eller 17 kronor per paket – medan den värderelaterade skatten utgör en mindre del eller 7,92 kronor per paket. Den låga värderelaterade skatten innebär att prissänkningar vid oförändrade skattesatser slår förhållandevis hårt på den del av nettopriset som utgörs av marginaler i olika led. Ett exempel illustrerar.

Om priset sjunker med 1 krona påverkas inte styckeskatten vid oförändrad försäljningsvolym. Den värderelaterade skatten sjunker med 17,8 öre och därtill faller momsens med 20 öre. De totala skatterna sjunker alltså med ca 38 öre medan resten av prissänkningen faller på marginalen som sjunker med 62 öre. Från säljarens synpunkt finns därför ett ganska stort motstånd mot att sänka priset.

Dagens tobaksskattestruktur med en hög styckeskatt har alltså inneburit att den legala handeln inte haft incitament att priskonkurrera eller att söka alternativa leverantörer. Följden har blivit en monopolliknande partihandelsstruktur och stela priser. Det har också bidragit till att all priskonkurrens tagit formen av illegal försäljning av obeskattade tobaksvaror.

Regeringen föreslår nu en ny tobaksskattestruktur så att styckeskatten sänks kraftigt från 85 öre per cigarett till 20 öre per cigarett samtidigt som den värderelaterade skatten höjs från 17,8 procent till 39,2 procent av detaljhandelspriset. Incitamenten att priskonkurrera förbättras därmed. Det kommer att vara tillåtet med direktförsäljning av cigaretter från utlandet, under förutsättning att säljaren är registrerad som skattskyldig och erlägger svensk punkt- och

mervärdesskatt. Vidare kommer detaljisterna att ha större incitament att söka alternativa leverantörer. I Öresundsområdet bör det t.ex. vara möjligt att vända sig till dansk partihandel. Regeringen räknar därför med en ökad priskonkurrens inom den legala handeln.

Parti- och detaljhandels nettopris exkl. skatter ligger i dag på 10,68 kronor per paket cigaretter, vilket är högt i en internationell jämförelse. Nettopriserna beräknas t.ex. i Danmark ligga på 6,09 kronor per paket cigaretter. Regeringen bedömer att den ökade priskonkurrensen kommer att leda till att handelns nettopriser kommer att minska.

Effekten på handelns marginaler vid en given prissänkning blir också mindre vid den nya skattestrukturen. Vid en prissänkning med 1 krona sjunker den totala skatten med nästan 60 öre (bortfall av värderelaterad skatt om 39,2 öre och moms om 20 öre) medan marginalen sjunker med enbart 40 öre.

Betydelsen av fördelningen mellan stycke- och värderelaterad skatt för hur olika prissänkningar påverkar nettopriserna illustreras med de mer utbyggda räkneexempel som redovisas i tabellerna 6.2 och 6.3. I tabell 6.2 återfinns exempel på prissänkningar vid gällande styck- och värderelaterad skatt medan motsvarande exempel ges för det fall den värderelaterade skatten höjts till 39,2 procent och styckeskatten sänkts till 20 öre per cigarett. Exempelen visar också nödvändigheten av att höja den rörliga delen av tobaksskatten. Annars skulle tobaksbranschens incitament att ta ut lägre nettopriser minskas, och priserna åter kunna stiga i stället för den åsyftade sänkningen.

I tabellerna illustreras tre fall förutom utgångsläget vid gällande regler (tabell 6.2) och situationen efter en prissänkning vid föreslagna regler som innebär oförändrade nettopriser (tabell 6.3). Det första fallet beskriver mer detaljerat det tidigare exemplet med en prissänkning med 1 krona. I de två återstående fallen förutsätts priserna i det ena fallet sjunka så mycket att nettopriset kommer att sammanfalla med det som gäller i Danmark, dvs 6,09 kronor per paket medan i det andra fallet paketpriset antas sjunka till den danska nivån, varvid nettopriset bestäms som en restpost. Det senare fallet är av ett uppenbart intresse då en prissänkning av denna storlek är önskvärd för att begränsa gränshandeln; nivån i Finland är ungefär densamma som i Danmark.

Vid en jämförelse mellan de olika tabellerna såvitt gäller effekterna av en prissänkning med 1 krona framkommer det tidigare redovisade resultatet; vid föreslagna regler sjunker nettopriserna mindre än vid gällande regler.

Tidigare har noterats att det är önskvärt att priset faller ner till dansk nivå, dvs. ett paketpris på 34 kronor. Vid gällande regler kräver detta en mycket kraftig neddragning av nettopriset, från 10,68 kronor till 4,15 kronor. Vid föreslagna regler krävs en väsentligt mindre neddragning, till 9,87 kronor. Vid

denna nivå kommer ändå nettopriset att ligga över den danska nivån.

Betydelsen av skattestrukturen illustreras också av resultaten för prissänkningar som resulterar i nettopriser på dansk nivå. Vid gällande regler kan priserna bara sjunka till 37,12 kronor medan vid föreslagna regler priserna kan falla ner till 24,74 kronor.

I olika avseenden förbättrar alltså föreslagna regler förutsättningarna för att sänka priserna så att gränshandeln och konsumtion av illegala cigaretter minskar. Regeringen förutsätter att grossister och detaljhandel utnyttjar dessa förutsättningar.

De föreslagna åtgärderna innebär att Sverige inte kommer att uppfylla EU:s krav om att det samlade punktskatteuttaget skall uppgå till minst 57 procent av detaljhandelspriset. Sverige kommer därför att ta upp diskussioner med EU om en förlängning av det svenska undantaget.

Frågan är då hur konsumenterna kommer att reagera vid en prissänkning ner till dansk nivå. Bedömningar av elasticiteter, baserade på de senaste årens pris- och volymförändringar, indikerar att det inte är orimligt med elasticiteter i intervallet 1–1,5.

Bakom dessa elasticiteter ligger dels ändrade rökvanor, dels en ökad illegal försäljning. Initialt torde ändrade rökvanor stå för en betydande del av försäljningsminskningen, medan den illegala försäljningen förväntas öka i takt med att försäljningskanaler blir mer etablerade och utsträcks till nya delar av landet samtidigt som svarthandeln blir mer socialt accepterad. Därmed kommer en allt större del av försäljningen bero på den illegala försäljningen.

Vi har således ännu inte sett hela effekten av de prishöjningar som skedde under 1997. Om inga åtgärder vidtas kan man förvänta sig en fortsatt försäljningsminskning under de närmaste åren. Sett över en längre tidsperiod kan elasticiteten också förväntas ligga väsentligt över 1 (ett).

Den förväntade minskningen av totalkonsumtionen av tobak som förutsattes när skatten höjdes kan också ifrågasättas. Den ökade illegala hanteringen av tobak som följt i skatthöjningens spår har i stället försämrat möjligheten av att följa utvecklingen av tobakskonsumtionens totala omfattning. Det har, som tidigare nämnts, även blivit svårare att bilda sig

en uppfattning om konsumtionen bland ungdomar påverkats eftersom kontrollen av försäljning till ungdomar under 18 år sannolikt har försämrats. Det finns således skäl som talar för att de skatthöjningar som av hälsoskäl genomförts inte fått avsedd effekt.

Reaktionen på en prissänkning behöver inte bli lika kraftig som vid de senaste prishöjningarna. Vid en prissänkning kommer inte den faktiska cigarettkonsumtionen att återgå till tidigare nivåer vilket inte heller är önskvärt. Ökningen av handeln med illegala cigaretter kommer inte heller att reverseras fullt ut. Sammantaget innebär detta att elasticiteten vid en prissänkning kan visa sig vara lägre än vid en prishöjning. Å andra sidan kan elasticiteten vid en prissänkning variera positivt med sänkningens storlek genom förekomsten av obeskattade substitut.

Såvitt gäller de föreslagna regelförändringarnas effekter på tobaksskatteintäkterna blir varje försök till kvantifiering högst osäker. En osäkerhet gäller den framtida utvecklingen i frånvaro av åtgärder där utvecklingen vid dagens priser på legala cigaretter i Sverige förväntas bli mer negativ än vad som tidigare kunnat förutses. Det är mot denna osäkra utveckling som en finansieringsbedömning skall göras. En annan osäkerhet gäller storleken på elasticiteten vid en prissänkning, och särskilt vid prissänkningar av den storleksordning som de föreslagna reglerna medger. Vid bedömningen av effekterna på de offentliga finanserna skall vidare vägas in den återhållande effekt på den illegala handeln med cigaretter som regeringens förslag på kontrollområdet kommer att få. Vid en samlad bedömning anser regeringen att de föreslagna åtgärderna inte kommer att påverka de offentliga finanserna negativt. I ett längre tidsperspektiv skapar åtgärden tvärtom bättre förutsättningar att bevara skattebasen, framför allt genom att en större andel av den totala cigarettkonsumtionen kommer att beläggas med svensk skatt.

Regeringen avser att ingående följa effekterna för folkhälsan av de nu föreslagna ändringarna i skatte-reglerna. Om det skulle visa sig att de förändrade reglerna leder till en ogynnsam utveckling när det gäller tobakskonsumtionen är regeringen beredd att återkomma med förslag till motåtgärder.

TABELL 6.2: EFFEKTER AV OLIKA PRISSÄNKNINGAR VID GÄLLANDE SKATTEREGLER

	PRIS IDAG	PRISSÄNKNING MED 1 KR	NETTOPRIS SOM DANMARK	PRIS SOM DANMARK
Styckeskatt (kr/cigarett)	0,85	0,85	0,85	0,85
Värderelaterad skatt (%)	17,80	17,80	17,80	17,80
Detaljhandelspris (kr/pkt)	44,50	43,50	37,12	34,00
Styckeskatt (kr/pkt)	17,00	17,00	17,00	17,00
Värderelaterad skatt (kr/pkt)	7,92	7,74	6,61	6,05
Tobaksskatt (kr/pkt)	24,92	24,74	23,61	23,05
Moms (kr/pkt)	8,90	8,70	7,42	6,80
Nettopris (kr/pkt)	10,68	10,06	6,09	4,15

TABELL 6.3: EFFEKTER AV OLIKA PRISSÄNKNINGAR VID FÖRESLAGNA SKATTEREGLER

	PRIS VID OFÖRÄNDRADE MARGINALER	PRISSÄNKNING MED 1 KR	PRIS SOM DANMARK	NETTOPRIS SOM DANMARK
Styckeskatt (kr/cigarett)	0,20	0,20	0,20	0,20
Värderelaterad skatt (%)	39,20	39,20	39,20	39,20
Detaljhandelspris (kr/pkt)	35,98	34,98	34,00	24,74
Styckeskatt (kr/pkt)	4,00	4,00	4,00	4,00
Värderelaterad skatt (kr/pkt)	14,10	13,71	13,33	9,71
Tobaksskatt (kr/pkt)	18,10	17,71	17,33	13,71
Moms (kr/pkt)	7,20	7,00	6,80	4,95
Nettopris (kr/pkt)	10,68	10,27	9,87	6,09

6.2.4.2 Upphävande av reglerna för indexering av vissa punktskatter

Regeringens förslag: Reglerna om indexering av skattesatserna för tobaksskatt och alkoholskatt upphävs.

Bakgrunden till regeringens förslag: Regler för indexering av skattesatser finns i dag för tobaksskatt, alkoholskatt, försäljningsskatt på motorfordon samt energi- och koldioxidskatt. Enligt reglerna skall regeringen i slutet av varje år, på grundval av förändringarna i prisläget, i förordning fastställa de skattesatser som skall gälla året därpå. För tobaks- och alkoholskatterna skall beräkningen göras utifrån prisförändringarna september – september och förordningar utfärdas i oktober. För övriga skatter gäller prisförändringarna oktober – oktober med förordningar i november.

Indexeringsreglerna infördes den 1 januari 1994 (prop. 1993/94:25, bet. 1993/94:FiU1, rskr. 1993/94:100, SFS 1993:1508, 1512–1513) och omfattade ursprungligen den allmänna energiskatten,

bensinskatten, dieseloljeskatten, koldioxidskatten, tobaksskatten och dryckesskatten. Motivet var att värdesäkra skatteintäkterna.

I prop. 1993/94:25, Inriktningen av den ekonomiska politiken, anfördes bl.a. att punktskatterna i de flesta fall tas ut med ett visst belopp per styck, en styckeskatt. Vid oförändrade skattesatser och viss inflation innebär detta att det reala skatteuttaget sjunker över tiden. Med en årlig inflation på 5 procent kommer det reala skatteuttaget under en femårsperiod att minska med knappt 30 procent. Med en lägre inflationstakt på exempelvis 2 procent årligen kommer det reala skatteuttaget under en femårsperiod att minska med drygt tio procent. I ett makroperspektiv innebär den bristande realvärdesäkeringen att skattekvoten – skatterna uttryckta som andel av BNP – sjunker över tiden. I då rådande statsfinansiella läge och de krav detta ställde på en sanering av finanserna borde punktskatteintäkterna värdesäkras. Genom en koppling av nivån på punktskattesatserna till den allmänna prisutvecklingen skapades en ordning där det reala skatteuttaget säkerställs. Detta bidrog också till en större säkerhet om statens intäkter från punktskatteområdet.

Indexeringen begränsades till att avse perioden 1994–1998 vilket var perioden för det saneringsprogram för de offentliga finanserna som lades fram i propositionen.

Från den 1 januari 1996 utvidgades värdesäkring-
en till att även omfatta försäljningsskatten på motor-
fordon, utan tidsbegränsning, och den tidsbegräns-
ning som gällt för skatterna på tobak, alkohol och
energi slopades (prop. 1994/95:203, bet.
1994/95:SkU28, rskr. 1994/95:439, SFS 1995:912,
915–917).

Skälen för regeringens förslag: Regeringen ställer
sig i princip bakom tanken på att intäkterna från de
viktigaste punktskatterna bör vara värdesäkrade.
Emellertid är behovet av indexering mindre nu än då
det infördes eftersom inflationen ligger på en helt an-
nan nivå. En automatisk uppräknings av skattesatserna
föregås inte heller av några överväganden om det
lämpliga i skattehöjningarna. Detta är en nackdel
som är särskilt tydlig inom alkohol- och tobaksskatte-
området.

Sammantaget anser regeringen att övervägande
skäl talar för att de nuvarande indexeringsreglerna
beträffande alkohol- och tobaksskatten bör upphävas.
Förändrade skatter inom detta område bör föregås
av en politisk prövning av lämpligheten i att vidta
åtgärder. Det kan också påpekas att systemet när
det permanentades 1996 inte ansågs innebära en
budgetförstärkning eftersom skattesatserna sett i ett
historiskt perspektiv ändå hade justerats upp i en
takt minst motsvarande inflationen. Åtgärden be-
döms vara offentligt-finansiellt neutral med tanke på
att storleken på de underliggande skattebaserna är
förhållandevis starkt känslig för prisförändringar.

Förslaget innebär att 42 § lagen (1994:1563) om
tobaksskatt och 37 § lagen (1994:1564) om alkohol-
skatt upphävs.

6.2.5 Fastighetsskatten på vattenkraftverk

Regeringens förslag: Fastighetsskatten på mark-
värdet av vattenkraftverk sänks den 1 januari 1999
med 1,71 procentenheter.

Bakgrunden till regeringens förslag: Produktion av
vattenkraft har beskattats sedan 1982. Skatten base-
rades ursprungligen på producerad mängd el. Skatte-
satsen som varierade beroende på när anläggningen
hade tagits i drift, uppgick högst till 2 öre per kWh.
Den 1 januari 1996 höjdes både produktionsskatterna
på vattenkraft och kärnkraft som ett led i finansiering-
en av EU-medlemskapet. Samma år i september
höjdes skatterna på nytt för att bidra till finansiering-
en av utbildningsstatsningen, det s.k. kunskapslyftet.

Produktionsskattehöjningarna har kritiserats,
framför allt för att de inneburit en ökad belastning
för de elintensiva företagen. I den ekonomiska vår-
propositionen 1997 (prop. 1996/97:150) konstateras
också att större delen av den elektriska kraften
fortfarande såldes i enlighet med avtal som ingåtts
före avregleringen av elmarknaden. Därför kunde
elproducenterna övervältra skattehöjningen på kon-
sumenterna genom höjda elpriser. Mot denna bak-
grund omvandlades en del av produktionsskatterna
till konsumtionsskatt på el. En tidigare beslutad höj-
ning av produktionsskatterna togs tillbaka och i
stället höjdes energiskatten på fossila bränslen och
el. Samtidigt omvandlades vattenkraftsskatten till en
fastighetsskatt på vattenkraft. Ytterligare ett steg i
övergången till konsumtionsskatt på el togs den 1
januari 1998 då fastighetsskatten på markvärdet av
vattenkraftverk sänktes med 1,21 procentenheter till
2,21 procent samtidigt som energiskatten på el höj-
des med 1,4 öre per kWh. Eftersom ingen energiskatt
tas ut på el som förbrukas vid tillverkningsprocessen
i industriell verksamhet förväntades skatteomlägg-
ningen medföra sänkta kostnader för den elintensiva
industrin.

Skälen för regeringens förslag: En säker tillgång på
el till ett rimligt pris är en viktig förutsättning för den
svenska industrins internationella konkurrenskraft.
Det är angeläget att den elintensiva industrin ges
konkurrenskraftiga villkor. Beskattningen av el i
produktionsledet utgör ett problem i en situation där
förhållandena på elmarknaden är sådana att beskatt-
ningen leder till ökade kostnader för elanvändarna.
Inom ramen för den översyn av hela energibeskattnin-
gen som pågår inom regeringskansliet och där
förslagen sammantagna skall ge ett oförändrat skat-
teuttag på området prövas därför i vilken takt be-
skattningen av el i produktionsledet skall avvecklas.
Det finns emellertid anledning att redan nu ta ett yt-
terligare steg vad gäller denna beskattning. Regering-
en föreslår därför att den del av fastighetsskatten på
markvärdet av vattenkraftverk som svarar mot den
tidigare produktionsskatten avskaffas fr.o.m. den 1
januari 1999. Detta innebär en sänkning av skatten
på markvärdet från 2,21 procent till 0,5 procent.
Kvarvarande del svarar mot den skatt som utgår på
industrifastigheter, inkl. elproduktionsenheter.

6.2.6 Reklamskatt

Regeringens förslag: Reklamskatten på reklam-
trycksaker avskaffas fr.o.m. den 1 januari 1999.

1996 års reklamskatteutrednings förslag: Utredning-
en har föreslagit att reklamskatten avskaffas.

Remissinstanserna: Nästan samtliga remissinstanser har tillstyrkt utredningens förslag att avskaffa reklamskatten. *Landsorganisationen i Sverige* ställer sig bakom utredningens ståndpunkt att de administrativa kostnaderna i skattesystemet måste vägas mot skatternas principiella och statsfinansiella betydelse. I fallet reklamskatten så innebär situationen i dagsläget att den på sikt bör ersättas med en mer likformig och lättadministrerad skatt. *Pres(s)gruppen* har tillstyrkt ett avskaffande av reklamskatten under förutsättning att detta inte äventyrar presstödet fortbestånd.

En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Finansdepartementet (dnr Fi97/1238).

Bakgrunden till regeringens förslag: Enligt lagen (1972:266) om skatt på annonser och reklam tas skatt ut för annons som är avsedd att offentliggöras inom landet och för reklam som är avsedd att spridas inom landet i annan form än annons. Med annons menas ett särskilt utrymme som upplåtits i trycksak för återgivning av text eller bild för annan än utgivaren och sådant utrymme i trycksaken som tagits i anspråk av utgivaren för egen reklam. Med reklam avses ett meddelande som har till syfte att åstadkomma eller främja avsättning i kommersiell verksamhet av vara, fastighet, nytthet, rättighet eller tjänst. Med reklamtrycksak avses trycksak som framställts huvudsakligen i syfte att offentliggöra reklam.

Skatteplikt föreligger för annons som avser reklam och för annan annons för vilken vederlag utgår. Undantag från skatteplikten gäller för annonser i periodisk publikation som är organ för ideella sammanlutningar. Vidare undantas publikation som ges ut på främmande språk för spridning huvudsakligen utomlands samt egenannons i publikation och reklamtrycksak. Skatteplikt föreligger vidare för reklamtrycksak och för reklam som återges i s.k. ljudtidning, i eller i anslutning till trafikmedel, butiklokal, sportanläggning, teater eller liknande lokal, på fastighet eller allmän plats eller på motsvarande sätt samt för reklam som återges genom visning av film eller återgivning av ljud. Från skatteplikt undantas reklamtrycksak som är avsedd att ingå som bilaga i annan publikation än reklamtrycksak, när reklamen avser endast publikationen eller annat nummer av denna eller, i fråga om bok, annan bokutgivning av samme förläggare. Vidare är inte offentliggörande av reklam skattepliktigt om det är fråga om reklam i eller utanför företags butiklokaler, arbetsplats, trafikmedel eller liknande om reklamen avser företaget, dess verksamhet eller utrymmet för reklamen. Slutligen undantas från skatteplikt även offentliggörande av reklam genom visning av film eller återgivning av ljud om reklamen avser kommande verksamhet av det slag som bedrivs där reklamen offentliggörs.

Skattskyldig är den som yrkesmässigt offentliggör reklam eller annons eller framställer reklamtrycksak. Vidare är den som bedriver yrkesmässig verksamhet inom landet skattskyldig för reklamtrycksak som av-

ser verksamheten och som förts in till landet utan att reklamskatt betalats vid införseln. Den som i yrkesmässig verksamhet distribuerar annonsblad som förts in till landet utan att reklamskatt betalats vid införseln är likaså skattskyldig.

Skattesatsen är för annons i allmän nyhetstidning fyra procent av beskattningsvärdet och i alla övriga fall elva procent av beskattningsvärdet. I fråga om periodisk publikation som har karaktär av dagspress, populärpress eller fackpress föreligger dock redovisningsskyldighet för reklamskatt endast om det sammanlagda beskattningsvärdet av publikationens annonser för beskattningsår överstiger 60 000 kronor. I övriga fall föreligger redovisningsskyldighet om det sammanlagda beskattningsvärdet för helt beskattningsår överstiger 20 000 kronor. Till den som redovisat skatt för annonser i annan självständig periodisk publikation än annonsblad återbetalas för varje helt beskattningsår så stor del av den erlagda skatten som svarar mot en skattepliktig omsättning om högst 12 miljoner kronor för dagspress och högst 6 miljoner kronor för annan press.

Reklamskatteutredningen tillsattes 1986 med huvuduppdrag att åstadkomma en utvidgning av skatten till nya medier, främst TV, radio och databaser. Utredningen skulle också föreslå åtgärder som säkerställde att reklamskatten även träffade trycksaker som framställdes med nya tekniker. En annan uppgift var att förenkla beskattningen eftersom tillämpningsproblem framförts från såväl skattskyldiga som beskattningsmyndigheten. I det år 1988 framlagda betänkandet SOU 1988:17 föreslog Reklamskatteutredningen en helt ny reklamskattelag som bl.a. utsträckte lagens tillämpningsområde till de nya reklammedierna och innebar att trycksaksreklamen skulle beskattas i distributionsledet och inte hos tryckerierna. Utredningens förslag fick ett i många delar mycket negativt mottagande vid remissbehandlingen och någon reformering av reklamskatten kom inte till stånd med anledning av förslaget.

1996 års reklamskatteutredning tillsattes i slutet av 1995. Utredningen hade i uppdrag att göra en översyn av reklambeskattningen. Som utgångspunkt för utredningens arbete gällde att reklamskatten så långt som möjligt skall vara generell för all reklam och konkurrensneutral mellan olika reklammedier. Utredningen skulle vidare undersöka möjligheterna att utvidga reklamskatten till i dag skattefria områden, särskilt reklam i radio och TV. Vidare hade utredningen i uppgift att förenkla beskattningsreglerna, särskilt vad beträffar beskattningen av reklamtrycksaker som förorsakat många problem, i syfte att underlätta tillämpningen och administrationen av skatten. Slutligen skulle utredningen analysera om reklamskatten kan anses vara förenlig med gemenskapsrätten.

Skälen för regeringens förslag: 1996 års reklamskatteutredning har i sitt betänkande SOU 1997:53 föreslagit ett avskaffande av reklamskatten. Utred-

ningen har gjort en noggrann genomgång av de problem som föreligger beträffande reklambeskattningen. Utredningens uppfattning är att det saknas förutsättningar att komma till rätta med de under lång tid påtalade bristerna i reklambeskattningen. Man anser att det inte går att åstadkomma en generell och konkurrensneutral skatt på reklam annat än till priset av en reglering som inte är godtagbar från tillämpnings- och kontrollsynpunkt. När det gäller beskattningen av reklamtrycksaker har utredningen särskilt påtalat de stora tillämpningsproblemen inom detta område samt problemen för beskattningsmyndigheten att kontrollera att de som är skattskyldiga i Sverige för införda reklamtrycksaker och annonstrycksaker från annat EU-land verkligen redovisar skatt i landet.

Utredningen beräknade bruttointäkterna av reklamskatten till ca 1,1 miljarder kronor.

Regeringen anser, i likhet med 1996 års reklam-skatteutredning och en överväldigande majoritet av remissinstanserna, att reklamskatten bör avskaffas. För närvarande saknas dock förutsättningar att finansiera ett totalt avskaffande av reklamskatten. Det föreligger dock så allvarliga problem när det gäller beskattningen av reklamtrycksaker för såväl skattemyndigheten som de ofta små och medelstora tryckerier som är skattskyldiga att skatten i denna del snarast bör avskaffas. Detta framstår som särskilt angeläget med anledning av att svårigheterna för skattemyndigheten att kontrollera skattskyldigheten vid införsel av reklamtrycksaker från annat EU-land kan leda till förlust av arbetstillfällen för tryckeribranschen i Sverige. Regeringen föreslår därför att reklamskatten på reklamtrycksaker avskaffas fr.o.m. den 1 januari 1999. De s.k. annonsbladen berörs således inte av denna förändring. Förändringar på reklamskatteområdet måste vara så utformade att dagspressens ställning och mångfalden inom dagspressen värnas.

6.2.7 Inget direktavdrag för investeringar i nya värme- och kraftproduktionsanläggningar

I föregående års vårproposition (prop. 1996/97:150 s. 190) aviserade regeringen att ett tidsbegränsat direktavdrag borde införas. Direktavdraget skulle avse investeringar i anläggningar för värme- och kraftvärmeproduktion som använder förnybara energikällor samt för distributionsnät från sådana anläggningar och gälla investeringar under perioden juli 1997 – december 1998. Vid den fortsatta analysen

har regeringen kommit fram till att en sådan lagstiftning endast skulle gynna investeringar som skulle ha kommit till stånd även utan möjligheten till direktavdrag. Incitamentseffekten för att genomföra nya investeringar skulle bli obetydlig. Regeringen kommer därför inte att lägga fram något förslag till direktavdrag.

6.2.8 Finansiella effekter för stat och offentlig sektor

I detta avsnitt redovisas de finansiella effekterna av föreslagna åtgärder. Redovisningen, som lämnas i tabell 6.4, avser effekterna för åren 1998–2001 för statsbudgeten och för hela den offentliga sektorn. I båda fallen är redovisningen kassamässig, vilket bl.a. innebär att olika förskjutningar i uppbörden av skatter har beaktats. Därutöver redovisas också bruttoeffekten och den varaktiga nettobudgeteffekten för offentlig sektor. Vid redovisningen har, förutom till uppbördsförskjutningar, i förekommande fall även hänsyn tagits till olika slag av indirekta effekter genom de primära skatteförändringarnas påverkan på andra skattebaser och på offentliga utgifter.

Förslaget om ett nytt skalsteg vid den statliga beskattningen av förvärvsinkomster fr.o.m. inkomståret 1999 beräknas ge en varaktig budgetförstärkning om 2,2 miljarder kronor. För 1999 är effekten något lägre p.g.a viss fördröjning i skatteuppbörden. Beräkningarna har gjorts exkl. pensionsreform.

Den ökade möjligheten att avsätta inkomster till periodiseringsfonder för enskilda näringsidkare och delägare i handelsbolag, som gäller fr.o.m. 1999 års taxering, beräknas ge en varaktig budgetförsvagning på 0,07 miljarder kronor. De kassamässiga effekterna för åren 1999–2001 är större, där de ökade avsättningsmöjligheterna antas reducera intäkterna från den statliga skatten på expansionsmedel. Därigenom uppkommer en skattecredit som efter ett antal år återtas då de avsatta medlen återförs och beskattas som expansionsmedel. På längre sikt antas avsatta inkomster beläggas med socialavgifter och inkomstskatt på förvärvsinkomst. För åren 1999 och 2001 uppgår budgetförsvagningen till 0,24 miljarder. För år 2000 uppkommer en dubbel effekt beroende dels på utbetalning av överskjutande skatt avseende 1999 års inkomster, dels på att den föreslagna regeländringen antas påverka preliminärdebiteringen detta år.

TABELL 6.4: SKATTEÅTGÄRDER I VÅP 1998. KASSAMÄSSIGA EFFEKTER FÖR STATSBUDETEN OCH OFFENTLIGA SEKTORN FÖR ÅREN 1998–2001 SAMT BRUTTOEFFEKTER OCH VARAKTIGA EFFEKTER FÖR OFFENTLIG SEKTOR

MILJARDER KRONOR

	IKRAFT	BRUTTO- EFFEKT	STATSBUDGET				OFFENTLIG SEKTOR				VARAKTIG EFFEKT
			1998	1999	2000	2001	1998	1999	2000	2001	OFF. SEKTOR
Nytt skalsteg i inkomstskatten	1/1 99	2,2	0	2,0	2,2	2,2	0	2,0	2,2	2,2	2,2
Skatteåtgärder för småföretag											
Höjd PF-avsättning enskilda näringsidkare	1/7 98	-0,24	0	-0,24	-0,48	-0,24	0	-0,24	-0,48	-0,24	-0,07
Utvidgat lättadutrymme onoterade aktier	1/7 98	-0,19	0	-0,19	-0,20	-0,20	0	-0,19	-0,20	-0,20	-0,21
Utvidgad kvittning av reaförlust onoterade aktier	1/7 98	-0,08	0	-0,08	-0,08	-0,08	0	-0,08	-0,08	-0,08	-0,08
Fri fördelning basbeloppsavdrag	1/7 98	-0,07	0	0	-0,07	-0,07	0	0	-0,07	-0,07	-0,07
Sänkt fastighetsskatt vattenkraftverk	1/1 99	-1,19	0	-1,25	-1,20	-1,17	0	-1,03	-1,01	-0,98	-0,90
Avskaffad skatt reklamtrycksaker	1/1 99	-0,2	0	-0,18	-0,17	-0,16	0	-0,19	-0,18	-0,16	-0,09
Ej omräkning fastighetsskatt	1/7 98	-1,72	0	-0,81	-0,65	-0,26	0	-0,81	-0,49	-0,42	-0,10

Den utvidgade lättaden i ägarbeskattningen för onoterade bolag beräknas ge en varaktig budgetförsvagning om 0,21 miljarder kronor medan de ökade möjligheterna att kvitta reaförluster på aktier i onoterade bolag ger en budgetförsvagning om 0,08 miljarder kronor. För dessa åtgärder, som båda gäller fr.o.m. 1999 års taxering, reduceras den statliga skatten på kapitalinkomster, där den kassamässiga effekten uppkommer året efter inkomståret.

Införandet av fri fördelning av det fasta basbeloppsavdraget för enskilda näringsidkare, som gäller fr.o.m. 1 januari 1999, beräknas ge en varaktig budgetförsvagning om 0,07 miljarder kronor.

Borttagandet om kvarvarande produktionsskatteandel av fastighetsskatten på vattenkraftverk, som gäller fr.o.m. 2000 års taxering, beräknas ge en budgetförsvagning, brutto, på 1,19 miljarder kronor. Den varaktiga budgetförsvagningen är lägre, där vid beräkningen bl.a. har beaktats att de sänkta elpriserna reducerar KPI genom sänkta elpriser för hushållen. Vidare har beaktats effekter via lägre elkostnader för näringslivet.

Borttagandet av reklamskatten på reklamtrycksaker beräknas ge en budgetförsvagning, brutto, på 0,2 miljarder kronor. De kassamässiga effekterna, liksom den varaktiga nettobudgeteffekten, ligger lägre p.g.a av inverkan på andra skattebaser.

Förslaget om oförändrade omräkningstal vid beräkningen av fastighetsskatten för 1999 beräknas ge en budgetförsvagning, brutto, på 1,72 miljarder kronor. Den kassamässiga effekten fördelas på flera år beroende på förskjutningar i uppbörden av skatt.

6.3 Statsbudgetens inkomster

Statsbudgetens inkomster består dels av skatter och avgifter, dels av övriga inkomster. De övriga inkomsterna är främst inkomster av statlig verksamhet, utförsäljningar av statlig egendom och EU-bidrag. Skatternas andel av de totala inkomsterna utgör cirka 90 procent. För budgetåren 1996 till 1998 är andelen dock lägre, beroende på dels extraordinära medel från EU, dels stora utförsäljningar under åren 1997 och 1998.

Inkomsterna på statsbudgeten redovisas kassamässigt, vilket innebär att det är de skatter och avgifter som under budgetåret betalas in till staten som redovisas. En periodiserad redovisning av skatterna visar däremot de skatter som avser ett visst inkomstår. Skillnaden mellan de kassamässiga och de periodiserade skatterna förklaras av de betalningsförskjutningar, som sker mellan åren i form av månadsförskjutning i uppbörden av preliminär skatt, fyllnadsinbetalningar, kvarstående och överskjutande skatter, utbetalningar till kommunsektorn och Allmänna Pensionsfonden.

Utvecklingen av skatterna är beroende av tillväxten i skattebaserna. Den viktigaste skattebasen vid uttag av skatt är ersättning för arbete, d.v.s. löner och inkomst av näringsverksamhet. Ersättning för arbete utgör skattebas för statlig och kommunal inkomstskatt, allmänna egenavgifter samt arbetsgivaravgifter. I skattebasen för inkomstskatt ingår även skattepliktiga transfereringar såsom pensioner, ersättning vid arbetslöshet och sjukdom.

Från och med 1998 gäller ett nytt uppbörds-system, skattekontosystemet. Tidigare redovisades arbetsgivaravgifter och anställdas inkomstskatter i en uppbördsdeklaration medan mervärdesskatt redovisades i en mervärdesskattedeklaration. Systemet innebar att det var den influtna skatten för respektive skatteslag, som redovisades i den statliga redovisningen. I det nya uppbördssystemet deklarerar samtliga skatter i en och samma skattedeklaration. Den betalning de skattskyldiga gör avser således samtliga deklarerade skatter. I riksredovisningen kommer från och med 1998 de deklarerade skatterna att redovisas som inkomster, medan avvikelser mellan deklarerade och inbetalda skatter kommer att redovisas under en särskild inkomstitel, betalningsdifferenser. Den nu presenterade beräkningen är dock gjord enligt det gamla redovisningssättet.

6.3.1 Skatter m.m. 1998–2001

Prognosen baseras på den ekonomiska antagandebild som finns redovisad i finansplanen. I beräkningarna har hänsyn tagits till de regeländringar som beskrivs i avsnitt 6.2. Emellertid har förändringarna vad gäller fastighetsskatt på elproduktionsanläggningar och reklamskatten endast till vissa delar kunnat fördelas på respektive skatteslag. De delar som inte har fördelats redovisas i stället under summa periodiserade skatter.

I tabell 6.5 redovisas de totala inkomsterna som andel av BNP. Andelen väntas under perioden minska från drygt 37,7 procent 1998 till knappt 34,9 procent 2001. I huvudsak är det minskade statliga utförsäljningar som drar ned den totala inkomstkvoten. De kassamässiga skatteinkomsterna som andel av BNP minskar från 33,3 procent till 32,5 procent. De periodiserade skatteintäkterna som andel av BNP är oförändrade de tre första åren men sjunker 2001.

TABELL 6.5: STATSBUDETENS INKOMSTER

I PROCENT AV BNP

	1998	1999	2000	2001
Totala inkomster	37,7	36,5	35,8	34,9
Kassamässiga skatter	33,3	33,1	32,7	32,5
Periodiserade skatter	32,8	32,8	32,8	32,4

De enskilda skatternas utveckling framgår av tabell 6.6. I tabellen är fysiska och juridiska personers inkomstskatt, socialavgifter, mervärdesskatt, fastighets-skatt och förmögenhetsskatt redovisade periodiserat.

Fysiska personers inkomstskatt

Inkomsttitlarna fysiska och juridiska personers inkomstskatt är egentligen uppsamlingskonton med både in- och utbetalningar av olika skatter. De skatter som helt eller delvis kassamässigt påverkar titeln fysiska personers inkomstskatt är statlig och kom-

munal inkomstskatt, skatt på kapitalinkomster, fastighetsskatt, förmögenhetsskatt, särskild löneskatt, egenföretagaravgifter, allmän pensionsavgift och mervärdesskatt. Från titeln sker även utbetalningar av kommunalskatter samt omföringar till andra inkomsttitlar.

Taxeringen 1997, som avser inkomståret 1996, är det senast kända utfallet avseende de periodiserade inkomstskatterna. Inkomstskatten på förvärvsinkomster beräknas till drygt 28,2 miljarder kronor 1997, vilket är en ökning med 2,3 miljarder kronor jämfört med 1996. Ökningen förklaras dels av att skiktgränsen för statlig inkomstskatt 1997 var densamma som 1996, dels av en relativt snabb utveckling av lönerna. År 1998 beräknas skatten öka till drygt 30 miljarder kronor.

Den tillfälliga värnskaften upphör i och med utgången av 1998, vilket beräknas minska skatten på förvärvsinkomster med cirka 5 miljarder kronor. I denna proposition föreslår regeringen en höjning av den statliga skatten från 20 till 25 procent för den del av den beskattningsbara inkomsten som överstiger 360 000 kronor. Skattehöjningen beräknas öka intäkterna med 2,2 miljarder kronor, vilket delvis förklarar att inkomstskatten enbart beräknas minska med 2,3 miljarder kronor istället för med 5 miljarder kronor.

Kapitalskatten, d.v.s. skatt på nettot av intäktsräntor, utdelningar, realisationsvinster, utgiftsräntor och realisationsförluster, beräknas uppvisa ett positivt nettobelopp för hela perioden. Senast kända utfall avser inkomståret 1996, då realisationsvinster från försäljning av värdepapper och fastigheter ökade med 21 miljarder kronor jämfört med 1995. En del av denna ökning förklaras av att den förmånliga beskattningen av allemansfonder upphörde. Emellertid tyder de stora fyllnadsinbetalningar av preliminär skatt, som gjorts under våren 1998, på att realisationsvinster även avseende inkomståret 1997 är höga. Eftersom hushållens inkomster från realisationsvinster varierar mycket mellan åren, har endast en mindre del av ökningen tillåtits påverka de följande åren. De ökade inkomsterna från skatt på kapital 1998 och framåt förklaras bland annat av minskade ränteutgifter.

Juridiska personers inkomstskatt

Inkomstskatten för juridiska personer har ökat kraftigt under senare år. Mellan 1992 och 1997 beräknas skatten ha ökat med knappt 27 miljarder kronor eller 150 procent.

Inkomstskatten 1996 är utfall, medan övriga års skatter är prognoser. Inkomstskatten 1997 är beräknad utifrån de flöden av skatter som kommit in dels under 1997 som fördebiterad preliminärskatt, dels i början av 1998 som egna inbetalningar av preliminärskatt. Som underlag till prognoserna används normalt även resultatet från den enkätundersökning som Riksrevisionsverket tillställer cirka 3 000 före-

tag. Resultatet från undersökningen har emellertid inte kunnat användas i föreliggande prognos, eftersom svarsfrekvensen var mindre än 50 procent samt att några entydiga slutsatser inte kunnat dras från de svar som kommit in.

Inkomstskatten ökar med 7,9 miljarder kronor mellan 1996 och 1997. Av ökningen beräknas förändringar i lagstiftningen förklara knappt 3 miljarder kronor. Företagens rätt att göra avsättningar till periodiseringsfonder har fr.o.m. 1997 minskats från 25 till 20 procent av vinsten. Dessutom ökar skatteintäkterna 1997 på grund av minskade avskrivningsunderlag för bygginvesteringar, som i sin tur beror på att bygginvesteringar under vissa förutsättningar kunde direktavskrivas under perioden november 1994 till maj 1996. I övrigt antas ökningen bero på ökade vinster för företagen. Eftersom det är osäkert hur stor del av vinstökningen 1997 som beror på reavinster och andra extraordinära inkomster i förhållande till vinster från företagens ordinarie verksamhet, har inkomstskatten 1998 beräknats till samma belopp som för 1997. Uppgången i inkomstskatten

1999 beror till största delen på att tidigare avsättningar till periodiseringsfonder börjar återföras till beskattning fr.o.m. detta år.

Intäkterna från avkastningsskatten beror dels på kapitalunderlagets storlek, dels på statslåneräntans nivå. Utvecklingen av kapitalunderlaget beror främst på förändringar i pensionssparandet och värdeförändring av livbolagens förmögenhet. I prognosen minskar skatteintäkterna under åren 1997–1999. Detta förklaras av en långsam ökning av livbolagens förmögenhet samtidigt som statslåneräntan faller.

Övriga inkomstskatter

Övriga inkomstskatter utgörs av lotteriskatt, kupongskatt, ofördelbara inkomstskatter samt beskattning av tjänstegruppliv. Inkomsterna beräknas 1998 till sammanlagt 6,3 miljarder kronor. Skatteinkomsterna beräknas till ungefär samma belopp för den resterande delen av prognosperioden.

TABELL 6.6: PERIODISERADE SKATTER OCH STATSBUDETENS INKOMSTER

MILJONER KRONOR

INKOMST-TITEL	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1100 Inkomstskatter	85 849	87 542	88 268	92 491	99 015	101 130
1111 <i>Fysiska personer</i>	28 597	29 103	28 367	26 600	29 834	31 819
varav skatt på lön m.m.	25 930	28 224	30 184	27 932	29 379	30 194
skatt på kapital	4 160	3 060	1 090	1 233	2 825	4 023
restförda skatter m.m.	-1 493	-2 181	-2 908	-2 565	-2 371	-2 398
1121 <i>Juridiska personer</i>	47 361	53 762	53 626	59 494	62 711	62 769
varav skatt på inkomst	36 407	44 300	44 304	50 353	52 765	52 212
avkastningsskatt	13 584	12 609	11 919	10 925	11 572	12 249
restförda skatter m.m.	-2 630	-3 148	-2 598	-1 784	-1 626	-1 692
<i>Övriga inkomstskatter</i>	9 891	4 677	6 275	6 396	6 469	6 543
1200 Socialavgifter	182 275	194 901	212 370	229 374	240 907	250 553
Inkomster	285 516	301 230	321 936	334 792	350 451	364 194
varav arbetsgivaravgifter	230 629	237 495	247 421	257 948	270 673	281 565
egenföretagaravgifter	5 820	5 170	5 031	5 164	5 451	5 717
allmänna egenavgifter	37 515	46 351	55 753	57 429	59 432	61 445
särskild löneskatt	11 552	12 214	13 731	14 251	14 895	15 467
Utgifter	103 241	106 329	109 566	105 419	109 544	113 641
1300 Skatt på egendom	33 203	36 767	38 757	38 443	41 558	42 526
varav fastighetsskatt	24 028	27 607	27 935	27 231	30 132	30 830

MILJONER KRONOR

INKOMST-TITEL	1996	1997	1998	1999	2000	2001
1400 Skatt på varor och tjänster	222 512	229 676	236 499	243 493	253 185	261 949
1411 varav mervärdesskatt	145 521	151 956	155 540	162 932	171 002	178 906
1424 tobaksskatt	7 084	7 695	7 200	6 450	6 400	6 400
1425:1 skatt på etylalkohol	4 907	4 686	4 571	4 476	4 428	4 381
1425:2-3 skatt på vin och mellan-klassprodukter	3 233	3 094	3 211	3 259	3 294	3 316
1425:4 skatt på öl	3 406	2 079	2 067	2 087	2 107	2 128
1428 skatt på energi	45 636	46 945	50 755	51 108	51 715	52 546
1500 Utjämningsavgift	20 966	20 661	21 495	21 265	21 265	21 265
<i>Periodiserade skatter</i>	<i>544 806</i>	<i>569 547</i>	<i>597 389</i>	<i>625 001</i>	<i>656 049</i>	<i>677 591</i>
<i>Betalningsförskjutningar</i>	<i>4 258</i>	<i>5 746</i>	<i>9 756</i>	<i>5 864</i>	<i>-2 512</i>	<i>2 451</i>
<i>Kassamässiga skatter</i>	<i>549 064</i>	<i>575 293</i>	<i>607 145</i>	<i>630 865</i>	<i>653 537</i>	<i>680 043</i>
2000 Ink. av statens verksamhet	32 781	38 946	37 974	29 944	33 497	31 763
varav utdelningar m.m.	6 413	13 054	11 813	6 620	6 220	6 220
3000 Ink. av försåld egendom	7 144	15 802	22 301	15 001	12 001	1
4000 Återbetalning av lån	4 062	3 163	2 837	3 174	2 693	2 746
5000 Kalkylmässiga inkomster	-2 968	6 839	5 416	5 390	5 462	5 506
6000 Bidrag m.m. från EU	6 771	8 220	10 383	10 075	9 181	9 480
7000 Extraord. medel från EU	3 622	657	271	0	0	0
Statsbudgetens totala inkomster	600 476	648 920	686 327	694 448	716 371	729 538

Socialavgifter och allmänna egenavgifter

De totala avgiftsintäkterna 1997 beräknas bli cirka 2 miljarder kronor lägre än vad som beräknades till statsbudgeten för 1997. Den främsta förklaringen till differensen är att avgiftsunderlaget var för högt beräknat i prognosen.

Det totala avgiftsuttaget för arbetsgivaravgifterna ändras endast marginellt under prognosperioden. Däremot sker det ganska betydande förändringar av enskilda avgiftssatser, främst med anledning av pensionsreformen. De totala avgiftsintäkterna påverkas emellertid inte av dessa förändringar.

År 1998 beräknas intäkterna av socialavgifter och allmänna egenavgifter till 322 miljarder kronor. Ömföringar till Allmänna Pensionsfonden, delpensionsfonden och arbetsskadefonden beräknas uppgå till knappt 110 miljarder kronor, vilket innebär att nettointäkterna på statsbudgeten beräknas till drygt 212 miljarder kronor. Intäkterna från delpensions- och arbetsskadeavgiften kommer från och med 1999 att bruttoredo visas på statsbudgetens inkomstsida. Utgifterna flyttas samtidigt till utgiftssidan. Den ändrade redovisningen innebär att avgiftsintäkterna blir cirka 8 miljarder kronor högre från och med 1999.

De totala intäkterna beräknas för 1999 till 335 miljarder kronor. För återstoden av prognosperioden beräknas intäkterna följa utvecklingen av lönesumman.

För att stimulera framförallt småföretag till nyanställningar infördes en nedsättning av socialavgifterna från och med 1997. Nedsättningen uppgår till 5 procent av avgiftsunderlaget, dock högst 2 500 kronor per månad. För 1998 har den maximala nedsättningen höjts till 3 550 kronor per månad. Den regionala nedsättningen av avgifterna behålls med vissa begränsningar i de verksamheter som är berättigade till nedsättning. Begränsningarna beräknas minska nedsättningen med 100 miljoner kronor. Sammantaget beräknas den totala nedsättningen av socialavgifterna till knappt 3,2 miljarder kronor.

Skatt på egendom

Till skatt på egendom hänförs fastighets- och förmögenhetsskatt, skatt på arv och gåva samt stämpel-skatt. De totala egendomsskatterna beräknas öka från 37 miljarder kronor 1997 till knappt 43 miljarder kronor 2001.

Fastighetsskatten är den dominerande skatten. Mellan 1996 och 1997 sker en relativt stor ökning av skatten, vilket främst förklaras av skatteväxlingen från särskild skatt på elektrisk kraft från vattenkraftverk till fastighetsskatt på elproduktionsanläggningars markvärde (fallrättigheter). Regeringens förslag att inte räkna om taxeringsvärdena 1999 för småhus och flerfamiljsfastigheter samt att ta bort den förhöjda fastighetsskatten på elproduktionsanläggningar, medför att skatteintäkterna minskar med cirka 0,7 miljarder kronor 1999 jämfört med 1998. Ökningen från och med 2000 förklaras dels av allmän fastighetstaxering för hyreshus och lokaler, dels att den årliga omräkningen av taxeringsvärdet förutsätts återinföras i frånvaro av särskilda beslut. Storleken på omräkningen beror i sin tur på prisutvecklingen på småhus och flerbostadshus. Av den totala fastighetsskatten 1998 svarar småhus för 54 procent, bostadsdelen i hyres- och bostadsrättsfastigheter 25 procent, lokaler 10 procent, industrifastigheter 4 procent och elproduktionsanläggningar 8 procent.

Förmögenhetsskatten ökar långsamt under perioden och beräknas för inkomståret 1998 till 4,8 miljarder kronor. Utvecklingen av stämpelskatten är till stor del beroende av omsättningen och prisutvecklingen på fastigheter. Skatten beräknas uppgå till 4,2 miljarder kronor 1998, vilket är en ökning med drygt 1,5 miljarder kronor jämfört med 1997. Större delen av denna ökning förklaras av att den tillfälliga nedsättningen av stämpelskatten upphörde vid årsskiftet 1997/1998.

Mervärdesskatt

Intäkterna av mervärdesskatten påverkas i huvudsak av inhemsk privat konsumtion, byggnadsinvesteringar, kommunal förbrukning samt förbrukning i branscherna fastighetsförvaltning, bank och försäkring.

För inkomståret 1997 blev mervärdesskatten 5,4 miljarder kronor högre än beräknat till statsbudgeten 1997. Den högre intäkten förklaras huvudsakligen av en felbedömning av kommunernas mervärdesskatt med 3,5 miljarder kronor. Ett ändrat konsumtionsmönster, från varor med låg skattesats till varor med hög skattesats, förklarar ytterligare 1,3 miljarder kronor.

Under 1998–2001 förväntas den privata konsumtionen årligen öka med 3–4 procent. Den kommunala förbrukningen visar en fortsatt svag ökning under hela prognosperioden. Mervärdesskatten beräknas till 156 miljarder kronor 1998, varav kommunerna svarar för knappt 24 miljarder kronor. Under prognosperioden uppgår mervärdesskattens andel av de totala skatterna på statsbudgeten till 26 procent.

Övriga skatter på varor och tjänster

Övriga skatter på varor och tjänster utgör 1998 drygt 13 procent av de totala skatteinkomsterna.

Den dominerande skatten är skatt på energi, som svarar för cirka 63 procent av övriga skatter på varor och tjänster. För skatt på energi blev utfallet 1997 knappt 6 miljarder kronor lägre än beräknat. Den stora avvikelserna för energiskatterna beror på ett för högt antagande om förbrukningen av bensin och oljeprodukter. En del av den lägre oljeförbrukningen förklaras av att 1997 var ett ovanligt varmt år. I prognosfelet ligger även ett tidigare ej inkluderat avdrag för skepp i inrikes trafik.

Under inkomstiteln energiskatt redovisas energiskatt, koldioxidskatt och svavelskatt. Samtliga prognosår antas vara normala ur temperaturhänseende. De totala energiskatterna beräknas för 1998 till knappt 51 miljarder kronor. Ökningen jämfört med 1997 uppgår till 3,8 miljarder kronor och förklaras bl.a. av höjda energiskatter på elektrisk kraft och bränslen. Fram till och med 1999 avspeglar ökningen av skatteinkomster en ökad användning av oljor och kolbränslen, medan indexeringen av skattesatserna påverkar inkomsterna under hela perioden. Fördelningen av inkomsterna på olika skatte- och energislag framgår av tabell 6.7.

TABELL 6.7: INKOMST FRÅN ENERGISKATTER

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Energiskatt	31,7	34,2	37,5	37,8	38,3	38,9
varav						
elektrisk kraft	7,2	8,7	10,8	11,0	11,1	11,2
bensin	18,9	19,4	20,0	20,0	20,3	20,6
övrigt	5,6	6,1	6,7	6,8	6,9	7,0
Koldioxidskatt	13,7	12,6	13,1	13,2	13,3	13,5
varav						
bensin	4,9	4,8	4,8	4,8	4,9	4,9
övrigt	8,9	7,8	8,3	8,4	8,4	8,6
Svavelskatt	0,2	0,1	0,1	0,1	0,1	0,1
Totalt	45,7	46,9	50,8	51,1	51,7	52,5

Not: På grund av avrundning summerar inte alltid delsummorna till totalsumman.

Energiskatten utgör drygt 70 procent av de totala energiskatterna medan koldioxidskattens andel är strax under 30 procent. Det totala skatteuttaget på bensin utgör knappt 50 procent, skatt på elektrisk kraft 20 procent medan skatten på övriga energislag utgör 30 procent av inkomsterna under titeln energiskatt.

De sammanlagda skatteinkomsterna från tobak och alkohol blev nästan 3 miljarder kronor lägre än beräknat 1997. Konsumtionen av etylalkohol uppvisar en nedåtgående trend, men inkomsterna kan också ha påverkats av en ökad gränshandel och illegal införsel under perioden. I samband med sänkningen av skatten på öl den första januari 1997 blev konsumtionen av obeskatat 2,8-procentigt folköl övratat hög. Skatt på alkohol är i stort sett oförändrad

under perioden 1998–2001. En svag ökning av skatteinkomster från vin och malt motverkas av något minskade skatteinkomster från etylalkohol.

Av fiskala skäl samt för att nå upp till de krav på beskattning av tobak som medlemskapet i EU kräver beslutade riksdagen om att skattehöjningar på tobak skulle genomföras vid två tillfällen under 1997. Den första januari höjdes skatten med cirka 25 procent och den första augusti höjdes skatten med ytterligare 29 procent. Ingen av dessa höjningar ingick i den prognos som låg till grund för statsbudgeten. Trots de stora höjningarna av skattesatsen har skatteinkomsterna inte ökat i motsvarande grad. Skattebasen har istället minskat genom ändrade rökvanor samt problem med smuggling och internethandel. Tabell 6.8 visar de prognoser och effektberäkningar för tobaksskatt som gjorts sedan hösten 1996.

TABELL 6.8: PROGNOSE OCH EFFEKTBERÄKNINGAR TOBAKSSKATT

MILJONER KRONOR

TID	KOMMENTAR	EFFEKT 97	PROGNOS 1997
Höst96	Grundprognos		7 405
BP97	Skattehöjning 1/1-97	1 515	
	varav felredovisad momseffekt	410	9 330
VÅP97	Korrigerig momseffekt	-410	
	Volymminskning	-445	8 500
VÅP97	Skattehöjning 1/8-97	500	9 000
BP98	Volymminskning	-600	8 400
	Utfall 1997		7 700

Vid en sammanlagd bedömning beräknas skatt på tobak till 7,2 miljarder kronor 1998. För år 1999 sjunker inkomsterna till 6,45 miljarder kronor för att därefter stabiliseras på denna nivå.

6.3.2 Övriga inkomster

Utfallet 1997 för övriga inkomster blev sammanlagt 16,4 miljarder kronor högre än beräknat. Den största avvikelserna, 15,7 miljarder kronor, avser försäljningar av statlig egendom. De totala övriga inkomsterna beräknas till 79 miljarder kronor 1998 och till 63 miljarder kronor för både 1999 och 2000. År 2001 beräknas inkomsterna till ca 49 miljarder kronor. Försäljningar förklarar 15 miljarder kronor av inkomsterna både 1998 och 1999, medan förhöjda aktieutdelningar förklarar cirka 6 miljarder kronor 1998. Riksdagen har tidigare fattat beslut om att delpensionsfonden skall avskaffas. Vid utgången av 1997 uppgick fondens värde till 6,3 miljarder kronor. Fondkapitalet skall enligt beslut föras till statsbudgeten och redovisas år 1998 på inkomstiteln 3312, "Övriga inkomster av försäld egendom". De totala inkomsterna för 1998 exklusive nämnda in-

komster av engångskaraktär beräknas för åren 1998–2000 till cirka 50 miljarder kronor.

Inkomster av statens verksamhet uppgår till 38 miljarder kronor 1998. Inleveranser av riksbankens överskott utgör den största enskilda inkomstiteln och varierar under prognosperioden mellan 7,5 och 11 miljarder kronor. AB Svenska Spels inleveranser beräknas till 3,6 miljarder kronor 1998. Finansieringsavgift från arbetslöshetskassor beräknas 1998 uppgå till 2,5 miljarder kronor.

Återbetalning av lån beräknas till 2,8 miljarder kronor 1998 och avser huvudsakligen återbetalningar av studiemedel. Inkomsterna under huvudgruppen beräknas öka 1999, men minskar därefter och beräknas 2001 till 2,7 miljarder kronor. Ökningen 1999 förklaras av ökade återbetalningar av näringslån.

Kalkylmässiga inkomster uppgår till 5,4 miljarder kronor 1998 och avser till största delen statliga pensionsavgifter.

Bidragen från EU beräknas till 10,4 miljarder kronor för 1998 och beräknas därefter minska till 9,5 miljarder kronor 2001. De största bidragsposterna är arealbidrag och bidrag från EGs socialfond.

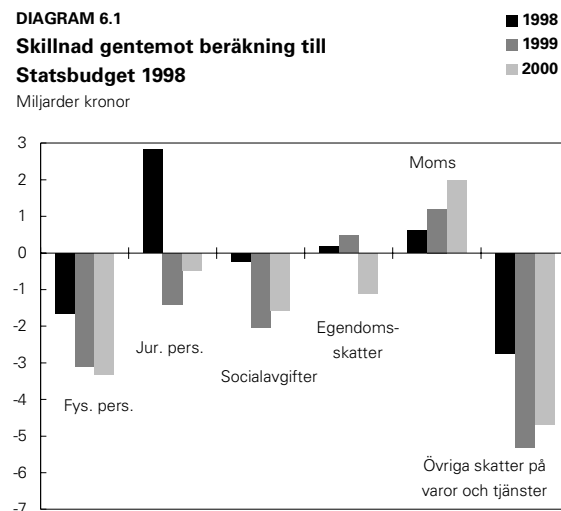
6.3.3 Jämförelse med beräkningen till statsbudgeten 1998

År 1998 beräknas de totala skatterna till ungefär samma belopp som i budgetpropositionen. Om ändrade redovisningsregler för socialavgifter och föreslagna regeländringar exkluderas minskar dock skatterna. År 1998 har skatterna justerats ned med 1 miljard kronor och de därpå följande åren är nedjusteringarna 10,2 respektive 9,2 miljarder kronor. Avvikelseerna fördelat på olika skatteslag framgår av diagram 6.1.

DIAGRAM 6.1

Skilnad gentemot beräkning till Statsbudget 1998

Miljarder kronor

Fysiska personers inkomstskatter beräknas minska med 1,7 miljarder kronor 1998. För inkomstären 1999 och 2000 beräknas nedjusteringen till ca 3 miljarder kronor. Av nedrevideringen förklaras hälften av lägre skatt på kapitalinkomster medan resterande del förklaras av lägre skatt på förvärvsinkomster.

Juridiska personers inkomstskatt beräknas öka med 2,8 miljarder kronor 1998 och minska med 1,4 respektive 0,5 miljarder kronor inkomstären 1999 och 2000. Ökningen 1998 beror främst på större inkomster från avkastningsskatten på grund av att livbolagens förmögenhet ökar. Nedrevideringen de påföljande åren beror på en beräknad minskning av inkomstskatten.

Intäkterna från socialavgifterna uppvisar endast en marginell förändring 1998 jämfört med beräkningen till statsbudgeten. Däremot går intäkterna ner med 2 miljarder kronor 1999 och 1,6 miljarder kronor 2000 vilket i huvudsak förklaras av en lägre framskrivningstakt av avgiftsunderlaget.

För inkomstären 1998–2000 beräknas mervärdesskatten öka med 0,6, 1,2 respektive 2,0 miljarder kronor. Trots ett lägre antagande om inhemsk privat konsumtion beräknas mervärdesskatten bli högre på grund av en förändring i fördelningen mellan hög- och lågbeskattade varor inom inhemsk privat konsumtion.

Skatt på alkohol och tobak har tillsammans räknats ned med cirka 2,5 miljarder kronor för 1998 och med drygt 3 miljarder kronor för åren 2000–2001. Den största delen av nedrevideringen avser skatt på tobak och skatt på öl. Tobaksskatten har reviderats ned ett flertal gånger och osäkerheten om skattebasens storlek kvarstår. I beräkningen till statsbudgeten underskattades effekten av ökad konsumtion av det obeskattade 2,8-procentiga folkölet i samband med sänkningen av ölskatten den första januari 1997. Energiskatten har reviderats ned med 1–2 miljarder kronor för åren 1998–2000. Det beror i huvudsak på lägre antaganden om utvecklingen av KPI samt om utvecklingen av förbrukade volymer.

För åren 1998 och 1999 beräknas övriga inkomster bli 1,1 respektive 0,8 miljarder kronor lägre. År

2000 beräknas inkomsterna bli 10 miljarder kronor högre. Ökningen förklaras av aktieförsäljningar.

6.4 Offentliga sektorns skatter 1998–2001

Utvecklingen av övriga skatter och avgifter i offentlig sektor följer i huvudsak utvecklingen av arbetsinkomsterna. Kommunalskatterna beräknas 1998 till 300 miljarder kronor och ökar till 337 miljarder kronor 2001. Av kommunalskatterna avser 67 procent primärkommuner, 29 procent landstingskommuner och 4 procent kyrkliga kommuner. Avgifterna till den allmänna tilläggs pensioneringen beräknas för 1998 till knappt 106 miljarder kronor medan avgifterna beräknas öka till drygt 114 miljarder kronor 2001. De totala skatte- och avgiftsintäkterna i offentlig sektor exklusive den frivilliga delen av kyrkoskatten beräknas 1998 uppgå till 954 miljarder kronor och beräknas öka till 1072 miljarder kronor 2001. Vid beräkning av skattekvoten skall även vissa andra avgifter, som inte redovisas på statsbudgeten, läggas till. Till dessa hör bland annat bankgarantiavgifter och avgifter för kärnkrafts utvecklingen. I tabell 6.9 redovisas skattekvoten för perioden 1996–2001, dels mätt enligt nationalräkenskapernas definition, dels beräknat utifrån de periodiserade skatterna.

TABELL 6.9: PERIODISERAD OCH KASSAMÄSSIG SKATTEKVOT

	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Kassamässig skattekvot ¹	54,1	54,2	53,9	52,9	52,4	52,3
Periodiserad skattekvot	52,9	53,4	53,1	52,3	52,1	51,7

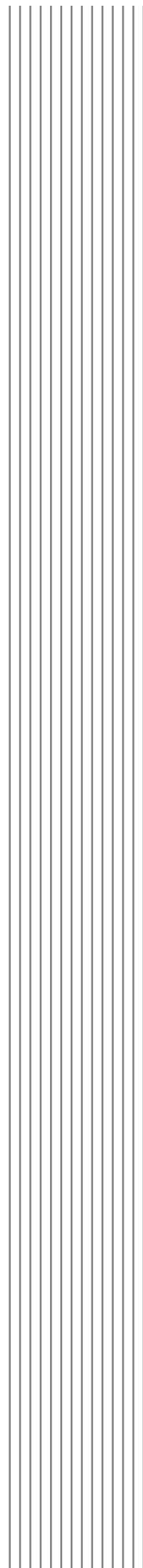
¹ Enligt nationalräkenskapernas definition

Den periodiserade skattekvoten visar det skatteuttag som beslutats för respektive år, medan skattekvoten enligt nationalräkenskaperna visar de skatter som betalas respektive år.

7

Kommunsektorn

7 Kommunsektorn

7.1 Allmänna utgångspunkter

Skolan, vården och omsorgen utgör en fundamental del av den svenska välfärden. Kraven på dessa verksamheter är höga och kommer att öka under de närmaste åren. Samtidigt finns krav på att kommuner och landsting har en ekonomi i balans och att kommunalskatterna hålls på en samhällsekonomiskt hållbar nivå.

Efter en tid av omställningar och neddragningar har förutsättningarna för kommuner och landsting förbättrats. Det beror främst på att den allmänna samhällsekonomiska utvecklingen nu blivit starkare, vilket gynnar kommuner och landsting på olika sätt. Det har också möjliggjort en betydande ökning av statsbidragen till kommuner och landsting.

Förbättringen för kommuner och landsting har kommit till mer konkret uttryck genom förstärkningar av de ekonomiska resultaten. En vändning av sysselsättningsutvecklingen har också kunnat noteras under senare delen av år 1997.

Regeringen träffade i mars 1996 en överenskommelse med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet i syfte att skapa stabila förutsättningar för åren 1997 och 1998. Överenskommelsen innebär bl.a. att regeringen åtog sig att hålla statsbidragen nominellt oförändrade och att förbunden åtog sig att verka för att kommunalskatterna inte skulle höjas.

I föregående års ekonomiska vårproposition föreslog emellertid regeringen att statsbidragen till kommuner och landsting skulle höjas med 4 miljarder kronor år 1997 och med ytterligare 4 miljarder kronor år 1998 i syfte att främja sysselsättningen och kvaliteten i skola, vård och omsorg. Förslaget presenterades mot bakgrund av riskerna för kvalitetsförsämringar i vissa delar av den kommunala verksamheten. I budgetpropositionen för 1998 aviserade regeringen, mot bakgrund av den förbättrade samhällsekonomiska situationen, en höjning av statsbidragen med 4 miljarder kronor även år 1999 och med ytterligare 4 miljarder kronor år 2000. Nivån på

statsbidragen skulle därigenom bli 16 miljarder kronor högre år 2000, i förhållande till år 1996.

Kommuner och landsting har arbetat aktivt med att omstrukturera och utveckla skolan, vården och omsorgen. I de olika kommunala verksamheterna har förutsättningarna förbättrats inte minst till följd av de ökade statsbidragen. Fortfarande finns dock vissa problem inom framför allt äldreomsorgen och skolan, där också det demografiska trycket är störst.

En viktig förutsättning för en fortsatt god samhällsekonomisk utveckling är att skatetrycket hålls på en långsiktigt hållbar nivå. En höjning av det kommunala skatteuttaget innebär negativa effekter både för enskilda hushåll och för samhällsekonomin och bör därför undvikas. En fortsatt utveckling mot det av riksdagen beslutade kravet på ekonomisk balans år 2000 måste därför ske utan skattehöjningar.

Det är regeringens bedömning att det nu finns ett samhällsekonomiskt utrymme att höja statsbidragen till kommuner och landsting med ytterligare 4 miljarder kronor redan år 1998, utöver tidigare beslutade höjningar. Därigenom kommer nivån på statsbidragen totalt att bli 20 miljarder kronor högre år 2000, i förhållande till år 1996. Detta motsvarar en höjning av kommunalskatten med drygt två procentenheter. Samtidigt föreslår regeringen en förlängning av den lag som gäller för åren 1997 och 1998, som innebär att en skattehöjning i en kommun eller ett landsting leder till minskat statsbidrag.

Genom denna ytterligare ökning av statsbidragen kan kärnverksamheterna förstärkas. Regeringen presenterar samtidigt med denna proposition en nationell handlingsplan för äldreomsorgen, vilken anger mål och riktlinjer för den fortsatta utvecklingen av äldreomsorgen. Regeringens bestämda inriktning är vidare att tillskotten skall leda till att kommuner och landsting vidtar åtgärder så att väntetiderna i sjukvården blir kortare och att omsorgen och vården i livets slutskede förbättras. När det gäller skolan så presenterar regeringen nu ett särskilt tiopunktsprogram som anger riktlinjerna för den fortsatta utvecklingen. Särskilda medel avsätts också för detta.

Genom de ökade statsbidragen tryggas och förstärks också den kommunala sysselsättningen.

De ökade statsbidragen till kommunerna fördelas huvudsakligen genom det generella bidraget. En del av det ökade statsbidraget avsätts för särskilda insatser för kommuner och landsting med svåra ekonomiska problem.

Regeringen kommer att intensifiera arbetet med uppföljning av den kommunala verksamheten och ekonomin, i syfte att förbättra underlaget för en samlad bedömning av måluppfyllelse och resursutnyttjande i den kommunala verksamheten.

Regeringens bedömning är att de ökade statsbidragen ger kommuner och landsting väsentligt förbättrade förutsättningar att satsa på en utvecklad och förbättrad skola, att minska väntetiderna i hälso- och sjukvården samt att vidta betydande förbättringar inom äldreomsorgen, och att samtidigt uppnå ekonomisk balans år 2000.

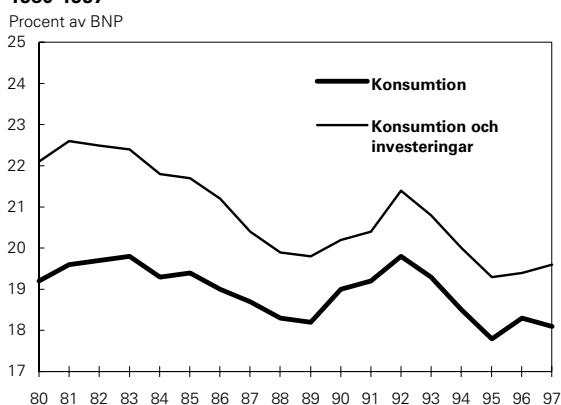
7.2 Utvecklingen i kommuner och landsting de senaste åren

Regeringen överlämnar samtidigt med denna proposition en skrivelse till riksdagen om utvecklingen inom den kommunala sektorn (skr. 1997/98:155). Skrivelsen syftar till att utgöra underlag för en samlad bedömning av resursutnyttjandet i kommunsektorn samt av måluppfyllelsen i de verksamheter som staten ålagt kommuner och landsting att utföra. Redovisningen i detta avsnitt bygger på regeringens skrivelse och avser i huvudsak utvecklingen fram till och med år 1997.

7.2.1 Kommunsektorn och samhällsekonomin

Kommunsektorn står för en betydande del av samhällsekonomin. Nedanstående diagram visar hur stor del av landets samlade resurser som används för kommunal konsumtion och kommunala investeringar.

DIAGRAM 7.1
Kommunsektorns konsumtion och investeringar åren 1980-1997

Källa: Statistiska centralbyrån och Inrikesdepartementet. Preliminärt utfall år 1997.

Knappt en femtedel av bruttonationalprodukten (BNP) bestod år 1997 av utgifter för kommunal verksamhet, varav merparten avsåg konsumtion.

7.2.2 Den ekonomiska utvecklingen fram till år 1997

Kommunsektorns inkomster, utgifter och finansiella sparande

Kommunsektorns inkomster består till övervägande del av kommunalskatte medel och statsbidrag. De kommunala inkomsterna minskade något i löpande priser mellan åren 1992 och 1994 efter att tidigare ha ökat under en följd av år. Sedan år 1995 har inkomsterna för kommunsektorn åter ökat främst på grund av ökade skatteinkomster som följer av ett ökat skatteunderlag.

Utgifterna delas normalt in i konsumtion, transfereringar och investeringar. Den största utgiftsposten är konsumtion som till övervägande del utgörs av löner inklusive arbetsgivaravgifter. Sedan år 1992 har konsumtionsutgifterna i fasta priser¹ minskat, med undantag för år 1996. Minskningen beror dels på att en större del av verksamheten avgiftsfinansieras, dels på besparingar i verksamheten. Preliminärt minskade konsumtionsvolymen mellan åren 1996 och 1997 med knappt 0,7 procent för sektorn. Totalt har utgiftsvolymen minskat med 4,6 procent sedan år 1991. Om hänsyn tas till att en större del av verksamheten avgiftsfinansieras har volymen minskat med 2,1 procent under samma tidsperiod.

¹ Konsumtionen i fasta priser har beräknats med ett särskilt kommunalt löne- och prisindex.

TABELL 7.1 KOMMUNSEKTORNS INKOMSTER, UTGIFTER OCH FINANSIELLA SPARANDE

MILJARDER KRONOR, LÖPANDE PRISER

ÅR	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
Inkomster	393	382	391	407	411
Utgifter	383	386	392	404	418
<i>Konsumtion</i>					
– volymförändring, %	-1,8	-1,0	-0,4	0,0	-0,7
Finansiellt sparande	10,0	-3,6	-1,6	2,6	-7,2
<i>varav</i>					
– kommuner	3,1	-4,2	-0,4	1,3	-4,7
– landsting	7,6	0,8	-0,7	2,0	-2,5 ²
– övriga ³	-0,7	-0,2	-0,5	-0,6	0,0

1 Preliminärt utfall.

2 Inklusivt Sahlgrenska sjukhuset, Mölndals sjukhus samt NU-sjukvården.

3 Kyrkokommuner, kommunalförbund samt ideella föreningar.

Källa: Statistiska centralbyrån.

Efter att ha varit negativt under andra halvan av 1980-talet blev det finansiella sparandet kraftigt positivt under åren 1992 och 1993. Det positiva sparandet berodde främst på tillfälligt ökande skatteinkomster som följde av stora löneökningar åren 1990 och 1991². Åren 1994 och 1995 blev sparandet åter negativt. År 1996 uppvisade sektorn ett överskott som främst härrör från avräkningar på 1994 och 1995 års skatteinkomster samt relativt låga nettoinvesteringar. De minskade nettoinvesteringarna år 1996 beror på ökad försäljning av fastigheter samt lägre bruttoinvesteringar. Det preliminära utfallet för år 1997 är negativt, vilket bl.a. beror på att investeringarna tillfälligt har ökat.

Ekonomiskt resultat – kommuner

Medan finansiellt sparande mäter skillnaden mellan inkomster och utgifter, mäter ekonomiskt resultat skillnaden mellan intäkter och kostnader. Enligt preliminära uppgifter för år 1997 redovisar kommunerna ett positivt årets resultat. Det positiva resultatet kan till stor del förklaras av stora extraordinära intäkter. Utan dessa hade kommunerna redovisat ett negativt årets resultat om ca 4 miljarder kronor. Oavsett om de extraordinära intäkterna inkluderas eller ej, förbättras resultatet betydligt jämfört med år 1996. Utan de extraordinära intäkterna år 1996 hade kommunerna redovisat ett negativt årets resultat om ca 7 miljarder kronor.

År 1997 förbättrades resultatet i den löpande verksamheten³ bl.a. till följd av de höjda generella statsbidragen.

TABELL 7.2 KOMMUNERNAS RESULTAT- RÄKNING ÅREN 1993–1997

MILJARDER KRONOR, LÖPANDE PRISER

ÅR	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
Verksamhetens intäkter	81,8	81,7	80,1	75,6	75,2
Verksamhetens kostnader	264,0	269,5	275,5	290,8	298,1
Verksamhetens netto-kostnader	182,3	187,8	195,4	215,2	222,9
Skatteintäkter	160,6	168,8	179,9	192,0	197,4
Generella statsbidrag	35,9	31,3	31,3	32,7	37,2
Finansnetto	-3,4	-1,8	-1,0	-0,1	0,3
Resultat efter skatteintäkter och finansnetto	10,9	10,5	14,7	9,3	12,0
Avskrivningar	-8,8	-9,3	-10,0	-10,2	-10,7
Förändring av pensionssskuld ²	-6,7	-4,5	-5,3	-5,6	-4,1
Extraordinära poster	-0,9	4,4	3,5	9,0	8,0
Årets resultat (förändring av eget kapital)	-5,5	1,1	2,9	2,5	5,2
– exkl. pensionssskuld-förändring	1,2	5,6	8,2	8,1	9,3

1 Preliminära uppgifter.

2 Pensionssskuldens förändring exklusive lärare m.fl.

Källor: Statistiska centralbyrån och Svenska Kommunförbundet.

För de enskilda kommunerna varierade det ekonomiska resultatet kraftigt. Enligt preliminära uppgifter minskade dock spridningen något år 1997. Resultaten försämrades generellt sett bland kommunerna mellan åren 1995 och 1996. Andelen med ett negativt årets resultat ökade från knappt hälften till tre fjärdedelar mellan dessa år. Förändringen i årets resultat⁴ visar dock inga statistiska samband med förändringen i utjämningsystemet mellan åren 1995 och 1996. Enligt de preliminära uppgifterna för år 1997 är antalet kommuner med ett positivt årets resultat i stort sett oförändrat jämfört med år 1996.

Ekonomiskt resultat – landsting

Enligt preliminära uppgifter fortsatte årets resultat för landstingen att försämrats år 1997. Även om pensionssskuldens förändring exkluderas är årets resultat negativt för landstingen. De preliminära uppgifterna för år 1997 visar på en fortsatt försämring av resultatet i den löpande verksamheten.

² I det tidigare systemet för utbetalning av kommunalskattemedel fanns en tvåårig fördröjning.

³ Resultat efter skatteintäkter och finansnetto (exklusive avskrivningar).

⁴ Exklusive extraordinära poster.

**TABELL 7.3. LANDSTINGENS RESULTAT-
RÄKNING ÅREN 1993-1997**

MILJARDER KRONOR, LÖPANDE PRISER

ÅR	1993	1994	1995	1996	1997 ¹
Verksamhetens intäkter	23,6	23,3	24,0	23,2	22,3
Verksamhetens kostnader	111,8	117,2	115,8	111,5	112,9
Verksamhetens netto- kostnader	-88,3	-93,9	-91,8	-88,3	-90,6
Skatteintäkter	90,1	87,5	87,2	85,7	86,3
Generella statsbidrag	9,3	9,0	8,5	5,8	6,8
Finansnetto	0,1	0,8	1,1	1,2	0,9
Resultat efter skattein- täkter och finansnetto	11,2	3,4	4,9	4,5	3,4
Avskrivningar	-4,6	-4,3	-4,4	-4,4	-4,3
Förändring av penionsskuld	-4,6	-4,8	-3,2	-3,6	-3,0
Extraordinära poster	-0,5	0,3	0,0	0,2	0,0
Årets resultat (förändring av eget kapital)	1,5	-5,3	-2,7	-3,7	-3,9
- exkl. pensionsskuld- förändring	6,1	-0,5	0,5	-0,1	-0,9

¹ Preliminära uppgifter

Källor: Statistiska centralbyrån och Landstingsförbundet.

Resultatet varierar mellan olika landsting, dock inte lika mycket som mellan kommunerna. De enskilda landstingens ekonomiska resultat har generellt sett försämrats mellan åren 1995 och 1996. Försämringen har fortsatt mellan åren 1996 och 1997. Enligt preliminära uppgifter för år 1997 har spridningen av resultatet minskat mellan landstingen. Av uppgifterna framgår dessutom att samtliga landsting utom ett redovisar ett negativt årets resultat för år 1997.

7.2.3 Den kommunala verksamheten

Riksdagen beslutade enligt regeringens förslag i 1997 års ekonomiska vårproposition (prop. 1996/97:150, bet 1996/97:FiU20, rskr. 1996/97:284) om ett tillskott om 4 000 miljoner kronor till kommuner och landsting för år 1997 i syfte att behålla kvaliteten i de kommunala verksamheterna och undvika sysselsättningsneddragningar. Riksdagen fastställde efter förslag i budgetpropositionen för 1998 ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner (prop. 1997/98:1, bet. 1997/98:FiU1, rskr. 1997/98:35). Förslaget innebar att statsbidraget till kommuner och landsting skulle förstärkas med ytterligare 4 000 miljoner kronor år 1998.

Regeringens tydligt uttalade mål var att skola, vård och omsorg skulle prioriteras vid fördelningen av de ökade generella statsbidragen. I det följande redovisas utvecklingen de senaste åren inom dessa prioriterade verksamheter. Redovisningen avser i första hand tiden t.o.m. år 1996, vilket innebär att effekterna av de ökade statsbidragen inte kan utläsas.

Enligt vad som framkommit av bl.a. sysselsättningsstatistiken har dock utvecklingen för senare tid inom de aktuella verksamheterna påverkats positivt av de ökade statsbidragen.

Barnomsorg, skola och vuxenutbildning

Den totala kostnaden i fasta priser för barnomsorgen, som bedrivs i form av förskoleverksamhet och skolbarnsomsorg, ökade med knappt tre procent mellan åren 1995 och 1996, men var densamma år 1996 som år 1991.

Barnomsorgen uppvisar en stor produktivitetökning under 1990-talet. Antalet inskrivna barn har ökat med knappt fem procent mellan åren 1995 och 1996. Ökningen hittills under 1990-talet uppgår till 33 procent. Det går inte att avgöra hur produktivitetökningen under 1990-talet har påverkat kvaliteten.

Antalet barn per årsarbetare i daghem har minskat år 1996 jämfört med året innan, efter att tidigare ha ökat sedan år 1992. Antalet anställda med högskoleutbildning har ökat under 1990-talet. Målet om full behovstäckning är i det närmaste uppfyllt.

Kostnaden för grundskolan har ökat något i fasta priser mellan åren 1995 och 1996. På grund av elevökningen har dock resurserna per elev fortsatt att minska. Antalet elever i grundskolan har ökat med knappt tre procent läsåret 1997/98 jämfört med föregående läsåret, och med elva procent sedan läsåret 1992/93. Grundskolans resultat är i väsentliga avseenden goda och internationellt sett ofta mycket goda med visst undantag för naturorienterade ämnen. En svag försämring av elevernas kunskaper i matematik kan dock noteras.

Sex procent av de elever som slutade grundskolan våren 1997 fick ett ofullständigt slutbetyg vilket är en marginell ökning sedan våren 1996.

Nära nio av tio kommuner uppger att antalet elever med behov av särskilt stöd har ökat. Enligt Skolverkets tillsynsutredningar år 1997 fick eleverna i en tredjedel av de undersökta kommunerna inte det stöd de hade behov av.

Kostnaden per elev i gymnasieskolan har ökat något i fasta priser mellan åren 1995 och 1996. Antalet elever har ökat med en procent läsåret 1997/98 jämfört med föregående läsåret.

Av de elever som påbörjade gymnasieskolan läsåret 1993/94 hade fyra av fem fullföljt utbildningen inom fyra år. Detta är en viss minskning jämfört med de som började läsåret innan. Av de elever som avslutade gymnasieskolan våren 1993 påbörjade 35 procent en högskoleutbildning inom tre år, vilket är en mindre ökning jämfört med de som slutade året innan.

Kostnaden för den offentligt anordnade särskolan uppgick år 1996 till 2 600 miljoner kronor. Antalet elever i den obligatoriska särskolan har ökat de senaste fem åren. Andelen elever i särskolan jämfört med totala antalet barn i samma åldersgrupp är dock

oförändrat, ca en procent. Allt fler kommuner har idag egen sarskola, vilket bl.a. medfört att elevernas resväg kortats och föräldrarna har fått ökat inflytande.

Enligt Skolverket har den totala kostnaden för den kommunala vuxenutbildningen ökat med ca 15 procent mellan åren 1995 och 1996⁵ i fasta priser. Antalet studerande inom komvux har ökat med drygt tolv procent läsåret 1996/97, jämfört med läsåret innan. Andelen kursdeltagare som fullföljt utbildningen har ökat under de tre senaste läsåren, medan andelen kursavbrott ligger på en oförändrad nivå runt 17 procent.

Hälso- och sjukvård

Kostnaderna för den offentliga hälso- och sjukvården minskade med drygt tre procent i fasta priser mellan åren 1995 och 1996. Sedan år 1992 har kostnaderna minskat med drygt nio procent. Primärvårdens andel av läkarbesöken har ökat, vilket står i överensstämmelse med målet att göra primärvården till bas i sjukvården. Primärvårdens kvalitet är i en internationell jämförelse god.

Det finns fortfarande betydande sociala skillnader i ohälsa bland befolkningen. Generellt sett är ohälsan större bland män än kvinnor.

Sverige har enligt en utvärdering i Europa redan uppnått, eller kommer till år 2000 troligtvis att uppnå, mer än hälften av de mål WHO angett i Hälsa för alla år 2000.

Antalet ärenden hos Hälso- och sjukvårdens ansvarsnämnd har ökat starkt under 1990-talet, men andelen ärenden som lett till påföljd har inte blivit fler. Under år 1997 har patienternas väntetider tenderat att öka något.

Äldreomsorg

Bruttokostnaderna inom äldre- och handikappomsorgen har ökat med 40 procent sedan år 1992. En stor del av denna ökning förklaras emellertid av handikappreformen och psykiatrireformen. Kostnaderna i fasta priser mellan åren 1993 och 1995 för enbart äldreomsorgen bedöms ha minskat något.

Omsorgsbehoven i åldersgruppen 65–74 år har enligt en statistisk undersökning minskat, medan behoven i gruppen 75 år och äldre relativt sett är oförändrat. Insatserna har alltmer koncentrerats till de äldre och mest hjälpbehövande. Socialstyrelsen framhåller att bl.a. kommunernas resurser och kompetens inte är tillräckliga för att kunna ge god vård i livets slutskede. En fortlöpande förbättring av boendestandarden under 1990-talet har dock skett.

7.2.4 Sysselsättningsutvecklingen i kommuner och landsting fram till år 1997

Kommuner och landsting har som arbetsgivare en betydande roll på den svenska arbetsmarknaden. De svarar för en fjärdedel av det totala antalet sysselsatta, varav kvinnor utgör ca 80 procent. Antalet anställda i kommuner och landsting uppgick år 1997 till 993 000 personer, vilket är en minskning med drygt en procent jämfört med föregående år. Till viss del beror minskningen på att delar av den kommunala verksamheten har förts över till kommunala bolag eller lagts ut på entreprenad utanför sektorn. De stora förändringarna i landstingen åren 1993–1996 beror till stor del på verksamhetsöverföringar till kommunerna.

Sysselsättningen mätt i antal personer har minskat något mer än antalet arbetade timmar vilket förklaras av en minskad sjukfrånvaro och en ökad medelarbetstid.

TABELL 7.4 ANTALET ANSTÄLLDA I KOMMUNER OCH LANDSTING ÅREN 1992–1997

TUSENTAL ANSTÄLLDA, INKL. VERKSAMHETSÖVERFÖRINGAR

ÅR	1992	1993	1994	1995	1996	1997
Kommuner	749	726	726	750	759	742
Landsting	340	319	305	273	247	251
Totalt	1 089	1 045	1 031	1 023	1 006	993

Källa: Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet

Trots ökade statsbidrag för år 1997 har antalet sysselsatta inom kommunsektorn fortsatt att minska jämfört med föregående år. Genom att kravet på ekonomisk balans för kommuner har skjutits fram till att gälla först år 2000 har ett större tidsmässigt utrymme skapats för anpassning utan att fast anställd personal sägs upp. Under senare delen av år 1997 förefaller sysselsättningsminskningen ha stabiliserats i kommuner och landsting bland annat till följd av de ökade statsbidragen. Det finns en inbyggd eftersläpning på upp emot ett år från det att resurser frigörs för att utöka verksamhet och personal i kommuner och landsting till att åtgärden får fullt genomslag i den nationella sysselsättningsstatistiken.

Arbetsmarknadsverkets insatser mot den öppna arbetslösheten fortsätter att ligga på en hög nivå. Kommuner och landsting är viktiga aktörer i att skapa bl.a. praktikplatser och projekt för arbetslösa. Enligt statistik från Svenska Kommunförbundet uppgick kommunernas andel av de konjunkturberoende åtgärderna (exkl. arbetsmarknadsutbildning) till 56 procent år 1997. Under 1997 ingick drygt 10 procent av de kommunalt sysselsatta i någon form av arbetsmarknadspolitisk åtgärd.

⁵ Först läsåret 1997/98 påverkas kostnader och prestationer av kunskapslyftet.

7.3 Förutsättningar för kommuner och landsting de närmaste åren

7.3.1 Den samhällsekonomiska utvecklingen

Kommunsektorns ekonomi

Bedömningen av den kommunala sektorns ekonomiska utveckling bygger på de förutsättningar som redovisas i bilaga 1.

De kommunala utgifterna beräknas år 2001 motsvara 23,3 procent av BNP. Därav utgör den kommunala konsumtionen 17,4 procentenheter.

Sedan budgetpropositionen för 1998 presenterades har utfallet för år 1996 reviderats. Kommunsektorns finansiella sparande blev bättre än väntat och detta förklaras bland annat med uppskjutna investeringar och ökade inkomster från försäljning av fastigheter.

I det preliminära utfallet för år 1997 blev både den kommunala konsumtionen och sysselsättningen högre än vad som förutsågs i budgetpropositionen för 1998. Det finansiella sparandet blev däremot sämre än prognostiserat. Försämringen motsvaras i huvudsak av de fastighetsköp för miljardbelopp som en enskild kommun gjorde under år 1997.

Kommunsektorns finansiella sparande förväntas för år 1998 bli bättre än vad som prognostiserades i budgetpropositionen, bl.a. på grund av återhållsamma investeringar. För åren 1998–2001 beräknas det finnas utrymme för både en successiv förbättring av det finansiella sparandet och en konsumtionsökning med ca 0,9 procent per år. Det är främst i kommunerna detta utrymme för konsumtionsökning finns.

Eftersom den kommunala konsumtionen i fasta priser beräknas öka kommer även sysselsättningen att påverkas positivt under perioden. Konsumtionen består till ca tre fjärdedelar av lönekostnader.

7.3.2 Utvecklingen de närmaste åren inom skola, vård och omsorg

Redan i föregående års ekonomiska vårproposition redovisade regeringen sin syn på utvecklingen av den kommunala verksamheten framöver, inte minst till följd av kommande demografiska förändringar. Behoven bedömdes komma att öka inom framför allt skola och äldreomsorg. Behovsutvecklingen inom barnomsorgen bedömdes minska medan behovsutvecklingen inom gymnasieskolan och hälso- och sjukvården ansågs mer svårbedömda eftersom utvecklingen är beroende av ett antal olika faktorer.

Behovsökningen inom främst skola och äldreomsorg skulle infalla samtidigt med fortsatta krav på en ekonomisk anpassning i många kommuner och landsting till följd av balanskravet. Detta var ett av de viktigaste skälen till regeringens förslag om ökade statsbidrag redan från år 1997. Av den enkätunder-

sökning bland samtliga kommuner och landsting som regeringen genomförde i samband med riksdagsbeslutet om de ökade statsbidragen framgick att en stor del av de ökade statsbidragen redan år 1997 skulle komma de prioriterade verksamheterna till godo och även leda till förbättrad sysselsättning. Regeringens bedömning är att statsbidragsökningen har givit positiva effekter i de prioriterade verksamheterna i många kommuner och landsting. De problem som fortfarande finns är betingade både av resursproblem, bl.a. de stora skillnaderna i ekonomisk situation mellan olika kommuner och landsting, och av problem av annan karaktär.

När det gäller utvecklingen i grundskolan visar många studier och utvärderingar att resultaten i huvudsak är goda, även i ett internationellt perspektiv. Allt större årskullar kommer emellertid in i skolan de närmaste åren, och det ställer krav på skolan att kunna ta emot dessa och samtidigt bibehålla och utveckla kvaliteten i undervisningen. Uppföljningen av skolans resultat och kvalitet behöver också förbättras. Antalet elever med särskilda behov tenderar att öka, och det finns av olika skäl svårigheter att kunna ge dessa elever den hjälp de behöver. Varje elev som lämnar grund- eller gymnasieskolan utan tillräckliga kunskaper innebär ett misslyckande för såväl individen som för samhället.

Utvecklingen inom hälso- och sjukvården har under 1990-talet varit mycket omdanande. En kraftig omfördelning från slutenvård till öppna vårdformer har skett. Det omvandlingstryck som skapats bl.a. av den ekonomiska situationen har lett till omstruktureringar, en ökad produktivitet och ett förbättrat resursutnyttjande. Det har emellertid på senare tid uppstått problem med ökande väntetider inom olika delar av vården. Uppföljningar har visat att många patienter får vänta långa tider på att träffa specialister, men också att väntetiderna varierar starkt mellan olika sjukhus, olika kliniker och för olika typer av behandlingar.

Utvecklingen inom äldreomsorgen beskrivs ingående i propositionen Nationell handlingsplan för äldrepolitiken (prop. 1997/98:113) som regeringen presenterar samtidigt med denna proposition. Även om stora delar av äldreomsorgen fungerar väl idag, finns det ändå vissa problem som regeringen pekar ut och som behöver lösas. De allra äldsta blir allt fler och hälsan hos denna grupp förbättras inte i samma utsträckning som för övriga grupper av äldre. Tillgången till medicinsk kompetens i hemsjukvården och de särskilda boendeformerna behöver förbättras, liksom att läkarmedverkan i äldreomsorgen behöver öka. Dessa problem är i stor utsträckning knutna till att det finns brister i samverkan mellan landsting och kommuner, vilket också har försvårat utvecklingen av äldreomsorgen i enlighet med de intentioner som fanns med ÄDEL-reformen. Vården i livets slutskede ställer stora och delvis nya krav på kommunerna. Ett sätt att

förbättra situationen är att höja kompetensen bland anställda och förtroendevalda i äldrevården.

Sammanfattningsvis kan konstateras att förutsättningarna för en positiv utveckling inom de prioriterade verksamheterna skola, vård och omsorg har förbättrats inte minst genom de ökade statsbidragen till kommuner och landsting. För att skapa bättre förutsättningar för en fortsatt utveckling och förbättring i enlighet med de nationella målen och riktlinjerna föreslår regeringen att kommuner och landsting tillförs ytterligare resurser. Samtidigt vill regeringen i detta sammanhang understryka vikten av ett fortsatt arbete i syfte att åstadkomma ett effektivt resursutnyttjande.

7.3.3 Förutsättningar för enskilda kommuner och landsting

Det är regeringens bedömning att nivån på det finansiella sparandet år 2000 beräknas motsvara ett positivt resultat för sektorn som helhet och att balanskravet därmed uppnås. Det finns dock stora variationer mellan kommuner respektive landsting.

Regeringens bedömning är att en övervägande del av kommunerna och landstingen kommer att klara balanskravet utan ytterligare besparingar i verksamheten. Ett flertal har också möjlighet att utöka verksamhetsvolymen och därmed antalet anställda. Det är framför allt de ökade statsbidragen, men också en förbättrad samhällsekonomi som ligger till grund för denna bedömning.

De kommuner och landsting som bedöms kunna få svårigheter att klara balanskravet utan besparingar eller ökade intäkter har vissa gemensamma problem. När det gäller kommunerna är det i stor utsträckning fråga om problem som är hänförliga till den omflyttning som sker inom landet och som framför allt innebär en avfolkning av vissa delar av landet. När det gäller landstingen kan problemen bl.a. hänföras till att man ligger i olika fas i sitt omstruktureringsarbete.

Utjämningsystemet omfördelar resurser

En stor del av kommunerna som bedöms få svårigheter med att klara balanskravet har en negativ befolkningsutveckling. En kompensation för detta ges inom ramen för utjämningsystemet, varigenom anpassningen av kostnaderna underlättas. Ett kvarstående problem är emellertid den ”negativa spiral” som befolkningsminskningen leder till för berörda kommuner. För att motverka den negativa utvecklingen har regeringen i propositionen Regional tillväxt för arbete och välfärd (prop. 1997/98:62) bl.a. föreslagit att regionala tillväxtavtal utarbetas vars syfte är att åstadkomma bättre samverkan mellan olika organ som arbetar med tillväxt- och sysselsättningsfrämjande åtgärder på såväl lokal och regional som på

central nivå. Dessa tillväxtavtal kan bli ett viktigt instrument i arbetet för att bekämpa den utveckling som innebär en koncentration av befolkningen till storstadsområden och högskoleorter.

Kommuner och landsting som bedöms få svårigheter med att klara balanskravet har ofta högre nettokostnader i verksamheten än vad som kan förklaras av strukturella faktorer. Exempel på sådana faktorer är befolkningens ålderssammansättning, befolkningens geografiska spridning samt faktorer som är specifika för storstadsområden och glesbygdsområden. Utjämningsystemet syftar till att utjämna för strukturella kostnadsskillnader och för skillnader i skattekraft. Bland de kommuner och landsting som kan få svårigheter att klara balanskravet har en stor del fått minskade bidrag genom omläggningen av utjämningsystemet år 1996. För att dämpa effekterna av omläggningen finns särskilda införenderegler under åtta år.

Den parlamentariska kommitté (dir. 1995:118) som genomför en översyn av utjämningsystemet skall överlämna sina förslag i sådan tid att förändringar kan träda i kraft den 1 januari år 2000.

En del av de kommuner och landsting som kan få svårigheter att klara balanskravet har i utgångsläget en skattesats som ligger över den genomsnittliga för riket. Kommuner och landsting med redan höga skattesatser bör inrikta sig på att fortsätta arbetet med att anpassa kostnaderna till långsiktigt hållbara ekonomiska förutsättningar.

Särskilda insatser

Sedan år 1996 disponerar regeringen medel för bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting (prop. 1994/95:150, bil. 7 s. 64). Av de 1 737 miljoner kronor som regeringen disponerar för åren 1996–1998 har en stor del fördelats till kommuner och landsting för flyktingkostnader, för omstruktureringsprojekt och för förebyggande hiv/aids-verksamhet.

Regeringen har från år 1996 och fram till nu dessutom erhållit ansökningar om bidrag för särskilda insatser från 66 kommuner och två landsting. Efter prövning av varje särskilt fall har beslut om bidrag fattats för elva kommuner. De kommuner som beviljats bidrag har en särskilt svår ekonomisk situation till följd av att ett antal faktorer samverkat. Flertalet har en negativ befolkningsutveckling vilket ofta sammanhänger med hög arbetslöshet och höga kostnader för bl.a. socialbidrag. Med en negativ befolkningsutveckling följer ofta problem även på bostadsmarknaden, bl.a. ökande vakansgrader i de kommunalt ägda bostadsföretagen. De flesta av dessa kommuner har vidtagit ett antal åtgärder för att minska underskotten i verksamheten men ekonomin visar ändå på en negativ trend. Flera har tillskjutit stora belopp i form av tillskott eller driftbidrag till bostadsföretagen vilket ytterligare försämrat en redan svag kommunal ekonomi.

Regeringen gör bedömningen att det även fortsättningsvis finns behov av särskilda medel för kommuner och landsting med en särskilt svår ekonomisk situation, och att en betydande del av de medel som kommer att avsättas framöver för bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting behövs för att lösa de kommunala bostadsproblemen.

För att skolan, vården och omsorgen skall prioriteras har regeringen i propositionen Bostadspolitik för hållbar utveckling (prop. 1997/98:119) föreslagit åtgärder för att stödja kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. Bl.a. framförs att en mer ändamålsenlig ordning bör etableras för att hantera kommunernas problem orsakade av åtaganden för bostadsföretagen.

En särskild delegation föreslås inrättas för att avlasta regeringen i ärenden där en kommuns svårigheter väsentligen är en följd av åtaganden för boendet. Delegationens uppgift blir att från fall till fall bedöma vilka åtgärder som behövs och att, inom de ramar som regeringen bestämmer, besluta om villkoren för och omfattningen av statens stöd. Det är kommunernas förmåga att klara av bostadsföretagens svårigheter, och inte svårigheterna i sig, som skall bestämma inriktningen och omfattningen av statens insatser. Frågor om stöd skall i första hand prövas mot kommunens egna ekonomiska förutsättningar. Endast kommuner med en särskilt svår ekonomisk situation kommer därför i fråga för stöd. I grunden är problemen att se som tillfälliga omstruktureringsproblem. Den hanteringsordning som föreslås skall därför avvecklas inom loppet av några år. Regeringen föreslår att delegationen etableras fr.o.m. den 1 juli 1998. Regeringen kommer emellertid att göra det möjligt för delegationen att förbereda sitt arbete tidigare så att de mest angelägna ärendena kan beslutas redan i början av hösten 1998.

I den bostadspolitiska propositionen aviserade regeringen att man i den ekonomiska vårpropositionen skulle återkomma till hur kostnaden för eventuella subventionsinslag i kombination med kreditgarantier och lån skall hanteras. I den mån kreditgarantier och lån behöver kombineras med subventionsinslag skall kostnaden för sådana inslag normalt kapitaliseras i direkt anslutning till att kreditgarantin eller lånet lämnas. Subventionen skall täckas genom anslaget Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Anslaget skall även kunna användas för att stödja kommuner som hamnar i en särskilt svår ekonomisk situation utan att åtaganden för boendet är den avgörande orsaken.

I avsnitt 7.6.4 föreslås att regeringen ges möjlighet att bilda ett bolag med uppgift att äga och förvalta bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommun, i avvaktan på att en mer permanent lösning kan åstadkommas.

7.4 Ökade satsningar på kommuner och landsting

7.4.1 Höjda statsbidrag

Regeringens bedömning: För att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna, höjs nivån på statsbidragen till kommuner och landsting med ytterligare 4 000 miljoner kronor fr.o.m. år 1998.

Av tillskottet avsätts 400 miljoner kronor år 1998 och 400 miljoner kronor år 1999 för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting. Återstående belopp tillförs de generella statsbidragen.

För att styra de höjda statsbidragen mot skolan och omsorgen kommer regeringen att, inom ramen för det generella statsbidraget, fördela 75 procent av bidraget till kommunerna viktat efter olika åldersgrupper.

Därutöver höjs statsbidragsnivån med 4 000 miljoner kronor vardera åren 1999 och 2000 i enlighet med vad regeringen tidigare aviserat.

Skälen för regeringens bedömning:

Den prognostiserade samhällsekonomiska utvecklingen för de närmaste åren lägger grunden för en fortsatt positiv utvecklingstrend av kommunernas och landstingens ekonomi.

Som tidigare nämnts har riksdagen beslutat om höjda statsbidrag med 4 000 miljoner kronor för år 1997 och ytterligare 4 000 miljoner kronor för 1998. I budgetpropositionen för 1998 (prop. 1997/98:100, UO25) aviserade regeringen en ytterligare höjning med 4 000 miljoner kronor för vardera åren 1999 och 2000. De hittills beslutade och aviserade höjningarna av statsbidragen om sammanlagt 16 000 miljoner kronor fram till år 2000, jämfört med år 1996, har klart bidragit till förbättrade förutsättningar för kommuner och landsting att klara en bra verksamhet och att samtidigt kunna uppnå balanskravet detta år.

Skillnaderna i ekonomisk situation mellan olika kommuner respektive landsting är emellertid fortfarande stora. Kommunalskatterna ligger redan på en hög nivå och bör enligt regeringens mening inte öka ytterligare. Regeringen föreslår därför i avsnitt 7.6.2 att lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998 förlängs att gälla även för år 1999.

Utvecklingen i de prioriterade verksamheterna visar, trots de ökade statsbidragen, på vissa problem av både resursmässig och annan karaktär. Regeringen presenterar nu ett tiopunktsprogram för skolan samt en nationell handlingsplan för äldreomsorgen. För att förbättra förutsättningarna för kommuner och landsting att leva upp till den inriktning som nu presente-

ras bedömer regeringen att det, vid sidan av ordinarie verksamhetsutveckling, bör tillföras ytterligare resurser. Även förutsättningarna för att minska väntetiderna inom sjukvården förbättras.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen i tilläggsbudgeten för år 1998 en ökning av statsbidragen redan fr.o.m. andra halvåret 1998 med 4 000 miljoner kronor. Därtill bedömer regeringen att statsbidragen bör öka med ytterligare 4 000 miljoner kronor åren 1999 och 2000 i enlighet med vad som tidigare aviserats. Den sammanlagda nivåökningen av statsbidragen kommer därigenom att uppgå till 20 000 miljoner kronor år 2000. Under femårsperioden 1997–2001 avsätts därmed sammanlagt 72 miljarder kronor extra till kommuner och landsting.

Regeringen kvarstår också vid sin tidigare bedömning att resurstillskottet bör tillföras kommuner och landsting genom en höjning av de generella bidragen, men vill samtidigt understryka vikten av att kommuner och landsting använder de ökade statsbidragen i enlighet med de prioriteringar som regeringen har givit uttryck för i de för välfärden och för framtiden så viktiga verksamheterna skola, vård och omsorg.

Regeringen har för avsikt att intensifiera arbetet med att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av den kommunala verksamheten och ekonomin, vilket beskrivs i avsnitt 7.6.1. Regeringen vill också framhålla att sektorsmyndigheterna har givits och kommer att ges särskilda uppdrag att följa upp i vilken utsträckning målpuppfyllelsen i kommunernas och landstingens verksamhet förbättras samtidigt som statsbidragen höjs.

Fördelningen mellan kommuner och landsting bör ske på så sätt att av bidragshöjningen tillförs kommunernas generella bidrag 2 160 miljoner kronor, medan landstingens generella bidrag tillförs 1 440 miljoner kronor. För att ytterligare betona tillskottens inriktning mot skola och omsorg väljer regeringen att fördela 75 procent av det nya tillskottet år 1998 till kommunerna viktat efter olika åldersgrupper.

Av bidragshöjningen för år 1998 avsätts 400 miljoner kronor för särskilda insatser. Det sammanlagda beloppet för särskilda insatser detta år uppgår därigenom till 1 137 miljoner kronor. Även för år 1999 bör 400 miljoner kronor avsättas för särskilda insatser. För detta år bedömer regeringen således att sammanlagt 1 000 miljoner kronor bör avsättas för detta ändamål. För åren 2000 och 2001 bör 700 miljoner kronor av tillskotten avsättas respektive år för särskilda insatser. Därigenom skulle sammanlagt 1 100 miljoner kronor per år avsättas för ändamålet.

Sammanfattningsvis föreslås resurstillskotten fördelas enligt tabell 7.5.

TABELL 7.5 HÖJDA STATS BIDRAG TILL KOMMUNER OCH LANDSTING ÅREN 1997–2001

MILJONER KRONOR, LÖPANDE PRISER.

ÅR	1997	1998	1999	2000	2001
Generellt					
– Kommuner (invånarrelaterat)	1 330	3 265	4 540	5 660	5 660 ¹
– Kommuner (åldersrelaterat)	1 330	4 345	5 620	6 740	6 740 ¹
– Landsting (invånarrelaterat)	1 140	3 590	5 240	6 900	6 900
Särskilda insatser	200	800	600	700	700
Summa	4 000	12 000	16 000	20 000	20 000

¹ Nuvarande bestämmelser om åldersrelaterade bidrag gäller endast för åren 1997–2000. Beräkningstekniskt görs dock samma fördelning för år 2001 som för år 2000.

7.4.2 Andra satsningar som påverkar kommuner och landsting

Även inom andra områden görs satsningar som direkt påverkar kommuner och landsting. De större satsningarna sammanfattas nedan.

Regeringens förslag till Nationell handlingsplan för äldrepolitiken innehåller förslag till åtgärder inom vissa angelägna områden, främst avseende äldreomsorgen. Förslagen innebär bland annat ett ökat stöd till anhöriga, en satsning på fortbildning av personer i ledande funktioner samt ökade medel till forskning. Totalt föreslås att 250 miljoner kronor tillförs utgiftsområde 9 för år 1999 och 300 miljoner kronor för vardera åren 2000 och 2001.

Mot bakgrund av kommunernas investeringsbehov för utbyggnad och anpassning av bostäder och lokaler för äldre de närmaste åren har regeringen i den bostadspolitiska propositionen föreslagit ett tillfälligt byggstöd om totalt 400 miljoner kronor för åren 1998 och 1999.

Regeringen föreslår ett särskilt tiopunktsprogram för kvalitet och likvärdighet i skolan. För insatserna föreslås att 110 miljoner kronor avsätts vardera åren 1999–2001.

Ett program för att stimulera IT-användning i skolan kommer att presenteras. För dessa åtgärder beräknas sammanlagt 1 500 miljoner kronor under perioden 1999–2001.

Riksdagen beslutade i samband med budgetpropositionen för 1998 om lokala investeringsprogram för att främja en ekologiskt hållbar utveckling. Gensvaret bland kommunerna har varit stort. Stödet föreslås därför förlängas med ett år och utökas med 2 000 miljoner kronor för år 2001.

Regeringen lägger denna dag en proposition om Vissa kommunala frågor (prop. 1997/98:153). Propositionen innehåller förslag om förändringar i det kommunala systemet för ersättning av viss mervär-

desskatt. Regeringen lämnar även förslag som ger möjligheter för landstingen och kommunerna i Skåne och Västra Götalands län att lämna bidrag till annan kommun i syfte att underlätta den ekonomiska regleringen vid bildandet av de nya landstingen.

Regeringen har i beräkningen av utgiftsområdesramen för år 1999 beaktat effekten av det tidigare utlovade s.k. återbetalningsskyddet avseende 1997 års skatteinkomster med 2 600 miljoner kronor.

7.5 Beräkning av ramen för utgiftsområde 25 Allmänna bidrag till kommuner år 1999

För år 1998 omfattar utgiftsområdet sammanlagt 97 319 miljoner kronor (inklusive förslag i tilläggsbudgeten), varav 74 911 miljoner kronor avser generellt statsbidrag till kommuner och landsting, 1 137 miljoner kronor avser bidrag för särskilda insatser i vissa kommuner och landsting och 21 270 miljoner kronor avser utjämningsbidrag till kommuner och landsting. Utjämningsbidraget motsvaras av en lika stor avgift på statsbudgetens inkomstsida.

I detta avsnitt redovisas en preliminär beräkning av utgiftsområdesramen för åren 1999–2001. De preliminära regleringarna av ramen till följd av bland annat finansieringsprincipen redovisas särskilt i tabellen nedan.

TABELL 7.6 UTGIFTSOMRÅDE 25 ALLMÄNNA BIDRAG TILL KOMMUNER ÅREN 1999–2001

MILJONER KRONOR, LÖPANDE PRISER

ÅR	1999	2000	2001
Ram enl. budgetpropositionen för 1998	100 288	101 848	102 028 ¹
Tillskott	4 000	4 000	4 000
Ökad omslutning i utjämningsystemet	285	285	285
<i>Regleringar enligt finansieringsprincipen</i>			
Ändrade regler i systemet för återbetalning av viss mervärdesskatt	-30	-30	-30
Unga lagöverträdare	8	8	8
Vårdnad, umgänge och boende	12	8	8
<i>Skatteunderlagsregleringar</i>			
Höjning av reducerat basbelopp (pensioner)	-445	-905	-905
Summa	104 118	105 214	105 394

¹ Ram för år 2000 med tillägg för ytterligare kompensation för lärarpensioner.

Regeringen gör bedömningen att ramen för utgiftsområdet bör ökas med 4 000 miljoner kronor fr.o.m. år 1998. Skälet är att värna kvaliteten i skolan, vården och omsorgen, och för att minska behovet av att höja kommunalskatterna.

Det statliga utjämningsbidraget till kommuner och landsting ökas med 285 miljoner kronor år 1998. Vid den slutliga beräkningen från Statistiska centralbyrån avseende år 1998 blev både utjämningsbidraget och utjämningsavgiften högre än vad riksdagen beslutat i samband med budgetpropositionen för 1998. Utjämningsbidraget beräknas bli 285 miljoner kronor högre än det anslagna beloppet. Det ökade bidraget motsvaras av en lika stor ökning av utjämningsavgiften.

Regleringar enligt finansieringsprincipen

Till följd av regeringens förslag i proposition Vissa kommunala frågor (prop. 1997/98:153) om ändrade regler för systemet för återbetalning av viss mervärdesskatt för kommuner och landsting fr.o.m. den 1 juli 1998, bör det generella statsbidraget för år 1998 sänkas med 15 miljoner kronor. För år 1999 bör det generella statsbidraget sänkas med ytterligare 15 miljoner kronor.

Med anledning av regeringens proposition Vissa reformer av påföljdssystemet (1997/98:96) beräknas kommunerna få ökade kostnader till följd av att kommunens socialtjänst skall ha det *primära ansvaret för unga lagöverträdare*. Kostnaderna beräknas uppgå till ca 8 miljoner kronor och därför bör det generella statsbidraget höjas med motsvarande belopp.

Regeringens proposition Vårdnad, boende och umgänge (prop. 1997/98:7) innehåller förslag till ändringar i *föräldrabalkens bestämmelser om vårdnad m.m.* Förslagen leder till ett utökat ansvar för kommunerna och därmed ökade kostnader. Då de ökade kostnaderna beräknas till 12 miljoner kronor år 1999 och 8 miljoner kronor åren därefter bör det generella statsbidraget öka i motsvarande mån.

Förändringar av det kommunala skatteunderlaget

I denna proposition föreslås en höjning av det reducerade basbeloppet som används vid beräkning av pensioner med en procentenhet år 1999 och ytterligare en procentenhet år 2000, vilket leder till ökade skatteintäkter för kommuner och landsting. Det generella statsbidraget minskas med motsvarande belopp.

De ekonomiska effekterna för kommuner och landsting av den planerade ålderspensionsreformen har inte beaktats. Detta gäller även övriga utgiftsområden (se avsnitt 4.8). Regeringen återkommer till frågan i budgetpropositionen för 1999.

Fr.o.m. den 1 januari 1998 undantas från beskattning, under vissa förutsättningar, förmån av att få använda en av arbetsgivaren tillhandahållen datorutrustning för privat bruk, s.k. skattefria lånedata.

torer (prop. 1996/97:173, bet. 1997/98:SkU4, rskr. 1997/98:21). Regeringen har inte för avsikt att reglera de eventuella effekter på skatteunderlaget som detta kan medföra.

Övrigt

Regeringen föreslog i propositionen Transportpolitik för en hållbar utveckling (prop. 1997/98:56) att fordonskatten för bussar skall höjas fr.o.m. den 1 januari 1999. För att motverka kostnadsökningar inom lokal och regional busstrafik bör berörda landsting och kommuner kompenseras. Då storleken på höjningen ännu inte är fastställd återkommer regeringen i budgetpropositionen för 1999 med förslag till reglering.

7.6 Övriga frågor

7.6.1 Förbättrad uppföljning av resultat och resursutnyttjande

Regeringens bedömning: Arbetet med att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av verksamheten och ekonomin i kommuner och landsting bör intensifieras. Syftet är att förbättra underlaget för riksdagens samlade bedömning av utvecklingen, måluppfyllelsen och resursutnyttjandet i den kommunala sektorn.

Skälen för regeringens bedömning:

De stora skillnaderna mellan enskilda kommuner och landsting när det gäller ekonomiska och andra förutsättningar för att klara sin verksamhet och uppnå nationella mål har åter aktualiserat frågan om statens behov och möjligheter att styra den kommunala verksamheten, samt frågan om olika styrinstrument och deras effekter. Riksdagen har också efterlyst en förbättrad uppföljning av resursutnyttjandet och måluppfyllelsen i den kommunala verksamheten.

Utvecklingen under 1990-talet

Under 1990-talet har många kommuner och landsting decentraliserat och effektiviserat sin verksamhet samt ändrat sin organisation och sina styrformer. En viktig förutsättning för detta har varit avregleringen av den kommunala verksamheten som skett, inte minst genom 1991 års kommunallag. Statens styrning av kommuner och landsting har således förändrats under 1990-talet. Ett förändrat statsbidrags- och utjämningsystem och en ny lagstiftning har tillsammans med den ekonomiska utvecklingen banat väg för stora förändringar i verksamheten.

Nationella mål

Förutsättningarna att på nationell nivå göra en analys av hur kvaliteten utvecklats och av hur resultaten överensstämmer med de nationella målen varierar mellan olika verksamheter bl.a. beroende på om och hur målen för verksamheten formulerats.

Riksdagen respektive regeringen fastställer nationella mål för verksamheten i kommuner och landsting i lagar och förordningar. De nationella målen för verksamheterna är i huvudsak uttryckta som inriktningsmål och anger mer sällan en direkt mätbar nivå för resultatet. De avser oftast också bredare förhållanden än de som den kommunala verksamheten i sig kan påverka. Riksdagen har sedan flera år uttalat att uppföljningen skall inriktas mot mål och resultat. En av principerna för mål- och resultatstyrning är att staten utifrån fastställda mål i huvudsak skall följa resultatet av verksamheten och inte på vilket sätt de uppnåtts. I vissa av de kommunala verksamheterna är emellertid även processen viktig för resultatet.

Behovet av samordnad uppföljning

Ett generellt statsbidragssystem ger de enskilda kommunerna och landstingen stora möjligheter att anpassa sin verksamhet efter lokala behov och att själva prioritera mellan olika verksamheter. En utgångspunkt är att dessa prioriteringar också sker i överensstämmelse med nationellt formulerade mål för olika verksamheter. Det finns ett stort nationellt intresse av att följa utvecklingen av ekonomin och kvaliteten i kärnverksamheterna.

Efter genomförandet av de kommunalekonomiska reformerna har staten ökat sina insatser för att förlöpande följa upp och utvärdera verksamheten inom den kommunala sektorn. Sektorsmyndigheternas uppföljning, utvärdering och tillsyn har utvecklats och förbättrats. En samlad årlig redogörelse för utvecklingen inom den kommunala sektorn lämnas sedan år 1994 till riksdagen genom en skrivelse i anslutning till regeringens ekonomiska vårproposition. Arbete pågår inom olika områden för att förbättra informationen om verksamhetens kostnader, prestationer och kvalitet så att den skall kunna relateras till de mål för verksamheten som statsmakterna ställt upp. Genom lagen om den kommunala redovisningen ges ökade förutsättningar för att ta fram ett underlag för finansiell information som bygger på gemensamma och objektiva principer och därmed ger ökad enhetlighet och jämförbarhet i den externa redovisningen.

Det finns dock fortfarande problem med bristande enhetlighet i redovisningen som försvårar jämförelser mellan kommuner respektive landsting och även mellan olika tidsperioder. Svårigheterna att utforma enhetlig redovisning och statistik kan bero på att kommuner och landsting valt att organisera sin verksamhet på olika sätt. En annan orsak kan vara att redovisningen och statistiken fyller olika behov. Regeringen ser dock positivt på det arbete som bedrivs i

kommuner och landsting för att göra redovisningen mer jämförbar.

Regeringen anser att de nationella målen kan behöva förtydligas t.ex. genom nedbrytning till olika delmål. Någon övergripande och samlad analys av kvalitets- och resultatutveckling i relation till de ekonomiska resurser kommuner och landsting förfogar över är idag svår att göra, främst till följd av att den nuvarande uppföljningen sker utifrån ett sektorsperspektiv och utifrån sektorsvisa mål. En sammanvägning av verksamhetsmål och ekonomiska mål görs inte systematiskt.

Som ett led i arbetet med att förbättra informationen om verksamhetens kostnader tillkallade regeringen våren 1996 en särskild utredare med uppdrag att utarbeta förslag till hur kvalitet och jämförbarhet kan förbättras för de uppgifter, av i huvudsak ekonomisk karaktär, som staten samlar in från kommuner och landsting. Betänkandet överlämnades till regeringen i december 1996 (SOU 1996:179). Utredningen lämnade förslag om ett antal åtgärder för att förbättra den statliga uppföljningen. Utredaren föreslog bl.a. att statens uppföljning av utvecklingen i den kommunala sektorn skulle baseras på en gemensam indelning i verksamhetsområden, nyckeltal med tillhörande definitioner och en samordning av uppgifter om ekonomi, personal och verksamhet. En förbättrad samordning av den ekonomiska statistik som samlas in av SCB samt Socialstyrelsen och Skolverket har skett. Detta arbete skall fortsätta.

Arbete för att förbättra uppföljningen

Mot bakgrund av vad som redovisats kommer regeringen att tillsätta en arbetsgrupp inom regeringskansliet som skall intensifiera arbetet med att förbättra och utveckla uppföljningen och utvärderingen av den kommunala sektorn. I detta arbete är det naturligt att Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, SCB och berörda sektorsmyndigheter medverkar. Arbetsgruppens uppdrag blir bl.a. att utifrån befintlig statistik om den kommunala verksamheten och ekonomin förbättra det underlag som presenteras för riksdagens samlade bedömning av utvecklingen inom sektorn. Vidare skall arbetsgruppen initiera olika typer av åtgärder för att åstadkomma ytterligare förbättringar av uppföljningen av hur kommuner och landstings resurser används och hur de nationella målen uppfylls. En viktig del i detta arbete blir att utveckla resultatindikatorer som visar hur enskilda kommuner och landsting uppnår de nationella målen. Arbetet skall i första hand inriktas på kärnverksamheterna skola, vård och omsorg.

Uppföljning av organisations- och verksamhetsformerna

Kommuner och landsting har numera en stor frihet att utforma sina styr-, organisations- och verksamhetsformer. En konsekvens härav är att de blivit mer lokalt anpassade och betydligt mer varierande. Rege-

ringen bedömer att det finns ett behov av att på nationell nivå kontinuerligt följa förnyelsearbetet inom kommuner och landsting framför allt vad gäller effekterna på demokrati och rättssäkerhet. Det gäller bl.a. frågor om representativitet för vissa grupper och det medborgerliga deltagandet i grundläggande politiska processer. Detta skall ses som ytterligare en del av insatserna för att förbättra den nationella samlade uppföljningen av den kommunala sektorn. Regeringen avser mot denna bakgrund att under våren 1998 sätta igång ett arbete med att utveckla en modell för att systematiskt följa upp styr-, organisations- och verksamhetsformer och förnyelsearbetets effekter på den lokala demokratin och rättssäkerheten.

7.6.2 Minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting år 1999

Som tidigare nämnts har riksdagen beslutat och regeringen föreslagit och aviserat betydande tillskott till kommuner och landsting för åren 1997–2000. Tillskotten uppgår totalt till 20 000 miljoner kronor år 2000, vilket motsvarar en höjning av kommunalskatten med drygt 2 procentenheter. Syftet med tillskotten är dels att stärka kvaliteten i skola, vård och omsorg och därigenom också uppnå positiva sysselsättningseffekter, dels att motverka skatthöjningar i kommuner och landsting. Regeringen föreslår därför en förlängning av nuvarande lag för att motverka skatthöjningar med ett år.

Frågans behandling

För åren 1997 och 1998 gäller, med vissa undantag, att om en kommun eller ett landsting fastställer en högre skattesats än den som gällde för år 1996, skall det generella statsbidraget till kommunen eller landstinget för samma år minskas med ett belopp som motsvarar hälften av den ökning av de preliminära kommunalskattemedel respektive landstingskattemedel som följer av skatthöjningen. Bestämmelserna om detta finns i lagen (1996:1061) om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998.

Bestämmelsen infördes efter att en överenskommelse träffats mellan regeringen, Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet där de båda förbunden utfäst sig att verka för att skatterna inte skulle höjas i kommuner och landsting åren 1997 och 1998. Regeringen åtog sig samtidigt att föreslå riksdagen att hålla statsbidragen nominellt oförändrade samt att ekonomiskt reglera nya och ändrade regler som påverkar den kommunala ekonomin.

Regeringen föreslår nu en förlängning av de bestämmelser som gäller för åren 1997 och 1998 till att gälla även för år 1999. Mot bakgrund av den beredning som föregått den nu gällande lagen anser rege-

ringen att beredningskravet i 7 kap. 2 § regeringsformen är uppfyllt även i detta lagstiftningsärende.

Den förlängning som regeringen nu föreslår av lagen om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting åren 1997 och 1998 är enligt regeringens mening förenlig med regeringsformens bestämmelser om den kommunala självstyrelsen och beskattningsrätten.

Bakgrund

Riksdagen har infört ett lagstadgat balanskrav för kommuner och landsting från år 2000 (prop. 1996/97:52, bet. 1996/97:FiU15, rskr. 1996/97:281). Balanskravet innebär att budgeten varje år skall upprättas så att intäkterna överstiger kostnaderna. Ett eventuellt negativt resultat skall regleras inom två år. Vid behandlingen av förslaget om ett lagstadgat balanskrav betonade finansutskottet vikten av en gynnsam ekonomisk utveckling i den kommunala sektorn. Ekonomisk balans i den kommunala sektorn är enligt utskottet en viktig del av den samlade ekonomiska politiken. Konstitutionsutskottet ansåg, vilket finansutskottet instämde i, att det med hänsyn till de ekonomiska problemen i många kommuner och landsting, finns ett behov av att i lag bestämma att de kommunala budgetarna skall vara balanserade, och hur eventuella obalanser skall hanteras om de ändå uppstår (1996/97:KU7y).

Ett nytt statsbidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting infördes den 1 januari 1996 (prop. 1995/96:64, bet. 1995/96:FiU5, rskr. 1995/96:116). Syftet är att skapa likvärdiga ekonomiska förutsättningar för alla kommuner och landsting. Tanken är att utjämnningen skall leda till att skillnader i skattesatser främst skall spegla skillnader i effektivitet, val av ambitionsnivå och avgiftspolitik. Enligt regeringens uppfattning är det på sikt önskvärt att skillnaderna i skattesatser minskar. Finansutskottet förutsatte i sitt betänkande att kommuner och landsting som gynnas av det nya statsbidrags- och utjämningsystemet överväger en sänkning av sina skattesatser. För att ge kommuner och landsting möjlighet att anpassa verksamheten till inkomstförändringarna tillämpas under de första åtta åren särskilda införanderegler. Vid behandlingen av förslaget om ett nytt statsbidrags- och utjämningsystem för kommuner och landsting betonade finansutskottet att systemet med utjämnning måste bli föremål för fortsatt utrednings- och utvecklingsarbete. Mot denna bakgrund har regeringen tillsatt en parlamentarisk kommitté med uppgift att följa upp och utveckla utjämningsystemet (dir. 1995:118). Tyngdpunkten i kommitténs arbete skall ligga på kostnadsutjämnningen. Kommittén bör bedriva sitt arbete så att förslag till förändringar kan läggas fram för riksdagen i sådan tid att de kan träda i kraft år 2000.

Riksdagen beslutade våren 1995 på regeringens förslag att införa ett tak för de offentliga utgifterna fr.o.m. budgetåret 1997 (prop. 1994/95:150, bet.

1994/95:FiU20, rskr. 1994/95:447). Regeringen återkom till riksdagen våren 1996 i fråga om utgiftstakets konstruktion bl.a. vad gäller hur kommunsektorn skulle hanteras (prop. 1995/96:150, bet. 1995/96:FiU10, rskr. 1995/96:304). I denna proposition angavs att innebörden av den kommunala självstyrelsen är att statsmakterna inte utövar ett direkt inflytande över kommunsektorns inkomster och utgifter. Däremot sker en påverkan via de allmänna ekonomiska förutsättningarna och lagregleringen av den kommunala verksamheten. Riksdagen fastställer också storleken på de statliga bidragen till den kommunala sektorn och anger också riktlinjerna för det skattefinansierade utrymmet, dvs. hur stora inkomster i form av statsbidrag och skatteinkomster sektorn beräknas förfoga över de nästkommande åren.

Finansutskottet underströk, vid behandlingen av förslagen om höjda statsbidrag för åren 1997 och 1998, att statsbidragsutrymmet nu vidgas för att göra det möjligt för kommuner och landsting att upprätthålla en verksamhet av rimligt god kvalitet.

Minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting år 1999

Regeringens förslag: De bestämmelser i lag, som innebär att om en kommun eller ett landsting fastställer en högre skattesats för år 1997 eller år 1998 än den som gällde för år 1996 så minskas det generella statsbidraget med ett belopp som motsvarar hälften av ökningen, skall gälla även för år 1999. De undantag som gäller för vissa kommuner och för s.k. skatteväxlingar skall gälla även år 1999.

Skälen för regeringens förslag:

Den samhällsekonomiska situationen har ställt stora krav på anpassning av den kommunala ekonomin under 1990-talet. Kommuner och landsting har i de flesta fall mött denna situation med att förändra och effektivisera sin organisation. De enskilda kommunernas och landstingens ekonomiska situation varierar emellertid kraftigt. Det finns exempel på kommuner och landsting som har haft svårt att anpassa sin verksamhet till de ekonomiska ramarna och istället valt att underbalansera budgeten. Det är mot denna bakgrund som riksdagen har beslutat att ett lagstadgat balanskrav skall gälla fr.o.m. år 2000. Införandet av det nya statsbidrags- och utjämningsystemet innebär såväl inkomstökningar som inkomstminskningar för enskilda kommuner och landsting i förhållande till tidigare gällande system. För att övergångsvis dämpa effekterna av minskade bidragsinkomster har införanderegler införts. Minskade bidragsinkomster i kombination med ett lagstadgat krav på ekonomisk balans år 2000 riskerar att skapa ökade incitament för vissa kommuner och landsting att höja skatten. Mot denna bakgrund beslutade

riksdagen att anta regeringens förslag till åtgärder för att motverka skattehöjningar åren 1997 och 1998 (prop. 1995/96:212, bet. 1996/97:FiU6, rskr. 1996/97:16).

Regeringen har i flera sammanhang uttalat att utrymmet för generella skattehöjningar är mycket begränsat (se bl.a. prop. 1996/97:150). Finansutskottet har förutsatt att kommuner och landsting som gynnas av det nya statsbidrags- och utjämningsystemet borde verka för att skillnaderna i kommunala skattesatser minskar (bet.1996/97:FiU20). Åtgärder mot kommunala skattehöjningar tillämpades för åren 1991–1994. Därefter ökade den genomsnittliga kommunala skattesatsen med 0,45 procentenheter år 1995 och 0,16 procentenheter år 1996. Den genomsnittliga skattesatsen år 1998 uppgår till 31,65 procent. Skattehöjningar kan i vissa fall anses vara en nödvändig anpassning. Fortsatta skattehöjningar i den kommunala sektorn bör dock enligt regeringens mening begränsas eftersom det minskar hushållens köpkraft och hämmar den ekonomiska tillväxten.

Den nya budgetprocessen innebär att regeringen i samband med den ekonomiska vårpropositionen presenterar ett förslag till utgiftstak för tre år framåt. Det offentliga utgiftstaket är en viktig faktor för att åstadkomma stabilitet i de offentliga finanserna. Denna stabilitet har bl.a. skapat förutsättningar för regeringen att kunna föreslå och avisera en nivåhöjning av de generella statsbidragen till kommuner och landsting med 20 000 miljoner kronor successivt fram till år 2000. Utifrån de gällande ekonomiska förutsättningarna och balanskravet skulle kommunsektorn utan det redovisade tillskottet komma att ställas inför ytterligare neddragningar av verksamheten. Grunden för det offentliga utgiftstaket får inte ryckas undan bl.a. genom att kommuner och landsting höjer skatten. För att värna kvaliteten och utveckla de för den fortsatta välfärden viktiga verksamheterna skola, vård och omsorg krävs en långsiktig hållbarhet i kommuners och landstings ekonomi. Det statliga bidrags- och utjämningsystemet har därvid stor betydelse, liksom en god samhällsutveckling. Den kommunala utjämningskommittén skall lägga fram sitt förslag till förändringar av utjämningsystemet så att de kan träda i kraft år 2000.

Mot denna bakgrund anser regeringen att det nu rådande systemet med en minskning av statsbidraget till kommuner och landsting som höjer sin skattesats bör förlängas med ett år.

Förlängningen innebär att om en kommun eller ett landsting inför år 1999 höjer skatten över den nivå som gällde för år 1996, skall det generella statsbidraget till kommunen respektive landstinget för samma år minskas med ett belopp som motsvarar hälften av den ökning av de preliminära kommunalskattemedel respektive landstingsskattemedel som följer av skattehöjningen. De kommuner (Danderyd, Lidingö och Täby) för vilka införandereglerna ställer krav på en

snabbare anpassning, bör liksom tidigare vara undantagna från minskningen av statsbidraget även under år 1999. Dessa kommuner har för närvarande de lägsta skattesatserna och kan därför ha särskilda behov av att anpassa sina skattesatser. Om dessa kommuner höjer sina skatter över den nivå som gällde för år 1996 inför år 1999 kommer alltså ingen reducering av det generella statsbidraget till respektive kommun att göras.

Det undantag från statsbidragsminskningen som gäller då en ändring av skattesatsen görs till följd av att uppgifter fördelats om mellan kommuner och landsting föreslås gälla även för år 1999. Om en omfördelning sker får den som tar över uppgifter höja sin skattesats i samma mån som den som blir avlastad uppgifter sänker sin skattesats, utan att det generella statsbidraget minskas. Minskningen av statsbidraget enligt ovan skall göras i samband med att skattemyndigheten fastställer statsbidragets storlek. Förslaget omfattar inte församlingar och kyrkliga samfundigheter.

Regeringen är medveten om att det kan finnas kommuner och landsting som befinner sig i en exceptionellt svår ekonomisk situation beroende på en relativt låg skattesats. Om så skulle vara fallet får i sista hand frågan hanteras i särskild ordning genom att regeringen senast i samband med budgetpropositionen för 1999 föreslår riksdagen en lagändring som ger utrymme för skattehöjning utan att statsbidraget minskas.

Syftet med regeringens förslag är att motverka kommunala skattehöjningar. Förslaget är dock enligt regeringens mening inte lika ingripande som ett lagreglerat kommunalt skattestopp som gällt för vissa år.

Kommuner och landsting är med det system som gäller för närvarande och som föreslås förlängas med ett år, inte förhindrade att höja skatten. För att kunna behålla den stabilitet som uppnåtts i statsfinanserna samt i avvaktan på översynen av utjämningsystemet och att balanskravet införs år 2000 anser regeringen att kommunala skattehöjningar bör motverkas. De av regeringen föreslagna och aviserade tillskotten är bl. a. avsedda att underlätta för kommuner och landsting så att skattehöjningar kan undvikas. Om en kommun eller ett landsting ändå höjer skatten bör det enligt regeringens mening leda till mindre statsbidrag än för övriga kommuner och landsting. Staten föreskriver villkor för att statsbidrag skall utgå. Regeringens förslag syftar till att det föreslagna tillskottet till kommuner och landsting skall få avsedd effekt, dvs. utöver att öka kvaliteten i skolan, vården och omsorgen även motverka skattehöjningar i kommuner och landsting. Mot bakgrund av ovanstående är den förlängning med ett år av lagen om minskning i särskilda fall av det generella statsbidraget till kommuner och landsting som regeringen nu föreslår enligt regeringens mening förenlig med rege-

ringsformens bestämmelser om den kommunala beskattningsrätten.

7.6.3 Uppräkningsfaktorer

Regeringens förslag: De uppräkningsfaktorer som fastställs senast i september månad och som ligger till grund för beräkningen av preliminära kommunal- och landstingsskattemedel får under år då riksdagsval hålls i september månad ändras. Denna ändring skall ske senast en vecka efter att regeringen avlämnat budgetpropositionen.

Skälen för regeringens förslag:

Staten svarar för uppörd, taxering och indrivning av kommunalskatterna. Under beskattningsåret erhåller kommunerna och landstingen endast preliminära skatteinkomster från staten. Beräkningen av dessa preliminära skatteinkomster bygger på en prognos avseende de beskattningsbara inkomsterna under detta år. Till grund för prognosen ligger det senaste fastställda taxeringsutfallet. Detta utfall räknas upp till beskattningsårets nivå genom att multipliceras med två uppräkningsfaktorer. Dessa uttrycker den prognostiserade utvecklingen av skatteunderlaget för hela landet under året före respektive det år de preliminära kommunalskatteinkomsterna utbetalas. Eftersom de preliminära skatteinkomsterna beräknas utifrån en prognos sker en slutavräkning mellan staten och kommunerna respektive landstingen i januari andra året efter beskattningsåret.

Det är regeringen, eller den myndighet regeringen bestämmer, som skall fastställa de två uppräkningsfaktorerna. Tidigare fastställdes uppräkningsfaktorerna i december månad. En preliminär beräkning av uppräkningsfaktorerna gjordes emellertid redan i augusti månad. Från och med 1997 års preliminära kommunalskatteinkomster ändrades systemet såttillvida att uppräkningsfaktorerna skall fastställas senast i september månad varje år (prop. 1995/96:150, bet. 1995/96:FiU10, rskr. 1995/96:304).

Att uppräkningsfaktorerna fastställs i september månad är en avvägning mellan kommunernas och landstingens behov av att så tidigt som möjligt få stabila planeringsförutsättningar och behovet av att fastställandet skall bygga på tillräckligt bra underlag, bl.a. genom att de förslag som läggs i budgetpropositionen och som påverkar det kommunala skatteunderlaget kan beaktas.

Regeringen skall senast den 20 september avlämna budgetpropositionen. Under år då riksdagsval hålls i september månad kan emellertid, under vissa förutsättningar, budgetpropositionen avlämnas inom 10

dagar efter att en ny regering tillträtt, dock senast den 15 november.

Under år då riksdagsval hålls i september månad bör det enligt regeringens mening finnas en möjlighet att ändra de i september månad fastställda uppräkningsfaktorerna. I annat fall skulle det kunna innebära att förslag som läggs i budgetpropositionen och som har effekt på det kommunala skatteunderlaget inte påverkar kommunernas och landstingens preliminära skatteinkomster. I stället skulle sådana förslag få effekt på skatteinkomsterna först två år efter beskattningsåret då slutavräkning görs med kommuner och landsting. Därmed skulle det finnas risk för att slutavräkningen beloppsmässigt ökar dessa år.

Genom att ge regeringen möjlighet att ändra uppräkningsfaktorerna förbättras regeringens och riksdagens förutsättningar att bedöma kommunsektorns skattefinansierade utrymme. Förbättringen möjliggörs genom att det för det aktuella året kan göras en avvägning mellan effekterna av skatteunderlagspåverkande förslag och nivån på statsbidragen till kommunsektorn. Förslaget föranleder ändring av 4 § andra stycket lagen (1965:269) med särskilda bestämmelser om kommuns och annan menighets utdebitering av skatt, m.m. I beredningen av denna fråga har samråd skett med Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet.

7.6.4 Bildande av bolag för övertagande av kommunala bostadsföretag m.m.

Regeringens förslag: Regeringen bemyndigas att dels skjuta till erforderligt kapital, dels uppdra åt Riksgäldskontoret att lämna lån och utfärda garantier till det bolag som enligt förslag i den bostadspolitiska propositionen skall kunna bildas för att äga och förvalta bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommuner. Kapitaltillskott skall täckas genom det under utgiftsområde 25 uppförda anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

Skälen till regeringens förslag:

I den bostadspolitiska propositionen föreslås att regeringen ges möjlighet att bilda ett bolag med uppgift att äga och förvalta bostadsföretag och fastigheter som övertas från kommuner, i avvaktan på att en mer permanent lösning kan åstadkommas. Detta föreslås kunna ske i samband med statliga stödinsatser till kommuner med övermäktiga åtaganden för boendet. Bolaget bör kunna vara ett nytt eller befintligt bolag som ägs direkt av regeringen eller som ingår i en befintlig statlig koncernstruktur (t.ex. Venantius AB). Bolaget kan knytas till Venantius eller i någon

annan form tillgodogöra sig den upparbetade kompetens och erfarenhet i finansiella frågor och frågor om bostadsfastigheter som finns i Venantius AB. Bolaget måste kunna tillförsäkras erforderlig finansiering. Regeringen bedömer att det kan vara lämpligt att låta bolaget ta upp lån i Riksgäldskontoret. Vidare måste regeringen kunna tillskjuta kapital till bolaget i erforderlig omfattning. Kapitaltillskottet föreslås belasta det under utgiftsområde 25 uppförda anslaget A2 *Bidrag till särskilda insatser i vissa kommuner och landsting*.

7.6.5 Ekonomiska regleringar mellan staten och de kyrkliga kommunerna år 1999

Regeringens förslag: De kyrkliga kommunernas skattemedelsfordran vid ingången av år 1999 skall minskas med 1,4 procent med avseende på statliga regeländringar som påverkat kyrkokommunernas ekonomi, främst skatteunderlaget. Därutöver skall skattemedelsfordran minskas med 4 procent som ersättning till staten för administration av församlings-skatten.

Skälen för regeringens förslag:

I 1994 års ekonomisk-politiska proposition (prop. 1994/95:25, bet. 1994/95FiU1, rskr. 1994/95:145 och 146) uttalade regeringen att även de kyrkliga kommunerna bör bidra till saneringen av statens finanser. Mot denna bakgrund beslutade riksdagen att de kyrkliga kommunerna fr.o.m. år 1995 skulle ersätta staten för administrationen av församlingsskatten. Ersättningen har fr.o.m. år 1996 årligen fastställts till 4 procent av de kyrkliga kommunernas skattemedelsfordran. Även för år 1999 bör ersättningen uppgå till 4 procent.

För de kyrkliga kommunerna får de ändringar som exempelvis år 1996 påverkade det kommunala skatteunderlaget ingen effekt förrän år 1998, men för detta år och även för år 1999 får ändringarna dubbel effekt eftersom både förskott och slutavräkning påverkas.

Kommuner och landsting kompenseras fr.o.m. år 1997 för den ändrade beskattningen av bilförmån genom en höjning av det generella statsbidraget. Detta påverkar emellertid inte de kyrkliga kommunernas skatteinkomster förrän år 1999. Regeringen anser att även de kyrkliga kommunerna bör kompenseras för den ändrade beskattningen av bilförmån.

Utöver detta föreslås inte några ytterligare regleringar jämfört med föregående år. Skillnaden gentemot 1998 års reglering beror, förutom vad avser ändrad beskattning av bilförmån, endast på att tidi-

gare beslutade regleringar ger olika effekt under de första åren.

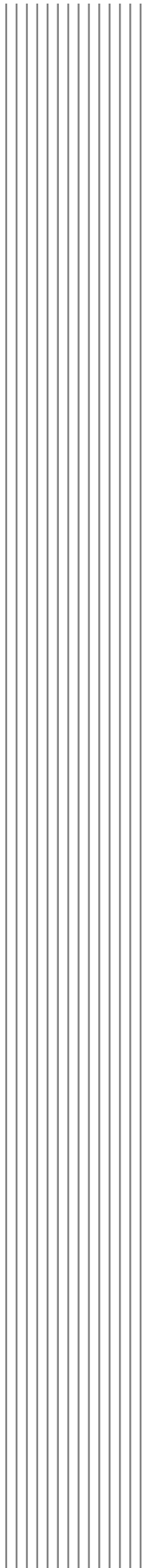
TABELL 7.6 SAMMANSTÄLLNING AV EKONOMISKA REGLERINGAR MELLAN STATEN OCH DE KYRKLIGA KOMMUNERNA ÅR 1999

	MILJONER KRONOR
Beslutade regleringar år 1998	137
Infasning av tidigare beslutade regleringar	50
Ändrad beskattning av bilförmån	-38
Summa	149

De tidigare beslutade regleringarna och de nu föreslagna förändringarna av dessa regleringar uppgår till 149 miljoner kronor, vilket beräknas motsvara en reduktion av de kyrkliga kommunernas skattemedelsfordran med 1,4 procent vid ingången av år 1999. Till detta kommer den föreslagna skatteadministrationsersättningen om 4 procent, dvs. en total reduktion av skattemedelsfordran med 5,4 procent. Förslaget föranleder ett förslag till lag med särskilda bestämmelser om utbetalning av skattemedel år 1999.

8

Revision och kontroll av EU-medel

8 Revision och kontroll av EU-medel

8.1 Europeiska revisionsrättens rapporter för verksamhetsåret 1996

8.1.1 Bakgrund

Regeringen aviserade i prop. 1994/95:40 att riksdagen kommer att informeras om hur regeringen agerar med anledning av den Europeiska revisionsrättens årsrapporter. En redovisning avseende verksamhetsåret 1995 gjordes i förra årets ekonomiska vårproposition (1996/97:150).

Revisionsrätten svarar för den externa revisionen inom EU och avger i november varje år en årsrapport i vilken rätten redovisar sina iakttagelser från sin granskning av hur EU-budgeten genomförts. Från och med rapporten avseende 1996 ingår den s.k. revisionsförklaringen som en andra volym av rapporten. I revisionsförklaringen lämnas ett utlåtande över om redovisningen varit rättvisande och om de underliggande transaktionerna varit lagliga och korrekta. Vidare kan rätten närhelst den så önskar avge s.k. särskilda rapporter.

Årsrapporten innehåller iakttagelser rörande finansiell förvaltning inom de olika sektorer som finansierar eller finansieras av EU-budgeten. De presenterade iakttagelserna är inte heltäckande för hela budgeten utan avser resultaten av olika granskningar som genomförts inom respektive sektor. Granskningen utförs såväl hos kommissionen/berörd EU-institution, som på plats i medlemsstaterna och hos bidragsmottagare. Revisionsrättens årsrapport och särskilda rapporter är de viktigaste underlagen för rådets rekommendation till parlamentet om beviljande av ansvarsfrihet för kommissionen.

I artikel 206 i Romfördraget anges bl.a. att rådet och Europaparlamentet, vid sidan av kommissionens upprättade räkenskaper, skall granska Revisionsrättens årliga rapport, revisionsförklaringen och relevanta särskilda rapporter. Parlamentet skall på rekommendation av rådet besluta om ansvarsfrihet för kommissionen beträffande budgetens genomförande.

Sakberedningen av årsrapporten, revisionsförklaringen m.fl. rapporter avseende beviljande av ansvarsfrihet sker i rådets budgetkommitté och beslutas slutligen av Ekonomi- och finansministerrådet (Ekofin-rådet). För år 1996 behandlades rekommendationen till parlamentet i Ekofin-rådet den 9 mars 1998. Parlamentet har ej följt rådets rekommendation avseende beviljande av ansvarsfrihet för genomförande av budgeten för år 1996. Parlamentet har dock inte avslagit ansvarsfrihet. Istället har man beslutat att skjuta upp ställningstagande till ansvarsfrihet i avvaktan på att kommissionen vidtar vissa åtgärder som parlamentet begärt.

Regeringen redovisar i föreliggande proposition, dels vissa förändringar som Amsterdamfördraget innebär för Revisionsrätten, dels innehållet i rapporteringen, dels hur regeringen från svensk sida agerat vid behandlingen av rättens rapport och bedömningen av iakttagelserna som avser Sverige.

8.1.2 Amsterdamfördraget

Inom ramen för regeringskonferensen som avslutades i Amsterdam gjordes vissa tillägg och ändringar i de delar av EU-fördraget som rör Revisionsrätten. De viktigaste förändringarna var att Revisionsrätten gavs fördragsfäst rätt att föra talan inför EU-domstolen för att tillvarata sina intressen. Vidare fastlades i fördraget att Revisionsrätten inom ramen för sin granskning skall rapportera alla fall av oegentligheter. Vad gäller Revisionsrättens tillgång till information som innehas av Europeiska investeringsbanken i dess förvaltning av gemenskapsmedel skall denna regleras i en överenskommelse mellan rätten, banken och kommissionen. Ett tillägg gjordes innebärande att rådet och Europaparlamentet inom ramen för beviljandet av ansvarsfrihet för kommissionen skall granska även revisionsförklaringen och att denna skall publiceras i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

8.1.3 Utgångspunkter för Sveriges agerande

Ett effektivt och korrekt användande av gemenskapsmedlen är en prioriterad fråga för Sverige i EU-arbetet. Regeringen lägger därför stort vikt vid Revisionsrättens iakttagelser liksom hur kommissionen tar till sig dessa. Revisionsrättens årsrapport är väsentlig för att bedöma hur EU:s budget använts och hur gemenskapspolitiken genomförts.

Det finns en mängd skäl till att stödja strävandena inom EU för ökad effektivitet, säker medelshantering, stärkt kontroll och revision. Förutom att det för Sverige som stor nettobidragsgivare är angeläget att verka för en så ändamålsenlig och kostnadseffektiv användning av gemenskapens medel som möjligt, är det av avgörande betydelse för den gemensamma politiken att medlen går till avsedda ändamål och inte slösas bort på grund av dålig administration och kontroll. Även legitimiteten för EU:s verksamhet kan skadas om brister uppdragas och ej åtgärdas.

8.1.4 Iakttagelser i rapporterna för 1996 och svenskt agerande i rådet

Revisionsrätten har även för detta år konstaterat ett stort antal exempel på otillfredsställande räkenskapsmässig och finansiell förvaltning, men även förbättringar i förhållande till föregående år redovisas.

I årsrapporten (som publicerats i Europeiska gemenskapernas officiella tidning 97/C 348/01) konstateras i huvudsak samma typ av brister som noterades i föregående års rapport. De allvarligaste bristerna konstateras på strukturfondsområdet. På jordbruksområdet redovisas förbättringar vad gäller kontroll och finansiell styrning, men samtidigt noterar rätten att stödnivåerna lett till onödiga utgifter och överkompensation.

På nästan samtliga områden finns iakttagelser om brister i förvaltning och kontroll som tyder på att utvecklingen av lämpliga redovisnings- och kontrollsystem släpar efter. Rätten konstaterar att kommissionen har svårigheter att inom bidragssystemen kontrollera unionens finanser avseende laglighet, korrekthet och sund ekonomisk förvaltning. Problemen är särskilt påtagliga när det gäller strukturfonderna, men även när det gäller den gemensamma jordbrukspolitiken.

På jordbruksområdet konstateras att en avsevärd överkompensation förekommer, framförallt inom spannmåls- och nötköttstödet. Överkompensationen utgör inget formellt fel, men kan inte anses som ett sunt utnyttjande av allmänna medel. De allvarligaste bristerna finns på strukturfondsområdet. Bland annat uppmärksammas den bristfälliga definitionen av programmets mål och innehåll samt bristen på information om hur åtgärderna fortskrider. På bi-

ståndsområdet uppmärksammar rätten kommissionens oförmåga att genomföra kontrakt i samband med antagna program där åtaganden gjorts i budgeten. Som en följd av kommissionens strävan att göra åtaganden för hela årsbudgeten i kombination med ett stort programutbud och låg absorptionskapacitet hos mottagarna har förskottsinsbetalningar ackumulerats på mottagande nationella förvaltningars kon-ton. När det gäller inre åtgärder konstateras framförallt brister i små- och medelstora företags deltagande i program för forskning och teknisk utveckling. Felaktiga utgiftsredovisningar orsakas av komplexa regler och svagheter i företagets redovisningssystem. Kommissionen uppmanas här att förenkla och förbättra sina regler. Vad gäller den administrativa budgeten konstateras framförallt allvarliga brister i systemet för ersättning och traktamenten till ledamöter och suppleanter vid Ekonomiska och sociala kommittén.

I revisionsförklaringen avstår Revisionsrätten, på grund av omfattningen av de problem som uppdagats vid granskningen av underliggande transaktioner i betalningarna, att avge en övergripande positiv förklaring vad gäller lagligheten och korrektheten i dessa transaktioner för 1996. Rätten har funnit att 5,4% av utbetalningarna varit behäftade med väsentliga felaktigheterna (dvs sådana som har mätbar effekt på beloppen för de underliggande transaktionerna), och att man ej kunnat bedöma 4,3% av betalningarna överhuvudtaget.

Rätten noterar dock att en rad förbättringar skett framförallt inom jordbruksområdet. Kommissionen har också infört bestämmelser på strukturfondsområdet som väntas leda till förbättringar.

Utöver årsrapporten och revisionsförklaringen beaktas vid ansvarsfrihetsprövningen avseende 1996 åtta särskilda rapporter som rätten avgivit samt rapporterna avseende den ekonomiska förvaltningen under budgetåret 1996 vid Europeiska fonden för förbättring av levnads- och arbetsvillkor (Dublinfonden) och vid Europeiskt centrum för utveckling av yrkesutbildning.

Kommissionen har i sitt svar på iakttagelserna reagerat positivt på många av rättens påpekanden. Den medger ofta behovet av att vidta åtgärder och anger i vissa fall exakta avsikter vad gäller åtgärder. Kommissionen strävar också efter att lösa många av de problem och svagheter som rätten anför genom att fullfölja SEM 2000-initiativet, Sound and Efficient Management, kommissionens program för att förbättra den finansiella kontrollen och styrningen av gemenskapsmedel.

Ekonomi- och finansministerrådet beslutade att rekommendera Europaparlamentet att bevilja kommissionen ansvarsfrihet, men tillfogade i vanlig ordning en lång rad kommentarer om vilka åtgärder som måste vidtas inom varje sektor.

Sverige anser att de iakttagelser rätten gjort är viktiga och att det är mycket viktigt att de åtgärdas. I

arbetet med att ta fram en rekommendation till parlamentet har Sverige strävat efter att rådet drar operativa slutsatser som ställer krav på berörda parter att vidta åtgärder.

Även om Revisionsrätten visat på allvarliga brister inom många områden är de enligt vår uppfattning inte av en sådan art att kommissionen inte borde beviljas ansvarsfrihet. Kommissionen visar en konstruktiv attityd i hanteringen av de brister som konstaterats. Den rekommendation rådet avgivit till parlamentet avspeglar väl de svenska ståndpunkterna i frågan.

8.1.5 Bedömning av iakttagelser rörande Sverige i årsrapporten

Årsrapporten för 1996 avser Sveriges andra medlemsår i den europeiska unionen och Sverige omnämns precis som förra året relativt sparsamt i rapporten. I tre konkreta fall omnämns Sverige explicit. En not om hur Sverige bedömer kritiken och vilka åtgärder som vidtagits har sänts till kommissionen. Detta görs av samtliga medlemsländer i syfte att kommissionen skall kunna göra en samlad redogörelse över vilka åtgärder som vidtas till följd av rätterns iakttagelser. En kortfattad redogörelse för de iakttagelser som rör Sverige och den not Sverige överlämnat till kommissionen följer.

Revisionsrätten konstaterar fördröjningar i genomförandet av mål 6 i Sverige. Man noterar att endast en förskottsbetalning gjorts och att inga medel därefter rekvirerats per den 31 december 1996. Vidare konstaterar man att de faktiska utgifterna var mycket låga i förhållande till berättigade utgifter.

Det bör understrykas att Revisionsrättens iakttagelser inte innehåller några uppgifter om felaktigheter. Vad rätten konstaterar är bland annat att ingen ansökan om betalning, utöver det första förskottet, från regionala fonden hade inkommit per den 31 december 1996 och att den första utbetalningen till en slutlig stödmottagare ägde rum först i juli 1996. Därefter har såväl andra förskottet för år 1995 som första och andra förskottet för år 1996 rekvirerats. Det sammanlagda beloppet som rekvirerats från regionala fonden för mål 6 uppgår för närvarande till 35 827 miljoner ecu. För mål 6 hade per oktober 1997 beslut fattats om 48 procent av den totala ramen för 1995-1999 och i december samma år hade 19 procent av medelsramen betalats ut. Dessa siffror visar att Revisionsrättens iakttagelser hade sin grund i att programmen startade sent och allmänt sett behövde en igångkörningsperiod för att kunna fungera enligt planerna.

Den andra iakttagelsen som görs beträffande Sverige är att personal inom den offentliga sektorn (sjukhus) erhållit utbildning inom ramen för mål 4, vilket normalt inte är stödberättigande kostnader.

Kommissionen uppmanas i detta sammanhang av rätten att klarlägga om sådana utgifter berättigar till stöd.

Det skall först klargöras att rätten inte riktar någon kritik mot Sverige, som av kommissionen medgivits ett undantag för den offentliga sektorn (vård och omsorg). I Sveriges samlade programplaneringsdokument för mål 4 fastställs att 15% av medlen kan avsättas till utbildning av arbetstagare i små och medelstora företag inom den allmänna hälso- och sjukvården på regional och lokal nivå. Regeringen poängterade i förhandlingarna med kommissionen om mål 4 just jämställdhetsaspekten och det faktum att den offentliga vården är konkurrensutsatt. Även det faktum att offentliganställda i Sverige kan sägas upp betonades.

I revisionsförklaringen gör rätten den tredje iakttagelsen avseende Sverige. Man konstaterar att den felaktiga behandlingen vad gäller under- och överskott vid lagring av socker lett till att ett tillräckligt underlag om användningen av gemenskapsmedel ej kunnat tillhandahållas.

Systemet för lagerersättning för socker innebär att företaget får ersättning varje månad för de kvantiteter av socker som lagras i lagerlokaler och silor. Enligt förordning (EEG) nr 1998/78 artikel 16 skall differenser som uppstått föranleda en justering av ersättningsbeloppet. Ungefär vart tredje år töms och rengörs silorna och då upptäcks eventuella differenser mellan redovisad och faktisk kvantitet. Dessa differenser har justerats i företagets lagersaldon per den 30 september varje år, men inte redovisats av företaget till Jordbruksverket (den betalningsansvariga myndigheten) varför inga åtgärder vidtagits från verkets sida.

Numera ingår i berörda myndigheters rutiner att bevaka att information erhålls från företaget om eventuella differenser. Beträffande kontroll har en riskindelning upprättats för samtliga lagerplatser. Varje lagerplats kontrolleras två gånger om året och varje lagertransaktion för samtliga lagerplatser kontrolleras.

8.2 Kompletterande regler till EG:s förordningar om strukturstöd

8.2.1 Ärendet och dess beredning

Genomförandet i Sverige av EG:s regional- och strukturpolitik förutsätter att EG:s förordningar om stöd från strukturfonderna till viss del kompletteras med nationell lagstiftning avseende framförallt tillsyn och kontroll. Såvitt avser strukturstöden inom den gemensamma jordbrukspolitikens finns sådana bestämmelser i lagen (1994:1708) om EG:s förordning

om miljö- och strukturstöd. Motsvarande bestämmelser saknas beträffande övrigt strukturstöd.

Inom Regeringskansliet har en arbetsgrupp sammansatt av företrädare för Justitiedepartementet, Finansdepartementet, Jordbruksdepartementet, Arbetsmarknadsdepartementet och Närings- och handelsdepartementet utarbetat en promemoria med förslag till hur EG:s förordningar om strukturstöd kan kompletteras med nationella regler om bl.a. tillsyn och kontroll. Remissyttrandet över promemorian har inhämtats skriftligen och vid ett möte den 19 februari 1998. En förteckning över remissinstanserna finns i bilaga 1. Remissyttrandena och protokoll från remissmötet finns tillgängliga i Jordbruksdepartementet (dnr Jo98/378).

Lagrådet

Regeringen beslutade den 12 mars 1998 att inhämta Lagrådets yttrande över det lagförslag som finns i bilaga 2. Lagrådets yttrande finns i bilaga 3. Regeringen har i propositionen följt Lagrådets förslag. Dessutom har en redaktionell ändring gjorts i 3§, i det remitterade lagförslaget.

8.2.2 Inledning

EU har som ett mål att främja ekonomiska och sociala framsteg. Ett medel för att uppnå detta mål är att stärka den ekonomiska och sociala sammanhållningen genom att minska skillnaderna mellan de olika regionernas utvecklingsnivåer. EG:s regional- och strukturpolitik är det viktigaste instrumentet inom gemenskapen för att minska obalanserna och skillnaderna i ekonomisk utveckling mellan regionerna. Regional- och strukturpolitiken består av åtgärder knutna till sex olika mål samt av gemenskapsinitiativ och pilotprojekt.

De stöd och andra åtgärder som ingår i EG:s regional- och strukturpolitik bekostas delvis med nationella medel och delvis med medel från EG:s strukturfonder.

8.2.3 EG:s förordningar om strukturfonder

EG:s strukturpolitik regleras främst av rådets förordning (EEG) nr 2052/88 av den 24 juni 1988 om strukturfondernas uppgifter och effektivitet samt om samordningen av deras verksamheter dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbanken och andra befintliga finansieringsorgans verksamheter. Denna förordning kompletteras av ett antal förordningar som huvudsakligen innehåller tillämpningsföreskrifter. Av dessa förordningar är den viktigaste rådets förordning (EEG) nr 4253/88 av den 19 december

1988 om tillämpningsföreskrifter för förordning (EEG) nr 2052/88 om strukturfondernas uppgifter och effektivitet samt om samordningen av deras verksamheter dels inbördes, dels med Europeiska investeringsbanken och andra befintliga finansieringsorgans verksamheter.

8.2.4 EG:s regler om kontroll och tillsyn

För att skydda EG:s finansiella intressen har rådet antagit bl.a. förordning (EG, EURATOM) nr 2988/95 av den 18 december 1995 om skydd av Europeiska gemenskapernas finansiella intressen och förordning (EURATOM, EG) nr 2185/96 av den 11 november 1996 om de kontroller och inspektioner på platsen som kommissionen utför för att skydda Europeiska gemenskapernas finansiella intressen mot bedrägerier och andra oegentligheter. Båda dessa förordningar är tillämpliga på medel från EG:s strukturfonder.

Medlemsstaternas skyldigheter när det gäller tillsyn och kontroll av medel från EG:s strukturfonder följer bl.a. av artikel 23 i förordning (EEG) nr 4253/88. Enligt den bestämmelsen skall medlemsstaterna kontrollera att de verksamheter som finansieras av gemenskapen genomförs korrekt, förhindra överträdelser och vidta sanktioner mot sådana samt återkräva medel vid överträdelser eller försummelser.

I förordning (EG, EURATOM) nr 2988/95 fastslås att bestämmelser om kontroller, administrativa åtgärder och sanktioner skall införas av medlemsstaterna i den mån det är nödvändigt för att säkerställa en riktig tillämpning av gemenskapsrätten. Enligt förordningen åligger det medlemsstaterna att i enlighet med nationella bestämmelser vidta nödvändiga åtgärder för att säkerställa att sådana transaktioner som berör gemenskapernas finansiella intressen följer reglerna och att de verkligen äger rum.

Kontrollåtgärderna skall vara anpassade till varje sektors särdrag och vara proportionella i förhållande till de eftersträlvade målen.

I förordning (EURATOM, EG) nr 2185/96 fastställs de ytterligare bestämmelser som är tillämpliga på administrativa kontroller och inspektioner på platsen som utförs av kommissionen för att skydda gemenskapernas finansiella intressen mot oegentligheter. Med oegentligheter avses varje överträdelse av en bestämmelse i gemenskapsrätten som är följden av en handling eller en underlåtenhet av en ekonomisk aktör och som har lett eller skulle ha kunnat leda till en negativ effekt för gemenskapernas allmänna budget eller budgetar som de förvaltar. Den negativa effekten kan vara antingen en otillbörlig utgift eller ett bortfall av inkomster.

Kontroller och inspektioner på platsen får enligt förordning (EURATOM, EG) nr 2185/96 utföras av kommissionen hos de ekonomiska aktörer som har

begått oegentligheten. De kan också riktas mot personer som har deltagit i genomförandet av oegentligheten och mot dem som är skyldiga att stå till svars för oegentligheten eller förhindra att den begås. För att underlätta för kommissionen att utföra dessa kontroller och inspektioner på platsen skall de ekonomiska aktörerna lämna tillträde till lokaler, markområden, transportmedel och andra platser som används yrkesmässigt. Vidare kan kommissionen, i den mån det är strikt nödvändigt för att fastställa att en oegentlighet har förekommit, utföra kontroller och inspektioner på plats hos andra berörda ekonomiska aktörer för att få tillgång till uppgifter av betydelse vad beträffar de omständigheter som är föremål för kontroll.

Kommissionens kontrollanter är skyldiga att följa de förfaranderegler som finns i den berörda medlemsstatens lagstiftning, om inte annat följer av tillämplig gemenskapsrätt. De får använda samma hjälpmedel vid kontrollen som de nationella administrativa kontrollanterna och får bl.a. ta kopior av handlingar av betydelse. Om de ekonomiska aktörerna motsätter sig kontroll eller inspektion på platsen, skall den berörda medlemsstaten, med tillämpning av nationella bestämmelser, lämna kommissionens kontrollanter det biträde de behöver så att deras kontroller och inspektioner på platsen kan fullgöras.

8.2.5 Svenska lagregler om kontroll och tillsyn

För de strukturstöd som ingår i den gemensamma jordbrukspolitikerna finns i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd kompletterande nationella bestämmelser om bl.a. tillsyn och kontroll. Av lagens tredje paragraf framgår vilka befogenheter nationella tillsynsmyndigheter har vid kontroll och tillsyn.

Tillsynsmyndigheterna har rätt att få tillträde till områden, anläggningar, byggnader, lokaler och andra utrymmen som används i samband med hantering av jordbruksprodukter. Lagen förutsätter inte att det finns någon misstanke om oegentligheter för att kontroll skall kunna få ske. Att tillsynsmyndighetens möjlighet till tillträde är hänförlig till utrymmen som används i samband med hantering av jordbruksprodukter innebär att kontrollen även till viss del kan ske hos annan än den som mottagit stöd. Som exempel kan nämnas att stickprovskontroller kan ske på slakterier.

Lagen ger inte någon möjlighet till tillträde för tillsynsmyndigheten i andra utrymmen, till exempel för att eftersöka handlingar hos en revisor. Vid misstanke om allvarlig brottslighet finns vissa starkt begränsade möjligheter till husrannsakan enligt 28 kap.

1 § rättegångsbalken även hos annan än den som skäligen kan misstänkas för brottet.

Enligt lagen får tillsynsmyndigheten meddela de förelägganden som behövs för att tillämpliga regler skall efterlevas och ta del av de handlingar och upplysningar som behövs för tillsynen. Polisen skall på begäran lämna den hjälp som behövs för tillsynen. Rätten till tillträde och rätten att ta del av handlingar och upplysningar gäller även för EG:s institutioner och av institutionerna utsända inspektörer. Lagen innehåller även bestämmelser om rätt att ta ut avgift för tillsynen samt om ränta. Beslut enligt lagen får överklagas till allmän förvaltningsdomstol.

Vilka myndigheter som är tillsynsmyndigheter beslutas av regeringen. Inom jordbrukssektorn har såväl Statens jordbruksverk som länsstyrelserna utpekats som ansvariga för tillsynen.

8.2.6 Lagstiftningsfrågor

Regeringens förslag: För att EG:s regional- och strukturpolitik skall kunna verkställas fullt ut skall lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd utvidgas till att omfatta även de strukturstöd som inte innefattas i den gemensamma jordbrukspolitikerna.

Promemorians förslag: Förslaget överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Flertalet remissinstanser som yttrat sig tillstyrker eller har inte någon erinran mot förslaget. Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholms län och Statens jordbruksverk har lämnat synpunkter på utformningen av författningstexten.

Jordbruksverket har vidare anfört att lagen bör omfatta även nationella jordbruksstöd inom stödombudena 1–3. Jordbruksverket har också påpekat att regler om återbetalningsskyldighet bör införas i lagen.

Skälen för regeringens förslag: EG:s förordningar om strukturstöd är till alla delar bindande och direkt tillämpliga i alla medlemsstater. Av detta följer att förordningarna gäller som svensk rätt. För att vissa av förordningarna skall kunna tillämpas förutsätts dock kompletterande nationella regler. De kompletterande reglerna är i huvudsak av två olika slag.

En kategori av utfyllande regler är bestämmelser om på vilket sätt Sverige skall utnyttja de möjligheter att lämna stöd som ryms inom EG:s strukturpolitik och om verkställighet av stödgivningen. För att detta behov skall kunna tillgodoses behövs inte något lagstöd eftersom det är fråga om för den enskilde gynnande föreskrifter. I viss utsträckning behövs emellertid kompletterande regler av annat slag, fram-

för allt avseende tillsyn och kontroll. Dessa regler är av den karaktären att de måste meddelas i form av lagbestämmelser.

För de strukturstöd som ingår i den gemensamma jordbrukspolitikerna finns i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd kompletterande nationella bestämmelser om bl.a. tillsyn och kontroll samt om ränta. Lagen omfattar enligt sin nuvarande lydelse bl.a. EG:s förordningar om stöd till landsbygdsutveckling, s.k. mål 5b-stöd. Lagens bestämmelser är, med undantag för vad som där sägs om möjlighet för regeringen att föreskriva om avgifter, av betydelse också för de strukturstöd som inte är en del av genomförandet av den gemensamma jordbrukspolitikerna. Samma reglering av tillsyn och kontroll bör gälla för allt strukturstöd. Regeringen föreslår därför att lagen ändras till att omfatta även strukturstöd utanför ramen för den gemensamma jordbrukspolitikerna.

Genom den föreslagna utvidgningen ges tillsynsmyndigheterna de befogenheter som är nödvändiga för att tillsyn och kontroll skall kunna utövas gentemot mottagare av alla former av strukturstöd. Motsvarande rätt till tillträde och att ta del av handlingar ges också till EG:s institutioner och av institutionerna utsända inspektörer.

Tillsynsmyndigheternas möjligheter att besluta om återbetalning av stöd är en fråga som regeringen avser att reglera i förordning.

Regeringen avser att i ett senare sammanhang se över frågan om möjligheter för tillsynsmyndigheterna att i samband med kontroll få tillträde till även andra lokaler än dem som omfattas av lagens bemyndigande. Även frågan om kontroll av nationella stöd fördrar ytterligare överväganden.

8.2.7 Ikraftträdande m.m.

Ändringarna bör träda i kraft den 1 juli 1998. Den befogenhet tillsynsmyndigheterna ges enligt lagen att utföra kontroller m.m. kommer att omfatta även stödprojekt som har påbörjats eller helt genomförts före ikraftträdandet. Några övergångsbestämmelser behövs därför inte.

I anledning av de föreslagna lagändringarna ökas antalet situationer när polisen har skyldighet att på begäran lämna hjälp vid tillsyn. Hittills har polisens hjälp behövts tas i anspråk bara vid något enstaka tillfälle. De ytterligare insatser som kan komma i fråga torde totalt sett komma att bli av liten omfattning och bedöms kunna ske inom befintliga resursramar.

Bilaga 1

Förteckning över remissinstanserna

Efter remiss har yttranden över promemorian avgetts av Kammarrätten i Jönköping, Länsrätten i Stockholm, Rikspolisstyrelsen, Statskontoret, Riksrevisionsverket, Statens jordbruksverk, Arbetsmarknadsstyrelsen, NUTEK, Länsstyrelsen i Blekinge län, Länsstyrelsen Värmland och Beslutsgruppen Mål 5b Gävle/Dala.

Svenska EU-programkontoret, Länsstyrelsen i Västerbottens län, Länsstyrelsen i Västernorrlands län, Beslutsgruppen Mål 2 Bergslagen, Beslutsgruppen Mål 2 Fyrstad, Beslutsgruppen Mål 5b Sydöstra Sverige, Beslutsgruppen Mål 6 Norrbotten och Beslutsgruppen Mål 6 Jämtland har inga synpunkter eller avstår från att avge yttrande.

Bilaga 2

Lagrådets yttrande

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 1998-03-25

Närvarande: f.d. justitierådet Staffan Vängby, justitierådet Gertrud Lennander, regeringsrådet Kjerstin Nordborg.

Enligt en lagrådsremiss den 12 mars 1998 (Jordbruksdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till lag om ändring i lagen (1994:1708) om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd.

Förslaget har inför Lagrådet föredragits av hovrättsassessorn Mats Wiberg.

Förslaget föranleder följande yttrande av Lagrådet:

1 §

Lagen om EG:s förordningar om miljö- och strukturstöd, som hittills har sikte enbart på jordbrukspolitikerna, föreslås utvidgad till att avse stöd från alla EG:s strukturfonder i syfte att möjliggöra tillsyn och kontroll av stöden.

Såvitt framgått vid föredragningen är de områden som regleras i nuvarande andra stycket 4-6 sådana av gemenskapen prioriterade mål för strukturfonderna som återfinns i EG:s förordningar. De skulle därmed i fortsättningen ingå i den vidare definition som föreslås intagen i punkt 4 och kan därför upphävas.

Lagrådet ifrågasätter emellertid om inte den föreslagna punkten 4, som har ett mera övergripande syfte än de föregående punkterna, borde placeras som punkt 1 för att därigenom rangordna digniteten mellan bestämmelserna.